

Служението на Йеремия

От 13-тата година на Йосия до след като Навуходоносор превзема Йерусалим, 40 години по-късно, Йеремия от Анатот отправя своите предупреждения, устно и писмено, с надеждата, че последните царе на Юда смирено ще се предадат на Божието ръководство. Отказът им да слушат обрича нацията на гибел и цветът на Юда ще бъде отнесен във Вавилон.

¹

Последните години от историята на Юдея и началото на пленничеството, седми-шести век пр.н.е.

Палестина в библейските времена

²

¹Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Битие 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

²Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Евр. 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Книгата на пророк Йеремия ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие.— Книгата е кръстена на главния си герой, Йеремия. На иврит името се появява в две форми: (1) Ирмеяху (гл. 1:1, 11; 29:27; 36:4; и др.) и (2) Йермея (гл. 27:1; 28:5, 6, 10, 11, 12, 15; 29:1; и др.). Гръцкият еквивалент и на двете форми е Йеремия, от който произлиза и нашето английско име „Йеремия“. Значението на Името е несигурно. Втората половина, Яху или Ях, означава Яхве (виж том I, стр. 171–173; виж върху Изх. 15:2; Пс. 68:4). Според арамейските папируси от 5 век пр.н.е. Яху е била редовна форма на божественото име сред еврейските колонисти на остров Елефантин в Горен Египет (виж том III, стр. 79–83). Първата половина на името е била тълкувана по различен начин като означаваща „хвърля“, „възвисява“, „утвърждава“ и т.н. Следователно „Йеремия“ може да означава „Яхве установява“ или „Яхве хвърля“ и т.н.

Началните думи на пророчеството съставляват заглавие на книгата: „Думите на Йеремия.“ В LXX началната фраза гласи: „Божие слово, което дойде до

Йеремия", което е подобно на уводните фрази, често използвани в други пророчески книги на Стария завет (вижте Езекиил 1:3; Осия 1:1; Йоил 1:1; и др.).

2. Авторство.—Йеремия е авторът на поне по-голямата част от книгата.

Самото писане е извършено от неговия доверен секретар, Варух, син на Нирия (виж гл. 36:4, 27, 28, 32). Възможно е също така Варух да е събрал, редактирал и запазил материала в книгата и евентуално да е допринесъл за биографичните разкази, които тя съдържа. Неговата позиция като „писар“ и секретар на Йеремия предполага, че Варух е бил добре образован. Според Йосиф Флавий („Древности“, том 9, том 1), Варух произхожда от знатно семейство в Юдея. Изглежда, че брат му е бил квартирмейстер на Седекия, който отишъл с царя във Вавилон (виж върху Йер. 51:59). Неговият висок характер и влияние се виждат от факта, че остатъкът, който искал да избяга в Египет, обвинил Варух, че е повлиял на пророка срещу тях (виж гл. 43:3), както и от факта, че по-късно под негово име са издадени някои фалшиви писания. Едно от тях, книгата на Варух, се намира в апокрифите.

Винаги лоялен към Еремия, той отишъл с него в Египетската земя, когато пророкът бил принуден да придружи остатъка от Юда до тази земя (вж. гл. 43:5–7).

Заклучителната глава на книгата (гл. 52) се състои от историческо резюме – не пророчество – което се простира до време далеч отвъд известното служение на Йеремия и вероятно е написано от по-късен човек. Който и да е бил авторът, той е внимавал да изясни, че тази глава не е дело на пророк Йеремия. Преди да добави това историческо допълнение, той е написал: „Дотук са думите на Йеремия“ (гл. 51:64).

Самата книга на Еремия съдържа разказ за това как първите две издания на тази пророчествата бяха написани (виж гл. 36). Повече от двадесет години Йеремия се опитваше да убеди народа на Юда да се обърне към Бога с истинска религия. В четвъртата година на Йоаким (604 г. пр.н.е.) му беше заповядано от Бог да запише основното съдържание на проповедта си, така че да може да бъде прочетена публично от неговия секретар (гл. 36:1, 2). В отговор на тази заповед Йеремия продиктува на Варух думите от първото издание на свитък от пергамент (гл. 36:1–4, 17, 18; РК 432). След това на Варух беше възложена опасната задача да прочете тези думи на хората в Храма в ден на пост (гл. 36:5–8).

По-късно, когато един от служителите на Йоаким, Йехуди, прочел свитъка на царя, Йоаким гневно го грабна, отрязва го с джобно ножче и го хвърли в огъня (гл. 36:20–23). Това наложи пренаписването на по-ранните послания (виж гл. 36:27, 28, 32). Отново Варух написа думите под диктовка на Еремия. Това второ копие беше ново и по-голямо издание, съдържащо не само предишните послания, но и допълнителни послания (виж гл. 36:32).

Книгата на Йеремия поразително разкрива богатата личност на своя автор. Неговата изключително чувствителна природа е отразена в редица пасаж, наречени негови „изповеди“ (гл. 11:18–23; 12:1–5; 15:10–18; 17:14–18; 18:18–23; 20:7–18; вж. гл. 1:4–10; 6:11; 8:21 до 9:1). Тези пасаж ни дават духовна автобиография на този Божий човек. Йеремия е бил по природа срамежлив и затворен и често се е борил с големи вътрешни конфликти. Но чрез божествена сила той развива духовна смелост, която го прави могъщ герой за Бога.

В допълнение към тази група дълбоко лични пасаж, книгата на Еремия съдържа и поредица от биографични и исторически разкази. За живота и служението на Йеремия може да се знае повече, отколкото за живота и служението на авторите на другите пророчески книги. Всъщност един учен, А. Б. Дейвидсън, е потвърдил, че тази книга „не прави толкова много

„да преподават религиозни истини като представяне на религиозна личност“ (Хейстингс, „ Библейски речник“, том 2, стр. 576).

Йеремия живял в Анатот (гл. 1:1; 29:27), съвременният Рас ел-Харубе, на около 4 км североизточно от Йерусалим. Той бил от свещенически произход (гл. 1:1). Баща му бил Хелкия, който несъмнено трябва да се различава от първосвещеника със същото име, открил книгата на закона (виж 4 Царе 22:8). Бащата на Йеремия е обозначен като „от свещениците“, а не като „свещеникът“ или „първосвещеникът“. Фактът, че Йеремия живял в Анатот, предполага, че той вероятно е бил потомък на Илий и е принадлежал към рода на Авиатар, когото Соломон свалил от върховния свещенически сан (виж върху 3 Царе 2:26, 27).

Призивът на Йеремия за пророчески сан идва през 627/626 г. пр.н.е., 13-тата година от царуването на Йосия (гл. 1:2; виж стр. 18, 19; също том II, стр. 77). Скоро след това Бог заповядва на пророка да проповядва в Йерусалим (гл. 2:2). Той не ограничава служението си само в Йерусалим, а провежда проповедническа обиколка из градовете на Юда (гл. 11:6; РК 428). След завръщането си в Анатот, съгражданите му сформират заговор да отнемат живота му (гл. 11:18–23). За да избегне тези преследвания, той изглежда е преместил резиденцията си в Йерусалим. Там е направен още един опит за покушение върху живота му. Смелото му предсказание в началото на царуването на Йоаким, син на Йосия, че Храмът ще стане като Сило, разгневява свещениците, лъжепророците и народа в Йерусалим и те поискат Йеремия да бъде убит (гл. 26:6–11). Обаче, князете се вдигнали в негова защита (гл. 26:16).

По-късно, когато армията на Навуходоносор се оттеглила от последната обсада на Йерусалим за известно време, за да посрещне заплахата, породена от приближаването на египетския цар, Йеремия бил арестуван, когато се опитал да отиде в Анатот (гл. 37:11–15). Пророкът бил обвинен в дезертьорство към халдейците и отново бил бит и затворен. Всъщност той едва не загубил живота си в калната тъмница на Малхия (виж гл. 38:6), но бил спасен от етиопеца Авдемелех (виж гл. 38:7–13). Седекия обаче очевидно го държал в затвора, където останал до падането на Йерусалим (гл. 38:14–28).

След опустошението на Йерусалим, Навуходоносор дал на пророка свободата му и му позволил избора да остане в Палестина или да придружи пленниците до Вавилон (виж гл. 40:1–5). Йеремия избрал да остане с остатъка в Палестина, под ръководството на новоназначения им управител Годолия (гл. 40:6). След убийството на Годолия, остатък от евреите, под ръководството на Йоханан, избягал в Египет, противно на съвета на Йеремия, и взел пророка със себе си (гл. 42; 43). Там, в Тафнес, Йеремия предсказал нахлуването на Навуходоносор в Египет (гл. 43:8–13) и дал последното си предупредително послание към евреите, които били избягали там (гл. 44). Очевидно в тази чужда земя кариерата на великия пророк приключила.

Кратка бележка относно разликите между текста на LXX и този на еврейския евангелие е по ред. Една поразителна разлика е в подредбата на пророчествата, отнасящи се до чужди народи. В еврейския текст тези пророчества се намират в гл. 46 до 51, но в LXX те се намират в гл. 25:14 до 31:44. Има и разлика в реда на разглеждане на различните народи. В еврейския ред редът е: Египет, Филистия, Моав, Амон, Едом, Дамаск, Кидар и Асор, Елам и Вавилон; в LXX редът е: Елам, Египет, Вавилон, Филистия, Едом, Амон, Кидар и Асор, Дамаск и Моав.

Съществуват и вариации в текста. Смята се, че LXX е приблизително с 1/8, или около 2700 думи, по-къс от еврейския. LXX обикновено не използва фразата „казва Господ“, когато се използва в скоби, а заглавия като „the

пророк“ след името на Йеремиа и „царят“ след името на управляващия монарх. Като цяло, същото важи и за божествени титли като „Богът на Израел“ или „Богът на Силите“.

Някои цели раздели, състоящи се от няколко стиха, също не се появяват. Следното са най-забележителните от тях: гл. 8:106–13а; гл. 10:6–10; гл. 17:1–5а; (гл. 34 в LXX) гл. 27:1, 7, 13, 21; (гл. 36 в LXX) гл. 29:16–20; (гл. 40 в LXX) гл. 33:14–26; (гл. 46 в LXX) гл. 39:4–13; (гл. 31 в LXX) гл. 48:45–47; (гл. 28 в LXX) гл. 51:44в–49а; и гл. 52:276–30. Освен това има малки вариации, свързани главно с фрази и отделни думи.

За да обяснят тези текстови вариации, някои учени прибягват до теорията за двойна редакция на книгата на Еремиа. Те предполагат, че едната от тях е създадена в Палестина, а другата в Египет. Други смятат, че преводачът на LXX умишлено е съкратил текста, като е пропуснал повторения, е опростил стила и е съкратил трудните за четене части. Консервативните учени смятат, че може да има известна истина в тази втора теория. Например, че пропускането на гл. 8:106–12 в LXX може да се дължи на сходството му с гл. 6:12–15. Отново се твърди, че пропускането на един или два пасажа може да се дължи просто на грешката на окото при прескачане от един ред на друг с подобен край и по този начин пропускане на междинния материал, пропуск, наречен хомоеотелевтон.

Разновидностите, обсъдени по-горе, макар и по-обширни, отколкото в другите книги на Стария завет, не влияят съществено на основната тема или модел на книгата. Възможно е внимателното изучаване на някои от свитъците от Мъртво море (виж стр. 86–88; том I, стр. 31, 32) да хвърли допълнителна светлина върху текста на Йеремиа.

3. Историческа обстановка. – В ранните дни на служението на Йеремиа трима велики Великите сили, Асирия, Египет и Вавилон, се бореха за надмощие. При Ашурбанипал (669–627? пр.н.е.) Асирия достигна своя връх и сега беше в упадък (виж том II, стр. 65, 66). Египет се отърва от асирийското иго и се стреми да си възвърне предишното господство в делата на Близкия изток (виж том II, стр. 89–92). С възкачването на Набопаласар на трона на Вавилон през 626 г. пр.н.е. започва възходът на Нововавилонската империя. Съдбата на Асирия е предопределена с падането на Ниневия (612 г. пр.н.е.) и новата Вавилонска империя става доминираща сила в Западна Азия. При управлението на Нехао II, Египет оспорил внезапния възход на Вавилон на власт. Навуходоносор II, синът на Набопаласар, успешно се справил с това предизвикателство в битката при Каркемиш, 605 г. пр.н.е., и Вавилон заменил Асирия като световна империя (виж стр. 505, 506; том II, стр. 93, 94).

През последните 40 години от съществуването на Юдея като царство, Йеремиа е носил послания на реформи и възраждане на петима царе: Йосия, Йоахаз, Йоаким, Йоахин и Седекия. Следва кратко резюме на всяко царуване: а. Йосия (640–609 г.

пр.н.е.). След повече от половин век морален и духовен упадък при Манасия (виж 4 Царе 21:1–18; 2 Лет. 33:1–20) и Амон (виж 4 Царе 21:19–25; 2 Лет. 33:21–25), Юдея отново има цар, известен със своята набожност и религиозна ревност към Бога. Йосия е само на осем години, когато започва да царува (4 Царе 22:1). Когато е само на около 20 години, той въвежда редица реформи, като първо премахва високите места на идолопоклонството (виж 2 Лет. 34:3). В работата си е подпомаган от Йеремиа, който получава призованието си за обществено служение през 13-тата година от царуването си. Йосия имаше за цел да избави земята от идолопоклонството със сила и да възстанови поклонението на

Бог (2 Лет. 34). Във връзка с почистването и ремонта на Храма през 18-ата година от царуването на Йосия е открит препис от „книгата на закона“ (4 Царе 22:3–20). Откритието води до засилване на реформаторското движение на Йосия в цялата страна. Тази реформа е разширена дори до бившата територия на северното царство (4 Царе 23:15–20; 2 Лет. 34:6, 7), като упадъкът на Асирийската империя прави възможно подобно разширение.

Цар Йосия претърпял преждевременна смърт в резултат на самонадеяната си намеса в Нехао II от Египет при Магедон, 609 г. пр.н.е. (виж стр. 505; също том II, стр. 94, 95; 4 Царе 23:29, 30; 2 Летописи 35:20–24). Смъртта му е истинска загуба за нацията и той е дълбоко оплакан от народа на Юдея (2 Летописи 35:24, 25).

б. Йоахаз (609 г. пр.н.е.). Известен още като Шалум (виж върху 1 Лет. 3:15). След смъртта на Йосия, народът на земята поставил Йоахаз на трона, вероятно поради неговите провавилонски симпатии (виж върху 4 Царе 23:30; 2 Лет. 36:1). След като Йоахаз царувал само три месеца, Нехао II, очевидно завръщайки се от похода си на север, го свалил от престола и го отвел в Египет, където той починал (виж 4 Царе 23:31–34; Йер. 22:10–12). в. Йоаким

(609–598 г. пр.н.е.). По-рано наричан Елиаким (4 Царе 23:34). След като свалил Йоахаз, Нехао II поставил на трона Йоаким, втория син на Йосия (виж върху 1 Лет. 3:15) (4 Царе 23:34). Юдея вече била под египетски сюзеренитет и плащала тежък данък за египетското приятелство (вижте 4 Царе 23:35). През 605 г. пр.н.е.

Навуходоносор нахлул в Палестина, взел част от храмовите съдове и депортирал част от царското семейство и благородниците във Вавилон. Сред тези пленници били Даниил и тримата му спътници (виж Дан. 1:1–6; Том II, стр. 95). По този начин Йоаким бил принуден да промени верността си от Египет към Вавилон. По това време (виж стр. 505, 506), в битката при Каркемиш, Египет бил жестоко победен и Нехао II направил прибързано отстъпление в Египет с остатъка от армията си. Въпреки тържествените уверения за вяност към Вавилон (виж 4 Царе 24:1), Йоаким, който бил проегипетски настроен по душа, открито се разбунтувал през 598 г. пр.н.е. Това довело до второто нашествие в Юдея и залавянето и смъртта на Йоаким. Царят изглежда е

претърпял трагичен край (виж върху 4 Царе 24:5). г. Йоаким (598–597 г. пр.н.е.). Наричан още Кония (Ер. 22:24) и Йехония (1 Лет. 3:16; Ер. 24:1). След кратко царуване от около три месеца, този син и наследник на Йоаким се предаде на обсаждащите го вавилонци и беше депортиран във Вавилон с майка си, съпругите, синовете и дворцовите си служители (виж 4 Царе 24:10–16). Десет хиляди пленници бяха отведени във Вавилон при това второ депортиране, включително първенците и занаятчиите на града. Пророк Езекиил беше сред тези пленници (в 1:1–3). За светлината, хвърлена от археологията върху този плен, вижте стр. 575, 756; (Том II, стр. 96, 97, 99).

Поне през част от времето Йоахин е държан в затвор, от който през 37-ата година от изгнанието си е освободен от наследника на Навуходоносор, Амел-Мардук, библейския Зъл-Меродах (4 Царе 25:27–30). например Седекия

(597–586 г. пр.н.е.). По-рано наричан Матания (4 Царе 24:17). След депортирането на Йоахин, Навуходоносор прави този 21-годишен син на Йосия марионетка-цар над Юдея. Седекия е изправен пред трудна задача. Висшите класи на Юдея са били депортирани, а хората, които са останали, са били трудни за управление. Йеремиа ги сравнява с лоши смокини, негодни за храна (Ер. 24:8–10). За да се добави към трудността на ситуацията, посланици от Едом, Моав, Амон, Тир и Сидон са били в Йерусалим (вижте Йер.

27:3) вероятно с цел да подбуди Седекия да се присъедини към тях във въстание срещу Вавилон. Йеремиа предупреди Юдея срещу техните интриги и увеща не само Юдея, но и тези народи да се подчинят на вавилонското иго (виж Йеремиа 27; 28:14). Той предупреди, че ако Юдея не се подчини, това ще доведе до пълното разрушение на Йерусалим. Но противно на всички тези инструкции, Седекия се разбунтува (виж том II, стр. 97).

Навуходоносор действа бързо и ужасно, за да потуши бунта. Неговото нахлуване изпълни Седекия и целия Йерусалим с тревога и ужас (Ер. 21:1–10). В отчаян опит да спечелят Божието благоволение, царят и народът сключиха тържествен завет с Него, обещавайки да освободят всички еврейски роби в Йерусалим (гл. 34:8–10). Но когато Навуходоносор временно вдигна обсадата поради заплахата от армията на фараона (гл. 37:5), заветът беше забравен и освободените мъже бяха жестоко поробени отново (гл. 34:11–22). Еремия е заловен и затворен като предател (гл. 37:11–15). Скоро обаче обсадата е възобновена. Юдеите се борят отчаяно, за да спасят града и себе си от съдбата, която ги заплашва. Градът устоява 30 месеца (виж том II, стр. 98; том III, стр. 92). Но през юли 586 г. пр.н.е. вавилонците направили пробив в стените. С малка телохранител Седекия успял да избяга, но бил настигнат и заловен близо до Йерихон (виж гл. 39:2–5). Йерусалим бил разграбен и опожарен (гл. 39:8), а почти всички останали евреи били отведени в плен (гл. 39:9, 10). е. Годолия.

Навуходоносор назначил Годолия, син на Ахикам и внук на Сафан (Йер. 26:24), да управлява остатъка (4 Царе 25:22).

Годолия се установил в Масфа, близо до Йерусалим. Вавилонците дали на Йеремиа свободата му и той се присъединил към новия управител в Масфа (Йеремиа 40:1–6). След убийството на Годолия (Йеремиа 41) остатък от евреите под ръководството на Йоанан избягал в Египет, принуждавайки Йеремиа да отиде с тях (Йеремиа 43).

Предварителна хронологична таблица на пророчествата на Йеремиа

Глави	Дати	1 627	Вижте на	Глави	Дати	гл. 1:2	Вижте на
				30	ок. 596 г.		гл. 30:2
2-6	627/26–ок. 616		гл. 2:1;	31	ок. 596 г.		гл. 31:1
			ПК 409, 410	32	588/87		гл. 32:1
7-11	609 – около 605 г.		гл. 7:1	33	ок. 587 г.		гл. 33:1
12	600(?)		гл. 12:1	34	ок. 588/87 г.		гл. 34:1
13	ок. 597 г.		гл. 13:1, 18	35	около 605 г.		гл. 35:1, 11
14	627/26–ок. 616		гл. 2:1; 14:1	36:1-4	605/04		гл. 36:1
15	627/26–ок. 616		гл. 2:1; 15:1	36:5-32	604		гл. 36:9
16	627/26–ок. 616		гл. 2:1; 16:2	37	ок. 587 г.		гл. 37:4
17	609(?)			38	ок. 587/86 г.		гл. 38:6
18	605/04(?)		гл. 18:1	39	588-586		гл. 39:1, 2
19	605/04		гл. 19:1	40	586		гл. 40:1
20	605/04		гл. 20:1				(вж. гл. 39:2, 9)
21	588/87		гл. 21:1	41	586		гл. 41:1;
22:1-19	605/04		гл. 22:1, 10, 18				ПК 460
22:20-30	597		гл. 22:20, 24	42	ок. 586 г.		гл. 41:1
23	597(?)		гл. 23:1	43	ок. 586 г.		гл. 41:1

24	ок. 597 г.	гл. 24:1	44	около 586 г. –	гл. 44:1
25	605/04	гл. 25:1	45	около 576 г. (?)	гл. 45:1
26	609-605	гл. 26:1	46-51	(605/04-594/93)	гл. 46:2; 47:1;
27	594/93	гл. 27:1			49:34; 51:59
		(вж. гл. 28:1	52	597-561	гл. 52:1, 31;
28	593	гл. 28:1			Том III, стр.
29	ок. 596 г.	гл. 29:1			92, 93

Последователното четене на книгата на Еремия, основано на тази предварителна хронология, би било следното:

Йосия (640–609): гл. 1–6; 14–16.

Йоаким (609–598): гл. 17; 7–11; 26; 35; 22:1–19; 25; 18–20; 36:1–4; 45; 36:5–32; 12.

Йоахин (598–597): гл. 22:20–30; 13; 23.

Седекия (597–586): гл. 24; 29–31; 46–51 (?); 27; 28; 21; 34; 32; 33; 37–39.

След падането на Йерусалим: гл. 40–44; 52.

4. Тема.— Книгата на Йеремиа е съставена от поредица от пророчески проповеди, съчетани с исторически и биографични данни относно последните дни на Юдейското царство. С всички средства, с които разполагаше, Йеремиа се стремеше да спре бързото спускане на Юдея по стръмнината на моралното разложение към разруха. Но усилията му за нацията бяха до голяма степен безплодни. Призивите му към покаяние останаха глухи.

Йеремиа беше пророкът на сърдечната религия. Неговите послания бяха призив далеч от това което е външно и повърхностно спрямо това, което е вътрешно и реално. Той учел, че покварата води началото си от нечестивото сърце (гл. 17:9) и че без ново сърце, нови намерения и нов дух човекът е неспособен на доброта (гл. 13:23). Такава промяна, подчертавал той, може да бъде извършена само чрез съзидателния акт на Бога (гл. 24:7; 31:31–34).

Подобно на други пророци, Йеремиа предупреждава да не се заплитаме в чуждестранни съюзи (гл. 2:36). Той увещал Юдея да се подчини на вавилонското иго и предупредил, че бунтът ще доведе нацията до гибел.

Отвъд неизбежната обреченост на настоящето, пророкът предвиждаше славно бъдеще за онези, „които се окажат верни“ на Господа (РК 464). Щеше да има завръщане и за двата дома на Израел; те щяха да се обединят отново като един народ (РК 474). Те отново щяха да бъдат Божии народ и Той щеше да бъде техен Бог (Йеремиа 32:37–41). Ако Израел се вслушаше в посланията на реформата, нацията щеше да бъде преустроена под нов завет (гл. 31:31–34). Праведен Клон от Давидовия род ще бъде техен цар (гл. 33:14–17).

5. Очертание.

I. Призивът и поръчението на Пророка, 1:1–19.

A. Самоличността на пророка, 1:1–3.

B. Призивът на Еремиа, 1:4–6.

B. Обдаването с власт, 1:7–10.

Г. Видението за бадемовата клонка, 1:11, 12.

Д. Видението за кипящия котел, 1:13–16.

E. Назначението на пророка с обещания за защита, 1:17–19.

II. Пророчества относно Юдея и Йерусалим, 2:1 до 35:19.

A. Описание и осъждане на злото в Юдея, 2:1–37.

1. Неблагодарността и неверността на Юда в замяна на Божията любов, 2:1–13.
2. Грехът и упоритостта на Юда под наказание, 2:14–28.
3. Пренебрегването на миналите Божии наказания от страна на Юда, 2:29–37.
- Б. Призивът към неверния народ на Израел да се върне, 3:1 до 4:4.
 1. Нейната срамна неверност и загубени привилегии, 3:1–5.
 2. Вината на Юда надвишава тази на десетте племена, 3:6–11.
 3. Подновен призив към двата дома на Израел да се покаят, с обещания за обединение и възстановяване, 3:12–20.
4. Молитва за изповед за Израел, 3:21–25.
5. Изискването за истинско обръщане на сърцето, 4:1–4.
- В. Съд от нахлуващ народ, 4:5 до 6:30.
 1. Описание на приближаващата опасност, 4:5–31.
 2. Причини за предстоящите съдби, 5:1–31. а. Всеобщата липса на почитеност, която прави съда неизбежен, а прошката невъзможна, 5:1–9. б. Неверие в пророческите послания и фалшиво доверие в укрепените градове, 5:10–19. в. Упоритост, измама и крещящо неподчинение, 5:20–31.
 3. Описание на гибелта и нейните причини, 6:1–30.
- Г. Беседата за храма, 7:1 до 10:25.
 1. Осъждане на безсрамното идолопоклонство и оскверняване на Храма от страна на Юда, 7:1 до 8:3.
 2. Обявяване на страшно наказание заради наглото нечестие на хората, 8:4–22.
3. Плач за предателството и измамата на народа и произтичащите от това бедствия, 9:1–26.
4. Безумието на идолопоклонството, 10:1–16.
5. Нашествието на Юдея и изгнанието на нейните жители, 10:17–22.
6. Молбата на Еремия за умереност в наказанието, 10:23–25.
- Д. Проповядване на завета, 11:1 до 13:27.
 1. Нарушеният завет, 11:1–17.
 2. Реакции на проповедите на Еремия, 11:18 до 12:6. а. Заговорът на анатотските мъже срещу него, 11:18–23. б. Заговорът в собственото семейство на пророка, 12:1–6.
 3. Наказание и изкупление, 12:7–17.
 4. Укор за гордостта в Юда, избрания народ, 13:1–27. а. Символичното действие с пояса и тълкуването, 13:1–11. б. Символично изказване относно каните с вино и тълкуването, 13:12–17. в. Послание до царя и царицата майка, 13:18, 19. г. Плач за бедствието, което ще сполети Йерусалим, 13:20–27.
- Е. Лични преживявания на пророка, 14:1 до 16:9.
 1. Сушата; ходатайството на Еремия е отказано, 14:1 до 15:9.
 2. Вътрешният конфликт на Еремия, 15:10–21.
 3. На Йеремиа е забранено да се жени или да участва в траур и празнични събрания, 16:1–9.
- Ж. Причините за бедствията на Юдея и посланията на утеха, 16:10 до 17:18.
 3. Увещание относно спазването на съботата, 17:19–27.
- И. Символи на унищожението на нацията, 18:1 до 19:13.
 1. Съдът на грънчаря, 18:1–23.
 2. Счупеният грънчарски съд, 19:1–13.
- Й. Йеремиа преследван, 19:14 до 20:18.

1. Йеремия бит и окован в клада от Пасхор, 19:14 до 20:6.
2. Вътрешният конфликт на Еремия, 20:7–18.
- К. Осъждане на гражданските и духовните водачи на Юда, 21:1 до 24:10.
 1. Апелът на Седекия към Йеремия и съобщението на пророка за залавянето на Йерусалим, 21:1–14.
 2. Апел към царския дом, 22:1–9.
 3. Съдби върху царския дом, 22:10 до 23:8. а. Съдбата на Йоахаз, 22:10–12. б. Греховното поведение и съдбата на Йоаким, 22:13–19. в. Ефектът от загубата на царете му върху Юдея, 22:20–23. г. Съдбата на Йоахин, 22:24–30. д. Обещания за възстановяване на Израел, 23:1–8.
4. Осъждане на лъжепророците, 23:9–40.
5. Видението за две кошници със смокини и неговото тълкуване, 24:1–10.
- Л. Обявяването на съда, 25:1–38.
 1. Съдът над Юда; седемдесетте години изгнание, 25:1–14.
 2. Съдът над всички народи, 25:15–38.
- М. Конфликти с твърдящи се за пророци, 26:1 до 29:32.
 1. Конфликт относно разрушаването на Йерусалим и Храма, 26:1–24. а. Предсказание за падането на Йерусалим и разрушаването на Храма, 26:1–6. б. Искането за смъртта на Йеремия и неговата защита, 26:7–15. в. Защитата на Йеремия от страна на князете и старейшините, 26:16–24.
 2. Конфликт относно вавилонското иго, 27:1 до 28:17>28:17. а. Предупреждение към народите да не се бунтуват срещу Вавилон, 27:1–11. б. Съвет към Седекия да се подчини на вавилонското иго, 27:12–22. в. Конфликтът с Анания, 28:1–17.
 3. Конфликт с лъжепророците във Вавилон 29:1–32. а. Писмото на Еремия до изгнаниците, 29:1–23. б. Послание срещу лъжепророк Семая, 29:24–32.
- Н. Пророчества за възстановяване, 30:1 до 33:26.
 1. Избавлението и възстановяването на Израел, 30:1–24.
 2. Възстановяването и обединението на двата дома под нов завет, 31:1–40. а. Делът на Израел в предстоящото възстановяване, 31:1–22. б. Делът на Юда в предстоящото възстановяване, 31:23–26. в. Новият завет, сключен с двата дома, 31:27–40.
 3. Закупуването на нивата и нейното значение, 32:1–44.
 4. Обещания за славно бъдеще за Израел, 33:1–26. а. Подновени обещания за издигането на Йерусалим до почетно място сред народите, 33:1–13.
 - б. Обещания за възстановяване на царската и свещеническата длъжност, 33:14–26.
- О. Неверието и наказанието на Юда, 34:1 до 35:19.
 1. Предсказание за съдбата на Йерусалим и Седекия, 34:1–7.
 2. Осъждане на нарушението на вярата от страна на Юда при повторното поробване на освободени мъже, 34:8–22.
 3. Урок от верността на рехавитите, 35:1–19.
- III. Биографични и исторически разкази, 36:1 до 45:5.
 - А. Събития, предшествващи опустошението на Йерусалим, 36:1 до 39:18.

1. Записването на пророчествата на Йеремиа, 36:1–32. а.
Диктовката на първото издание към Варух, 36:1–8. б. Четенето
на свитъка в дворовете на Храма от Варух, 36:9–19. в. Изгарянето на свитъка от
Йоаким, 36:20–26. г. Изготвянето на новия свитък, 36:27–32.

2. Затварянето на Еремиа, 37:1 до 38:28. а. Временното
вдигане на последната обсада, 37:1–5. б. Предсказание за
завръщането на халдейците, 37:6–10. в. Еремиа лъжливо обвинен
и затворен, 37:11–15. г. Пророкът в двора на стражата, 37:16–21.
д. Еремиа хвърлен в кална тъмница, 38:1–6. е. Спасяването
на пророка от Авдемелех, 38:7–13. ж. Тайната среща
на Седекия с Еремиа, 38:14–23. з. Затварянето на пророка в
двора на стражата, 38:24–28.

Б. Пленът на Юда, 39:1–18.

1. Превземането на Йерусалим и съдбата на Седекия и народа му, 39:1–10.

2. Освобождаването на Еремиа, 39:11–14.

3. Обещанията на Господа към Авдемелех, 39:15–18.

В. Събития след опустошението на Йерусалим, 40:1 до 44:30.

1. Освобождаването на Йеремиа и завръщането му при Годолия, 40:1–6.

2. Управителството на Годолия, 40:7–16.

3. Убийството на Годолия и неговите последици, 41:1–18.

4. Бягството в Египет, 42:1 до.

5. Предупреждения срещу идолопоклонството в Египет, 44:1–30.

Г. Обещанията на Господа към Варух, 45:1–5.

IV. Пророчества относно чужди народи, 46:1 до 51:64.

А. Надписът към посланията, 46:1.

Б. Пророчество относно Египет, 46:2–28.

1. Поражението на Нехао II във втората битка при Каркемиш, 46:2–12.

2. Предсказание за нашествието на Навуходоносор в Египет, 46:13–26.

3. Послание на утеха към Израел, 46:27, 28.

В. Пророчество относно Филистия, 47:1–7.

Г. Пророчество относно Моав, 48:1–47.

1. Разрушението, преминаващо от град на град, 48:1–10.

2. Съдът и неговите причини, 48:11–30.

3. Пълното унищожение на Моав, 48:31–47.

Д. Пророчество относно Амон, 49:1–6.

Е. Пророчество относно Едом, 49:7–22.

Ж. Пророчество относно Дамаск, 49:23–27.

З. Пророчество относно Кидар и Асор, 49:28–33.

И. Пророчество относно Елам, 49:34–39.

Й. Пророчество относно Вавилон, 50:1 до 51:64.

1. Падането на Вавилон и избавлението на Израел, 50:1–20.

2. Наказанието на Вавилон, съответстващо на неговите престъпления, 50:21–28.

3. Пълнотата на унищожението на Вавилон, 50:29–40.

4. Оръдията на падането на Вавилон, 50:41 до 51:5.

5. Призивът на Божия народ да бяга от Вавилон, за да избегне неговата гибел, 51:6–14.

6. Бог противопостави на идолите, 51:15–19.

7. Израел, чукът Господен, 51:20–26.

8. Падането и опустошението на Вавилон, 51:27–37.

9. Радостта на света при падането на Вавилон, 51:38–49.

10. Последно описание на падането на Вавилон, 51:50–58.

11. Серая и историята на пророчеството относно Вавилон, 51:59–64.

V. Историческо приложение, 52:1–34.

A. Въведение към приложението, 51:64б.

Б. Окончателното превземане на Йерусалим, 52:1–11.

В. Събития, свързани с разрушаването на Йерусалим, 52:12–27.

1. Опустошението на града и депортирането на хората, 52:12–16.

2. Отнасянето на свещените съдове от Храма, 52:17–23.

3. Екзекуцията на представителите на народа, 52:24–27.

Г. Изявление относно броя на пленниците, 52:28–30.

Д. Освобождаването на Йоахин от затвора, 52:31–34.

ГЛАВА 1

1 Времето, 3 и призоваването на Еремия. 11 Неговите пророчески видения за бадемова пръчка и врящ котел.

15 Неговото тежко послание срещу Юда. 17 Бог го окуражава с обещанието си за помощ.

1. Думите на Йеремиа. По-често срещано въведение към пророческите книги е „словото Господне дойде“ и т.н. (Езек. 1:3; Осия 1:1; Йоил 1:1; и т.н.). LXX започва с фразата „словото Божие, което дойде към Йеремиа“. Някои еврейски коментатори предполагат, че по-краткото еврейско въведение е било използвано, защото книгата не само представя пророчества, но и съдържа материал, отнасящ се до личния живот на Йеремиа (виж Амос 1:1).

Хелкия. Вероятно не е първосвещеникът с това име, който е играл важна роля в откриването на „книгата на закона“ (4 Царе 22:8). Фактът, че бащата на Йеремиа е от Анатот, вероятно го идентифицира като принадлежащ към потомците на Авиатар, който е бил свален от свещенически сан по времето на Соломон (3 Царе 2:26, 27, 35).

От свещениците. Йеремиа е бил свещеник по рождение и пророк по специално божествено призвание, както и някои от другите пророци (виж Езек. 1:3; Зах. 1:1; вж. стр. 1085).

Анатот. Един от четирите града във Вениамин, дадени на потомците на Аарон (виж Исус Навин 21:17, 18), на около 4 км североизточно от Йерусалим, непосредствено отвъд Елеонската планина.

2. Тринадесета година. Тоест, 628/27 г. пр.н.е., ако приемем, че Йеремиа е броил години от есента; това е било 627/26 г., ако е смятал от пролетта, както някои твърдят (виж том III, стр. 93, бел. 7). И двете дати са изчислени от смъртта на Йосия през 609 г. (виж стр. 505).

3. Единадесета година. Тоест, 586 г. пр.н.е. (виж том II, стр. 97, 98). Окончателното пленничество започва през петия еврейски месец на същата година. Тъй като пророческото служение на Йеремиа продължава и след този момент (виж стр. 19), то продължава повече от 40 години.

4. Дойде при мен. Първата глава очевидно е замислена като въведение на автора към цялата книга. В нея Йеремиа представя, още в самото начало, своите пълномощия като Божий пророк. Това призвание не е било негово по човешки избор, а по силата на пряко поръчение от Бога. Дълбокото чувство за божествения призив е било движещата сила на неговото служение и неговата подкрепа и опора в моменти на обезсърчение.

5. Преди да те създам. Още преди да се роди Еремия, беше предопределено той да изпълнява пророческото служение. На всеки човек Бог е отредил място на дълг и отговорност в Своя велик план (вижте РК 536; COL 326, 327).

Осветен. Евр. кадаш, което във формата, която се среща тук, може да се преведе като „обявен за свещен [или посветен]“ (вижте върху Бит. 2:3). Бог отдели Еремия за специална употреба. Той го отдели за неговото специфично пророческо дело.

Ръкоположен. Евр. nathan, „да дам“, тук използвано в смисъла „назначавам“. Подобен пренатален избор е направен и от Йоан Кръстител (Лука 1:15). Йеремиа може би е отказал да се подчини на божественото призвание. Всички хора са надарени при раждането си с определени възможности, но е тяхна отговорност да развият тези възможности напълно. По същия начин Бог има план за всеки живот днес. „Конкретното място, което ни е отредено в живота, се определя от нашите способности“ (Изд. 267). Трябва да открием какво е това място и да се стремим да изпълним Божията цел и план за нас.

Пророк. Пророкът е човек, който получава директни откровения от Бог, за да ги съобщи на други. Той не е предимно предсказател или предсказвач. По-скоро той е говорител или тълкувател на Бог. Откровението, което пророкът получава, може или не може да се отнася до бъдещето.

Нации. Евр. гоим, превеждано още „езичници“ или „езичници“. Йеремиа трябвало да бъде Божият пратеник не само до Юдея, но и до отдалечените езически народи.

6. Ах, Господи Боже! Буквално „Уви! Господи Яхве!“ (виж том I, стр. 35, 170–173). Младият мъж се сви ужасено от мисълта да бъде пророк. Чувство за недостойнство го обзе и природата му се отдръпна от задача, в която би бил извън крак с мъжете от своето поколение. Както е показано и от горчивото му оплакване по-късно в служението му (гл. 15:10), той се страхуваше от враждебността на хората.

„Не мога да говоря.“ Йеремиа възрази, че не му липсва красноречието, необходимо за пророческата служба. Един пророк трябва да говори на велики мъже и на множества. Как би могъл той, без ораторските си способности, да спечели вниманието на хората или да ги напътства в полза на Бога (вижте Изх. 3:11; 4:10)? Той чувстваше, че не може да формулира посланията си с подходящ език.

Дете. Евр. наар, „млад мъж“ (виж Бит. 41:12; Изх. 33:11). Съдейки по продължителността на служението му, Йеремиа вероятно е бил под 25 години, може би само на 18 или 20 години. Наар се използва и другаде за млади хора (виж Бит. 41:12; виж върху 3 Царе 3:7).

7. Не казвай. Бог отказа да приеме извиненията на пророка и отговори категорично декларация за Неговата воля. Когато Бог заповядва, мислите за себе си са неуместни. Остава само едно задължение – задължението за просто послушание. Йеремиа трябва да отиде където и да е и при когото Бог реши да го изпрати, било то при идолопоклоннически царе, корумпирани свещеници, лъжливи пророци, несправедливи съдии – при мъже от всякакъв ранг, колкото и видни или могъщи да са те. Еремия беше казал: „Не мога да говоря.“ Бог отговори: „Каквото и да ти заповядам, ще говориш.“ Бог щеше да го направи годин за всичко, което щеше да бъде призван да направи (виж Изх. 4:10–12; Мат. 10:18, 19).

8. Аз съм с теб. Бог обеща да помага и защитава Своя пророк. Съзнанието Това, че Бог беше с него, издигна Еремиа над неговата плахост и страх и го направи непобедим. Той беше нападан от много могъщи врагове и често беше в изключителна опасност заради непопулярните си учения и горчивото си осъждане на нечестията; но това

обещанието, повторено поне два пъти (гл. 1:19; 15:20), сигурно е било източник на огромна сила и утеха за него. По подобен начин всеобхватните думи на Исус, „Аз съм с вас през всичките дни“ (Мат. 28:18–20), са донесли смелост и сила на християните, които са се стремили да се подчиняват на великото евангелско поръчение.

9. Докосна устата ми. След призива на пророка последва този тържествен акт на освещаване, символизиращ предаването на нови сили на мисълта и изказването. Докоснати по този начин до устните му (виж Исая 6:6, 7), Йеремиа беше уверен, че няма да има съмнение относно посланието му. Той трябваше да излезе, за да говори думите, вложени в сърцето му от Божия Дух (виж Йеремиа 5:14; 15:16; срв. Исая 51:16; 59:21; Матей 10:20; 2 Петрово 1:21).

10. Над народите. Пророкът беше надарен с властта си на Божи представител. Думата, преведена като „поставям“, когато се появява във формата, която се среща тук, означава да „направля“ човек надзорник, управител или управител (виж Бит. 39:4, 5; Числа 1:50; 4 Царе 25:23). Йеремиа беше назначен за Божи заместник с власт да обявява Божиите цели относно народите. Неговото слово трябваше да бъде Божие слово (виж Ис. 55:10, 11).

Да изкореня. Или „да изтръгна“. Пророкът, който обявява Божиите цели, е представен като самия негов изпълнител (виж Йеремиа 5:14; Исая 6:10; Езекиил 43:3). Делото на Йеремиа е трябвало да бъде от двойствен характер – разрушително и конструктивно. Метафорите от Йеремиа 1:10 са взети от архитектурата и земеделието. Четири глагола изразяват разрушителната фаза на съдбите, а два обявяват Божията цел да възстанови и изцели. Книгата на Йеремиа е коментар на тези твърдения.

11. Бадемово дърво. Евр. shaqed, от корена shaqad, „да бъдеш буден“. Дървото очевидно е получило името си от факта, че бадемът е първото дърво, което се събужда през пролетта. Цъфти в Палестина още през януари.

12. Ще ускоря. От еврейското шакад (виж на стих 11). В стихове 11, 12 има интересна игра на думи. Следва опит за възпроизвеждане на този литературен похват: „Виждам клонче от дърво бдение. ... Виждаш правилно, защото съм буден над словото Си, за да го изпълня“; или „Виждам пръчката на дърво бдение ... защото бдя над словото Си, за да го изпълня“.

13. Тенджерата. Евр. господин, домашен съд, използван за готвене (виж 4 Царе 4:38) и миене (Пс. 60:8). Това второ видение е символ на „словото“, което Бог е наблюдавал да изпълни, и разкрива инструмента, който ще изпълни това слово. Картината е на тенджерата, поставена върху огън, който се накарва да гори ярко чрез духане, следователно врящ котел (виж Йов 41:20).

Към север. По-скоро „от север“. Очевидно съдът е бил изобразен като опрян на едната страна и наклонен настрани от север, с уста, готова да излее парещото си съдържание на юг, върху земята Юда.

14. От север. Вижте гл. 4:6; вж. Езек. 26:7. Въпреки че Вавилон е бил на изток от Юдея, военни пътища и пътища за нашествие към Палестина са се приближавали до Юдея от север. За армиите е било невъзможно да прекосят пустинята директно на изток от Палестина. Затова евреите често са наричали Вавилон във връзка със севера. Посоката не се отнася до местоположението на дома на нашественика, а до маршрута, който той ще следва, за да влезе в земята, защото нашественици както от изток, така и от север са идвали от север. За пленниците се е говорило, че са отведени в северната страна и оттам Господ ще ги върне (вижте Йер. 3:18; 23:8; 31:8; Зах. 2:6).

Зло. Буквално „злото“, тоест злото, което пророците отдавна са предсказали (вижте Михей 3:12). Думата за „зло“, ра'ах, не винаги се отнася до морално прегрешение. Думата често се използва, за да опише беда, нещастие или бедствие.

15. Ще призова. По-скоро „Аз викам“. Еврейската конструкция представя действието като вече започнало.

Царства на север. Вижте на стих 14. Племената или клановите, съставляващи царството на северния нашественик (вижте гл. 25:9). Пасажът може да се преведе като „родствата, дори царствата на север“. Ефектът от множественото число е да подчертае картината на предстоящото бедствие.

На портите. Портата на един ориенталски град е била обичайното място за правосъдие (вижте върху Бит. 19:1; Исус Навин 20:4; Йов 29:7). Князете на завладяващите врагове щяха да установят седалището на властта си в портите на Йерусалим (Ер. 39:3–5 вж. гл. 43:9, 10).

16. Срещу тях. Споменатите грехове са били особено изяви по време на злото царуването на Манасия (виж 2 Лет. 33:1–7).

17. Препаша си кръста. Метафората е взета от източния обичай за събиране на дългите, развяващи се дрехи с пояс в подготовка за пътуване или за извършване на работа (виж 1 Царе 18:46; 2 Царе 4:29; 9:1; виж върху Пс. 65:6). Еремия трябваше да се подготви решително за задачата си (виж Лука 12:35; 1 Петрово 1:13). Той трябваше да говори откровено и безстрашно каквото и послание да му даде Бог.

Объркване. Многократните призови за смелост показват естествената плахост на младия пророк (вижте 1 Тим. 4:12; 6:13; 2 Тим. 2:3). Съществува и намек, че Йеремиа ще се сблъска с голяма опозиция в делото си.

18. Аз те създадох. „Аз“ е в контраст с „ти“ от стих 17. В еврейския език и двете местоимения са емфатични. Пророкът безстрашно е трябвало да изпълни своята част и Бог е щял да изпълни Своята част, като му е дал необходимата защита и сила.

Защитен град. Символ на сила и непобедимост.

19. Аз съм с теб. Еремия беше предупреден, че воденето на Божието дело ще предизвика най-жестоката съпротива на врага. Подобно на пратениците на Исус, той беше изпратен като агне сред вълци (Лука 10:3). Присъствието на Бог обаче щеше да го съпътства и да бъде неговата защита (виж Изх. 33:14).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2, 5–8РК 407

7–9АА 599

9, 10, 14, 16 бр. 409

17–19РК 408; 2Т 17

ГЛАВА 2

1 Бог, след като показва предишната си милост, изобличаваше на юдеите техния безпричинен бунт, 9 отвъд всеки пример. 14 Те са причините за собствените си бедствия. 20 Греховете на Юда. 31 Нейното упование е отхвърлено.

1. Слово Господне. Този израз въвежда поредица от пророчества, простиращи се от гл.

2 до гл. 6. Тази поредица е ретроспекция на миналото на Израел и показва как настоящите условия са резултат от минали провали. Пророчеството е дадено през първите десет години от служението на Йеремиа (627/26 – ок. 616 г. пр.н.е.), вероятно през 13-тата година на Йосия (виж гл. 3:6; вж. гл. 1:2).

2. Иди и плачи. Ако Йеремиа е бил в Анатот, сега му е заповядано да напусне и да отиде в Йерусалим за пророческите си дела.

Спомням си за теб. Буквално „помня за теб“, в твоя полза или за твоя заслуга (виж Неемия 5:19, където „помни за мен“ буквално е „помни за мен“).

Добротата на младостта ти. Граматически фразата може да означава или доброта на Бог към Израел или доброта на Израел към Бога. Тук изглежда се подчертава последното. В младостта си Израел е откликнал на ухажването на Божията любов. В поетичната фигура Бог е представен като Любящ, а Израел като Негова годеница.

Годеж. Буквално „време за годеж“ или „състояние на булка“. Булчинското състояние беше в началото на нейната история.

Земя... незасята. Израел демонстрира искреността на любовта си, като изостави сравнителните удобства и сигурност на Египет, за да последва Бога в неплодната пустиня.

Святост. Или „свято нещо“ (вижте Втор. 7:6).

Първите плодове. Образът на първите плодове е бил познат на евреите (вижте Изх. 23:19; Числа 18:12, 13). Израел е бил най-ценната част от реколтата, частта, която е била посветена като Божи дял.

Ще съблазни. На никой езически народ не трябваше да бъде позволено да погълне Израел (Ер. 10:25; 50:7; срв. Втор. 7:16).

5. Какво беззаконие? Вижте Михей 6:3, 4. Бог предизвика Израел да покаже, че е бил неверен или е нарушил завета. Пророкът всъщност пита: „Дали Господ е извършил някаква измама или е пренебрегнал някакви обещания? В какво е провалил?“ (виж Втор. 1:24). 32:4). Този стих представя трогателното предизвикателство на една наранена любов, осъзнаваща своята почтеност и вяност.

Суета. Препратка към идолите на Израел (Ер. 10:15; 14:22; 16:19; вж. Втор. 32:21; 1 Царе 16:13; 1 Кор. 8:4; виж върху Екл. 1:2). Някога Израел е следвал Бога; сега народът е преследвал суета.

Стават суетни. Хората приемат природата на обекта, на който се покланят (виж Втор. 7:26; Рим. 1:21–23; стр. 306, 334, 335).

6. Нито едното, нито другото казаха. Хората бяха долно неблагодарни за провиденческите избавления и благотворителните грижи, с които Бог ги беше обсипал, и пренебрегнаха своя Благодетел.

Изведе ни оттук. Кариерата на Израел като нация започна с велик акт на изкупление. Освобождението от египетско робство често е наричано превъзходен пример за Божията чудотворна намеса в полза на Неговия народ (Изх. 20:2; Втор. 7:8; Ис. 63:10–14; Ос. 2:15; 11:1; 12:9, 13; 13:4; Амос 2:10; Михей 6:4; и др.).

През пустинята. Божието запазване на такова огромно множество от опасностите и лишенията на пустинята беше чудесен пример за Неговата всемогъща сила, както и за Неговата доброта и грижа (вижте Втор. 32:10).

Сянка на смъртта. Вижте върху Пс. 23:4.

7. Плодородна земя. Буквално „земята на овощните градини“, тоест „земя, засадена с лозя и овощни дървета“, контраст с „земята на пустините“, през която Израел е преминал по пътя към Ханаан.

Да. Промяната от трето към второ лице прави приложението на посланието по-лично.

Моята земя. Виж Лев. 25:23; Втор. 11:12; срв. Лев. 18:25, 27, 28; Числа 35:34.

8. Свещениците. Този стих описва прегрешенията на трите управляващи класи, свещеници, пастори и пророци (вижте стих 26; Михей 3:11).

Които се занимават със закона. Свещениците трябваше да бъдат експерти в закона (вижте Втор. 31:9; Пс. 19:7; Притчи 3:1) и да го обясни на хората (Второзаконие 33:10; Мал. 2:6, 7).

Пасторите. Буквално „пастири“. Този израз обозначава отговорни водачи в израилската теокрация, както граждански, така и религиозни (вижте Йер. 3:15; 10:21; Йер. 22:22; Йер. 25:34–36; 3 Царе 22:17; Ис. 44:28; Зах. 10:3; 11:5).

9. Пледирам. Евр. ребро, „да се боря“, „да водя съдебно дело“ (виж Исаия 3:13; 57:16). Бог все още ще повдигне обвиненията Си срещу непокорния Си народ. Той ще пледира, като им налага присъди (виж върху Пс. 74:22).

10. Преминете островите. Или „преминете към островите“ или „преминете към крайбрежните земи“. Евреите били увещавани да насочат вниманието си към други народи, за да наблюдават верността на тези хора към езическите богове и да противопоставят тази вяност на собствената си неверност към истинския Бог.

Хитим. Името тук се отнася до гърците като цяло (вижте върху Бит. 10:4).

Кедар. Един от синовете на Исмаил, който станал прародител на номадско племе, живеещо в Арабската пустиня (вижте Бит. 25:13).

Виждате дали има такъв. Израилтяните бяха показали желание да подражават на околните народи (1 Царе 8:5, 19, 20), но не и по въпроса за лоялността към религията. Едно старателно проучване от изток на запад не би могло да доведе до паралелен пример за неверие.

11. Има ли нация? Въпросът предполага отрицателен отговор. Само в изключителни случаи случаи, в които един идолопоклоннически народ би се отказал от религията на своите предци. Дори днес много последователи на езически религии са по-верни на своите богове, отколкото номиналните християни на единствения истински Бог.

И все пак няма богове. Изречението гласи буквално „и те не са богове“. „И все пак“ превежда еврейския съюз и не трябва да се тълкува като времево наречие. Боговете на народите са нереални. Боговете, които идолът би трябвало да представлява, не съществуват.

Промениха славата си. Израел размени реалното за нереалното и размени истината за лъжа (виж Пс. 106:20; Рим. 1:23). „Тяхната слава“ беше Бог, източникът на всяко благополучие (виж Втор. 10:21; 1 Царе 4:21; Пс. 3:3). На други места за Бог се говори като за „превъзходство“ или, по-точно, за „гордост“ на Израел (Амос 8:7; Осия 5:5). Други народи биха могли да изоставят своите фалшиви богове без никаква загуба за себе си. Но Израел, изоставяйки своя Бог, Йехова, е постъпил не само противно на обичаите на другите народи, но и противно на повелята на разума.

12. Бъдете удивени. Нечестието на Израел е толкова ужасно, че пророкът, в това пламенно олицетворение, призова самите небеса да се ужасят.

13. Две злини. Двете злини могат да бъдат определени като: (1) отхвърляне на реалното и (2) приемане на нереалното. Първото естествено води до второто.

Изостави ме. „Аз“ е емфатично на иврит.

Живи води. Тоест „течащи води“. Така преведеният еврейски израз се среща в Бит. 26:19; Лев. 14:5; и др. На фигурата сравните Йер. 17:13; Йоан 4:10; 7:37; ЗТ 467; РР 413.

Счупени цистерни. Водата винаги е била ценна стока в Близкия изток. Всеки, който притежава бликащ извор с животворна вода, би бил глупав да го замени с течащ резервоар със застояла вода.

14. Слуга. Евр. „ебед“, което може да означава слуга, нает или роб.

Въпросът на пророка изисква отрицателен отговор. Не! Израел не е роб. Израел е първородният син на Бога (Исх. 4:22).

Роден вкъщи роб. Като цяло робите били разделяни на два класа: пленени във война или купени, и родени и отгледани в дома на господаря си. Бог е замислил Израел да има власт и да не бъде държан в робство.

Защо е разграбен? Буквално „защо е станал за разграбване?“ Хората не можеха да обвиняват Бог за загубата на свободата си. Трагедията беше резултат от собствените им дела (вижте стих 17). Хората не бива да обвиняват Бог за собствените си провали. Те сами определят или помрачават съдбите си чрез решенията си.

15. Млади лъвовете. Чуждестранните нашественици, наречени така заради свирепостта и силата си (виж Исаия 5:29, 30). Тираните и потисниците често са сравнявани с лъвовете (Йов 4:10, 11; Пс. 58:6; Езек. 19:3, 6; Наум 2:11, 12; Йеремия 4:7; 50:17).

16. Ноф. Мемфис, древна столица на Долен (Северен) Египет, 22,4 км. южно от Кайро на западния бряг на Нил. Еврейското име Ноф, или Моф (Осия 9:6), вероятно е било изопачена версия на средната част на египетското име Мен-нефер. На асирийски градът се е наричал Мемпи, или Мимпи, откъдето произлиза гръцкото име Мемфис. Останките му са близо до Мит Рахине. От древни времена Мемфис е бил център на поклонение на бог Птах. По времето на Йеремия Мемфис продължава да бъде един от първите градове на Египет и е бил известен с космополитното си население.

Тахапанес. Обикновено се отъждествява с Дафне, съвременният Тел Дефене в източната Делта. Този град заема видно място в историята на заключителната фаза от служението на Йеремия (гл. 43:7–10). Ноф и Тахапанес тук обозначават египтяните, които са нанесли вреди на Юдея.

17. Към себе си. Вижте гл. 4:18; вж. Пс. 107:17. Пророкът посочи истинската причина за бедствията. Бог не беше изоставил Своя народ; те бяха изоставили Него. Той ги беше водил по истинския път на живот, но те бяха избрали друг път.

18. И сега. Евр. уе'ата, често срещана формула за извеждане на заключение от казаното. „Сега“ е логично, а не времево.

Пътят на Египет. По-ранните пророци бяха осъдили опита за осигуряване на свобода от Асирия чрез съюз с Египет (Исаия 30:1–7; 31:1–3; виж Осия 7:11, 16). Тук Йеремия пита: Какво ще се спечели от такъв съюз?

Един християнин днес може с право да се запита: „Какво имаш да правиш по пътя на Египет?“ — в греховете си или в удоволствията си.

Сихор. Евр. Шихор, от египетското Ши-хор, което означава „води на Хор“. За три възможности вижте Исаия 23:3. Точното местоположение е неизвестно.

Реката. Тук очевидно е Ефрат (виж Бит. 31:21; Изх. 23:31; виж върху Числа. 22:5). LXX има „реки“, сякаш включва както Тигър, така и Ефрат. Тук думата „река“ е използвана преносно по отношение на асирийската сила.

19. Правилно. По-скоро „дисциплина“ или „наказване“.

Отстъпничество. Евр. meshuboth, „отстъпничество“, „връщане назад“ или „дезертьорство“, дума срещана се най-често в Еремия. От 12-те определени събития в Стария завет 9 са в тази книга (гл. 2:19; 3:6, 8, 11, 12, 22; 5:6; 8:5; 14:7).

Зло нещо. Дефинира се като двойствено: (1) отстъпничество от Бога и (2) безразличие към Бога.

20. Счупих. В LXX и Вулгата се използва „счупи си“, което е по-съвместимо с употребата на второ лице в останалата част от стиха. Яремът и връзките се отнасят до дисциплината и напътствието на Господа (виж гл. 5:5).

Няма да престъпя. Буквално „няма да служи“, тълкуване, подкрепено от LXX и сирийския превод. Лека промяна в една буква дава тълкуването „няма да престъпя“. Последното тълкуване е било предпочитано от еврейските учени, които са поставяли пунктуационни знаци на еврейския език, и се среща в Таргумите. Изглежда, че идеята е, че Израел е обявил своята независимост и е заявил свободата си от служене на Бога (виж стих 31).

Всеки висок хълм. Обозначение за многобройните свещени места, където са били принасяни жертви на Ваал или където са били практикувани похотливите обреди на Ашера и Астарт (виж Втор. 12:2; 3 Царе 14:23; 4 Царе 16:4; 17:10; Ис. 57:5, 7; Йер. 3:6, 13; 17:2; Ез. 6:13).

Скитник. Евр. *ša'ah*, „да лежа [като блудница]“, в безсрамния духовен прелюбодеяние на идолопоклонство (вижте Изх. 34:15).

21. Благородна лоза. Евр. шорек. Избран вид ориенталска лоза, даваща грозде от тъмночервен цвят (виж Втор. 32:32; Пс. 80:8, 9; Ис. 5:1–7; Осия 10:1).

Как тогава? Покварата и дегенерацията на Израел не бяха резултат от някаква небрежност от страна на Бог, а от тяхната собствена поквара.

22. Измиване. Евр. *kabas*, „да се очисти“ или „да се напълни“; тоест „да се направят [дрехите] чисти и меки, като се тъпчат или бият [ги] във вода.“ Самоизкуплението за греха е невъзможно, въпреки че хората във всички епохи са се опитвали да го правят.

Селитра. Минерална основа, натрон или соден карбонат, находище на някои алкални езера в Египет. В древността е била събирана за направата на луга за миене (виж Притчи 25:20). Продуктът не трябва да се бърка с това, което сега се нарича селитра или селитра, което е калиев или натриев нитрат.

Сапун. Не е истински сапун, а растителна основа, получена чрез изгаряне на определени растения и се използват за миене.

Белязан. Буквално „опетнен“ или „осквернен“ (виж Исая 1:18).

23. Как можеш да кажеш? Този въпрос очевидно е повече от очакването на пророка за евентуален опит на тези грешници да се самооправдаят. Изглежда, че жителите на Юдея многократно са изразявали това възражение (виж ст. 35). Тъй като Йосия е възродил установеното публично поклонение на Яхве, хората очевидно са се убедили, че се покланят на истинския Бог, въпреки факта, че идолопоклонническите езически ритуали все още са продължавали (виж гл. 9:13, 14).

Баалим. Транслитерация на еврейската дума в множествено число за Ваал. Думата е еквивалентна на „други богове“ от гл. 1:16.

В долината. Пророкът обоснова обвиненията си, като се позова на фактите. Йеремия вероятно е имал предвид мерзостите, извършвани в долината на сина на Еном, южно и западно от Йерусалим (гл. 7:31, 32; 19:2, 6, 13, 14; 32:35). На южния склон на хълма с изглед към тази долина, Соломон е издигнал високо място за Молох, бога на Амон (виж върху 3 Царе 11:7). От време на време по-късно идолопоклоннически царе възраждали ужасните ритуали в същата околност. Ахаз и Манасия карали децата си „да прекарват през огън“ (4 Царе 16:3; 21:6; 2 Лет. 28:3; 33:6). За да сложи край на мерзостите в тази долина, добрият цар Йосия осквернил мястото с кости и боклуци (виж върху 4 Царе 23:10).

Дромедар. Евр. бикра, „млада камила“, тук е представена като тичаща наоколо в пламенността на желанието. Такъв е пламенният плам към идолопоклонството, проявен от народа на Израел.

24. Диво магаре. В своята ревност Израел прилича на това диво, необуздано същество (виж Йов 24:5; 39:5).

Подушва вятъра. В пламенната си жега тя подушва вятъра, за да разбере къде се крие магарето.

Уморяват се. Тя търси ослите; те нямат нужда да се уморяват да я търсят. По същия начин лъжливите богове няма да имат нужда да се стремят към благоволенieto на Израел. В дивата си похот тя ги преследва (Езекиил 16:34; вижте Осия 2:7).

Нейният месец. Нейният брачен сезон.

25. Спри крака си. Смисълът изглежда е: Прекрати това лудо тичане след идоли, докато краката ти са боси, а гърлото ти е пресъхнало.

Няма надежда. Увещанието е безполезно. Юда е решен да продължи. греховния си път. Тя разсъждава, че е отишла твърде далеч, за да се върне назад.

Чужденци. Тук са чуждите богове (виж Йер. 3:13; Втор. 12:2; 32:16).

26. Срамува ли се домът Израилев? По-добре е да се каже „Домът Израилев ще се посрами“. Използваното тук еврейско време може да се разглежда като перфект на пророческа сигурност. Такава форма на време описва събитие, което все още е в бъдеще, като завършено действие, като по този начин подчертава сигурността на изпълнението. Тук може да има игра на думи с думата „срам“, евр. Бошет . Бошет понякога е използвана като хулно име за Ваал (виж Йер.

11:13; Осия 9:10). Израел беше избрал да служи на „срама“, а не на Бога, и наградата му не можеше да бъде нищо друго освен срамно изобличение (виж Йер. 6:15; 8:9).

Техните царе. Сравнете трите класа водачи, споменати в стих 8.

27. Дърво. Буквално „дърво“ или „парче дърво“, тук представляващо материала от който се прави идол (виж Исаия 40:20; 44:9; 45:20; Осия 4:12).

Ти си мой баща. Колко глупаво е да се приписва създаването и поддържането на живота на парче дърво. Господ постави суетата на идолопоклонството в най-силната ѝ светлина, за да подчертае непростимата грубост на прегрешението на Израел.

Камък. Тоест, идол, направен от камък (виж Йер. 3:9; Втор. 4:28; 28:36, 64; 29:17; 4 Царе 19:18; Езек. 20:32).

Имаш. Местоимението, преведено като „ти“, е от женски род; следователно камъкът е наречен майка.

Обърнаха гръб. Жест на презрение и отвращение (виж гл. 7:24; 18:17; 32:33).

Време на тяхната беда. Сравнете Пс. 78:34; Ис. 26:16. Бедата често довежда хората до сетивата си (вижте Осия 5:15).

28. Къде са твоите богове? Сравни Втор. 32:37, 38; виж върху Съдии 10:14. Предизвикателството беше отправено не за да се подиграват жителите на Юдея, а за да се задълбочи в тях съзнанието за ужасното им отстъпничество и да ги накара да разпознаят истинския източник на помощ и надежда (виж Ис. 43:11, 25; 51:12).

Нека се издигнат. Намек за безжизнеността и безсилието на тези богове (виж Йер. 10:15; Ис. 46:7).

Брой на твоите градове. Всеки град имаше свой бог-покровител (виж гл. 11:13).

29. Защо ще се оплаквате? Хората нямаха основание за оплакване. Бунтът им беше твърде явен, за да бъде омаловажен. Как можеха все още да се опитват да се оправдаят? Всякакви претенции за предишните Божии обещания бяха загубени поради техните прегрешения.

30. Напразно. Стихове 30–32 отново подчертават мисълта (виж стих 5), че Бог по никакъв начин не трябва да бъде обвиняван за бунта на Юда.

Вашите деца. Тук децата или народът на Юда. Градовете и общностите на Юда понякога, както вероятно е и тук, е била фигуративно представяна като майки, а жителите като деца (виж Лев. 19:18; Йоил 3:4–6; Зах. 9:13).

Вашите пророци. Мъжете, които бяха изпратени да изобличат глупостите им и да ги увещават да поправят пътищата си (виж 2 Лет. 36:15, 16; Неем. 9:26; Мат. 23:29–31; Деяния 7:52). Кулминацията на това насилие срещу Божиите пратеници дойде през половинвековното царуване на Манасия (4 Царе 21:16). Исаия беше един от първите пророчески мъченици, които паднаха (РК 382; EGW, Допълнителни материали, върху Ис. 1:1).

31. Пустинна местност. Както в стих 5, Бог предизвиква народа да каже каква немилост им е проявил, която ги е накарала да Му обърнат гръб. Дали Бог някога е бил за тях безплодно място без препитание? Всъщност Бог е бил източникът на снабдяване на Юдея с всички жизнени потребности (вижте Втор. 32:13, 14; Неем. 9:15).

Ние сме господари. Тази фраза превежда една-единствена еврейска дума. Съществува обаче значителна несигурност относно точното значение на така преведената дума. Според масоретската традиция коренът е руд, което означава „да се скитам“ или „да се скитам безцелно“. Тогава твърдението би означавало отхвърляне на Божията власт (вижте стих 20) и би било твърдение за независимост и самодостатъчност. Хората всъщност биха казали: „Ще се скитахме, когато си поискаме. Ще правим каквото ни е угодно. Ние сме свои собствени господари и няма да зачитаме никакви закони, човешки или божествени.“

Въпреки това, коренът може да бъде gadad вместо gud, като в този случай изречението би гласяло „ние сме покорени“. LXX казва „няма да бъдем управлявани“. Един от ръкописите на LXX гласи „няма да бъдем поробени“. Гръцкият превод на Акила и Вулгата подкрепят тълкуването „ние се бунтуваме“.

32. Облекло. Човек би очаквал булката да цени външните спомени от брака си.

Забрави ме. Юда беше направил нещо по-лошо от това да забрави външните спомени от брака. Тя беше забравила Съпруга си (виж гл. 3:14).

33. Защо се подстригваш? Юда е представена като блудница, която търси незаконни връзки с чужди народи и техните идоли, докато Бог, нейната истинска слава, е забравен.

Нечестиви. Тоест, нечестиви жени, както е показано от женския род в множествено число в еврейската дума. Юда беше станала толкова подла, че дори нечестиви жени можеха да се учат от нея. Нечестие на Божия избран народ не само утвърди езичниците в тяхното идолопоклонство, но и ги научи на нови начини за практикуването му.

34. Бедните невинни. Сред тях несъмнено са били онези, които са страдали поради съдебна грешка (виж Йер. 7:6; 19:4; 22:3, 17; Михей 3:10), децата, които са били принесени в жертва на Молох, и пророците и другите мъченици, убити, особено по време на царуването на Манасия (виж Йер. 2:30; 4 Царе 21:16; 24:3, 4).

Не съм намерил. Или „не си намерил“. Еврейският израз може да се преведе като първо лице единствено число или като второ лице женски род единствено число.

Тайно претърсване. Евр. machtereth, „влизане с взлом [като в къща]“, както при взлом. Цялото изречение може да се преведе като „Не в акта на взлом ги намерихте“. Този превод предполага, че невинните, които бяха убити, не са били открити по никакъв начин.

престъпление (виж стих 30). Ако убитите бяха виновни за някакво сериозно престъпление, като например „влизане с взлом“, законът нямаше да припише наказателна отговорност на никого, който ги е ударил на местопрестъплението (виж Изх. 22:2). Но тези мъченици бяха „бедни невинни“, а не престъпници. Както е преведено в KJV, целият пасаж изглежда означава, че вината е била толкова явна и очевидна, че Бог не е трябвало да я търси.

35. Аз съм невинен. Нацията сякаш не осъзнаваше вината си. Може би хората са се ласкали, че макар и да са потънали ниско под управлението на Манасия, външната реформация на Йосия е отклонила заплашващия Божи гняв (2 Царе 22:17).

Ще се застъпя. Или „ще изведе на съд“, тоест с намерението да накажа.

36. Защо се скиташ наоколо? Тоест, защо народът бързаше толкова да промени своето политика и да промени съюзите си?

Засрамен от Египет. За свой позор и гибел Ахаз беше сключил съюзи с асирийския цар (виж 4 Царе 16:10; 2 Летописи 28:16–21). Пророкът предсказа, че съюз с Египет ще доведе до подобен срам и объркване. Предсказанието буквално се изпълни по време на царуването на Седекия (Ер. 37:5–10).

37. От него. Тоест, от Египет.

Ръцете ти на главата ти. Израз на дълбока скръб и пълно отчаяние (виж 2 Царе 13:19).

Твоите поверения. Тоест, онези, на които Юда се довери или на които имаше доверие.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

6 ПП 377

13 СН 300; CW 102; Ed 83; FE 168, 422; GC 478; PK 233; PP 413; ЗТ 467, 474; 4Т 625;

5Т 63, 519; 6Т 164; 7Т 150, 204, 276

21 АА 15; COL 290; PK 19

34 EW 76, 234; LS 206; TM 262; 1Т 138, 219, 314, 511; 2Т 47, 256, 361, 483, 506; 3Т

192, 209, 243, 443; 4Т 239, 392, 514, 646; 5Т 11, 190, 234, 288, 662; 6Т 144; 8Т 155

ГЛАВА 3

1 Великата Божия милост в гнусното блудство на Юда. 6 Юда е по-лош от Израел. 12 Обещанията на евангелието към покаяните се. 20 Израел, укорен и призован от Бога, прави тържествено изповед за греховете си.

1. Те казват. Евр. le'mor, буквално „казвайки“. Връзката на тази глаголна форма с Контекстът не е посочен. Коментаторите предлагат различни обяснения за тази аномална конструкция: (1) Свързана е с „отхвърли“ (гл. 2:37). (2) Ред, първоначално гласящ „Словото Господне дойде при мен и каза“, е отпаднал от оригиналния текст, оставяйки само една дума. (3) Еврейският език е необичаен еквивалент на „тоест“ или „например“. (4) Има многоточие и думата би трябвало да се предаде с някакъв израз като „Обикновено се казва“ или „Мога да кажа“. Какъвто и превод да бъде приет, тълкуването на следващото остава непроменено. В LXX или сирийския превод не се появява превод на думата.

Прибери. Алюзия към закона от Втор. 24:1–4. Ако това пророческо послание е било предадено след откриването на книгата на закона и последвалото възраждане на интереса към съдържанието ѝ (4 Царе 22:10, 11), илюстрацията би имала особена сила. Датата на посланието обаче не може да бъде определена със сигурност. В същото време Йеремия може да намерява за преживяването и посланието на своя предшественик Осия. Като илюстрация на Божиите отношения с един непокорен народ, Осия се е върнал обратно към непокорния си народ.

съпруга (Осия 2:14, 16, 19, 20; 3:1). Йеремиа имал трудната задача да убеди хората от своето време, че Бог не може да ги приеме обратно като Свои, докато не преживеят дълбока промяна в сърцето си.

Ще се върне ли? Глаголът може да се разбира потенциално като „трябва ли той да се върне?“ Тази земя. Вижте Второзаконие 24:4.

Много любовници. Тъй като Юда беше свързана в тържествени заветни отношения с Бога, нейният акт на преследване на други богове беше смятан за духовно прелюбодеяние. Тя беше виновна не само за един случай на неверност, но и за постоянни и многократни скитания след множество богове.

Върнете се отново. Има известна несигурност относно правилния превод на глаголната форма (шоб) преведено по този начин. Сирийският превод, Таргумите, Вулгатата и KJV превеждат шоб като императив. Това кара Господ да каже всъщност: „Въпреки че според законовите разпоредби не би трябвало да ви приема, пак се върнете при Мен.“ Призивът за връщане е основна идея в този дискурс (Йеремиа 3:12, 14, 22; 4:1; Захария 1:3) и затова не би бил неуместен тук.

Въпреки това, „шоб“ е мъжки род, докато Бог се обръща към Своя народ чрез образа на жена. Женското местоимение се среща по-рано в стиха и тъй като образът не се е променил, би било естествено да се очаква женски род на глагола. От друга страна, повечето съвременни учени, следвайки LXX, превеждат изречението като въпрос, очевидно отнасяйки се до „шоб“ като инфинитив „да се върна“. След това твърдението изразява удивление или изненада, че Юда би очаквал да се върне. RSV гласи „би ли се върнал?“, а ASV, в полето, има „мислиш ли, че ще се върнеш?“. Това тълкуване изглежда съответства по-добре на стих 2. Със сигурност, преди Бог да може да приеме тези скитници обратно, ще трябва да има някои доказателства за промяна от тяхна страна и за сериозност на намерението.

2. Високите места. Сцените на духовните прелюбодеяния на Юда (виж 2 Царе 21:3; срв. Йеремиа 2:20).

По пътищата. Като блудница, за да примамва минавачите (виж Бит. 38:14; Притчи 7:12; Езек. 16:24, 25).

Както арабинът, така и нетърпението на Юдея към идолопоклонническите обреди на култовете към природата се сравнява с това на пустинен разбойник, който дебне, за да ограби преминаващ керван.

3. Задържани. Както Бог беше предсказал (виж Лев. 26:19; виж върху Втор. 28:23, 24), сушата беше дошла в резултат на тяхното отстъпничество (виж Ер. 14:1–6).

Късен дъжд. Късният дъжд е паднал през март и началото на април, а ранният дъжд - през октомври и ноември (вижте Втор. 11:14; Йер. 5:24; Йоил 2:23). И двете са били от съществено значение за успешната реколта.

Челото на блудница. Фигурата внушава наглост, инат и безсрамие (Йер. 6:15; 8:12; вж. Откр. 17:5). Скръбта не беше направила никакво впечатление на Юда.

4. Не искаш ли? По-добре „Не искаш ли?“

От това време. Вероятно е препратка към реформите на Йосия, които започнаха през 12-тата година от неговото царуване и завършиха с голямото честване на Пасхата шест години по-късно (2 Лет. 34:3; 35:19). Въпреки че царят беше сериозен, реакцията на народа беше до голяма степен само на думи.

Водач. Евр. аллуп, „приятел“ или „близък“; тук се използва за „съпруг“ (вижте Притчи 2:17).

5. Ще запази ли той нещо? Това изглежда е продължение на предполагаемото обръщение, започнато в стих 4. Хората изразяват увереността си, че гневът на техния божествен Съпруг ще премине въпреки тяхната неверност.

Ти говори. Прави се рязък контраст между лъжливите думи на Юда и нейните идолопоклоннически пътища.

Както можеше. Или „че ти беше способен“. Юда използва всичките си сили, за да върши зло.

6. Господ каза. Пророкът сравнява отношението на Юдея към идолопоклонството с това на Израел. Юдея била склонна да гледа с презрение и презрение на северните племена, които били отведени в плен от Асирия. Еремия посочва, че нейната вина всъщност е по-голяма.

Дните на Йосия. Това би поставило обръщението в ранните години на служението на Йеремия (виж стр. 19). Възможно е то да е било произнесено скоро след опита на Йосия да очисти земята от идолопоклонството и да възстанови чистото поклонение на истинския Бог.

Видял ли си? Израел е бил отведен в плен около 100 години по-рано. „Видял“ е тук се използва в смисъла на „разглеждан“.

Отстъпничество. Евр. мешува, „отстъпничество“. Израел беше отстъпническата сестра на Юда.

Тя си отиде. Еврейската глаголна форма означава обичайна практика (виж гл. 2:20).

7. Обърни се. Може би е по-добре „тя ще се върне“. Евр. ташуб може да се преведе като така или иначе, но доколкото първият превод предполага, че адресираният е от мъжки род, а Юда тук ясно е посочен в женски род, е по-логично да се приеме вторият превод.

Нейната коварна сестра. Сравни Езек. 16:46; 23:2, 4. Израил открито прекъсна връзката си с Йехова, но Юда заявил лоялност, като същевременно действал измамно. Привидната неискреност на Юда беше по-лоша в Божиите очи от откритото богохулство на Израел. Към неверието на Израел Юда добави измама и лицемерие.

8. Видях. Един еврейски и няколко гръцки ръкописа, както и сирийският, гласят „тя видя“. Или четенето е подходящо за контекста.

Махни я. Отхвърлянето на северното царство и загубата на Израел. Националният живот се е зародил по време на асирийския плен (4 Царе 17:6, 18).

9. Лекота. Евр. qol, от корена qalal, „да бъдеш лек“, „да бъдеш бърз“, „да бъдеш незначителен“.

Това изглежда е единственият случай, в който думата qol има това значение. LXX подкрепя това

тълкуване, като превежда eis outhen буквално като „в нищо“.

Според това тълкуване Юда не е отдавал значение на блудството си.

Осквернен. Вижте гл. 2:7.

Камъни и с клади. Техните идоли (виж гл. 2:27).

10. Цяло сърце. Реформацията при Йосия (ст. 6) беше просто външно обръщане към Бога. В сърцето си хората все още се придържаха към своите идоли. След смъртта на царя те се отдадоха на открито идолопоклонство (4 Царе 23:31, 32; 2 Лет. 36:5-8).

Престорено. Буквално „в лъжа“ или „в измама“. Юда постъпи лъжливо в престорената си реформация.

11. Оправда се. Вижте стих 7. Лицемерието беше също толкова обидно за Бога, колкото и откритото отстъпничество (РР 523). Фактът, че Юда притежаваше по-големи привилегии, засилваше вината й. Сред предимствата на Юдея бяха следните: (1) Непрекъснатата поредица от царе, произлизащи от дома на Давид. През всичките години на съществуването й като царство,

но една династия управлявала. В резултат на това тя била пощадена от политическите катаклизми, които измъчвали северния ѝ съсед. (2) Присъствието в нейните граници на Храма и видимото проявление на Божието присъствие в Храма. (3) Присъствието в нейните граници на мнозинството от свещениците и левитите, официални представители на поклонението пред Бога.

(4) Предупредителният пример за падението на Израел в продължение на сто години.

Пред всички тези предимства Юда стана безверна, лицемерна и непоносимо горда.

Следователно, Израел, въпреки откритото си отстъпничество, беше по-малко виновен от Юда (виж Езекиил 16:51, 52; 23:11; Матей 12:41, 42; Лука 18:14). „Колкото по-голямо е познанието за Божията воля, толкова по-голям е грехът на онези, които я пренебрегват“ (PP 584).

12. Север. Тук са северните провинции на Асирийската империя, в които десетте племена са били изгнани (виж 4 Царе 15:29; 17:6; 18:11; Йеремиа 16:15; 23:8; 31:8). Изгнаниците са били поканени да се покаят и да се завърнат.

Върни се, отстъпниче. В еврейския език има игра на думи, думата за

„връщане“ е шуба, а думата за отстъпничество е мешува. Заповедта буквално е „върни се, отстъпник Израилю“ (виж ст. 6). Призивът към Израел несъмнено е бил, за да подбуди Юда към благочестива ревност и покаяние (виж Рим. 11:14).

Накарай гнева ми да падне. Буквално „накарай лицето ми да падне“. Идиомът е илюстриран в Бит. 4:5, 6 (виж Йов 29:24). Бог щеше да премахне от тях намръщаното Си недоволство (виж Лев. 17:10; Пс. 34:16).

Аз съм милостив. Божията милост е основата на това условно обещание и надежда на всички, които ще се възползват от нея (виж Йер. 3:5; срв. Пс. 86:15; 103:8, 9).

13. Признай беззаконието си. Покаянието и признаването на греха са предпоставки за прошка. Мъжете трябва смело да се изправят пред собствените си грехове и откровено да ги признаят (виж Пс. 51:3; Ис. 59:12; Йер. 14:20). Нищо не трябва да се премълчава и не трябва да има празни извинения (виж Притчи 28:13).

Разпръсна пътищата си. Вижте Йеремиа 2:23; Езекиил 16:15, 24, 25, 36. Израел беше ходил насам-натам в търсене на нови и чужди форми на поклонение.

Чужденци. Чужди богове (вижте Йер. 2:25; Втор. 12:2; 32:16).

14. Деца. Буквално „синове“. Като бащата в притчата на Исус за блудния син, Бог щеше да приветства тези синове, които се скитаха в далечна страна.

Женен съм. Евр. ba'al, „да завладее жена като булка или съпруга“ или „да управлявам“. LXX, приемайки второто значение, превежда изречението като „Аз ще управлявам над теб“. Обърнете внимание на смесените метафори в този стих. Първо Израел е сравнен със синове, които са се отклонили, след това със съпруга, която е напуснала съпруга си (виж Йер. 31:32; вж. Исаия 54:5; Осия 2:19, 20).

Един от града. Пророкът е предвиждал завръщането само на малцина. Истински разкаялите се биха представлявали само малък остатък. С мъжете ще се отнасят като с индивиди.

Семейство. Евр. мишпаха, „клан“ или „подразделение на племе“. „Семейство“ тук означава голямо подразделение, по-голямо от град, всъщност такова, което може да включва много градове. Това, че двама е трябвало да бъдат взети от „семейство“, докато само „един“ от град, допълнително подкрепя идеята (виж Бит. 10:5; 12:3; вж. 22:18). Трябва да се отбележи, че думата за „град“ може да означава единица с всякакъв размер, от село до голям град.

15. Пастори. Вижте гл. 2:8.

Според сърцето ми. Давид беше наречен човек по Божието сърце (1 Царе 13:14; Пс. 89:20; Деяния 13:22). Избраните от Бога пастири са противопоставени на израилевите царе,

назначени не от Бога, а според желанията на народа (вижте Осия 8:4). Тези царе бяха довели народа до отстъпничество и разруха.

16. Когато се умножите. Сравнете Йеремиа 23:3; Езекиил 36:11; вижте също Втор. 8:7–20.

Ковчегът на завета. Ковчегът беше символ на пребъдващото присъствие на Господа. Като такъв, той е бил обект на голямо благоговение. Над неговия престол на милостивата се разкривала славата на Шекина, видимият символ на присъствието на Всевишния Бог. Той е бил центърът на символичното служение на древния Израел. Йеремиа предсказал идването на времето, когато Бог ще установи Своего обиталище на земята. Действителното Божие присъствие ще направи символа на Неговото присъствие остарял. Славни биха били преживяванията на древен Израел, ако хората бяха приели Божия план за тях (виж стр. 27–30).

17. Йерусалим, тронът. Ако Израел беше обърнал внимание на светлината от небето, Йерусалим щеше да бъде утвърден като „могъщия метрополис на земята“ (Жан Жак 577; виж стр. 30).

Всички народи. Сравни Ис. 66:18; Зах. 14:16.

Въображение. По-скоро „инат“ (виж гл. 11:8).

18. С дома Израилев. Израел и Юда трябваше да се обединят от земята на плен и националното единство трябваше да бъде възстановено (виж Исаия 11:12, 13; Езекиил 37:16, 17; Осия 1:11; вж. Ефесяни 2:14–16; 3:6). Враждата, която съществуваше между тях толкова дълго, щеше да бъде премахната и двамата щяха да се обърнат към Бога (виж Йеремиа 30:3, 10, 11; 31:31–33; 50:4, 5).

Земя на север. Земите на пленниците, Асирия (виж на ст. 12) и Вавилония (виж на гл. 1:14; вж. гл. 16:15; 23:8). След тази фраза LXX има „и от всички страни“ (вж. гл. 32:37).

19. Как ще го направя? Вероятно трябва да се разглежда като възклицание „Как ще го направя!“

Сред децата. Има значителни разлики в мненията относно значението на тази фраза. Някои отнасят „децата“ към другите народи, сред които Израел е трябвало да получи своето наследство. Против това тълкуване е фактът, че Юда е представена като съпруга на Яхве (думата за „теб“ тук е женски род). Но изглежда несъответстващо да се счита съпруга (ст. 20) за сред синове. Други правят тази фраза паралелна по мисъл с първата част на стих 16, сякаш Бог казва: „Как ще те утвърдя със синове!“ LXX предава този пасаж като „Ще те поставя между синове“.

Приятна земя. Или „земя на желанията“ (виж Пс. 106:24; Зах. 7:14; вж. Дан. 8:9; 11:16, 41).

Благородно наследство на войнствата. Буквално „наследство от красота на красотите на народите“, тоест, най-славно наследство (виж Езекиил 20:6, 15). Голяма част от естествената красота и плодородие на Палестина е загубена.

Баща ми. Сравни стих 4.

21. Чу се глас. При внезапен и драматичен преход (ст. 21–25) пророкът изобразява народа си като в сърдечно покаяние и покаянни изповеди.

По високите места. Същите места, които са били сцени на развратно идолопоклонство, са изобразени като ехо от вика на плач и молба (виж гл. 7:29). Според източния обичай, високи или видни места често са били избирани за публично оплакване (виж Съдии 11:37; Исаия 15:2).

22. Върнете се, отстъпници. Вижте на стих 12; вж. стих 14. Думата за „обръщане“ (ст. 14) е същото като това, което тук е преведено като „върщане“.

Аз ще изцеля. Сравни гл. 30:17; 33:6.

Ето, идваме. Това е трябвало да бъде отговорът на хората на това предложение за прошка и възстановяване. Господ им е дал „самите думи, с които да се обърнат към Него“.
(ПК 410).

23. Наистина напразно. Първата част на стиха на еврейски е много кратка и следователно неясна. Буквално се чете: „Сигурно заради измамата от хълмовете, суматоката, планините.“ Редица еврейски ръкописи свързват думите за „суматоката“ и „планини“ във фразата „суматоката на планините“. За „от хълмовете“ LXX има „хълмовете“. Общата мисъл е ясна. Прави се рязък контраст между заблуждаващите, безполезни оргии на идолопоклонството и сигурността на поклонението на Йехова.

24. Срам. Буквално „срамът“, тоест срамното идолопоклонство на хората (виж Йер. 11:13; Осия 9:10). Евр. bosheth, „срам“, е използвано и като хулно название за Ваал (виж върху Йеремиа 2:26).

Погълнати. Някои коментатори свързват това с големия брой овце и говеда, принесени в жертва на езически божества, и с децата, изгорени като жертва на Молох, огнения бог на Амон (Пс. 106:38; Йер. 7:31). Изглежда по-вероятно тук да се говори за общото разрушение, произтичащо от отстъпничеството на Израел.

25. Ние лягаме. Господ желаше пълно признание на греха и приемане на наказанието, без да се предлагат никакви извинения или да се търсят смекчаващи обстоятелства. Човек, изпитващ болка и скръб, често се хвърля на земята или на кушетка (виж 2 Царе 12:16; 13:31; 3 Царе 21:4), за да се отдаде на непреодолимите емоции, които го смазват.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 ЗТ 227; 4Т 363
12, 13 ДА 300
12-14РК 410
13 СОЛ 158; МН 123
14 МБ 64
19 РК 410
20 ГК 382
22 ГВ 209
22-25РК 410 3

ГЛАВА 4

1 Бог призовава Израил чрез обещанието Си. 3 Той увещава Юда към покаяние чрез страшни съдби. 19 Тежко оплакване за нещастията на Юда.

1. О, Израел. Вероятно по-специално северните племена на Израел, които са били в изгнание, въпреки че някои смятат, че терминът тук е използван в общ смисъл. Мъжете от Юда са директно разгледани в стих 3.

Мерзости. По-специално техните идоли (Втор. 27:15; 29:17; 1 Царе 11:5, 7; 2 Царе 23:13; 2 Лет. 15:8; Езек. 20:7, 8).

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Евр. 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Премахни. Евр. *nid*, „да бъдеш безцелен“, „да бъдеш бездомен“. Причастната форма на глагола е преведена като „скитник“ в Бит. 4:12, 14.

2. Ще се закълнеш. Или „ако се закълнеш“, продължавайки условията на стих 1. Клетва с името Господне беше признание за върховенството на Бог (виж Втор. 1:2). 10:20; Йер. 12:16; виж върху Втор. 6:13). Клетвите пред други богове трябвало да бъдат прекратени. Хората трябвало да дадат доказателство, че Бог е върховен в съзнанието им.

Народите. Заключение на условното изречение сега е дадено: „[тогава] народи ще“ и т.н. Бог е възнамерявал обръщането на Израел във вярата да доведе до обръщането на околните народи (виж Пс. 102:13, 15; виж стр. 29, 30). Благословиите, обещани на Израел, бяха „при същите условия и в същата степен, гарантирани на всеки народ и на всеки човек под широкото небе“ (PK 500, 501).

В него. Тоест, в Господа.

3. Мъже от Юда. Призивът за покаяние и реформа е тук насочен специално към южното царство.

И Йерусалим. Няколко еврейски ръкописа, LXX, старолатински, сирийски и таргуми гласят „и на жителите на Йерусалим“.

Угар. В еврейския език има игра на думи, която може да се преведе като „ображдам необработена земя“.

Не сей сред тръни. Сравнете притчата на Исус за почвите (Мат. 13:7, 22). Ако тръните и плевелите не бъдат премахнати, те биха задушили семената на реформата (вижте Лука 8:7; 5Т 53). Беше необходимо Юда да извърши чисто дело, като се освободи от идолопоклонството и моралното и социално зло. Никаква половинчата реформа, каквато се случи при Йосия, не би била достатъчна.

4. Обрежете се. Всички евреи бяха обрязани по плът, но не всички бяха обрязани „за Господа“. Пророкът се стремеше да разкрие истинското значение на обряда и да противодейства на едно чисто формално, ритуално схващане за него. Обрязването е било замислено като символ на предаността на сърцето към Бога и белег за отделяне от идолопоклонството (вижте върху Бит. 17:10, 11). Да се премахне препуциумът на сърцето означаваше да се премахне всяка нечистота (вижте Втор. 10:16; 30:6). Истинското обрязване е вътрешно, а не външно (вижте Рим. 2:28, 29; Фил. 3:3; Кол. 2:11).

Никой не може да го угаси. Пророкът оприличава Божия гняв срещу греха на неутолим. огън, тоест огън, който никой не можеше да угаси, докато не завърши делото си на разрушение (виж гл. 7:20).

5. Провъзгласете в Юдея. Пророкът тук започва нова беседа. Темата се отнася до идващото зло. Той започва с разказ за ужасните приготовления за нашествие от страна на страховит враг.

Затръбете. Това беше сигналът за тревога, чрез който хората бяха предупреждени за предстояща опасност (вижте Осия 5:8; Йоил 2:1).

Тръбата. Евр. *шофар* (виж том III, стр. 39).

Плач, събиране. Буквално „плач, изпълване“, което означава „плач с пълен глас“. Предупреждението щяло да позволи на жителите да напуснат откритата местност и със семействата и имуществото си да потърсят убежище в укрепените градове. Страхът от нахлуващите армии подтикнал рехавитите към Йерусалим (виж гл. 35:11).

6. Стандарт. Или „знаме“ (вижте върху Пс. 60:4). На висок стълб трябвало да бъде поставен знак, който да насочва бежанците към Сион.

Оттегли се. По-скоро „доведи на сигурно място“. Евр. „уз“ означава „да намериш убежище“. Семейства и стоки е трябвало да бъдат доведени в рамките на градските стени.

Не стой. Сравни Мат. 24:16–18.

Ще донеса. Буквално „Аз нося“.

От север. Очевидна препратка към вавилонците (виж гл. 1:14). Че Злото, което ще дойде от север, е многократно заявявано в Еремия (виж гл. 1:13, 14; 6:1, 22; 13:20; 25:9).

В по-ново време се защитава мнението, че тези северни нашественици са били скитите.

Гръцкият историк Херодот (i. 103–107) заявява, че по време на управлението на Киаксар I (ок. 625–ок. 585 г. пр.н.е.) тези диви варвари за кратко стават господари на Азия. Той разказва още как те слизат от Кавказ, побеждават Мидия, покоряват (Западна) Азия и възнамеряват да нахлуят в Египет. Египетският цар Псамик I ги откупва с богати дарове, когато стигат до Палестина (виж том II, стр. 90).

Въпреки че някои характеристики на това скитско нашествие биха отговаряли на описанието на Йеремиа, като например посоката, от която са дошли (бързите им движения, странният им език и опустошението, което са оставили след себе си), други характеристики не биха. Скитите не притежавали нито умението, нито търпението да проведат дълга обсада, нито пък отвеждали победените народи в изгнание.

Освен това, няма исторически доказателства, че скитите са извършили каквото и да е пълномащабно нашествие в Палестина. Вероятно те просто са преминали през нея по пътя към Египет, вероятно поемайки по пътя през долината Ездрелон (виж Съдии 1:27) и крайбрежния път на юг. Няма споменаване на нашествие в Юдея от скитите или други северни народи по времето на Йеремиа. Херодот също не казва, че е имало такова нашествие в Юдея.

От друга страна, описанието на Йеремиа за този враг, приближаващ се от север, пасва точно на халдейците. Навуходоносор е конкретно посочен като нашественик от север (гл. 25:9).

7. Лъвът. По-точно „лъв“. Фигура на речта, изобразяваща неудържимата мощ и свирепостта на халдейските нашественици (Йер. 49:19; 50:17, 44; срв. Бит. 49:9; Прит. 30:30; Ис. 5:29; Дан. 7:4; Откр. 5:5).

Дойде. Еремия описва бъдещото нашествие с живостта на драматично настояще.

От езичниците. Или „от народите“. Юдея, както и околните народи, ще бъдат атакуван и победен (виж гл. 25:9; 27:6).

На път е. Евр. *nasa'*, „да тръгна“. *Nasa'* има основното значение „да издърпам колчетата на палатката“, следователно „да сваля палатката“, от което произлиза значението „да тръгна на поход“. Навуходоносор „е на път“.

Пусто. Буквално „ужас“. Многократните халдейски нашествия оставиха земята на Юда почти необитаема (виж гл. 2:15; 39:9).

8. Вретище. Широка дреха или парче плат, изработено от груба, тъмна козина, носено в траур и унижение (вижте Бит. 37:34).

Не се върна назад. Благородните усилия на Йосия за реформа не бяха достатъчни. Голяма част от нечестията, въведено по време на царуването на Манасия, все още беше широко разпространено (вижте върху 4 Царе 24:3).

9. Ще загинат. Стих 9 описва ефекта от предстоящото нашествие върху водачите. Изразът „сърцето... ще погине“ е идиоматичен за провал на смелостта.

Пророците. Лъжепророците бяха съблазнили хората с фалшиво чувство за сигурност. Поради неизпълнението на техните предсказания, те бяха в ужас.

10. Много си измамил. Някои срещат затруднения с този стих, тъй като изглежда, че Бог е обвинен в измама. Говорителят вероятно е Йеремиа. Най-естественият начин да се разглежда пасажът е да се мисли, че пророкът изразява чувствата си със силен език (виж Исаия 63:17; Йона 4:3, 4; и др.). Самият Йеремиа е използвал подобен език и другаде (виж Йеремиа 20:7). Пророкът може да е очаквал бързото изпълнение на обещания като тези от Йеремиа 3:14–18. Възможно е той също да е имал предвид пророчествата от 2 Царе 7:12–16 и 3 Царе 2:33, които предсказват трайността на дома на Давид. Оттук и силното му разочарование от видението за предстоящото бедствие.

Сред другите предложения са следните: (1) Промяна в сочещата гласна, за да се получи преводът „И някой ще каже“ и т.н. Тогава подлогът може да се приеме или като един от народа, или като един от лъжепророците. Александрийски кодекс на LXX гласи: „Те казаха“, „те“ несъмнено е имало предвид лъжепророците. (2) Думите са на лъжепророците, след като са установили, че предсказанията им за мир не се сбъдват. (3) Пасажът представя Бог като деятел, който не предотвратява (вижте 2 Царе 12:11; 16:22; 24:1), сякаш Йеремиа казва: „Ти си ги оставил да бъдат много измамени от лъжливите си пророци“ (вижте 1 Царе 22:22; Исаия 63:17; Езекиил 14:9; 2 Солунци 2:11). (4) Твърдението е въпрос: „Възможно ли е да позволиш на народа Си да бъде така измамен?“ (5) Думата, преведена като „измамен“, трябва да се преведе като „разочарован“ или да ѝ се придаде разрешителна сила, като по този начин пасажът гласи: „Ти си позволил на този народ да бъде много измамен“.

11. Сух вятър. Поради силата, топлината и прекомерната си сухота, сух, горещ вятър Източният вятър, духащ от пустинята, беше климатичното проклятие на страната.

Високи места. Евр. shephayim, „голи хълмове“.

Не е за ветрило. В Палестина преобладаващите ветрове бяха от запад. Тези западни ветрове не само освежаваха жетварите, но и бяха полезни за веенето на зърното. Силният източен вятър обаче по никакъв начин не беше полезен или благотворен. Той носеше разрушение на растителността и беше твърде силен за веене на зърното. Това беше чисто зло, подходящ символ на съд без милост.

12. Силен вятър от онези места. Или „по-силен вятър от онези“, вероятно означаващ по-силен вятър от тези, полезни за веене и пречистване. Такъв вятър би отвял зърното заедно с плявата.

За мен. Буквално „за мен“.

Присъда срещу тях. Този ужасен източен вятър беше символ на съдбите за да дойде върху грешниците в Юда и Йерусалим. Той ще „изрече присъда“ не с думи, а с дела. На еврейски език местоимението, преведено тук като „аз“, е емфатично.

13. Той ще се изкачи. Темата не е посочена, но несъмнено се има предвид „унищожителят“ на народите (ст. 7). Еврейският глагол често се използва за излизане на война (вижте Съдии 1:1).

Като облаци. Вероятно символ на внезапната поява на разрушителя, за да изпълни Божиите присъди, и на гъстите маси от нахлуващите войски (виж Езекиил 38:16; Йоил 2:2).

Вихрушка. Фигура, несъмнено представляваща бързината на врага и объркване, произтичащо от неговото нахлуване.

По-бързи от орли. Често срещана библийска фигура (виж Йер. 48:40; Втор. 28:49; 2 Царе). 1:23; Плач. 4:19; Авак. 1:8).

Горко ни! Вик на ужасна тревога от хората, които се озовават безнадеждно в ръцете на нахлуващите сили (виж ст. 20; гл. 9:18, 19).

14. Измий сърцето си. Пълното покаяние и реформацията на сърцето бяха единствените средства за освобождение, останали за Йерусалим. Никоя реформация не може да спаси тази, която не достига до сърцето. Изворите трябва да бъдат пречистени, преди изворът да може да бъде чист. Дървото трябва да е добро, за да дава добри плодове (виж Исая 1:16, 17; Матей 15:19; 2 Коринтяни 7:1).

Бъдете спасени. Въпреки че се говори предимно за временно освобождение от предстоящи съдби, духовното обновление би съпътствало истинското измиване на сърцето (вижте 2 Сол. 2:13; Тит 3:5).

Суетни мисли. По-скоро „зли мисли“.

15. От Дан. Обозначение на северната граница на Палестина (виж Втор. 34:1), често споменавана заедно с южната граница, Вирсавия (Съдии 20:1; 1 Царе 3:20; и др.). Дан се намирал в подножието на планината Хермон. Градът първоначално е бил сидонска колония, наречена Лаис. При миграцията си на север данците превзели Лаис и го преименували на „Дан“ (виж върху Исус Навин 19:47). Когато Йеровоам избрал Дан за място за едно от златните телета (виж 1 Царе 12:29), градът се превърнал в виден център на идолопоклонство. От този северен край на земята щяли да дойдат първите съобщения за приближаващата армия на халдейците.

Планината Ефрем. Относно местоположението и значението на това географско обозначение вижте Допълнителна бележка върху 1 Царе 1. Споменаването на Ефрем веднага след Дан дава индикация или за бързото разпространение на новината за нашественика, или за бързото приближаване на самите нашественици. Границата на Ефрем е била само на кратко разстояние от Йерусалим.

16. Споменете. Пророкът призовава съседните народи да станат свидетели на наказанието, което ще сполети избрания народ. Падането на Йерусалим трябва да служи като предупреждение за езичниците.

Наблюдатели. Халдейските обсаждащи Йерусалим щяха да бъдат толкова отблизо, че малцина, ако изобщо някой, щяха да се измъкнат (виж Исая 1:8).

17. Като пазители на нива. Обработваемите ниви в Палестина обикновено не са били оградени. Границите са били маркирани просто с камъни, поставени на интервали като ориентири (вижте Втор. 1:2). 19:14). Наблюдателите били необходими, за да защитават посевите от животни и мародери. Йеремиа сравнява шатрите и крепостите на армията на Навуходоносор с колибите, издигнати от пастири и земеделци за защита на стадата и продукцията им.

18. Твоят път и твоите дела. Този израз може да се разбира като обозначаващ установените навици и индивидуалните действия. Изразът се среща често (гл. 7:3, 5; 18:11; 26:13; 35:15).

Набавих. Вижте върху гл. 2:14; Пс. 107:17; виж 5С 120.

Злоба. Еврейската дума може да означава или самата злоба, или нейния резултат. бедствие (виж гл. 1:14). Контекстът изисква втория смисъл тук.

19. Червата ми. Вик на дълбока мъка. Евреите смятали червата за седалище на най-силните емоции (виж Бит. 43:30; 3 Царе 3:26). Този стих се състои от поредица от мъчителни възкличания, даващи отдушник на изключителна скръб, граничеща с отчаяние. Тук пророкът изразява чувствата си с оглед на предстоящото бедствие. На пророка било разкрито ужасното разрушение и опустошение, които щели да сполетят Юдея под

Навуходоносор (виж върху Йеремиа 1:14). Неговите думи описват и последните дни на скръб, които ще сполетят непокаяния свят (Велика Библия 310; 9Сол. 15).

20. Унищожение. Буквално „счупване“, „сблъсък“ или „разрушаване“.

Ще се разгласява. Ще се носят вести за една катастрофа след друга (виж Втор. 32:23; Езек. 7:26).

Земя. Евр. 'ереш, което може да се преведе като „земя“ или „земя“. Разрушението, изобразено в тази глава, има основното си приложение за опустошението на земята Юда от вавилонските армии, но описва и условията във великия Божи ден в края на времето (Изд. 181; ВБ 310).

Моите палатки. Използва се тук за жилища като цяло.

Завеси. Тоест, „завеси на шатър“ (вижте Йер. 10:20; Ис. 54:2).

21. Докога? Отчаяният вик на някой, който не вижда никаква перспектива за бърз край на войната.

Стандарт. Вижте стих 6.

22. Защото. Въпреки че Бог не отговаря директно на въпроса колко дълго ще продължат тези наказания, Той посочва моралната причина за тях. Изводът е ясен, че докато Неговият народ упорства в безумието на бунта, дотогава може да се очаква, че наказанията ще продължат.

Сотиш. Буквално „глупав“.

23. Видях. Пророкът дава графично описание на това, което му е било показано в пророческо видение. Изразът „видях ... и ето“ се среща четири пъти (ст. 23–26).

Земя. Евр. 'ereṣ, което може да се преведе като „земя“ или „земя“ (вижте върху стих 20). Относно приложението на пророчеството както към непосредственото настояще, така и към по-далечното бъдеще вижте върху Втор. 18:15; вижте също стр. 25–38. Чрез вторично приложение Йер. 4:23–27 може да се разглежда като описание на хилядолетното запустение (вижте GC 659).

Безформена и празна. Същият израз се използва, за да опише земята в първоначалното ѝ състояние (Битие 1:2). Земята ще се върне частично към това състояние във великия Божи ден (ВБ 659; вижте върху Откр. 20:1).

Няма светлина. Сравнете Бит. 1:2; вижте върху Йер. 4:24.

24. Те трепереха. Пророкът описва условията по време на обсадата на Йерусалим като те му бяха представени с преносен език (вижте на стих 25).

Движеха се леко. Буквално „бяха разтърсени“.

25. Няма човек. В сцената, представена на пророка, не се вижда човешки живот (виж гл. 36:29; 44:22).

26. Плодородното място. Буквално „овощната градина“, т.е. най-плодородната част от цялата земя (виж гл. 2:7). Това, което беше плодородно, сега изглеждаше като пуста пустиня.

27. Пълен край. Въпреки че описаното разрушение ще бъде ужасно, то няма да бъде окончателното унищожение. Пророкът предсказва завръщането на Израел и Юда в земята им (виж гл. 3:14–18). По същия начин земята, доведена до хилядолетното си запустение, ще разцъфне отново (виж 2 Петрово 3:12, 13).

28. За това. Елементите на природата са персонифицирани и представени като скърбящи за опустошението на земята.

Бъди черен. Небесата са представени като обвити в тъмни облаци на траур за опустошената земя.

Защото Аз говорих. Идващото горко беше толкова сигурно, колкото и греховното състояние, което извика наказанието.

29. Целият град. Или „всеки град“, както е преведен същият еврейски израз във втората част на стиха. Жителите на градовете биха избягали при приближаването на враждебните армии.

Конници и стрелци с лък. Характерен начин за изобразяване на асирийски и халдейски армии върху паметниците.

Върху скалите. По-скоро „сред скалите“ или „в скалите“. Скалите и пещерите често са били използвани като места за убежище по време на историята на евреите (вижте Съдии 6:2; 1 Царе. 13:6; 14:11; 24:3; 3 Царе 18:13; Джер. 16:16).

Мъж. Евр. „възрастен мъж“, за разлика от мъж в родовия смисъл (евр. „адам“), както в стих 25.

30. Когато си разглезен. Превод, който не изисква думите „когато“ и „си“, е „ти, о, разглезена“. „Ти“ на еврейски е от женски род и се отнася до Йерусалим (виж стих 31). Градът тук е олицетворен като жена, която напразно се украсява, за да угоди на своите обожатели.

Какво ще направиш? Какъв път може да поеме „дъщерята на Сион“ (ст. 31), когато е обсадена от вавилонците? Гордостта и увереността ѝ са неоснователни, защото положението ѝ е отчаяно. Защо продължава да се надява въпреки надеждата да се спаси?

Разшири лицето си. Буквално „разшири очите си“. Това е препратка към обичая на ориенталските жени да слагат черен минерален прах по краищата на клепачите (вижте 4 Царе 9:30). Този черен прах имал метален блясък и правил очите да изглеждат по-големи и по-блестящи.

Твоите любовници. Чуждестранните сили, на които Йерусалим се обръщаше с внимание. Юда постоянно търсели безопасност в чуждестранни съюзи (вижте гл. 2:33, 36). Но всички тези усилия да се намери сигурност в тези чуждестранни „любовници“ биха били напразни.

31. Дъщеря на Сион. Името на града или жителите на Йерусалим в поетичен език олицетворение (виж Исаия 1:8).

Бевийлет. Буквално „задъхва се“.

Простира ръце. Израз, обозначаващ бедствие и вик за помощ (Плач 1:17).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 COL 56; PK 412; RC 63; 5T 53; 9T 62
14 PK 412

19, 20 Изд. 181; GC 310; PK 538, 726; 9T 15
22 4T 596

23–26 Изд. 181; П.К. 727; 9C6. 15

23–27EW 290; GC 659; SR 415

ГЛАВА 5

1 Божиите съдби върху евреите, заради тяхната поквара, 7 заради прелюбодеянието им, 10 заради нечестията им, 19 заради презрението им към Бога, 25 и заради голямата им поквара в гражданското състояние, 30 и църковното.

1. Бягайте напред-назад. Заповедта е дадена, за да се подчертае повсеместността на моралната поквара, царуваща в Йерусалим. Предизвикателството ни напомня за старата история за гръцкия мъдрец Диоген, основател на циническата школа по философия, който се появил по улиците на Атина със запален фенер в търсене на честен човек. Фактът, че можете

са призвани да „бягат“, „виждат“, „знаят“ и „търсят“, убедително насочва вниманието към големия недостиг на праведни хора.

Широките места. Пазарните места или обществените площади, където се събираха мъже от всички краища.

Ще го простя. Сравни Бит. 18:25–32.

2. Господ е жив. Да се кълнем в името на живия Бог (виж Втор. 6:13; 10:20, 21; Пс. 63:11; Ис. 45:23) е било да признае Яхве за върховен Господ.

3. Твоите очи са върху. Бог вижда през преструвките на човека и изследва внимателно мотивите му, които управляват поведението (виж 2 Лет. 16:9; Притчи 5:21; 15:3; Йер. 16:17; 32:19).

Истина. Евр. „емуна“ – „твърдост“, „вярност“. „Емуна“ е преведено като „вяра“ в Авак. 2:4, където обаче „вярност“ вероятно е по-точният превод. Бог търси хора с „вяра“ или „вярност“, защото Той самият е Бог на „истината“ (Евр. „емуна“, Втор. 32:4).

4. Те са бедни. Показано е, че пророкът прави заключението, че такъв морал Покварата беше ограничена до бедните маси.

Те не знаят. Йеремиа предполага, че погрешното им поведение се дължи на липсата на религиозно обучение.

Съд. Евр. *mishpat*, което понякога означава религиозен закон или система от закони постановено от Бог като правилно (виж 1 Царе 10:25 и 4 Царе 17:33, където *mishpat* е преведено като „начин“).

5. Велики мъже. Без съмнение принцове, свещениците и др. Техният ранг и образование са им осигурявали възможност за изучаване на закона и научаване от него „пътя Господен“.

Но. Евр. 'ак, „само“ или „наистина“ (виж върху Пс. 62:1). Силата на думата тук може да бъде „особено“.

Тези са напълно. Тъй като са съгрешили срещу по-голямата светлина, те са по-виновни.

6. Лъв. Символите в този стих несъмнено се отнасят до вавилонците. три животни могат да представляват съответно сила, свирепост и бързина.

Вечери. Евр. „аработ“, тълкувано от древните преводи като множествено число на „ереб“, „вечер“ (виж Ав. 1:8; Соф. 3:3), въпреки че никъде другаде „аработ“ не е множествено число на „ереб“.

„Аработ“ е обичайната форма за множествено число на „арабах“, „пустиня“, и затова повечето съвременни коментатори превеждат този израз като „вълк от пустините“. Преводът „от пустините“ по-добре запазва паралела с горния израз „от гората“.

Бдителност. Евр. *shaqad*, „да бъдеш буден“ (виж гл. 1:11). Това дебнене вероятно се отнася до обсадата на Йерусалим и други градове на Юдея.

Отстъпничество. Буквално „връщане назад“ или „отстъпничество“ (вижте на гл. 2:19).

Увеличават се. Буквално „са многобройни“.

7. Заклел се. Вижте Втор. 32:17, 21; Исус Навин 23:7; Соф. 1:5; вижте върху Йер. 2:11.

Извършено прелюбодеяние. Както духовно, така и буквално (виж върху Числа 25:1; Съдии 2:17; 3 Царе 14:15; 4 Царе 9:22; 23:7). Асоциацията на неморалността с идолопоклонническите култове прави образа двойно по-подходящ.

С войски. Те се тълпяха в дома на блудството, в идолските храмове, в сцените както на духовно, така и на плътско прелюбодеяние (вижте върху 1 Царе 11:5).

8. Всички изцвилиха. Сравни Йер. 13:27; Ез. 22:11.

9. Посещение. С цел наказание (виж върху Пс. 8:4; 59:5). Този рефрен се повтаря в Йер. 5:29 и 9:9.

Отмъстени. Пророкът използва човешки език, за да изрази колко много хората са обидили Бога (виж Йер. 44:22; срв. Ис. 30:27; Езек. 5:13; 6:9). Бог, техният законен Съпруг, е показан като човек, който вече не желае да търпи техните нечестиви мерзости.

10. Стени. Съществуват различни мнения относно значението на така преведената еврейска дума. Някои тълкуват думата като „реди лози“, други като подпорни стени [на тераси]. Думата за „зубци“ изглежда ясно се отнася до „кълнове“ или „пипала“ на лозата. Пророкът изглежда има предвид образа на оградено със стена лозе (виж Исая 5:1; Йеремиа 2:21).

Пълен край. Остатъкът трябваше да бъде запазен от унищожение (виж ст. 18; виж на гл. 1). 4:27). Следователно бяха поставени граници на яростната ярост на вавилонците.

Зъбчати стени. Евр. *neṭishoth*, „пипала“ или „клони“. Дегенериралите членове на Юда трябвало да бъде отрязана от лозата, но самият клон очевидно трябвало да оцелее. Бог се отрекъл от тях и ги предал в ръцете на вавилонците.

12. Отрича. Евр. *кахаш*, което във формата, използвана тук, означава „да отричаш“, „да се отричаш“ (виж върху Пс. 66:3). Хората бяха действали измамно срещу Господа. Те Го бяха отрекли и се бяха отказали от Него като свой Бог.

Не е той. В LXX се казва: „Това не е така.“ Едва ли е възможно това Хората напълно отричаха съществуването на Яхве. Те обаче отричаха пророческото послание, което ги предупреждаваше за предстояща гибел. Сполетялите ги наказания бяха приписвани на случайност или съдба. От друга страна, посланията на лъжепророците, обещаващи мир и сигурност за народите (виж Йер. 14:13; 23:25, 32; срв. Ис. 28:15), бяха с готовност приети от обичащото греха население.

13. Пророците. Този стих е продължение на речта на невярващите евреи. Пророческите предупреждения, твърдяха те, ще се окажат напразни и пророците ще се окажат просто вятър.

Така ще бъде направено. Тези невярващи очевидно изразяват желанието, че предсказа, че меч и глад може да паднат върху главите на пророците.

14. Господ, Бог на Силите. Вижте гл. 7:3.

Огън. Вместо да се окаже вятър, Божието слово в устата на Еремиа е представено като огън, който внезапно и неудържимо ще погълне присмивачите, както огънят поглъща сухи дърва (виж Йер. 1:9, 10; 23:29; срв. Пс. 83:14, 15; Ис. 9:18, 19).

15. Отдалеч. Вероятно директен намек за предсказанието от Втор. 28:49. В сравнение със страни като Моав, Филистия и Едом, Вавилония е била далечна страна и е обозначена така в Ис. 39:3 (виж Йер. 1:15; 4:16).

Дом Израилев. Тук е обозначение за двете останали племена, единствените свободни представители на целия народ на Израел (виж Йер. 6:9; 9:26; Ез. 13:16; 18:31).

Могъщ. Евр. „етан“, буквално „вечно течащ“ (виж Амос 5:24) и следователно метафорично „издръжлив“, „траен“ (виж Михей 6:2, където „етан“ е преведено като „силен“).

Нямаше да има бягство от този непобедим народ, чийто брой сякаш никога не намаляваше или се изчерпваше, а ресурсите му изглеждаха неизчерпаеми.

Древна нация. Великата древност на Вавилон сякаш само е допринесла за неговата гордост, арогантност, жестокост и умение в изкуството на разрушението.

Език. Езикът, за който се говори тук, вероятно е арамейският, който бързо се е превръщал в международно средство за дипломация и търговия (виж том I, стр. 29, 30).

Арамейският език е тясно свързан с еврейския, но по това време не е бил разбираем от еврейското население (вижте 4 Царе 18:26). Някои смятат, че вавилонският език се отнася до до.

16. Техният колчан. Вавилонците били умели в стрелбата с лък (виж гл. 4:29).

Отворен гроб. Пословичен израз (виж Пс. 5:9), очевидно отнасящ се до поглъщащата сила на вавилонските стрелци с лък (виж Исая 5:28; 13:18).

17. Те ще изядат. Сравни Втор. 28:30, 48, 51.

Които твоите синове. Клаузата гласи буквално: „Те ще изядат синовете ти и дъщерите ти“.

„Изяждането“ или „поглъщането“ тогава може да се разбира в общия смисъл на унищожаване или поглъщане.

Обещавам. Евр. рашаш, „разбивам“. LXX гласи „вършея“. Защитата на Юда ще бъде напълно разбита (виж Втор. 28:52).

Меч. Тук е общ термин за всички бойни оръжия (виж Йер. 33:4; вж. Езек. 26:9).

18. Пълен край. Вижте върху стих 10; гл. 4:27.

19. Защо? Мисълта се връща към основната тема на главата: причините за наказанията, които предстоят да сполетят народа. В случай че евреите бъдат достатъчно нагли да попитат за причините за бедствията, предвид Божиите обещания към тях и Неговия избор да бъдат Негов специален народ, пророкът трябваше да отговори с контраобвинение: Юда беше изоставил Господа и се беше обърнал към идолопоклонство. Божиите обещания бяха дадени при условие на послушание и лоялност.

Така ще служите. Наказанието беше съобразено с естеството на престъплението. Бог им беше дал земята Си, но тъй като те предпочитаха да служат на чужди божества, щяха да бъдат отведени да служат на чужденци в чужда земя (виж Втор. 28:47, 48).

20. Публикувам. Буквално „направля да се чуе“ или „провъзгласява“. Посланието беше за всички.

21. Разбиране. Грехът, особено умишленият грях, изопачава моралните възприятия (вижте Йеремиа 4:22; Осия 7:11).

Очи, а не виждат. Юда беше умишлено слеп и упорито глух. Няма никой по-сляп от онзи, който не иска да вижда. Умишленият грях прерязва зрителния нерв на душата (виж гл. 6:10).

22. Не се ли боите от Мен? На еврейски „аз“ стои в емфатична позиция при началото на изречението.

Пясък за оковите. Пророкът се обръща към безкрайната сила и съвършената мъдрост на Бог, както са показани в природата. Тайните на бездната, нейната необятна шир и бушуващите вълни, издигащи се до планини, правят морето подходящ символ на дивите и привидно неустойими природни сили. И все пак, Бог, в Своя вселенски суверенитет, контролира силата на бездната. Той ограничава океана в определени граници, заявявайки: „Дотук ще стигнеш, но не по-нататък; тук ще спрат гордите ти вълни“ (Йов 38:11; вж. Пс. 33:7; 104:9; Притчи 8:29). Въпреки че отделните частици пясък лесно се местят, обширните пясъчни плажове представляват най-ефективната бариера срещу непрестанния удар на...

вълни.

23. Бунтовно сърце. Морето и вълните бяха послушни на великия Суверен на вселената, но хората отказаха тяхната вяроност. Народът на Юда противопостави волята си на Божията воля. Те се разбунтуваха срещу Божия закон и служба и на практика Му се противопоставиха.

24. Нито пък казват те. Нито страховитото величие на Божията сила, както е показано в нито морето, нито милостивата доброта на Неговите дела, проявена в благословията на дъжда, е подтикнала Юда към богобоязлив страх и свято страхопочитание.

Дава дъжд. Природата няма присъща сила да действа отделно от Създателя (виж 8Т 259). Нейните закони не са самодействащи; Бог непрестанно действа в природата чрез тях. Дъждът е дар от великия Благодетел на човечеството (вижте върху Лев. 26:4).

Първият. Този дъжд падна в късна есен. Той омекоти изсъхналата и жадна почва. за оран и поникна зимното зърно (виж том II, стр. 108, 110).

Последното. Този дъжд, толкова важен за узряването на зърното, е паднал през пролетта, през март и началото на април, преди сезона на жътва (виж Втор. 11:14; виж Йоил 2:23). Плодородието на годината е било тясно свързано с редовността на дъждовните сезони.

Седмици на жътвата. Вероятно е препратка към седемте седмици между Пасхата и Петдесетница (виж Изх. 23:16; 34:22; Числа 28:26; Втор. 16:9, 10). През тези седмици на практика не е имало дъжд и жътвата на зърното е могла да продължи без прекъсване (виж Бит. 8:22). Необичайното валене на дъжд по време на жътвата на пшеницата в дните на Самуил е всявало ужас в сърцата на израилтяните (1 Царе 12:17–19). Трите основни празника на евреите съвпадали с трите сезона на жътвата: Пасхата по време на жътвата на ечемика, Петдесетница, или Празникът на седмиците, по време на жътвата на пшеницата и Празникът на шатрите в края на жътвата на плодовете.

25. Това са благословиите, споменати в стих 24 (виж гл. 3:3; 12:4).

26. Те чакаха. Метафората е взета от птицеловния занаят. Птиците бяха уловени. с мрежи, разпънати по земята, в капани и примки (виж Пс. 91:3; 124:7; Притчи 6:5).

Те хващат хора. Чрез своите замислени пакостливи планове и измамни практики тези нечестиви мъже са превърнали в плячка невинните и нищо неподозиращите (вижте Михей 7:2).

27. Клетка. Препратка към плетената кошница или кошница, в която са били хващани птици. поставени (вижте Откр. 18:2).

Измама. Значението очевидно е, че както клетката на птицеловец е пълна с птиците, които той има пленени, така че къщите на мъжете се пълнят с благата, спечелени чрез измама и нечестност. Те бяха забогатели, като се мамеха и надхитряваха един друг в бизнеса (виж Пс. 73:12).

28. Восьчна тлъстина. Тоест, те са станали проспериращи (Второзаконие 32:15; Пс. 73:7; 92:14; Притчи 28:25).

Блясък. Вероятно препратка към гладкостта на кожата им.

Надлез. Вижте Йер. 2:33; Езек. 5:6, 7.

Сираците. Хората бяха безсърдечно безразлични към социалните си задължения към нуждаещи се (виж Изх. 22:22; Ис. 1:23; и др.).

29. Посещение за тези. Вижте стих 9; вж. Мал. 3:5; Яков 5:4. Прегрешението изискваше възмездие.

30. Чудесен. Евр. шама, „ужасно събитие“, „страшно събитие“ или „ужас“.

Думата е синоним на тази, преведена като „ужасен“. Нещо изумително и ужасно щяло да се случи в земята. Стихове 30, 31 обобщават причините за неизбежната гибел, която предстояла да сполети Йерусалим. Пророците, свещениците и народът били обединени в злото.

31. Пророкувай лъжливо. Буквално „пророкувай с лъжа“.

Чрез тях. Буквално „според ръцете им“, тоест, по тяхно указание. Свещениците изпълнявали функциите си в подчинение на тези лъжепророци. Това подчинение на свещениците на лъжепророците е илюстрирано в гл. 29:24–26.

Обичам да е така. Несъмнено това обяснява успеха на лъжепророците и свещениците. Те се подчиняваха на това, което се харесваше на сърцата на населението. Хората бяха съзнателно подвеждани.

Краят. Обединеното зло на водачите и народа направи „краят“ неизбежен. Нацията беше призвана да обмисли този сериозен факт. Докато лъжепророците мислеха само за настоящето и непосредствения си просперитет, Йеремиа беше загрижен за крайната съдба на нацията в бъдещето.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 РК 414

9 КОЛ 304

ГЛАВА 6

1 Враговете, изпратени срещу Юда, 4 се ободряват. 6 Бог ги подстрекава към работа заради греховете им. 9 Пророкът оплаква Божиите съдби заради греховете им. 18 Той провъзгласява Божия гняв. 26 Той призовава народа да скърби за съдбата на греховете им.

1. Деца на Вениамин. Жителите на Йерусалим са наречени така вероятно от фигура на синекдоха, фигура на речта, в която част се поставя вместо цяло. В първоначалното разположение на племенните граници Йерусалим попадал в територията на Вениамин (виж върху Исус Навин 15:8). Преди времето на Давид градът е наброявал своите граждани както от Юда (виж върху Исус Навин 15:63), така и от Вениамин (виж върху Съдии 1:21). Границата между Вениамин и Юда минавала през долината Еном (Исус Навин 15:8), която била южно от града. Родният град на Еремиа, Анатот, бил в територията на Вениамин (виж върху Еремиа 1:1) и някои предполагат, че това послание може да е било предадено там, близо до началото на служението на Еремиа (виж РК 409). Това може да обясни защо призивът е бил адресиран специално към Вениамин, въпреки че се е отнасял за цялото население.

От средата. По-рано (гл. 4:6) жителите на селските райони са били призовавани да търсят спасение, като бягат към града. Сегашното е предупреждение да бягат от Йерусалим към дивите пасища на юг. Глава 6 живо описва пристигането на враждебната армия от север. Новият призив може да е бил издаден, за да се посочи, че разрушението ще бъде толкова пълно, че дори най-големите градски укрепления ще осигурят по-малка безопасност, отколкото izolацията на селските райони. От друга страна, гл. 4:6 може да се отнася до времето на по-ранните нашествия, когато укрепените градове са осигурявали сравнителна безопасност.

Текоа. Град на около 16 км югозападно от Йерусалим, разположен на хълм. на близо 2700 фута (около 820 м) над морското равнище, с изглед към пустинята Юдея. Това е бил домът на мъдрата жена, наета от Йоав по времето на Давид (2 Царе 14:2); по-късно град за отбрана на Ровоам (2 Лет. 11:5, 6); още по-късно домът на Амос (Амос 1:1); сега наречен Теку'. В този стих има игра на думи. Думите за „духам“ и „Текоа“ идват от еврейската дума *taqa'*, „да карам“, „да пляскам“ или „да духам“.

Знак на огън. Тук, несъмнено, „огнен сигнал“ (виж Съдии 20:38, 40).

Бет-Хакерем. Буквално „домът на лозето“. Преди това се е идентифицирал с „Айн“.

Карим, на 7 км западно от Йерусалим, сега за предпочитане се идентифицира с Рамат Рахел, на 4,5 км южно-западно от Йерусалим.

Появява се. Буквално „гледа надолу [отгоре]“. Злото е преносно изобразен като наведен над хората и гледащ отвисоко към плячката си.

Северът. Вижте гл. 1:14; 4:6.

2. Сравних. От еврейската дума *damah*, която може да се преведе и „да замълча“, понякога в смисъл на „да унищожа“ (вижте Осия 4:5, където думата за „унищожавам“ е *damah*). Някои предпочитат превода „унищожавам“ тук, като правят пасажа да гласи: „Ще унищожа красивата и нежна дъщеря на Сион“.

3. Пастири. Този пасаж е разбран по два начина: (1) Водачите на Армиите от нашественици са сравнени с овчари, чиито стада поглъщат всяка частица растителност (вижте Числа 22:4). (2) Това е картина на условията след нашествието, с разрушени градове, земя полупустиня и бедуини, идващи да пасат стадата си.

4. Пригответе се за война. Буквално „осветете война“ или „осветете война“. Битките са били предшествани от жертвоприношения, гадаене и молитви. Практиките на халдейците в това отношение са описани в Езек. 21:21, 22. Израилтяните също са принасяли жертви и молитви (виж Втор. 20:1–3; 1 Царе 13:9–12), преди да се включат във война. Сравнете израза „осветени“ (вижте върху Ис. 13:3).

Ставайте и да тръгваме. Нашествениците се подбуждат един друг за атака. Те са нетърпеливи, да не се губи време в побеждаването на враговете им и заграбването на плячката.

По обяд. Няма почивка дори по време на силната жегата на обедното слънце (виж гл. 15:8; 20:16). О, да бяха и хората днес толкова ревностни в духовната война за Божието царство! Тогава нямаше да се губи нито време, нито възможност!

6. На войнства. Или „на войски“ (виж том I, стр. 173; виж върху Исус Навин 5:14; Пс. 24:10).

Отсечете дърветата. Пророкът дава графично описание на една древна обсада. Районът около града бил разчистен. Дърветата били отсечени и дървеният материал бил използван за изграждането на могили, насипи, кули и военни машини. Моисеевият закон забранявал отсичането на плодородни дървета за обсадни цели (виж Втор. 20:19, 20). Плутарх записва подобен закон сред египтяните, но е съмнително дали други близкостоични народи са били толкова стриктни.

Изсипаха могила. Носеха кошници, пълни с пръст, и ги натрупваха, за да образуват могила, която се трупаше, докато се изравни със стените. От такива възвишения можеше да се извършват директни атаки (виж 2 Царе 20:15; 4 Царе 19:32; Исаия 29:3; Езекиил 4:2).

Посетен. Използва се тук със значението „наказан“ (виж Йер. 5:9; виж върху Пс. 8:4; 59:5).

Пълно потисничество. Вижте 4 Царе 24:3, 4; Исаия 1:21; Езекиил 7:23.

7. Фонтан. Масоретската традиция гласи „кладенец“.

Изгонва. LXX, Вулгата и повечето съвременни коментатори приемат еврейската дума, произлизаща от корена *qagar*, „да бъде студен“, и превеждат този пасаж като „запазва хладен“ или „запазва свеж“. В подземен резервоар водата се съхранява и се поддържа прясна и готова за употреба. Според това тълкуване Йерусалим запазва своето нечестие.

Други обаче следват равинското тълкуване, приемайки корена за *qur*, което означава „да копае [за вода]“. Следователно те обясняват този пасаж като означаващ „правене на вода“

да блика.“ Според това тълкуване Йерусалим непрестанно блика злоба и потисничество.

Който и образ да е имал предвид пророкът, очевидна е мисълта, че градът е бил напълно доминиран от злото.

8. Бъди наставен. Сред предупрежденията за ужасно наказание идва този нежен апел от израилевия Бог, който е безкрайно добър и търпелив и не желае да донесе разруха на Своя народ. Господ ги увещава да бъдат наказани и поправени чрез Неговата дисциплина.

Тръгвам си. Евр. *uaqa'*, „да обърна гръб [с отвращение]“. Бог не желаше да обърне гръб. върху народа по Неговия избор (виж Езекиил 23:18; Осия 9:12; 11:8).

9. Старателно събиране на реколтата. В тази фигура гроздето е евреите, а събирачите на реколтата - нашествениците, вавилонците. Пленът и унищожението ще се извършват многократно и старателно (вижте том II, стр. 95–98).

Остатъкът от Израел. Юдейското царство е всичко, което е останало от Израел по времето на Йеремиа. Десетте племена са били отведени в плен от асирийците (виж Исаия 24:13; Йеремиа 49:9; Авдия 5).

Върни ръката си назад. Пленници щяха да бъдат многократно отвеждани във Вавилон (Ер. 52:28–30; вж. 4 Царе 24:14; 25:11).

Кошници. Евр. *salsilloth*, дума с неясно значение, среща се само тук в Стария завет. Някои предполагат, че може да означава „издънки“, „клони“ или „грозде“. LXX обаче чете карталос, „кошница“, тълкуване, подкрепено от асирийския и съвременния еврейски език.

10. На кого? Йеремиа изглежда обзет от чувство за безсмислието на своето мисия. Поради упоритостта на хората всичките му проповеди изглеждаха напразни.

Ухото им е необрязано. В други пасажи за сърцето (виж Лев. 26:41; Втор. 10:16; Ер. 9:26; Езек. 44:7, 9) и устните (виж Изх. 6:12, 30) се говори като за необрязани, но това е единственото споменаване в Стария завет, където се използва такъв израз за ухото (виж Деяния 7:51). Юдейският народ запуши ушите си срещу Божиите заповеди и упорито следваше своя нечестив път. Те бяха упорити и непокорни.

Укор. Божието послание към тях чрез Неговия пророк беше презривно и третирано с него с презрение. То стана обект на презрение и подигравки (виж гл. 20:8).

Няма удоволствие. Религиозните практики са полезни за поклонника само когато са изпълнени весело и със сърце.

11. Пълен с ярост. Ревността за Божията кауза образно поглъщаше пророка (виж Йер. 4:19; срв. Езек. 3:3).

Уморен от сдържане. Картина на изтощено търпение.

Излей го. Вижте Йер. 7:20; Откр. 16:1.

Деца в чужбина. Всички, независимо от възраст или пол, биха били претоварени заедно, от децата по улиците („в чужбина“ буквално означава „на улицата“) до старите и омаяни.

Да бъдеш заловен. Тоест, да бъдеш застигнат от съда (виж Йер. 8:9; срв. Ис. 8:15; и др.).

12. Обърна се към другите. Всички неща, които хората ценяха, щяха да бъдат прехвърлени на непознати. Стихове 12–15 са тясно свързани с гл. 8:10–12 (виж Втор. 28:30).

13. Пророк. Духовните водачи – пророк и свещеник – е трябвало да бъдат начело в възпирането на злото. Вместо това те бяха главните виновници за него.

14. За дъщерята. Съответният израз вероятно не е бил в еврейския текст, използван от преводачите на KJV, както е видно от употребата на курсив от тяхна страна. Тези думи обаче се срещат в редица еврейски ръкописи, гръцката версия на Симаха, сирийския превод, Таргумите и Вулгатата, и са използвани другаде от Йеремиа (гл. 8:11, 21, 22).

Леко. Повърхностно или леко.

Мир. Евр. шалом, дума, често използвана за обозначаване на всички хубави неща в живота.

Шалом е дефинирана като означаваща не само „мир“, но и „пълнота“, „просперитет“, „благополучие“, „здраве“, „приятелство“ и т.н. Шалом, или неговият еквивалент салам, е дори днес често срещаната дума за поздрав в много източни земи.

Така наречените пророци от времето на Йеремиа прикриваха греховете на народа и рисуваха ласкателни картини на бъдещите перспективи на Юдея (виж Йеремиа 8:11; 14:13; 23:17; вж. Михей 3:5). Със своите гладки и измамни учения тези безверни водачи приспиваха душите на грешниците в фатално спокойствие. Те би трябвало да предупредят за предстоящо бедствие и необходимостта от покаяние, но вместо това твърдяха, че няма от какво да се страхуват (виж Езекиил 13:22).

Пророците, които провъзгласяват мир и сигурност въпреки прегрешенията, когато Бог е заявил, че грехът е на път да получи неизбежната си награда, повтарят сатанинската лъжа, изречена за първи път от змията в Едемската градина: „Няма да умрете“ (Битие 3:4). Чрез Еремиа и други пратеници Бог беше обявил, че денят на благодатта на Юда е на път да приключи и че наградата за злото не може да бъде повече отлагана (вж. Езекиил 12:21–28). Но лъжепророците осъдиха Еремиа и неговото послание, изпратено от небето (вж. Еремиа 28; 29), и се опитаха да успокоят страховете на хората, че ще има прекъсване в злия им начин на действие. Лъжепророците казаха, така да се каже: „Утре ще бъде както днес, и много по-изобилно“ (Исаия 56:12).

15. Срамуваха ли се? „Те“ се отнася до наглите духовни водачи. Ако се бяха срамували от чудовищното си зло, щеше да има надежда. Но те бяха напълно безчувствени, „безчувствени“ (Еф. 4:19), отвъд обсега на Светия Дух.

Изчервяване. Сравнете гл. 3:3; 8:12. Безсрамието е показателно за изгоряла съвест.

Посещение. Тук със значението „да накажа“ (виж на стих 6).

16. Застанете на пътищата. Метафората е тази за пътешественик, който, изгубил пътя си, застава на кръстопътя на няколко различни пътя, внимателно обмисляйки и старателно търсейки правилния.

Старите пътища. Истинският път е този, по който са вървели благочестивите предци на Юда. Спазването на етичните и моралните принципи на завета ще донесе най-висшите духовни благословии на нацията и на отделните хора (виж РК 411).

Покой за душите ви. Който ходи по пътя, който Бог насочва, ще намери мир и тишина (вижте Матей 11:28, 29).

17. Стражи. Сравнете Ис. 56:10; Езек. 3:17; 33:7.

Звук на тръбата. Тръбният звук е бил сигнал за тревога, използван от стражите по стените на града (виж гл. 4:5).

Няма да слушаме. Сравнете „няма да ходим“ в стих 16.

18. Следователно. Тоест, защото израилтяните бяха затворили ушите си както за строго предупреждение, така и за приятелско увещание.

Народи. Евр. гои (виж на гл. 1:5). Пророкът призовава езичниците като свидетели на Божия съд над Неговия народ (виж Ис. 1:2).

Събрание. Вероятно езичниците са се събрали, образно казано, като жури. Тези народи бяха призвани да чуят присъдата „над този народ“, Израел (ст. 19).

Какво е сред тях. Това означава или (1) върхът на тяхното нечестие и поквара, или (2) величината на наказанието им вследствие на тяхната поквара.

19. Аз ще доведа. Буквално „Аз довеждам“. Съдът е изобразен като вече настъпващ.

Плодът на техните мисли. Жителите на Юдея трябваше да пожънат плодовете на своите собствено сеене. Тяхното упоритост и неразкаяние им донасяха бърза гибел (вижте Притчи 1:31). Това, което хората правят, е резултат от това, което са. От мислите произлизат действията.

20. С каква цел. Тук Йеремиа подчертава факта, че никаква външна служба не е приемлива за Бога. Спазването на цялата церемониална система е било безполезно, освен ако не е било съпроводено със сърдечна религия (виж 1 Царе 15:22; Пс. 40:6; Ис. 1:11–13; Йер. 7:21–23; Езек. 20:39; Осия 6:6; Амос 5:21–24; Михей 6:6–8).

Шеба. Археологически находки (около 1950 г.) сега идентифицират Шеба с Йемен, страна в югозападна Арабия (виж върху 1 Царе 10:1). Сабейците са били семитски търговски народ, който се е занимавал предимно с луксозни стоки като злато, тамян и скъпоценни камъни (виж Исаия 60:6; виж върху 1 Царе 10:1, 2). Тяхната столица е била Мариб.

Сладка тръстика. Обикновено се идентифицира със сладкия каламус, чиито най-отбрани сортове са се отглеждали в Индия и Южна Арабия (виж Езекиил 27:19). Корените, стъблата и листата на растението дават ароматна есенция, когато бъдат смачкани.

Сладко за мен. Буквално „приятно за мен“.

21. Спънки. Вероятно тук се отнася до халдейците, инструмента на Падението и разрушението на Юдея.

Съсед и негов приятел. Внушаващо всеобщо и безразборно унищожение.

22. Северна страна. Вижте гл. 1:14; 4:6.

Въздигнат. Евр. 'ур, „да бъдеш възбуден“, „да бъдеш подтикнат към дейност“.

Страни на земята. Фигура, обозначаваща отдалечените части на земята (виж гл. 25:32).

На друго място нашественикът е описан като идващ „отдалеч“ (гл. 5:15). Земята на пленничеството, от която Бог ще изведе Своя народ, е описана с думи, подобни на използваните тук (гл. 31:8).

23. Лък. Вавилонците и асирийците са били умели в използването на това оръжие (виж гл. 4:29; 5:16).

Копие. Евр. kidon, вероятно „копие“ или „копие с хвърлящо копие“, леко копие, което би могло да бъде хвърлен към целта (виж гл. 50:42).

Жестоко. Безпощадността и жестокостта на нашествениците се проявили в отношението, оказано на Седекия (виж гл. 52:8–11). Синовете на царя били убити пред очите му, след което очите му били извадени, така че последният му визуален спомен била тази ужасна гледка. След това бил изпратен във вериги във Вавилон. Паметниците увековечават запис на някои от практикуваните варварства.

Гласът им реве. Нашествениците биха били толкова многобройни, че звукът от тях подходът би наподобявал бученето на морето (виж Исаия 5:30; 17:12).

Подредени в бой. Въоръжени и екипирани за незабавна битка.

24. Славата му. Стихове 24, 25 описват ужаса, причинен от новината за пристигането на нашественика.

25. Не излизай. Не се осмелявай да излезеш отвъд стените на Йерусалим (виж на стих 1).

26. Валя се в пепел. Израз на изключителна скръб. Да се поръси човек, особено главата, с пепел е бил знак за скръб, унижение или разкаяние (виж 2 Царе 13:19; вж.

Неем. 9:1). Понякога огорченият или разкайващият седеше в пепел (виж Йов 2:8; 42:6; Йона 3:5, 6). Пълна окаяност или униние можеха да бъдат изразени чрез валяне в пепел.

Единствен син. Унищожаването на потомството сред хора, които са поставяли крайности акцентът върху притежаването на деца би довел до изключителна скръб.

27. Тебе. Препратката е към самия Еремия (виж РК 419), а не към „дъщерята на моя народ“ (ст. 26), както може да подсказва контекстът. Това ясно се вижда от факта, че еврейското местоимение е мъжки род. Господ очевидно се е стремил да насърчи пророка да бъде верен въпреки трудните преживявания.

Кула. Евр. *bachon*, „изпитвач“, „изпитвач“ или „изпитващ“. Преводът „кула“ очевидно идва от свързването на *bachon* с *bachin*, чиято форма за множествено число е преведена като „кули“ в Исаия 23:13.

Значението на *bachin* обаче е неясно.

Крепост. Евр. *mibšar*, „място, направено непристъпно“, обикновено се използва за описание на укрепен град. Йеремия трябваше да отстоява твърдо Господа, като укрепление, срещу което човешкият гняв не може да надделее.

Опитвам. Евр. *bachan*, „изпитвам“, „изпитвам“, „изпитвам“. Стихове 28–30 използват металургични термини. Процесът на рафиниране дава само отпадъчно сребро (ст. 30).

28. Бунтовници. LXX има „онези, които не желаят да слушат“, тоест непокорни.

Месинг и желязо. Сами по себе си те не са безценни метали, но ако бъдат открити от експерт, който очаква да намери злато или сребро, той ще бъде силно разочарован. Бог, като велик експерт, беше дълбоко разочарован от Своя народ. Те напълно пропуснаха да постигнат високата съдба, която Той беше предвидил за тях, и въпреки това се смятаха за по-добри от езичниците.

29. Топи се напразно. Продължаване на образа на процеса на рафиниране. Великите Божии усилия в полза на Неговия народ бяха безполезни.

30. Негодник. От еврейската дума *ma'as*, „да отхвърлиш“, „да презираш“ или „да откажеш“.

През цялото си служение Йеремия насърчавал хората да отхвърлят шлаката на непослушанието (виж РК 410).

Отхвърлен. Евр. *ma'as* (вижте под „нечестиви“ по-горе). Играта на думи поразително засилва силата на посланието на пророка. Народът на Юда е изостанал далеч от Божия възвишен идеал за тях като нация и в сегашното си състояние е напълно неприемлив за Него. Той вече не можеше да търпи тяхното непокорство, за да не се тълкува дълготърпението Му като одобрение на действията им (вижте стр. 29–32).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

14 Ев 281; Ев 234, 282; ГК 655; ПК 141, 435; СР 405; 1С 335; 2С 440; 4С 185; 5С 77

83; виж също EGW върху Йер. 8:11 16 DA

331; GC 478; GW 306; PK 411; 4T 513; 5T 585; 8T 296 19 DA 588; Ed 146 27 PK 419 30 PK 409

ГЛАВА 7

1 Еремия е изпратен да призове към истинско покаяние, за да предотврати пленяването на евреите. 8 Той отхвърля тяхната суетна увереност, 12 чрез примера на Сило. 17 Той ги заплашва за тяхното идолопоклонство. 21 Той отхвърля жертвите на непокорните. 29 Той увещава да скърбят за мерзостите им в Тофет, 32 и за наказанията за тях.

1. Словото, което дойде. Този израз, срещан често в Еремия (гл. 11:1; 18:1; 21:1; 25:1; 30:1; 32:1; 34:1; 35:1; 40:1; 44:1), въвежда една от най-поразителните пророчески проповеди на пророка. Същността на тази проповед е записана в по-голямата си част в гл. 7–10. Проповедта е произнесена на портата (гл. 7:2) на Храма и често се нарича „Беседа в Храма“. Тя осъжда фалшивата увереност, която евреите са имали в своя Храм и във външните проявления на религията. Сходството между гл. 7 и гл. 26 е довело някои до заключението, че последната е обобщение на проповедта, предназначено да опише резултатите, които са дошли при Еремия, защото е предал посланието. Ако това е така, проповедта е била произнесена „в началото на царуването на Йоаким“ (гл. 26:1; виж ПК 412–415). Разбира се, възможно е по-късно Йеремиа да е повторил същността на тази проповед в „градовете на Юда“ (гл. 11:6; виж ПК 414).

2. Портата. Очевидно портата на „двора на Господния дом“ (гл. 26:2). Тъй като Йеремиа е бил свещеник, той е имал пълен достъп до Храма. Вероятно е стоял на една от портите, водещи от външния към вътрешния или горния двор. От такава изгодна позиция е можел да наблюдава цялото събрание на поклонници (виж гл. 36:10).

Всички вие от Юда. Предполага се, че тази проповед е била произнесена по повод на национален празник, когато Храмът е бил препълнен с поклонници.

Да се поклонят. Пророкът наемква, че щом хората са дошли да се поклонят на Бога, те трябва да се вслушат в словото, което Бог е имал за тях.

3. Господ на Силите. „Господ [евр. Яхве] на Силите“ е един от най-величествените и внушителни страхопочитания вдъхновяваща от всички титли на Божество (виж Том I, стр. 173). Титлата е често срещана в Еремия (виж гл. 2:19; 5:14; 7:21; 8:3; 10:16; 11:17, 20; 15:16; и др.). Тя подчертава факта, че Бог разполага с неизброими сили и мощи. В Стария завет „войнство“ често се отнася до армия от мъже (виж 2 Лет. 28:9; Ер. 51:3). Главнокомандващият на армията е бил определен като „капитан на войската“ (3 Царе 1:19; и др.). За ангелите се говори също като за „множество“ (виж 1 Царе 22:19; Неем. 9:6; Пс. 103:21; 148:2), а терминът се прилага и за небесните тела (виж Втор. 4:19; 17:3; 2 Царе 17:16; 21:3, 5; Йер. 8:2; 19:13; и др.). Израилевият Бог разполага с несметни „воинства“ от духовни и материални сили. Той е Господ на небесните войнства. Той е всемогъщ (виж Откр. 19:6).

Поправям. Буквално „поправям“, „коригирам“, „коригирам“, характерен израз на Йеремиа (виж ст. 5; гл. 18:11; 26:13).

Твоите пътища и твоите дела. Честа комбинация от думи в Еремия (виж стих 5; гл. 4:18; 18:11; 26:13; 35:15). „Пътища“ може да се разбира като отнасящо се до вътрешни наклонности, установени навици или общ ход на живота, а „дела“ – до външните плодове или отделни дела, които съставляват тези обичайни навици.

Накарай те да живееш. Тоест, „позволи ви да продължите да живеете“.

4. Не вярвайте. Очевидно лъжепророците твърдяха, че Бог никога няма да позволи Храмът, Неговото обиталище, да попадне в нечестиви ръце; че присъствието на този Храм в Йерусалим ще служи като вид амулет, който да защитава града и неговите жители (вижте върху Михей 3:11). По подобен начин днес много членове на църквата се уповават на външни църковни връзки за спасение. Те са по-готови за външни религиозни дейности, отколкото за вътрешна подготовка на сърцето.

Храмът Господен. Тази фраза, повторена три пъти, изразяваше гордостта, която хората изпитваха от величието на религиозната институция, представена от Храма. Това беше вид суеверна привързаност.

Тези. Сградите на Храма бяха сред най-красивите структури, построени някога. Можем да си представим как пророкът сочи към тези сгради, докато повтаря тези думи (вижте Матей 24:1). Но впечатляващите сгради са слаб заместител на истинската сърдечна преданост. Ритуалите и церемониите сами по себе си не могат да изкупят греха. Увеличаването на съоръженията и броя на хората трябва да бъде съпроводено от съответно увеличение на пламенното благочестие.

5. Ако сте напълно. По-нататъшно развитие на стих 3. Никаква частична или половинчата реформация не би била достатъчна. Само пълното покаяние, последвано от живот на строга честност и почтеност по отношение на другите хора, би могло да помогне да се отклонят заплашените от наказания.

6. Ако не угнетявате. Истинската религия навлиза във всеки етап от живота, включително в социалните взаимоотношения. Съществената стойност и доказателство за религията се демонстрира от ефектите, които религията оказва върху поведението (вижте Яков 1:27).

Странник. Изброените тук класове представляват общо обозначение за всички бедни и безпомощен (виж Изх. 22:21–24; 23:9; Втор. 10:18; 14:29; 24:17–21; Втор. 27:19).

Не проливайте невинна кръв. Без съмнение това включва и „съдебни убийства“ в несправедливи съдебни решения, както и хладнокръвни убийства.

7. След това. Пророкът дава заключението на условното изречение, започнато в стих 5. При изпълнение на условията, дадени в стихове 5 и 6, са обещани сигурност и трайност (виж стр. 27–30).

Накарай те да живееш. Вижте стих 3.

Завинаги и завинаги. Вижте стр. 30.

8. Лъжливи думи. Препратка към безполезните и празни думи на лъжепророците, което насочваше хората към външните аспекти на религиозната служба, а не към истинско вътрешно преживяване (вижте на стих 4).

9. Ще крадете ли? Конструкцията на еврейския израз е жива и категорична. Мисълта може да се преведе като „Какво! Кражба, убийство, прелюбодеяние?“ и т.н. Разпространението и продължителността на тези греховни действия са графично представени.

Не знам. Или „не съм знаел“. Напротив, Йехова се беше разкрил на израилтяните чрез великия акт на изкупление от робство, чудотворното запазване в пустинята, провъзгласяването на святия Си закон и последвалите провиденчески действия. Хората знаеха от опит, че Той е Бог (виж Изх. 20:1, 2).

10. Наричан с моето име. Вижте Йер. 7:11, 14, 30; 32:34; 34:15; вижте върху Втор. 12:5.

Да вършиш всички тези мерзости. Тези заключителни думи едва ли са част от това, което казаха хората. По-скоро изглеждат като думи на пророка, който разкрива тайните намерения на тези формални поклонници. Предвид факта, че заплашените наказания не бяха дошли, хората продължиха да практикуват своите мерзости.

11. Разбойнически вертеп. Мъжете, които служеха и се покланяха в Храма, бяха нечестиви мъже, които покриваха нечестия си с наметало на благочестие.

Видях. Жителите на Юдея не можаха да скрият злите си намерения от Бога.

Той не беше заслепен от всичките им суетни приноси. Той беше видял всичко и щеше да накаже съответно (виж Пс. 10:11, 13, 14; Ис. 29:15).

12. Сило. Град в областта Ефрем, чието местоположение е посочено в книгата на Съдии 21:19. Централното му разположение го прави желано място за светилището (виж Исус Навин 18:1).

Сило е бил дом на ковчега в продължение на 300 години. В края на този период ковчегът попаднал в ръцете на филистимците (виж 1 Царе 4:10, 11). Поради тежкото идолопоклонство на Израел, Бог „изоставил скинията в Сило“ (Пс. 78:60). Филистимците превзели ковчега и вероятно по това време разрушили града (виж 1 Царе 5:1).

Мястото Шило, сега известно като Сейлун, е разкопано от група датски археолози под ръководството на Х. Кяер от 1926 до 1932 г. Те стигат до заключението, че градът е бил населен през средната бронзова епоха и отново от около 13-ти до 11-ти век пр.н.е.; че около началото на 11-ти век е бил унищожен от пожар; и че очевидно градът е бил малко населен от около 1100 до 300 г. пр.н.е. Тези археологически находки са в хармония с библейските данни. Въпреки че Библията не дава окончателно описание на разрушението на града, тя споменава поражението на израилтяните от филистимците при Евен-Езер и Афек и превземането на ковчега (1 Царе 1:1).

4:1–11). Вероятно градът е бил опожарен по това време.

Какво направих с него. Можеше ли ковчегът в Йерусалим да гарантира по-голям имунитет на този град, отколкото е имал на Сило в древността? Съдбата на Сило показва, че не е безопасно да се разчита само на външно поклонение за спасение. Илий пренебрегна нечестивите практики на синовете си (виж 1 Царе 2:12–17, 22–25; РР 575–580) и хората разчитаха на ковчега, а не на истинската религия на сърцето, за да им донесе Божието одобрение. Тези грехове донесоха на Сило Божия съд (виж 1 Царе 4:17; Пс. 78:55–64). Йеремиа предупреждава хората, че същото наказание, което сполетя Сило и неговото светилище, е на път да сполети и Йерусалим и неговия храм (Ер. 7:14).

Нечестието. Вижте 1 Царе 2:12.

13. Да ставаш рано и да говориш. Идиом, означаващ да говориш усърдно и непрекъснато. Изразът е специфичен за Йеремиа, среща се често, понякога с леки вариации (виж Йер. 7:25; 11:7; 25:3, 4; 26:5; 29:19; 32:33; 35:14, 15; 44:4; вж. Йер.

2 Лет. 36:15, 16). Обаче, народът на Юда не искал да слуша, независимо колко усърдно или непрестанно им говорил Бог (виж Притчи 1:24; Матей 23:37).

14. Наричан с моето име. Вижте стих 10.

Вярват. Вижте стих 4.

Сило. Йеремиа използва разрушението на този град като нагледен урок за това какво ще се случи с Йерусалим и неговия храм (Йеремиа 26:9; Михей 3:12).

15. Да ви изгонят. Тоест, да ви заточат в чужда земя. Ханаанската земя беше земя на Йехова (виж Лев. 25:23; Осия 9:3), земя на Неговата специална грижа, винаги под Неговото бдително око (виж Втор. 11:12). От тази сфера на бдителна грижа Юда сега щеше да бъде отстранена (виж Ер. 15:1; 23:39; 32:31; 52:3), точно както северното царство Израел беше отведено в плен от Асирия (виж 4 Царе 17:18–23; 23:27).

Ефрем. Термин, често използван за обозначаване на северните племена (виж Исаия 7:2; Осия 4:17; 5:9; 12:1; вж. Пс. 78:67, 68). Племето на Ефрем е било най-многобройното и най-силното на север. От това племе произлиза и Йеровоам, първият цар на северното царство. Следователно терминът „Ефрем“ започва да се прилага за цялото царство.

16. Не се молете. Подобно на други Божии пророци, Йеремиа беше човек на молитвата, човек, нетърпелив да ходатайства за своя народ (вижте Йер. 11:14; 18:20; вж. Бит. 18:23–32; Изх. 19:20). 33:11–14; Числа 14:13–20; 1 Царе 7:9, 10; 12:17–19, 23; Пс. 106:23). Тъй като народът отказа да се реформира, нищо не можеше да отмени идващата гибел. Наказанието и дисциплината трябваше да бъдат оставени да си свършат работата. Ходатайствена молитва за предотвратяване на заплашените

съдбите биха били безполезни (виж Йер. 11:14; 14:11, 12; 15:1; срв. Изх. 32:10; 1 Йоан 5:16).

17. Не виждаш ли? Ако Йеремиа искаше да узнае причините за забраната, спомената в стих 16, той трябваше само да обмисли фактите. Безсрамното отстъпничество на т.нар. Божи народ беше открито, публично и нагло.

18. Деца. Цялото семейство, включително децата, беше обединено в идолопоклонническо поклонение; оттук и всеобхватният характер на произнесеното над тях наказание (вижте гл. 6:11).

Питки. Евр. *kawwanim*, „жертвени питки“. Принасянето на жертвени питки е било характерен елемент в редица блискоизточни култове. Тази езическа практика по-късно си проправя път в християнството. Епифаний („Срещу ересите“ Ixxviii. 23; Ixxix. 1) заявява, че някои жени стигат дотам, че „принасят питки в името и в чест на благословената Дева“. „В определени дни те принасят хляб и го принасят в името на Мария.“

„Но всички те участват в това.“ Жертвените питки от времето на Йеремиа са били вид хлебен принос, с който се е съчетавало възлияние или принос за пиене (виж гл. 44:19, 25) като част от поклонението. Смята се, че фигурата на богинята може да е била отпечатана върху питките.

Царица небесна. Вижте на гл. 44:17.

Други богове. Поклонението пред небесната царица е било само една форма на чуждо идолопоклонство, което се е извършвало.

19. Провокират се сами. Въпреки че думите в курсив са използвани с цел да се допълни смисълът, те намаляват острата сила на еврейския стих: „Провокират ли ме?

... Не самите ли?“ Последниците от собственото идолопоклонство на хората щяха да паднат върху собствените им глави (вижте Йов 35:6, 8; Притчи 8:36).

Объркване. Вижте гл. 3:25.

20. Не угасват. Никаква човешка сила не би била в състояние да угаси огньовете на съда, след като веднъж са били разпалени (вижте Йеремиа 4:4; 15:14; 17:27; 21:12; Плач Йеремиа 2:3; 4:11; срв. Втор. 32:22).

21. Господ на Силите. Вижте стих 3.

Всеизгаряния. От еврейската дума „олах“, буквално „това, което се издига“ (вижте върху Бит. 1:1). 8:20; Лев. 1:3). Цялата жертва беше погълната в огъня на олтара (виж Лев. 1:9).

Жертвоприношения. Евр. *zebachim*, общ термин, прилаган за всички приноси, при които плътта част от жертвата беше изядена (виж за мирните приноси, том I, стр. 700, 701). Пророкът заяви, че народът на Юда може да яде както месото на всеизгарянията, така и месото на мирните приноси, защото Бог няма да приеме нито едното, нито другото от тях (виж Йеремиа 6:20; Осия 9:4). Умножаването на жертвите не можеше да предотврати идващия съд.

22. Не говорих. Това е един от онези трудни пасажии от Библията, в които буквалното и повърхностното значение сякаш противоречи на ясните твърдения на други писания. Изглежда, че Йеремиа отрича, че на Синай Бог е дал каквито и да било наставления относно жертвоприношенията. Не е необходимо обаче езикът му да се разбира по този начин. Че пророкът не отрича валидността на жертвоприношението, е ясно от други твърдения от собствената му уста (гл. 17:26; 31:14; 33:11, 17–24). Как тогава трябва да се разбира неговото твърдение? Йеремиа очевидно използва реторичен похват, чрез който при сравнение на две идеи преобладаването на едната се показва чрез отричане на другата.

Други примери за това средство са: (1) Бит. 45:8. Тук Йосиф казва на братята си, че е било

не онези, които го бяха изпратили в Египет, а Бог, макар че очевидно братята му са имали голяма роля в случая. (2) Изх. 16:8. Тук Моисей казва на бунтовното множество, че роптанията им не са били срещу него, а срещу Бога, въпреки че оплакванията им очевидно са били насочени срещу Моисей. Подобен метод е използван от Исус (Лука 14:26).

Взети буквално, думите Му сякаш заповядват на хората да мразят членовете на собствените си семейства. Той обаче просто се е опитвал да подчертае, че любовта към Бога трябва да надделее над любовта към хората. Под „мразя“ е имал предвид „обичам по-малко“.

Пасажът подчертава, че подчинението на моралния закон е по-важно от подчинението на церемониална система (виж 1 Царе 15:22; Пс. 51:16, 17). Външните обреди са предназначени да помогнат за запазването на искреното послушание (виж Втор. 6:1–3), но никога да не заместват святостта на сърцето. За вида поклонение, отдавано на Бога от сънародниците на Йеремиа, Бог никога не е говорил на Синай.

23. Аз ще бъда ваш Бог. Вижте Изх. 6:7; Лев. 26:12; Втор. 29:13. Фразата се среща многократно в Еремия (гл. 11:4; 24:7; 30:22; 31:3; 32:38).

Всички пътища. Този пасаж е подобен на този, който се намира във Второзаконие 5:33 (виж Второзаконие 9:12, 16; 11:28; 31:29).

За да бъде добре. Често срещан израз в Еремия (виж гл. 38:20; 40:9; 42:6), намира се също и в книгата Второзаконие (виж Втор. 4:40; 5:16, 33; 6:18).

24. Вслушан. Евр. шама', „да чуя“; следователно „да слушам“, „да обръщам внимание на“ или „да“ „...покорявай се.“ Стихове 24–28 изброяват тъжния факт за непослушанието на Израел към благотворните заповеди на Йехова (виж Пс. 81:11, 12).

Приклониха ухото си. Вижте Исая 55:3; Йеремиа 25:4; 44:5.

Въображение. Евр. шерирут, „твърдост“ или „инат“; в Стария завет винаги е свързано със „сърце“ (виж Йер. 3:17; 9:14; 11:8; 13:10; 16:12; 18:12; 23:17; вж. Втор. Зак. 29:19; Пс. 81:12).

Върна се назад. Виж ст. 26; Йер. 2:27; 32:33; вж. Неем. 9:29; Осия 4:16. Юда беше като своенравен вол, който се отдръпва и отказва да сложи врата си под ярема. Не може да има застой в религиозния и морален опит. Има или напредък, или отстъпление (виж 5С 93).

25. Моите слуги. Сравнете Мат. 21:33–41, 45).

Пророците. Сравнете 2 Лет. 36:15, 16.

Ставане рано. Вижте стих 13.

26. Вслушан. Вижте стих 24.

Закоравяха врата си. Фигура, изразяваща инат (вижте върху 4 Царе 17:14).

По-лошо от това. Хората от времето на Йеремиа съгрешиха срещу по-голямата светлина. Те не се възползваха от опита на своите предци. Освен това, сънародниците на пророка бяха поставили предмети на идолопоклонство в самите граници на Храма (виж Йер. 7:30; срв. 2 Царе 21:7).

28. Народ. Буквално „народът“. Израел се открояваше като ярък пример за упоритост и бунт (виж Исая 1:4). Вината му беше значително увеличена от заветните му привилегии.

Истина. Тоест, вяност или лоялност (вижте на гл. 5:3).

29. Острижи си косата. Глаголът и притежателното местоимение „твоя“ са от женски род в еврейския език, което показва, че се обръщаме към жена. Полът е обозначен в KJV с думите „О, Йерусалиме“, които са добавени. Градът е оприличен на жена, която в дълбоката си скръб за изгубените си деца отрязва косата си и се отправя към хълмовете, за да

да оплаква скръбта си (виж Съдии 11:37; Плач Иер. 1:1–3). Подстригването на косата е било знак за изключителна скръб (Йов 1:20; Исаия 15:2; Йеремия 16:6; 48:37; Михей 1:16). Някои са видели тук препратка към развяващите се кичури, които назореите носели като знак или знак за тяхното посвещение на Бога (виж Числа 6:19), кичури, които, когато назорей се замърси чрез контакт с мъртвите, той трябвало да обръсне (Числа 6:6–21).

Високи места. Евр. *shephayim*, „голи хълмове“.

30. Поставиха мерзостите им. Манасия беше осквернил Божия дом, като беше поставил в него изваяно изображение на Ашера (виж 4 Царе 21:5, 7 виж върху Еремия 7:18). Хората не се задоволяват да извършват разпуснати обреди в старите ханаански светилища или да горят тамян на небесното войнство на покривите на къщите си (виж Еремия 19:13), но стигат дотам, че оскверняват Божието обиталище (виж гл. 23:11; 32:34).

31. Високи места. Използваната тук еврейска дума, бамот, е различна от преведената като „високи места“ в стих 29 и се отнася до установени места за идолопоклонническо поклонение (вижте 1 Царе 11:7; 2 Царе 17:9; Езекиил 16:16).

Тофет. Място в долината на Еном, където деца са били принасяни в жертва на Молох (2 Царе 23:10) и на Ваал (Ер. 19:5, 6). Произходът на „Тофет“ е несигурен. Някои смятат, че думата произлиза от еврейската дума *tuph*, която означава „да изплюя“ или „да изплюя“, и я разглеждат като термин на мерзост или отвращение. Тофет може да е било укорително име за този център на идолопоклонство, както *bosheth*, „срам“, е било за Ваал (виж върху Съдии 6:32; 2

Царе 2:8). Други обаче смятат, че Тофет произлиза от *torh*, „ръчен барабан“ (виж том III, стр. 30, 31), и твърдят, че името е дадено на това място заради обичая да се използват барабани, за да се заглушат виковете на децата, които се жертват.

В своята „Изгубеният рай“ (кн. I, II. 391–396) Милтън намеква за подобна практика:

„Първо, Молох, ужасният цар, опетнен с кръв от човешки жертвоприношения и сълзи на родители; макар че заради шума на барабани и тимпани, силните виковете на децата им, нечути, преминаха през огън към мрачния му идол.“

Еном. Долина южно и западно от Йерусалим, сега наричана Уади ер-Рабабе.

В древността това вероятно е било дълбока и тясна клисура със стръмни, скалисти склонове, но ерозията през вековете е направила вдлъбнатината по-слабо изразена. По време на управлението на юдейските царе долината започва да се отъждествява с поклонението пред Молох. Соломон е първият, който въвежда този отвратителен обред (виж 1 Царе 11:7; 2 Царе 23:13). Поклонението пред Молох (виж върху Лев. 18:21) става особено известно в дните на Ахаз и Манасия (виж 2 Лет. 28:3; 33:6). За да сложи край на тези мерзости, Йосия „оскверни“ долината (4 Царе 23:10, 14), превръщайки я, според преданието, в съд на труповете и мръсотия. Книгата на Енох (27:1) нарича мястото „прокълната долина“.

Гръцкото име геена в Новия завет е транслитерация на еврейското „ге хином“, името на тази долина.

Изгорете синовете им. Жертвоприношението на деца е било част от идолопоклонническия поклон на финикийците, моавците, амонците и други. Тази ужасна практика е възприета от Ахаз (виж върху 4 Царе 16:3) и Манасия (виж върху 4 Царе 21:6). Диодор Сицилийски (хх. 14) описва такова жертвоприношение на „Кронос от Тир“ (бел. под линия: Ваал или Молох), както се е състояло по негово време в Картаген, финикийска колония. Бронзовата статуя на бога е имала

формата на човешка фигура с протегнати към земята ръце. Детето, принесено в жертва, когато бъде поставено на ръцете, се търкулвало в яма, пълна с огън. Диодор не е сигурен дали детето е било изгорено живо или първо е било убито, както обикновено при всеизгаряне (виж Йер. 19:5; Ез. 16:20, 21). Плутарх („За суеверието“ 13), описвайки подобни обреди, казва, че гърлото на детето е било прерязано. На майките, които са стояли наблизо, е било забранено да плачат; флейти и барабани са заглушавали звуците на оплакванията. Възможно е по времето на Йеремиа децата първо да са били убивани. Такива жертви, заявява псалмистът, са били принасяни „на бесове“ (Пс. 106:37, 38).

Не им е заповядал. Вижте гл. 19:5; 32:35. Бог не само не им е заповядал обреди, Той строго забрани подобни практики под най-тежко наказание (виж Лев. 18:21; 20:1–5; Втор. 12:31; 18:9, 10).

32. Докато няма място. Вижте гл. 19:6–15. Буквално „от няма място“. Изглежда, че клането ще бъде толкова голямо, че няма да остане място за погребение.

33. Месо за птиците. Голям брой трупове ще останат непогребани (виж Втор. 1:2). 28:26; Йер. 16:4; 19:7; Йер. 34:20), поради мащаба на клането и малкия брой оцелели.

Фрей. Остаряла английска дума, която означава „да плаша“. Градът ще се обезлюди до такава степен, че няма да има кой да плаши птиците или зверовете, за да не се хранят с труповете (вж. Откр. 19:17, 18, 21).

34. Глас на веселие. Горки и оплаквания щяха да заемат мястото на веселието и радостта. Особено споменати като престанали бяха радостните песни и музика, с които младоженецът и булката му бяха ескортирани от нейния дом до неговия (виж Исая 24:7, 8; Йеремиа). 16:9; Откр. 18:23).

Пусто. Евр. чорба, използвано за места, които някога са били населени, но са се превърнали в руини. Земята ще се превърне в истинска пустош и неплодна пустиня.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2-7PK 413

4 COL 292; FE 398; 4T 535; 5T 486

10 TM 79

12, 14 ПП 514

23 ML 283

23, 24, 28 PK 414

31 ПП 337

ГЛАВА 8

1 Бедствието на юдеите, както на живите, така и на мъртвите. 4 Той укорява тяхното глупаво и безсрамно неразкаяние. 13 Той показва тежката им присъда 18 и оплаква отчаяното им състояние.

1. По това време. Тоест, времето, когато щяха да се случат събитията, записани в гл. 7:32–34.

Извадете костите. Някои предполагат, че мотивът за подобно оскверняване би бил плячкосване, търсене на съкровища, украшения, знаци и др., обикновено погребвани с царе. Контекстът подсказва, че мотивът по-вероятно би бил да се сипят злоба и презрение върху мъртвите. Подобна практика е в хармония с ужасяващите обичаи на асирийците при справянето с гробниците на царете на завладените земи. Класите, споменати като чиито кости са били третираны по този начин, са класите, които са довели до отстъпничеството на Юда.

2. Разпръснат. Без съмнение разпръснат или разпръснат небрежно, без никакъв знак на уважение. Небесното войнство. В тази картина има ирония. Небесните тела мълчаливо наблюдават оскверняването на костите на своите поклонници.

Обичани. Вижте 4 Царе 17:16; 21:3; Йеремиа 19:13; Езекиил 8:16; Софоний 1:5. Тяхната преданост беше превръща се в луд плам.

Събрани. Тоест, за погребение.

4. Падаш и не ставаш. Абсурдността на упоритата постоянство на жителите на Йерусалим по перверзен начин се показва чрез контраст с това, което хората обикновено правят. Дали човек, който се подхлъзва и пада, лежи по очи там, където е паднал, без да прави никакъв опит да стане?

Обърни се и не се връщай. Не е ли естествен инстинкт за този, който се е отклонил от правилния път, да се върне към него?

6. Втурва се в битката. Нетърпението и лудата безразсъдност на бойния кон са образ на нетърпеливото и съзнателно потъване на хората към гибелта (виж върху Йов 39:19–25).

7. Щъркелът. Пророкът прави рязък контраст между верността на птиците към техните мигриращи инстинкти и неверността на човека към законите, които управляват неговото същество.

Палестина се намира на миграционния път на някои птици, пътуващи от Африка на север. Както белият, така и черният щъркел са известни в Палестина. По време на миграцията си тези птици преминават от Червено море на север през долината на река Йордан. Те спират в Палестина, за да се хранят с малки водни животни по поречието на река Йордан и Галилейското езеро. Малко птици са по-точни в миграционните си навици.

Определени времена. Евр. mo'adim, „определени места“ или „определени времена“.

Костенурката. Тоест, гургулицата. Нейното завръщане е било възвествявано като знак за идването на пролетта (Сол. 2:12).

Лястовицата. По време на миграциите си между Африка и Европа тази птица преминава през Палестина. Повече от 320 км сладководна зона в серпентинистата река Йордан прави живота на насекомите там изобилен, за разлика от средиземноморското крайбрежие.

8. Как казвате вие? Очевидно е, че свещениците и лъжепророците са специално насочени (вижте ст. 10; гл. 2:8; 5:31). Именно те се хвалеха със знанието и притежанието на закона, въпреки невниманието си към божествените изисквания.

Напразно го направи той. Лъжепророците не искаха да приемат нито едно от наставленията на Еремия, тъй като се смятаха за мъдри и божествено назначени учители на народа.

Свещениците също подвеждали хората, като фалшифицирали ученията на Светото писание.

9. Каква мъдрост? Буквално „мъдрост на какво?“ Тоест, в какво отношение? Страхът от Бога е началото на мъдростта (Пр. 1:7; 9:10). Божието слово е изворът на всяка мъдрост (виж Втор. 4:5, 6; Пс. 19:7; 2 Тим. 3:15). Но тези лъжерелигиозни водачи не са уважавали нито едното, нито другото.

10. Следователно. Наказанието и неговите причини (ст. 10–12) са описани с език почти идентично с гл. 6:13–15 (вижте коментарите там).

Наследете. Тоест, завладейте ги.

12. Срамуваха ли се? Вижте гл. 6:15.

13. Със сигурност ще погълна. Така преведената фраза е двусмислена, като другата възможност е, че може да произлиза от еврейската дума „асаф“, която означава „събирам“. Тогава изречението би гласяло „Аз със сигурност ще събера“. LXX гласи „Те ще съберат заедно“.

Сравнете Соф. 1:2, 3. Преводът „със сигурност ще погълна“ се основава на предположението, че

коренът на глагола е suph, а не 'asaph.

Няма грозде. Някои смятат преминаването за заплаха от неуспех на реколтата и недостиг на храна. Изглежда е по-добре езикът да се разбира преносно, като описание на нацията.

Божият народ се беше превърнал в изродена, безплодна лоза, безплодна смокиня и изсъхнала пръчка (виж Исая 5:2; Йеремиа 2:21; Матей 21:19; Лука 13:7-9).

Листото. Сравнете картината на праведния човек в Пс. 1:3 с картината в Ер. 17:8.

Ще премине от тях. Еврейският текст на последното изречение е неясен. LXX има няма съответстващо изречение. Еврейският текст може буквално да се преведе като „Ще им дам, те ще преминат през тях“. Връзката между тези две идеи не е ясна.

14. Защо седим неподвижно? Пророкът драматично изрича думи, които обзетите от ужас хората биха използвали, за да се обръщат един към друг.

Гал. Евр. рош, горчиво и отровно растение (виж Втор. 29:18; 32:32; Пс. 69:21), евентуално бучиниш, колоцинт, мак или паслън.

15. Мир. Вижте гл. 6:14.

Здраве. Или „изцеление“.

Проблем. Евр. be'atah, „ужас“ или „смущение“ (виж гл. 14:19).

16. Хъркането. По драматичен начин пророкът описва пристигането на ужасния нашественик на север и произтичащият от това терор.

Дан. Град на северната граница на Палестина (виж гл. 4:15).

Силни. Тук се отнася до бойните коне (виж гл. 47:3).

Идват. Макар и в бъдещето, инвазията е драматично описана като вече случваща се.

Всичко, което е в него. Буквално „това, което го изпълва“.

17. Василки. Евр. ṣsiph'onim. Видът змия, за който се говори, е несигурен, но несъмнено е била отровна. В LXX се използва терминът „смъртоносни змии“, а не „змии, василки“.

Омагьосано. Омагьосването със змии датира от много древни времена (вижте Изх. 7:11) и все още се практикува, особено в Индия и Египет. Някои змии вероятно не откликват на омагьосване (вижте Пс. 58:4, 5; вижте Екл. 10:11). Пророкът използва образа на такава змия, за да представи неумолимата природа на нашественика. Яростта на врага не можеше да бъде укротена или смекчена с никакво изкуство или метод.

18. Сърцето ми е отпаднало. Еврейският език на първата част на стиха е неясен. Той е ясен, обаче, че сърцето на пророка е съкрушено от безнадеждното състояние на народа му. Глава 8 завършва с излияние на сърцераздирателната мъка на Йеремиа поради предстоящите национални бедствия.

19. Защо? Бог отговаря с контравъпрос. Защо хората упорстваха в идолопоклонство? Тяхното страдание не се дължеше на липса на вяроност от Негова страна, а на собствената им нелоялност към техния Цар.

Странни суети. Тези чужди изображения представяли богове, които били несъществуващи (виж Втор. 32:21; 3 Царе 16:13, 26; Йер. 14:22; Пс. 31:6). Юдовите деца били избрали да служат на чужди богове; затова Йехова ги изгонил в чужда земя.

20. Жътвата отмина. Някои смятат този стих за поредно оплакване на пленниците; други - за продължение на горчивия плач на пророка за обречения му народ. Във всеки случай това е плачът за провала. В Палестина жътвата на зърното започва около април. Жътвата на плодовете идва около август или септември. Когато зърнените култури не успяха, все още имаше

надеждата да има реколта от грозде, смокини, маслини и т.н. За Юда обаче сезонът за събиране на плодове – последната възможност – беше отминал и нямаше избавление. Нейната гибел сега беше неизбежна.

Скоро за света ще дойде последното лято и последната реколта ще бъде ожъната. Тогава от устните на хиляди, които сега живеят самодоволно, отново ще се издигне този вопл на отчаяние (виж 7С 16).

21. За болката. Пасажът гласи буквално: „За счупването...” „Съкрушен съм” (виж гл. 23:9). Еремия беше съкрушен от усещането за пълната разруха, която очакваше народа му. Аз съм черен. Вижте гл. 4:28. Пророкът облича траур (вижте Пс. 38:6; Пс. 42:9).

Удивление. Евр. шама, „ужасно събитие”, „ужас” (виж на гл. 5:30).

22. Маточина. Ароматна смола или маточина, много ценена заради лечебните си свойства (виж гл. 46:11; 51:8), получена от малко, цъфтящо вечнозелено дърво, което е растяло в планинския район на изток от река Йордан. Продуктът е бил изнасян в старозаветни времена (виж Бит. 37:25; Езек. 27:17). Нямаше ли балсам за духовните рани на Израел и лечител, който да го приложи? Подразбиращият се отговор е: „Да, има.” Посланието, носено от пророците, ако беше обърнато внимание, би осигурило изцеление.

Има лек за болестта на греха. Грехът може да е голям, но Лекарят на душата е по-велик.

Защо? Липсата на изцеление сред хората не се дължеше на липсата на средства за постигане на лечение, а на отказа на нацията да се обърне към Великия Лекар. Може би хората бяха станали нечувствителни към нуждите си. Може би бяха твърде горди, за да приемат лекарството, и си мислеха, че могат да се излекуват сами. Може би бяха обикнали болестта. Във всеки случай, те нямаше да се обърнат към Лечителя и да живеят.

Здраве. Евр. 'агукаһ, „изцеление”, не е същата дума като тази, преведена като „здраве” в стих 15. „Арука” се отнася до новата плът, която расте на раненото място.

Дъщерята на моя народ. Често срещан еврейски идиом, който предполага, че еврейският народ през цялата си история е бил „майка”, а настоящото поколение – „дъщерята”.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5 РК 414 7 СТ

189; РК 414 11 EW 234; GC

655; 1Т 335; 4Т 185; 5Т 77, 83; виж също EGW върху Йер. 6:14 20 1Т 50; 2Т 243; 5Т 353, 590; 7Т 16; 8Т 252; 9Т 48

22 СН 536; COL 418; DA 365; РК 119, 719; 6Т 230 ГЛАВА 9

1 Еремия оплаква юдеите за многобройните им грехове 9 и за тяхното осъждане. 12

Непослушанието е причината за горчивото им бедствие. 17 Той увещава да скърбят за тяхното унищожение 23 и да не се уповават на себе си, а на Бога. 25 Той заплашва както юдеи, така и езичници.

1. О, тази глава. Логично е този стих да принадлежи към гл. 8 и е поставен така в еврейската Библия. Езикът тук е подходящо наречен поезия на страданието (виж Ис. 22:4; Плач 2:11; 3:48). Безнадеждното нещастие на Юда дълбоко трогнало пророка и той плакал горчиво. Този стих несъмнено е източникът на обозначението на Йеремиа като „плачещия пророк”. Дълбочината на чувствата му и нежността на думите му ни напомнят за Христос, който плакал за греховете и съдбата на Своя обречен народ шест века по-късно (виж Лука 19:41–44).

2. Място за настаняване. Животът с безбожните и покварени мъже от Юда станал толкова непоносим, че Йеремиа копнеел за мира и спокойствието на уединен живот на някое пусто и самотно място (вж. Пс. 55:6–8).

Прелюбодейци. Както буквални, така и духовни (вижте гл. 2:20; 3:8, 9; 5:7, 8).

3. Те се огъват. Буквално „стъпват“. Големите бойни лъкове са се опъвали чрез натискане на долния край с крак, докато другият край е бил огъван, за да поеме тетивата от волски черва. Еврейската дума за огъващите лъкове от гл. 50:14, 29 е буквално „стъпващи на лък“.

Езици. Езикът им е сравнен с лък, с който изстрелват стрели на лъжи. на своите съседи (виж Пс. 57:4; 58:7; 64:3, 4; срв. Ис. 59:4).

Истина. Вижте гл. 5:3; 7:28. LXX предава това изречение така: „Лъжата, а не верността, надделя.“

Не чрез нормата на чест и почтеност хората са станали силни и богати в земята, а чрез хитрост, измама и злоупотреба.

Земя. Тук за предпочитане „земя“ (виж гл. 4:20, 23).

От зло към зло. В злото не може да има застой. Грешниците напредват от една форма на нечестие към друг (виж 2 Тим. 3:13).

Те не знаят. Това означава, че „не признават“ (вижте 1 Царе 2:12; Йов 18:21; (Осия 4:1). Това беше коренната причина за цялото им зло.

4. Внимавайте. Когато един народ се е отклонил от основните принципи на истинската религия, какво ограничение има върху живота на хората? Резултатът е пълен крах на морала (виж Михей 7:5, 6). Както Йеремиа научи от горчив опит, на никого не може да се има доверие, дори на тези от собственото му семейство (виж Йеремиа 12:6; вж. Матей 10:36).

Ще ходи с клевети. Тоест, съседът „обикаля и клеветничи“ (виж гл. 6:28).

5. Ще заблуди. Хората от времето на Йеремиа заблудиха не само своите явни врагове, но техни приятели.

Научи езика им. Намек за неестествеността на тяхното зло. Езикът трябва да бъде обучен в майсторство в лъжата.

Изморяват се. Способността им да вършат зло е надмината от волята и желанието им за това.

6. Твоето жилище. Препратка или към жилището на Еремиа, или към това на народа. Защото стих 6 в LXX гласи: „Има лихва върху лихва, измама върху измама; те не пожелаха да ме познаят.“

Те отказват. Непознаването на Бога от страна на хората е било умишлено (вижте стих 3; гл. 5:4, 5). Прегрешението е въпрос на избор.

7. Господ на Силите. Вижте гл. 7:3.

Ще се разтопя. За да премахне шлаката, Бог ще ги прекара през пещта на страдание (вж. върху Йеремиа 6:27–30; вж. Исая 48:10). Целта на съда беше очистване, а не унищожение (вж. Захария 13:9; Малахия 3:3).

Опитвам. Евр. бахан, „изпитвам“ (вижте на гл. 6:27).

Как да постъпя? Въпрос, оправдаващ божествения начин на действие (виж Исая 5:4). Как иначе би могъл Бог да се отнесе с тях при тези обстоятелства?

8. Изстреля се стрела. По-добре „смъртоносна стрела“ или „стрела от силен лък“. В стих 3 езикът им е оприличен на лък. Тук е сравнен със смъртоносна стрела.

9. Посещавам. Тоест, „наказвам“ (вижте върху Пс. 8:4; 59:5).

10. Защото. „Поради.“ Този и следващите стихове описват тъжното опустошение на земята и нейните градове, и изгнанието на нейните жители.

Планини. Терасите по хълмовете, някога обработвани и плодородни, щяха да станат безплодни.

Жилища. Евр. ne'oth, „пasiща“ или „обиталища“. Въпреки че някога са били облечени със стада, те биха били толкова напълно изхабени, че дори птиците не биха могли да си намерят прехрана.

Плач. Евр. qinah, „елегия“ или „жалобна песен“. Относно поетичните особености на qinah вижте том III, стр. 27. Плачовете са били изпълнявани от професионални жени, които са оплаквали Бог, както е споменато в стих 17.

Едър рогат добитък. Евр. miqneh, често използвано в общ смисъл, за да включва всички домашни животни, като крави, кози, овце, коне, магарета и камили.

11. Купчини. Руини, състоящи се от боклук и камъни (виж гл. 51:37).

Драconi. Евр. tannim, „чакали“ (виж гл. 10:22; 49:33; 51:37), да не се бърка с евр. танин, „морско чудовище“ (Бит. 1:21; Пс. 148:7) или „змия“ (Изм. 7:9, 10).

12. Кой е мъдрецът? Както мъдрецът, така и пророкът сега са предизвикани да дадат причината за националните бедствия (виж гл. 8:8, 9).

За какво? Обяснение на „това“ по-рано в стиха. Въпросът беше: „Защо земята е опустошена и се е превърнала в пуста пустиня?“

13. Защото. Самият Йехова сега дава отговора на въпроса, поставен в стих 12.

Закон. Евр. тора, което е по-широк термин от английското „закон“. Тора означава „учение“, „наставление“ и „напътствие“ и може да се използва и за ученията на пророците (виж Йер. 18:18; 26:4, 5; виж върху Втор. 31:9; Притчи 3:1).

В това отношение. Употребата на женски род в еврейския език ясно показва, че се говори за „закон“, а не за „глас“ (виж Втор. 28:15).

14. Въображение. Евр. шерирут, „инат“, което еврейската дума винаги означава в Библията (виж гл. 3:17; 7:24; 11:8; 16:12; 18:12; и др.).

Ваалим. Транслитерация на еврейската дума за множествено число на Ваал (виж гл. 2:8, 23). Вместо да ги учат на законите на Йехова (виж Втор. 11:19), бащите им ги учили да следват богове като Ваал от Фегор (виж Втор. 4:3), Ваал-зевул от Акарон (4 Царе 1:2) и финикийския Ваал (3 Царе 16:31, 32). Вижте върху Осия 2:17.

15. Господ на Силите. Вижте на гл. 7:3.

Ще се храня. Буквално „храня се“. Това, което предстои да се случи, е изобразено като вече случило се.

Гал. Евр. рош (виж на гл. 8:14). Горчивите страдания, които предстоят за хората. подложени са сравнени с това горчиво, отровно растение (виж Йер. 23:15; срв. Втор. 29:18; Плач. 3:19).

16. Разпръснете ги. Вижте Йер. 16:13; 17:4; вж. Лев. 26:33; Втор. 28:36, 64.

Изпрати меч. Дори в земята на изгнанието няма да има покой и безопасност (виж гл. 42:16; 44:27).

17. Господ на Силите. Вижте на гл. 7:3.

Помислете. Или „държайте се интелигентно“.

Оплакващи жени. Евр. meqonnoth, буквално „жени, които пеят qinah [жалобна песен]“ (вижте на стих 10). Когато смъртта настъпваше в семейството, се наемаха опечалени, за да оплакват загубата. Те подчертавали печалното си оплакване, като разрошвали косите си, разкъсвали дрехите си и т.н. (виж 2 Лет. 35:25; Екл. 12:5; Амос 5:16; Мат. 9:23; Марк 5:38).

Йеремия изобразява катастрофата за нацията като настъпила и предлага да се отдадат обичайните почести, отдадени на мъртвите.

Хитри. Буквално „мъдри“, използвано тук в смисъл на „умели“ в изкуството си на траур. Те гениално разказваха добродетелите на починалите и докосваха нежните струни в сърцата на оцелелите (виж гл. 22:18).

19. Разглезен. евр. shadad, „да опустоша“.

Объркан. Буквално „засрамен“.

Изоставил земята. По-скоро „напуснал земята“, тъй като това не било доброволно напускане.

Изгонете ни. Това изречение може да се преведе и като „Те събориха жилищата ни“.

Лека промяна в посочването води до превода „Нашите жилища бяха съборени“. Езикът на KJV трябва да се разбира преносно. Жилищата са представени като изригващи своите нечестиви обитатели (виж Лев. 18:28; 20:22).

20. О, жени. Вероятно става дума за наетите оплаквачи, споменати в стих 17, въпреки че може да се говори за всички жени на земята.

Учете дъщерите си. Поради огромното увеличение на броя на смъртните случаи (ст. 21), обикновеният брой обучени оплаквачи не би бил достатъчен. Ще бъде необходимо настоящите оплаквачи да предадат уменията си на дъщерите и съседите си.

Плач. Евр. qinah, „жалобна песен“ (виж на стих 10).

22. Като тор. Смисълът на сравнението е в пренебрежението и презрението, с които биха били третираны телата (Ер. 8:2; 16:4; 25:33; вж. 4 Царе 9:37).

Шепа след жътвара. Като откос от прясно ожънато зърно зад жътвар, поразените щяха да лежат гъсто, жертви на Мрачния жътвар. Има обаче една разлика.

Зърното беше събрано. Но тези мъртви щяха да бъдат оставяни там, където паднат, или щяха да бъдат презрително стъпкани с краката.

23. Слава. Тоест, „хваля се“, както така преведената дума е предадена в 3 Царе 20:11; Пс. 52:1; Притчи 27:1 и т.н. Пророкът сега посочва заблуждаващи обекти на самоуверено хвалене. Човешките хитрости, с които хората се гордееха, биха били безполезни в деня на опустошението.

Мъдрост. Вероятно основният позоваване е на мъдростта, политическата проникателност и човешката далновидност на държавниците. Всяко доверие, възложено на човешката мъдрост, обаче е чиста глупост, защото е частично и несигурно (виж Притчи 3:5; 1 Коринтяни 13:9, 10).

Мощ. Военна мощ, въоръжение, сила на войниците, материална мощ и т.н. Всичко това е ограничено.

Богатство. Богатството и материалните притежания не представляват основателно основание за хвалба. „Богатството наистина си прави крила и отлита“ (Притчи 23:5).

24. Хвала на това. Истински мъдрите отдават хвала единствено на Бога, никога на себе си (виж на стих...).

23). Познанието за Бога е единствената истинска основа за хвала (виж 1 Кор. 1:31; 2 Кор.

10:17). Само онзи човек е истински мъдър, в чието сърце се пази такова знание, защото то е вечен живот

(Йоан 17:3). Това знание има интелектуален аспект, включващ разбирането. Връзката на човека с

Бога има разумна и интелигентна основа. Това не е съляпо ученичество. Човекът трябва да служи на Бога с

целия си ум (Матей 22:37). Но познаването на Бога е отвъд просто теоретично разбиране. Това е експериментално знание. То е практично. То се проявява в ходенето по Божиите пътища (виж Йов 22:21; Йеремия 22:16).

Любяща доброта. Евр. hesed, „божествена любов“ (вижте Допълнителна бележка към Пс. 36). Бог желае хората да се запознаят с Неговите качества.

присъда. евр. мишпат (виж на Ер. 5:4; Пс. 119:7).

Аз се наслаждавам. Бог се наслаждава да проявява тези морални качества, както и да ги вижда отразени в Неговите деца (вижте Михей 6:8; 7:18).

25. Обрязани с необрязаните. Буквално „обрязани в препуциума“. Твърдението е загадъчно. Може да е еквивалентно на думите „обрязани в необрязани“ (вижте върху гл. 4:4). Тогава значението би било, че макар външният обред на обрязването да е бил спазен, не е имало съответно вътрешно пречистване на сърцето. Външният знак като белег за посвещение на Бога сам по себе си е бил без стойност, освен ако сърцето също не е било посветено. RSV предава фразата „обрязани, но все още необрязани“ (вижте Йер. 4:4; срв. Втор. 10:16; 30:6; Рим. 2:25, 28, 29; 1 Кор. 7:19; Гал. 5:6; 6:15; Кол. 2:11).

26. Египет, Юдея и Едом. Позицията на Юдея между Египет и Едом е белег на деградация.

В най-крайните ъгли. Буквално „подстригани на слепоочията“, тоест „с подстригани ъгли на косата“. Някои народи, като например северноарабското племе Кедар (виж гл. 49:28, 32), са имали обичая да подстригват косата си на кръг около слепоочията. Тази практика е имала религиозно значение и е била забранена сред евреите (виж Лев.

19:27; 21:5). Херодот (iii. 8) казва за арабите: „Казват, че косата им се подстригва по същия начин, както се подстригва тази на Бакхус; но я подстригват кръгло, като я стрижат около слепоочията.“

Всички тези народи. „Тези“ е допълнителна дума. Следователно пророкът може да се отнася до всички езически народи. Юда е бил необрязан по сърце. Следователно този народ не е имал превъзходство над езичниците в очите на Бога и е можел да очаква Божиите съдби.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ГК 21; 2 Сентръл 361

1, 2 бр. 420

9 РК 415; 7Т 89

23 АА 572

23, 24 АА 531; COL 401; CS 340; CT 46, 66; CW 119; FE 352, 376; MH 410; PK 69; TM

96, 258; 3Т 550; 5Т 737; 6Т 148, 257

23-25CW 102; FE 171

24 РК 413

ГЛАВА 10

4

1 Неравностойното сравнение на Бога и идолите. 17 Пророкът увещава да бягаме от 19 Той оплаква разграбването на скинията от неразумни пастори. 23 Той отправя смирена молитва.

1. Домът на Израел. Този израз е използван тук, за да обозначи остатъка от израилтяните нация, царството Юда, а не северното царство (вижте гл. 4:1, 3).

2. Пътят на езичниците. Преди всичко, препратката е към техния начин на поклонение, тяхната религия (виж Лев. 18:3; 20:23; виж върху Ер. 4:18).

⁴ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йер. 4:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Небесни знаци. Езичниците са правили астрологични изчисления, основани на необикновени явления в небето. Небесните явления, като затъмнения, комети и специфични съвпадения на небесните тела, често са били разглеждани като индикации за национална или индивидуална съдба (виж Исая 47:13).

За езичниците. Причината за предупреждението е разпространението и съблазнителното влияние на идолопоклонническите религиозни практики. Че идолопоклонството е било привлекателно за израилтяните, е пределно ясно от честите предупреждения срещу него (виж Изх. 23:24, 32, 33; Лев. 18:3; Втор. 7:1–5; Съдии 2; 3).

3. Обичаи. От еврейската дума *chiqqaḥ*, „нещо предписано“ или „закон“ (вижте върху Пс. 119:5).

Суетен. Евр. *hebel*, „пара“, „дъх“, нещо мимолетно и безполезно (виж върху Екл. 1:2).

Отсича дърво. Безполезността на идолите като богове е убедително демонстрирана чрез обръщане на внимание на произхода им (виж Исая 40:20; 45:20).

Работник. Евр. *harash*, „майстор“ или „занаятчия“, от глагол, означаващ „да оре“ или „да измисля“. В ръцете на такъв занаятчия горското дърво се превръща в произведение на

изкуство.

4. Те го украсяват. След това издълбаната фигура е украсена с благородни метали (виж Исая 40:19).

Закрепете го. Идолът се заковава за някоя стена или стълб, за да стои изправен и да не падне (вижте Исая 41:7).

Движи се. Буквално „клатушка се“.

5. Изправен. Евр. *miksha*, използвано другаде в Стария завет само за стругован или изкован работа (виж Изх. 25:18, 31, 36) или на поле с краставици (виж Ис. 1:8).

Палма. Евр. *tomer*. Думата, която обикновено обозначава палма, се изписва *taṁar* (Изх. 15:27; Лев. 23:40; Числа 33:9; и др.). Съмнително е дали тук се има предвид палма, особено когато преводът „изправено“ за *miksha* (виж по-горе под „изправено“) не намира подкрепа. Предложено е различно тълкуване, основано на коментар в апокрифното произведение, Посланието на Йеремиа, написано в периода на Макавеите. Пасажът за Йеремиа изглежда има препратка към това пророчество. Стих 70 (ст. 69 в LXX) от това послание гласи: „Защото както плашило в леа с краставици не пази нищо, така са и техните дървени богове, обковани в злато и сребро.“ Доколкото преводът „градина с краставици“ може да бъде подкрепен от Ис. 1:8, е възможно с евр. томър пророкът да е имал предвид плашило. Това би довело до интересния превод: „Те са като плашило в градина с краставици.“ Плашило в зеленчукова градина е сковано, безжизнено и безсилно. Предназначено е да плаши птиците, но дори те могат да осъзнаят неговата безсилие.

Не говори. Като плашила в полето, идолите, макар и външно направени да приличат на човешко същество и макар да стоят в говореща поза, не са нищо друго освен неми подпори (виж Пс. 115:5).

Трябва да се носи. Идолите обикновено се носеха във величественото шествие на богове на вавилонските религиозни празници (виж Пс. 115:7; Ис. 46:1, 7).

Върви. Буквално „марширувай“. Идолите дори не могат да маршируват в собствените си шествия.

Не се бойте от тях. Езичниците почитат боговете си или с надеждата, че тези божества могат да им направят добро, или от страх, че божествата им могат да им навредят. Но пророкът заявява, че тези богове са неспособни нито да наранят враговете си, нито да помогнат на приятелите си. Те не могат нито да възнаградят, нито да накажат (виж Исая 41:23).

6. Никой като Него. Бог е представен като несравнимия (виж Изх. 15:11; Пс. 86:8, 10).

Твоето име. Божието име представлява Неговия разкрит характер, Неговата известност, Неговата репутация (вижте Пс. 31:3).

7. Страх. Вижете върху Пс. 19:9; Притчи 1:7.

Цар на народите. Обявен е всеобщият суверенитет на Бог. Яхве е повече от Бог на евреите (виж Рим. 3:29); Той е Бог на целия свят (виж Пс. 22:28; 47:7, 8; 96:10).

Принадлежно. Евр. йа'ах, „да бъде подобаващо за“. Почтителен страх трябва да се отдава само на Яхве; той не е подобаващ за никой друг.

Всички мъдrecи. Думата „мъже“ е добавена и може да бъде пропусната. По този начин не Посочени са не само мъдrecите и философите на езичниците, но и боговете на езичниците – към когото и да са се обръщали тези езичници като към източници на мъдрост (виж Пс. 89:6). Всяка светска мъдрост е глупост в очите на Бога (1 Кор. 1:19–31).

8. Груби и глупави. Идолопоклонниците са описани като тъпосърдечни, невъзприемчиви, груби и глупави (вижте върху Пс. 115:8; Йона 2:8).

Доктрина. Евр. *musag*, „наказване“, „дисциплина“ или „увещание“. Последната част от Стихът гласи буквално: „наказанието на суетните е дърво“. Под „суети“ пророкът тук несъмнено е имал предвид „идоли“ (виж Йер. 8:19; 14:22; срв. Втор. 32:21; Пс. 31:6). Идолите са направени от дърво и не могат да дават знание.

9. Разпределете в чинии. Буквално „изковани“. Външна обвивка от сребро и злато покриваше дървения образ (вижте Исая 30:22; 40:19; Йеремиа 10:4). Изработката беше изцяло резултат от човешки усилия.

Тарсис. Буквално „топилня“ или „рафинерия“. Географският Тарсис вероятно се е намирал в южната част на Испания, в Тартес, където финикийците са разработвали минералните богатства на Испания (виж Езекиил 27:12; Йона 1:3; виж върху 1 Царе 10:22).

Уфаз. Точното местоположение на това място е неизвестно. Мнозина са го разбирали като вариант на Офир (вижте върху Бит. 10:29; Дан. 10:5).

Основател. Евр. *şogerh*, „рафинирач“, следователно „златар“ или „сребърник“.

Синьо. Евр. текелет, „виолетово-пурпурна вълна“.

Лилаво. Евр. „аргаман“, „вълна, боядисана в червено-лилаво“.

Хитри мъже. Създателите на идолите били „умели“ занаятчии (вижте гл. 9:17).

10. Истинският Бог. Тук Йеремиа противопоставя Йехова на фалшивите идолите, които са просто въображаеми богове. Бог е олицетворение на истината (виж Пс. 31:5; Йоан 14:6; 17:3; 1 Йоан 5:20).

Живият Бог. За разлика от безжизнеността на идолите, Бог има живот в Себе Си (Йоан 5:26). Източникът на Неговото съществуване е в Неговото собствено същество. Всички други живи същества живеят „в Него“ (виж Деяния 17:28).

Вечен. За разлика от безсилието и временното съществуване на всички други обекти на поклонение, Бог е „царят на вечността“. Неговото владение е неограничено нито от пространството, нито от времето.

Пребъдвам. Тоест, „да търпя“ или „да издържам“.

11. Така ще кажете. Този стих е написан на арамейски език. Може да се даде само предполагаема причина за това въвеждане на арамейски. Доколкото стихът сякаш прекъсва донякъде рязко естествения поток на дискурса, някои подозират интерполация, или маргинална гласа, или може би фрагмент от някакъв арамейски Таргум. Предлага се обаче и друго обяснение. Тези, които държат на автентичността на стиха, предполагат, че пасажът може да е отговор, формулиран от пророка на съвременния език на Вавилон, който да бъде използван, когато след Пленението вавилонците поканят евреите да се присъединят към идолопоклонническо поклонение.

Ще загине. В арамейския (виж по-горе) има сходство в звученето между думи за „да направя“ и „да погина“.

12. Той е създал. Само Яхве има правото да претендира за поклонение и това право се основава на факта, че Той е Създателят. На Него всички останали същества дължат съществуването си (виж Пс. 96:5). Вселената е продукт на Неговата творческа енергия (Ис. 40:22, 26; 42:5; 44:24; 45:12, 18; 51:13). Идолите се създават, но Бог ги създава. Той е Създателят. Стихове 12-16 от Йер. 10 се появяват в гл. 51:15-19 с малки вариации.

Дискретност. Евр. *tebunah*, „разбиране“.

13. Когато издава гласа Си. Непрекъснатата дейност на Бога се проявява в природните явления (виж Амос 5:8; 9:5, 6). Псалмистът също вижда в гръмотевичната буря проява на величествената сила на Бога. Той нарича гръмотевицата глас Божий (виж върху Пс. 29:3).

Множество. Евр. *hamon*, „врява“, „суматоха“ и следователно „множество“ или „тълпа“.

Пари. Евр. *nešî'im*, дефинирано като „влажна мъгла“, използвано в този смисъл само тук и в Йер. 51:16 и Пс. 135:7, които са до голяма степен паралелни, и в Притчи 25:14, където е преведено като „облаци“.

С дъжд. Буквално „за дъжда“.

14. Груб. Или „глупав“, „космосърдечен“ (вижте на стих 8).

Всеки леяр. Тоест, „всеки рафинер“ или „златар“ (вижте на стих 9).

Объркан. По-добре „срамуван“. Идолът, върху който занаятчиите е изчерпал уменията си остава безжизнен обект.

15. Суета. Евр. *hebel*, „пара“ или „дъх“ (виж Йер. 10:3; виж върху Екл. 1:2).

Дело на грешките. Буквално „дело на подигравките“. Самите идоли заслужават само подигравки и присмех, макар че искрената вяра дори на един идолопоклонник не бива да бъде обект на подигравки от християнин.

Посещение. Вижте Пс. 8:4; 59:5. Във времето, когато идолосъздателите ще бъдат посетени с наказание, идолите ще погинат (ст. 11).

16. Дял на Яков. Йехова (виж Пс. 16:5; 73:26; 119:57).

Като тях. Като нетленните идоли, изработени от дърводелци и златари.

Предишен. От еврейската дума *ušaḡar*, „да образувам“ (виж върху Бит. 1:2), следователно означава „някой, който форми“ или „този, който прави“. Идолите са създадени от хора, но Бог е този, който е създал вселената.

Род. Евр. *shebeṭ*, предимно „тояга“, „скиптър“ или „жезъл“. *Shebeṭ* започва да се използва и за група хора, водени от водач с тояга (виж Пс. 74:2; вж. Пс. 122:4; Ис. 63:17, където *shebeṭ* е преведено като „племе“).

Господ на Силите. Вижте гл. 7:3. Това величествено име е в рязък контраст с всички имена на езически богове.

17. Стоки. Евр. *kin'ah*, „товар“, „пакет“, „вързоп“.

От земята. Или „от земята“, тук вероятно означава земята.

След отклонението в гл. 10:1–16, разглеждащо безумието на идолопоклонството, пророчеството се връща към темата на гл. 9, а именно предстоящото опустошение на земята и изгнанието на жителите. По драматичен начин пророкът изобразява заминаването на изгнаниците. Той увещава народа бързо да събере няколко вещи и да се подготви за незабавно заминаване за Вавилон (виж Езекиил 12:3).

Крепост. Евр. *taṣog*, „обсада“ или „обсадено място“.

18. Ще хвърля с прашка. Фигура, подчертаваща насилието на изгонването (виж Йер. 16:13; вж. 1 Царе 25:29). Самият Йехова е говорещият.

Точно в този момент. По-добре „в този момент“. В предишни случаи нашествениците на Йерусалим са се оттегляли без успех (4 Царе 16:5; 19:35, 36) или са се задоволили с плячка или данък (4 Царе 14:14).

Може да го намерят. В еврейския превод просто се използва „може да намерят“, без изразен обект. Сирийският превод добавя обекта „аз“, тоест Бог. Таргумите тълкуват фразата като „за да я усетят“, тоест страданието (виж ASV, RSV). Възможно е пророкът умишлено да е оставил фразата неясна. Това, което биха намерили, би зависело от собственото им отношение към наказанието.

19. Горко ми. Нацията, тук олицетворена, е изобразена като оплакваща бедствието си, разрухата на дома ѝ и загубата на децата ѝ.

Боли. Буквално „счупване“ или „фрактура“.

Понесете го. Да осъзнаете и приемете страданието, което човек сам си е причинил. чрез злото си поведение е първата стъпка към реформацията (виж Плач Иер. 3:39, 40).

Юдеите от времето на Йеремиа категорично отхвърляли всяко предположение, че многократните Божии послания, предупреждаващи за неизбежността на плен, биха могли да се сбъднат (виж Йеремиа 7:3; Езекиил 11:3; 12:21–28). Дори благочестивата душа на Йеремиа първоначално се разбунтувала при тази мисъл. Той се чувствал дълбоко наранен (гл. 4:19; 8:21; 15:18), плакал (гл. 9:1; 13:17; 14:17) и се молил пленът да бъде избегнат (гл. 7:16; 11:14; 14:11). Бавно осъзнавал, че това не е възможно (виж гл. 11:11; 14:19).

20. Моята скиния. По-скоро „моята шатра“, символ на Йерусалим или може би на цялата земя Юдея.

Моите въжета. Образът на шатрата продължава в съзнанието на пророка.

Не са. Децата или са били мъртви, или в изгнание (виж Йер. 31:15; срв. Бит. 42:36).

21. Пастори. Граждански управници (вижте гл. 2:8; срв. гл. 3:15).

Няма да просперира. Еврейският превод може да се преведе и като „не съм просперирал“ или „не съм постъпвал мъдро“.

22. Шум. Архаична дума за „слух“. Фразата буквално означава „звук на доклад“ или „Чуй! Новини!“. Шумът представлява маршируването на голяма армия, отиваща на битка (виж гл. 6:23; 8:16).

Северна страна. Вижте гл. 1:14; 4:6.

Дракони. Евр. *tannim*, „чакали“ (виж на гл. 9:11).

23. Знаем. Пророкът е говорителят, но той говори като представител на Израел. Стихове 23, 24 представляват молитва за ходатайство, с подходящо изповедание на греха и молба за умереност в наказанието (виж гл. 18:20).

Пътят. Тоест, ходът на живота.

Не в себе си. Сам по себе си човек не може правилно да определи къде и как трябва да си тръгне. Той се нуждае от божествено напътствие (виж Пс. 37:23; Прит. 16:9; 20:24). Израилтяните предпочитаха своя собствен път.

Насочвай стъпките му. Човек се нуждае от божествено напътствие за всяка една стъпка. Бог насочва стъпките на добрия човек (Пс. 37:23).

24. Поправи ме. Признание за грешка и необходимост от поправка. То е обнадеждаващ знак, когато грешникът откровено признава грешката на своите пътища и доброволно се подчинява на необходимото поправяне.

Съд. Евр. mishpat, използвано тук в смисъл на справедливост (виж на гл. 5:4).

Доведи ме до нищото. Буквално, „направи ме малък“.

25. Изливай. Сравни Пс. 79:6, 7.

Не те познават. Може би по-добре е „не те познаха“. Всички народи са получили известна степен на просветление (виж Рим. 1:18–25; Рим. 2:14–16).

Изяде Яков. Бог позволи на езичниците да накажат Неговия избран народ. Сатана се опита да се възползва от случая, за да унищожи Израел напълно (виж Исаия 10:6, 7). Народите превишиха Божието позволение (Исаия 47:6).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 FE 171

6, 7 МН 433; РК 97; 8Т 281

10 мл 288

10–12МН 413; РР 336

10–13РК 97

10–16FE 172

11, 12 8Т 263

13 МН 416; РР 115; 8Т 260

14–16РК 98; РР 336

16 МХ 413; 8Т 263

23 МХ 417; 3Т 482

23, 24 РК 421

ГЛАВА 11

1 Еремия провъзгласява Божия завет, 8 упреква юдеите за непослушанието му, 11 пророкува злини, които ще сполетят тях, 18 и анатотските мъже, задето са се заговорили да убият Еремия.

1. Словото. Вижте върху гл. 1:1; 2:1. Тази глава съдържа част от посланието, дадено в „Беседата в храма“ (виж върху гл. 7:1; вж. РК 414). Това послание по-късно е било повторено из цялата земя на Юдея (виж гл. 11:6).

2. Думите на този завет. Поради откриването по време на царуването на Йосия на „книгата на законът“, изразът „този завет“ придобива тук специално значение (виж 2 Царе 22:8 до 23:8). Частта от Светото писание, която е била изгубена в продължение на много години, вероятно е била книгата Второзаконие, или поне част от нея (виж РК 392, 393). Книгата Второзаконие съдържа „книгата на завета“ (РК 392). Наставленията на Йеремия многократно насочват вниманието към съветите, дадени във Второзаконие (РК 411). Заветът

самият той беше този, сключен на Синай (Ер. 11:4; срв. Изх. 19:5; Лев. 26:12). Книгата Второзаконие съдържа подробно обобщение на условията на този завет. Делото на Еремия беше да насочи вниманието на хората към пренебрегваните предписания на тази книга (РК 414).

Проклет. Вижте Второзаконие 27:26.

Подчинявам се. Евр. шама', „чувам“, често използвано в смисъла „да се вслушам“, „да се вслушам“ или „да се подчинявам“.

4. Желязна пещ. Тази фигура, обозначаваща суровото робство на Израел в Египет, е друго отражение на книгата на завета (виж Втор. 4:20).

Слушай гласа ми. Виж Втор. 11:27; 28:2–14.

5. Клетвата. За обяснение вижте Лев. 26:3–13; Втор. 7:8; 8:18.

Течаща с мляко и мед. Пословичен израз, показващ изобилието на земята на Палестина (виж върху Изх. 3:8; срв. Втор. 6:3).

Така да бъде. Евр. „амин“, често срещан израз в еврейското богослужение (виж Неем. 8:6; Пс. 41:13; 106:48). Английската ни дума „амин“ произлиза от този корен.

6. В градовете. Изглежда, че Йерекия е ходил от град на град, наблюдавайки на важноста на вслушването в „думите на този завет“ (виж РК 414).

7. Ранно ставане. За значението на този идиом вижте гл. 7:13.

8. Въображение. Буквално „инат“.

Думите на този завет. Вижте Второзаконие 27; 28.

9. Конспирация. Евр. кешер, с акцент върху обвързване. Изглеждаше сякаш Хора с едно сърце следваха пътя на духовното отстъпничество. Привидно благотворните последици от всеотдайното усилие на Йосия да изкорени идолопоклонството бяха краткотрайни.

11. Ще донесе зло. Буквално „донасям зло“, подчертавайки Божията решимост да накаже хората за техните беззакония.

Няма да слушам. Това не означава, че Господ би бил напълно невнимателен към молитвите на Неговия народ. Но когато хората викаха за освобождение от предсказаната беда, Бог не премахваше наказанието. Господ знаеше кое е най-доброто за Неговия народ. Дисциплината беше предназначена да бъде спасителна. Въпреки че нямаше измъкване от заплашващото национално бедствие, Господ беше също толкова готов и желаещ да чуе всяка молитва за лично покаяние и да удовлетвори всяка молба за индивидуална прошка, както винаги е бил. Беззаконието на Юда като цяло е посочено в стихове 9, 10.

12. Викайте към боговете. Сравнете преживяването на цар Саул. Когато поради отстъпничество Господ отказал да отговори на царския въпрос относно изхода от предстоящата битка, Саул се обърнал към вещицата от Ендор (вижте 1 Царе 28:6, 7). Че народът като цяло не се разкажал, ясно се вижда от готовността, с която хората се обърнали към своите лъжливи богове.

13. Брой на твоите градове. За коментар виж гл. 2:28.

Срамно нещо. Буквално „срамът“, показано в следващото изречение, за да се отнася до изображение на Ваал (виж на гл. 2:26). Относно възраждането на поклонението на Ваал от Манасия, син и наследник на Езекия, виж 2 Лет. 33:1–3.

14. Не се моли. Това подсказва, че в любовта си към народа си Еремия искрено е ходатайствал за тях (виж гл. 7:16). Тяхното продължаващо беззаконие направи това ходатайство безплодно. Те не бяха показали дух на покаяние и викът им не беше нищо повече от израз на желанието им да избегнат наказанието (виж ст. 11).

15. Разврат. Евр. мезима, буквално „зъл похват“.

Много. Еврейският език на тази част от стиха е неясен, а граматическата връзка на думата за „много“ е неопределена. Вместо „много“ LXX чете euchaí, „молитви“ или „обет“, което може да е предвиденото значение тук. Тогава пасажът би гласял: „Защо възлюбеният ми извърши мерзост в дома ми? Ще премахнат ли молитвите и светите приноси нечестието ти от теб, или ще се избавиш чрез тези неща?“

„Света плът“ очевидно означава „осветена плът“, тоест „жертвена плът“.

16. Зелено маслиново дърво. Сравнете Пс. 52:8; Рим. 11:1–24. Думата, преведена като „зелено“ обозначава лукс и изобилие от зеленина.

17. Посадих те. Който седи дърво, има право да го отсече, ако се окаже непродуктивно. Бог е имал специален план за древен Израел (виж стр. 26, 27). Когато хората се провалили в божествената мисия, Бог им отнел специалните им права и привилегии (виж Мат. 21:33–43; вж. Ис. 5:1–7; Ер. 2:21).

18. Знание за него. Тоест, за техните зли дела. Отклонявайки се от греховете на Юда и Израел като цяло, пророкът насочва вниманието си в останалата част от главата към „делата“ на собствените си жители на Анатот и техните заговори да го убият.

19. Вол. Евр. „алуф“. Когато се използва като съществително име, означава „приятел“, „интимен“ (вж. върху гл. 3:4), или понякога „говеда“ (виж Пс. 144:14). Като прилагателно означава „опитомен“. Следователно, вместо да се преведе на еврейски този пасаж като „агне или вол“, може да се преведе като „питомно агне“ или „кротко агне“ (RSV). LXX предава израза като „невинно агне“.

20. Отмъщение. Йеремия се обръща към Бога за справедливост. Някои смятат, че езикът му е донякъде отмъстителен, но това не е непременно така. Йеремия е бил наясно с факта, че върши делото на Господа. Следователно всяка намеса в делото му е била атака срещу Бога (виж том III, стр. 624).

21. Анатотските мъже. Анатот бил назначен за свещениците (Исус Навин 21:18) и бил дом на Йеремия (Йеремия 1:1). Следователно „анатотските мъже“ били свещеници; дори повече, те били близки роднини на Йеремия (виж гл. 12:6). За Йеремия било трудно да осъзнае дълбочината на отстъпничеството на Юда (гл. 11:9–11; виж върху гл. 10:19). Сега Бог предупреждава Йеремия за тайния заговор срещу живота му (гл. 11:18, 19, 21) и когато пророкът научава за техния заговор срещу него лично, той започва да разбира отношението им към Бога (ст. 20; виж гл. 12:1; 17:18).

Не пророкувай. Сравни преживяването на Амос (Амос 7:10–13), на Исус (Лука 4:16–30) и на Павел (Деяния 9:23; 23:12).

22. Млади мъже. Тоест, мъже във военна възраст, както е видно от факта, че те ще умрат „от меч“.

23. Няма остатък. Ако „остатъкът“ се отнася до онези, които ще се завърнат от плен, Предсказанието очевидно се отнася само за мъжете, които са заговорничили срещу Йеремия, доколкото някои от мъжете от Анатот са се завърнали (виж Ездра 2:23; Неemia 7:27). От друга страна, пророкът може да има предвид отвеждането в изгнание на всички жители на града. Фактът, че Анатот е бил близо до Йерусалим, ще донесе върху него пълната сила на вавилонското нашествие.

Посещение. Целта на посещението е наказание (вижте Пс. 8:4; 59:5). Йеремия използва този израз по характерен начин, за да обозначи времето, определено от Бога

за наказание на отстъпниците (виж Йер. 8:12; 10:15; 23:12; 46:21; 48:44; 50:27; 51:18).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2 РК 466

5 1Т 203

6 РК 414

ГЛАВА 12

1 Еремия, оплаквайки се от просперитета на нечестивите, чрез вяра вижда тяхната гибел. 5 Бог

7 увещава го за предателството на братята му срещу него и оплаква наследството му.

14 Той обещава на покаяните се завръщане от плен.

1. Когато умолявам, Йерекия изглежда дълбоко объркан от продължаващия просперитет на нечестивите. Въпреки че в сърцето си е убеден, че Бог е „праведен“, той не може напълно да хармонизира представата си за Бог с фактите от човешкия опит. Други светци са се борили със същия проблем, например Йов (Йов 21:7–13) и Давид (Пс. 73:1–12; вижте въведението към Пс. 73). Ако, както изглежда вероятно, Йер. 12 се вписва хронологично между глави 11 и 13, Йерекия може би все още е бил обезпокоен от враждебността и заговора на анатотските мъже.

Щастлив. Буквално „спокоен“ или „в покой“.

2. Засаден. Вижте гл. 11:17.

Те са пуснали корени. Фигура, обозначаваща проспериращото състояние на нечестивите.

Техните юзди. Буквално „бъбреците“. Тези органи са били смятани за седалище на емоциите. Следователно с „юзди“ бяха обозначени „вътрешните чувства“ (виж Пс. 26:2).

3. Ти, Господи. Уверен, че Бог е наясно с неговата искреност, Ерекия очаква Бог да го защити.

Овце за клане. Вижте гл. 11:19. Йерекия иска за враговете си наказанието, което са възнамерявали да му наложат.

Подготвям. Евр. кадаш, често превеждано като „осветявам“, тук очевидно означава „отделям“ (вижте гл. 6:4).

4. Нашият последен край. LXX гласи „нашите пътища“.

5. Бягаш. Бог моли Ерекия да сравни малките си мъки с по-големите проблеми. на другите или с по-големите проблеми, които тепърва щяха да го сполетят.

С лакеите. Фигура, представяща обикновените превратности на живота, в сравнение с „коне“ или „конници“, представляващи по-трудните преживявания. От обикновения човек може да се очаква да „се справя“ с ближните си. Ако се умори, докато тича с пехотинците, как би могъл да се справи с по-трудната задача да се справи с конете? Урокът, даден на пророка от древността, може да е достоен за всеки един днес. Ако пренебрегваме малките житейски задачи, как можем да поемем по-големите отговорности, които могат да ни дойдат? Ако се поддадем на по-малките изкушения на ежедневието, как можем да преодолеем по-големите житейски кризи? Ако не можем да издържим на по-малките житейски проблеми, как можем да устоим на ужасните изпитания, които тепърва ще ни сполетят? И накрая, ако не успеем да посрещнем ситуацията на днешния ден с вяра и доверие, как ще можем да издържим на почти непоносимите трудности и почти непреодолимите заблуди, които ще ни сполетят по време на „времето на скръбта“ (вижте GC 621, 622)?

Подуване. Евр. ga'on, „височина“, „превъзходство“ или „гордост“. Обичайният превод на ga'on в Стария завет е „гордост“. Съществува известен въпрос какво точно се има предвид под

израз тук, „гордостта на Йордан“ или „височината на Йордан“. Някои смятат, че става дума за „високите води на Йордан“, обозначаващи преливането на реката по време на жътва (виж Исус Навин 3:15; 1 Лет. 12:15). Други са на мнение, че става дума за „високите дървета на Йордан“, които, заедно с подлежащите им храсти и тръстика, са образували джунгла, обитавана от лъвове и други диви зверове (виж Йер. 49:19; Зах. 11:3). Няма значение дали „подуването“ на Йордан е „потопът“ или „джунглата“, контрастът е ясен между него и „земята на мира“.

6. Твоите братя. Или най-близкото семейство на Еремия, или мъжете от Анатот, които бяха „братя“ на Еремия в свещения сан на свещенството (вижте върху гл. 1:1; срв. гл. 11:23).

Призова множество след теб. Буквално „викаха след теб с пълно облекчение“.

7. Моят дом. Този израз очевидно се отнася до израилтяните, а не до Храма, както е показано от следното изречение (виж Осия 8:1; 1 Тим. 3:15; Евр. 3:6).

Господ несъмнено е говорителят, а не Йеремиа.

Ляво. Еврейската дума, използвана тук, подчертава липсата на допълнително внимание или грижа. към човека или нещото, което е „оставено“.

9. Моето наследство. На еврейски този стих е въпрос: „Дали наследството ми е като пъстра дреха?“ „птица за мен?“ Птиците, споменати в стих 9, са хищни птици.

10. Пастори. Буквално „пастири“. Водачите на армиите на нашествениците са в сравнение с пастирите, чиито стада ограбват реколтата (виж гл. 6:3).

11. Пусто. Тройното повторение на тази идея поразително засилва силата на картината.

Никой човек не го приема присърце. Израз, обозначаващ безразличие, грях, който е направил още по-тежко беззаконието на израилтяните (виж Исаия 42:25; 57:1, 11).

12. Мечът Господен. Наречен така, защото военната мощ на Вавилон под управлението на Навуходоносор е била инструментът, използван за осъществяване на божествената цел за наказване на Божия народ (виж върху Втор. 32:41; срв. Ис. 7:20; 10:5, 6).

Мир. Вижте гл. 6:14.

13. Ще пожънем тръни. По-добре „ще пожънем тръни“.

Приходи. Евр. *tebu'oth*, „добив“ или „увеличение“, т.е. реколтата от земята.

14. Моите зли съседи. Едомитите, моавците, амаличаните, филистимците и другите околни народи, които се радваха на падането на Юдея и я нападаха, когато беше слаба (вижте 4 Царе 24:1, 2).

Ще ги изтръгна. В пленничеството си тези езически народи ще понесат наказание като това на Юда (виж гл. 25:15–29).

16. Закълнете се в моето име. Ако един езически народ се обърне към Йехова, Бога на Израел, този народ ще бъде „изграден сред“ Неговия народ, тоест ще бъде считан за принадлежащ на Господа. Божията цел беше тези народи да се обърнат към Него и да бъдат прибавени към Неговия народ, Израел.

17. Изкорени и унищожи. На народите, както и на отделните хора, е дадено време на изпитание и когато това време изтече, непокаяният се народ ще падне под Божия гняв (вижте РК 364).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 5T 397

3 FE 348

ГЛАВА 13

1 В образа на лenen пояс, скрит при Ефрат, Бог предвещава унищожението на Своя народ. 12 С притчата за меховете, пълни с вино, Той предсказва тяхното пиянство в нещастieto. 15 Той увещава да се предотвратят бъдещите им наказания. 22 Той показва, че техните мерзости са причината за това.

1. Така казва Господ. Събитията от тази глава могат да бъдат датирани с висока степен на вероятно през 597 г. пр.н.е., по време на тримесечното царуване на Йоахин, тъй като, както някои смятат, царицата (майката) вероятно е спомената в стих 18 (вижте коментарите там), и тъй като Нехушта, майката на Йоахин, често се споменава във връзка с царуването на Йоахин (вижте 4 Царе 24:6–8, 12, 15; Йер. 22:24, 26; 29:2).

Вземи. По-скоро „купи“ или „придоби“.

Пояс. Евр. „езор“, „препаска за бедрата“. Препаската символично е представлявала израилтяни, които Бог беше обвързал здраво със Себе Си (виж гл. 13:11).

Не във вода. Влажна, замърсена дреха би се разложила по-лесно (виж стих 7).

2. Имам. По-скоро „купи“.

3. Втори път. Интервалът от време между първото и второто съобщение не е посочен.

4. Отидете до Ефрат. Тъй като в най-близката си точка река Ефрат е приблизително на 528 км от Йерусалим, някои поставят под въпрос дали се има предвид действителната река или дали се отнася до някое друго географско място със същото име. Думата за Ефрат, Перат, е последователно превеждана като „Ефрат“ в Стария завет. Във всеки случай Перат е съчетана с думата за „река“, освен в тази глава, във 2 Лет. 35:20 и в Йер. 51:63. Две пътувания до и от река Ефрат, едното за заравяне на препаската (Йер. 13:4, 5) и едното за изваждането ѝ (ст. 6, 7), биха наложили изключително трудната и мъчителна задача да се изминат 868 км. Някои смятат, че важноста на пророчеството в тази глава оправдава подобно начинание. Други твърдят, че „Ефрат“ тук се отнася до някакъв друг географски обект и предлагат различни обяснения за употребата на Перат. Предложените обяснения са: (1) че това е бил вадито близо до Йерусалим, който все още не е идентифициран; (2) че Перат е преписвателска грешка за Пара

(Исус Навин 18:23), смята се, че е на около 5,3 км североизточно от Анатот; (3) че е бил Фаран, в хармония с гръцката версия на Акила. Последното обяснение изглежда много малко вероятно. Всички останали версии предават Перат като Ефрат. Въпреки че може да има известен въпрос дали от Йеремиа се е изисквало да зарови пояса на брега на известната река, няма съмнение относно приложението на символичното пророчество. Поясът представляваше дома Израилев (Ер. 13:11), а преселването и погребението му - преселването на народа във Вавилон.

6. След много дни. Не е посочено колко дълго поясът е лежал заровен. Той е бил достатъчно дълъг, за да се развали и да направи дрехата неизползваема (виж стих 7).

7. Опозорен. Евр. shachath, „да разваля“ или „да съсипя“.

9. Голямата гордост на Йерусалим. Суетната, хвалееща се, арогантна гордост, произтичаща от греховното, непокорно сърце на хората. Всеки удар върху гордостта на града вероятно би засегнал големия обект на гордост на Йерусалим, Храма (виж гл. 7:4).

10. Въображение. Буквално „инат“.

11. Домът Израилев. Тук е обяснен символиката на пророчеството. Препаската представляваше както дома Израилев, така и дома Юдов.

За един народ. Бог напомня на Своя народ каква би била участта му, ако бяха доказали своята лоялност към Него и ако бяха послушни на Неговата воля (виж Втор. 7:6; 26:18, 19; 28:1, 13; виж стр. 25–38).

12. Бутилка. Евр. *nebel*, тук не мех (евр. *po'd*, виж в Пс. 56:9), а голям глинен съд или делва (виж Ис. 30:14; Плач 4:2).

Пълни с вино. Без да разбират духовното значение на тази уникална илюстрация, въпросът: „Не знаем ли със сигурност, че всяка мех ще се напълни с вино?“ беше зададен от хората отчасти с учудване, отчасти с подигравка. Защо Йерекия трябваше да им казва това, което вече знаеха?

13. Дори царете Йоахаз, Йоаким, Йоахин и Седекия, царе на Юда (виж 4 Царе 23:31 до 24:20; том II, стр. 94–98), са били пряко замесени в заключителните събития на южното царство. Може би пророкът е имал предвид всички тях.

14. Разбий ги. Говори се за глинени съдове (виж на стих 12). Те представляват жителите на земята.

15. Не се гордея. Гордостта беше основният грях на Юда (виж стих 9).

16. Отдайте слава на Господа. Тоест, правете това, което изисква познанието за Бога и Неговите изисквания. Както в случая с Ахан (Исус Навин 7:19), подобно действие би включвало разкаяно изповядване на греха.

Тъмни планини. Буквално „планините на здрача“; картина, която може би внушава сгъстващия се мрак и тъмнина на наказание и отчаяние, които израилтяните скоро щяха да изпитат заради беззаконието си (виж Исая 59:9, 10).

17. Душата ми ще плаче. Пророкът изразява нежното си отношение и дълбока любов към своите хора (виж Плач 1:16; виж върху Йерекия 9:1).

Господното стадо. Чрез този образ Бог излага нежните Си отношения с децата Си (вижте Захария 10:3; Йоан 10:1–6).

18. Царица. Евр. *gebirah*, тук се смята, че се отнася до царицата майка, Нехушта, майката на цар Йоахин (Йехония) (виж Йер. 29:2; 4 Царе 24:8). Същата дума, *gebirah*, се прилага и към майката на Аса (виж 3 Царе 15:13; 2 Лет. 15:16). Това, че тези царици майки понякога са упражнявали голямо влияние в делата на царството, е показано от узурпацията на върховната власт от Готолия (виж 4 Царе 11; виж върху Дан. 5:10).

Княжества. Буквално „покривала за глава“.

19. Югът. Евр. *Негев*, регион в южната част на Юдея (виж том I, карта срещу стр. 321).

Всичко това. Подчертава се пълнотата на предстоящата депортация. Цялата страна, включително градовете на юг, ще бъде засегната.

20. От север. Обичайният маршрут за нахлуване от Вавилон е минавал към Палестина от север (виж гл. 1:14).

Къде е стадото? Обръща се към олицетворения Сион, както е показано от пола на местоимението „ти“, което на еврейски е женски род. Стадото представлява жителите на Юда. За тях Сион е трябвало нежно да се грижи. Но тя се отдаде на беззаконие и подло пренебрегна „Господното стадо“ (ст. 22).

Въпросът е зададен на фона на вече протичащото нашествие, както е посочено от изречението „ето, идващите от север“. Търсецният въпрос на пророка не получава отговор. Подобно на човека без сватбена дреха, Сион остава

„безмълвен“ (Мат. 22:12). Всъщност въпросът не изисква отговор. Болезнената истина е твърде очевидна. Денят на благодатта е отминал. Стадото преминава във вражески ръце.

Същият търсещ въпрос е насочен към родители, учители и духовни водачи. Бог е поверил скъпоценни души на грижите им. Той ще изисква строг отчет за онези, които са пазители на Неговото стадо.

21. Той ще накаже. Несъмнено се говори за Бог (виж ДА 641).

Ти си ги научил. Значението на това изречение не е ясно. Предшественикът на „тях“ е неясен. Общата идея вероятно е, че обектът на доверието на Юда ще я подведе.

22. Са ... открити. Буквално „са разкрити“. Премахването на „полите“ беше индикация за най-дълбоко унижение (вж. Исая 47:1–3; Наум 3:5). Асирийските релефи изобразяват пленнички, страдащи от това насилие.

Голи. Буквално „отнасяли се с тях жестоко“. Това може да означава, че те биха били принудени да ходят боси като обикновени роби или отхвърлена блудница (вж. Исая 20:2–4).

23. Етиопец. Буквално „кушит“. Тези мъже от горното течение на Нил (виж върху Бит. 10:6; виж том II, стр. 52) не са били непознати за народа на Юдея (виж Йер. 38:10). Фигурата ярко е запечатала тъжната истина, че грехът на Юдея е бил толкова здраво закрепен, че народът ѝ не е бил способен сам да „промени“ злите си пътища. Нищо друго не им е оставало освен плен.

Нека и вие вършите добро. Тук е изложена безполезността на всяко човешко усилие да се преодолее злото без Божията сила (вижте 1 Царе 8:46; Пс. 130:3; Притчи 20:9; Екл. 7:20; Рим. 3:9–12; 7:22–8:4; 1 Йоан 1:8–2:2).

24. Стърнище. Евр. каш, смачканата и натрошена слама, намерена на гумното, след като воловете са стъпкали зърното. Тя ще бъде отнесена от страшния горещ вятър, който идва от Арабската пустиня (виж гл. 4:11).

25. Лъжа. Вероятно е препратка към поклонението пред фалшиви богове.

26. Открий полите си. Вижте на стих 22. Образен израз, обозначаващ разкриването на „срама“ на хората.

27. Твоите прелюбодеяния. Фигура, представяща идолопоклонническото поклонение на израилтяните (виж гл. 3:20).

Цвилене. Фигура, представяща непотиснатите желания и похот на Юда след идолопоклонството (виж гл. 2:24; вж. гл. 5:8).

Чисто. Заклучителната част на стиха излага любящата надежда на Господа за Духовното преобразяване на израилтяните. Формулировката внушава надежда, примесена с тъжно отчаяние, заради упорито непокаяното поведение на народа.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

17 ГК 21

20 ДА 641; СГ 561; СТ 170; ФЕ 223; РР 192; 4Т 424; 6Т 205

21 ДА 641;

МХ 346

23 СС 35; Те 286

ГЛАВА 14

1 Ужасният глад 7 кара Еремия да се моли. 10 Господ няма да се помоли за народа. 13 Лъжливите пророци не са извинение за тях. 17 Еремия е подтикнат да се оплаква за тях.

1. Словото Господне. Това е началото на ново пророчество, което някои считат за да се разпростре до гл. 17:18. Посланието от гл. 14 е без дата. Предполага се обаче, че Йеремия го е предал малко по-рано от втората половина на третата година от царуването на Йоаким (виж гл. 25:1), защото никъде в главата няма намек, че халдейците вече са дошли срещу Йерусалим.

Недостигът. Или „сушата“ (виж гл. 3:3). Ако описаната тук суша трябва да се отъждестви с тази, спомената в гл. 3:3, времето на това пророчество вероятно би се случило в първото десетилетие или около това време от служението на Йеремия.

2. Портите. В древността общественият живот е бил съсредоточен около градските порти (вижте Бит. 19:1). Разпадането на портите представляваше нарушаване на бизнеса и други обществени функции.

3. Не намери вода. Сравни 1 Царе 18:5; Амос 4:7, 8.

Покривали са главите си. Жест, показващ скръб (виж 2 Царе 15:30; 19:4).

4. Глава. Староанглийска форма на „напукан“. Така преведената дума обаче не означава „напукан“, както сега я определяме, а по-скоро „да бъдеш поразен от ужас“.

Поетично, думите, които обикновено се приписват на човешки същества, понякога се приписват на неодоушевени предмети.

5. Кошутата. Женската еленка, известна с нежното си чувство към малките си, го изоставя в отчаяното си, безплодно търсене на трева.

6. Драconi. Евр. *tannim*, „чакали“ (виж на гл. 9:11).

7. Въпреки нашите беззакония. Поради любовта си към народа си, Еремия е подтикнат да моли се за тяхната прошка (виж гл. 7:16). От името на своя народ, той доброволно изповядва прегрешенията им. Пророкът знаеше, че отстъпническото духовно състояние на Юда е донесло сушата върху народа (гл. 3:2, 3).

8. Надежда на Израел. Евр. *miqweh Yisra'el*, израз, срещащ се само тук и в гл.

17:13. Пророкът подчертава факта, че няма „надежда“ за Израел, освен в Господа.

Като пътник. Графичният начин на пророка да изрази привидното безразличие на Бог към Юдея в тяхното „време на беда“.

9. Смаян. Или „смаян“, „озадачен“. LXX предава началното изречение като „Дали ще бъдеш като заспал човек?“

Посред. Победоносната вяра на Еремия го уверява, че Бог не е, както подсказва стих 8, като преминаващ „пътник“ (виж стих 8), но че Господ винаги пребъдва лоялно сред Своя народ. Пророкът уверено знае, че макар Господ да бави действието, Той, „като силен мъж“, ще спаси Своите.

10. Да не ги приема. Тъй като народът на Юда не се е отвърнал от греховността си, а е обичал да се „скита“ по пътищата на собствените си прегрешения, Бог трябва да откаже молбата на Еремия.

Посещение. Това е с цел наказание (вижте Пс. 8:4; 59:5).

11. Не се моли. Вижте гл. 7:16; 11:14.

12. Няма да приема. Твърдението е било разбрано в смисъл, че тези пости и Приношенията са били просто формални, церемониални действия, без искрения дух на истинското поклонение (виж Исаия 1:10–15) и затова неприемливи за Бога. Пасажът обаче може да означава, че техните пости и приношения, макар и до известна степен искрени, са дошли твърде късно, за да предотвратят божественото наказание.

С меч. Човешката история постоянно е демонстрирала последователността от бедствията на войната, че меч, глад и мор са се превърнали в пословична зла троица (виж гл. 21:9).

13. Пророците казват. Една от главните причини за духовния упадък на израилтяните е било мощното зло влияние на многото лъжливи, корумпирани, търсещи популярност пророци, които заблуждавали хората да очакват мир. Тези пророци умишлено разсъждавали, че тъй като израилтяните са Божият избор, те са защитени от всяко поражение и че само добро ще ги сполети. Тъй като учението на тези лъжерелигиозни водачи е било по-приятно за ушите на хората от посланията, дадени от истинските Божии служители, лъжепророците са били разглеждани с много по-голяма благосклонност от назначените от Бога говорители. Противопоставянето на лъжепророците е направило задачите на Божиите пратеници изключително трудни (вижте Исаия 30:8-10; Йеремиа 5:31; Езекиил 13; Амос 3:5-12).

Няма да видите. По характерен начин лъжепророците изразиха популярната нота, като отричаха трите бича, произнесени върху народа от Бога (вижте стих 12), обещавайки им благословиите на продължаващ просперитет и „сигурен мир“.

15. Чрез меч и глад. Господ изрича на тези измамници същите бедствия, за които те обявиха, че никога няма да дойдат.

16. Нямаше кой да ги погребее. Да не бъдат погребани с подобаващо уважение и церемония се е смятало от юдеите за голям позор (виж гл. 8:2; 16:5, 6).

17. Девата дъщеря. Поетично олицетворение на Юда, с особен акцент върху до столицата му, Йерусалим (виж Исаия 37:22; Йеремиа 8:21; Плач 1:15; 2:13).

18. Вижте убитите. Пророкът предвиди опустошителното състояние на земята поради вавилонския плен.

Болен от глад. Тоест, страдащ от болести, причинени от глад, като например недोхранване и други физически слабости, произтичащи от липсата на храна.

Ходи наоколо. Или „прави стока“. Значението на това изречение е донякъде неясно. Някои смятат, че пасажът означава, че пророкът и свещеникът ще се скитат из земята на пленничеството, без да знаят къде да живеят или къде ще бъдат отведени след това. Други вярват, че това означава, че тези фалшиви религиозни водачи няма да извлекат поука от тежкия опит на изгнанието, а ще продължат да практикуват занаята си по време на пленничеството си.

19. Напълно отхвърлен. Тук отново (виж ст. 7-9) любовта към страната и народа му кара пророка да се застъпва страстно за тях. Той започва с искрено разпитване от Бога за причините за бедствените условия.

20. Ние признаваме. Йеремиа открито признава прегрешенията на своя народ. Въпреки това, той се обръща към любовта, която Бог изпитва към Своя народ (вижте Пс. 85:10).

21. Заради Твоето име. Сравнете аргументите, използвани от Еремиа, с тези, изтъкнати от Моисей в полза на Израел (вж. Числа 14:15-19).

Трон. Божият трон е символ на божественото присъствие. Тук тронът сякаш обозначава град Йерусалим като обиталище на Бога (виж гл. 3:17; 17:12).

22. Суетните неща. Безполезността на идолите ставаше все по-очевидна за всички през това време на суша (ст. 1) поради пълната неспособност на тези лъжливи богове да причинят така необходимия дъжд (виж Исаия 41:29; Йеремиа 10:3, 8).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

9 МБ 107

10-121Т 355

19, 21 РК 461

21 КОЛ 148; 8Т 23

ГЛАВА 15

1 Пълното отхвърляне и многобройните осъждания на евреите. 10 Йеремия, оплакващ се от тяхната злоба, получава обещание за себе си, 12 и заплаха за тях. 15 Той се моли, 19 и получава благодатно обещание.

1. Въпреки че Моисей. Глава 15 очевидно продължава без прекъсване посланието от глава 14. Следователно и двете глави вероятно са от една и съща дата. Продължавайки дебата, така да се каже, между Себе Си и Еремия (виж стихове 1–9), Бог отново заявява, че отхвърля всяко ходатайство за отстъпниците израилтяни. Моисей и Самуил несъмнено са споменати, защото са успели в молбите си към Бога (виж Изх. 32:9–14; Числа 14:11–14). 20; 1 Сам. 7:8, 9; вж. Ез. 14:14).

2. Такива, каквито са. Тази класификация несъмнено е предназначена да впечатли хората невъзможността за бягство.

3. Четири вида. Мечът е директният инструмент на смъртта. Животните и птиците на плячка поглъща трупове (виж Втор. 28:25, 26; 3 Царе 21:23, 24; Йер. 7:33).

4. Да бъде премахнат. Буквално „заради трепет“ или „заради ужас“, т.е. народ, който ще бъде презиран от другите народи (виж 2 Лет. 29:8; виж върху Втор. 28:25). „Във всички царства“ буквално означава „до всички царства“.

Заради Манасия. Неотдавнашното и зло царуване на този нечестив цар (виж 2 Царе 21:1–18) беше все още пряко в съзнанието на хората. Упоритостта на хората да следват примера на този зъл цар беше причината за сегашното им страдание. Споменаването на праведния цар Езекия подчертаваше контраста в характера между баща и син.

6. Покаяние. Вижте върху Бит. 6:6, 7. Търпението е достигнало своя край за грешниците на Юда, както е било и с допотопните хора.

7. Ветрило. Евр. mizreh, „вила за веене“, използвана за хвърляне на зърното във въздуха, така че вятърът щеше да отвее плевата (виж Пс. 1:4; Мат. 3:12).

Порти. Вижте гл. 1:15.

Тъй като. Няма съответстваща дума в еврейския език. Чрез пропускането на „тъй като“, силата на прохода е засилена.

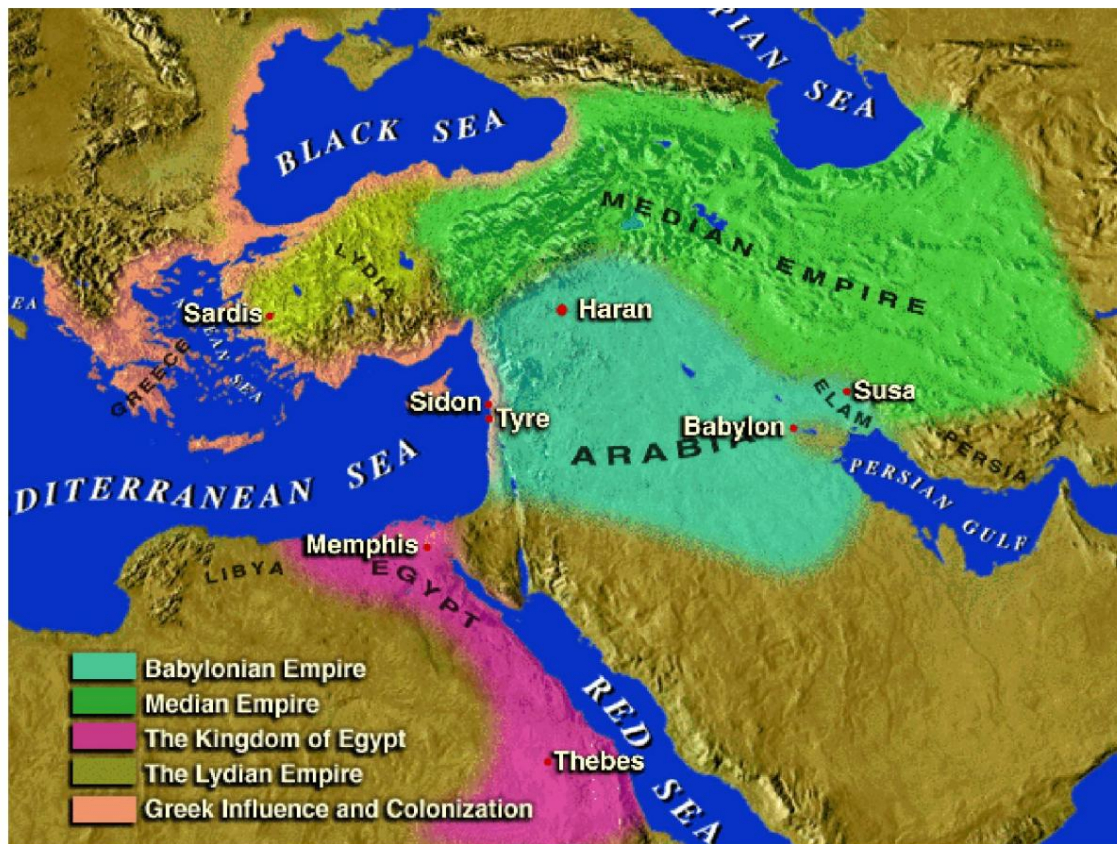
8. Техните вдовици. Войната с нашествениците е изобразена като лишаване на жените от съпрузите им.

Майката. Мисълта очевидно е, че тъй като бащите са били убити, по-възрастният Жените са оставени да се уповават на доблестта на синовете си. Всичко обаче е напразно; поражението е неизбежно.

Пладне. Може би часът, в който „спойлерът“ би бил най-малко очакван, времето когато повечето армии са си почивали (вижте на гл. 6:4).

Град. Общоприетата еврейска дума за град, 'ир, означава също „вълнение“. Въпреки че Последното значение е доста рядко срещано, то се вписва по-добре в контекста тук. Следователно тези заключителни думи могат да се четат буквално: „Внезапно накарах да се стоварят върху нея вълнението и ужасите.“ LXX гласи: „Внезапно я обзех от треперене и безпокойство.“

Съперническите си империи по времето на Йеремия

9. Род седем. Раждането на толкова много синове показваше достатъчно обезпечение за бъдещето.

Слънцето ѝ е залязло. Несъмнено това е образ, изразяващ скръбта на майката, оставена „срамна и опозорена“ поради липсата на синове и наследници (виж Бит.

16:4; 30:1, 23; Исаия 54:4; виж върху Рут 4:15).

10. Горко ми. Размишлявайки върху последиците от посланието си, пророкът внезапно усеща че неговата мисия, подобно на тази на Христос, е „не да донесе мир, а меч“ (Матей 10:34).

Лихварство. Вижте Изх. 22:25. Както уклончивите длъжници, така и взискателните кредитори са били обект на проклинане. Тъй като не е нито кредитополучател, нито заемодател, Йеремиа изглежда дълбоко наранен от факта, че всички са го смятали за „човек на препирнята и човек на раздора“.

11. Господ каза. Еврейският език на този стих е неясен. Този труден пасаж може да бъде свободно преведено, „Господ каза: Непременно ще те наскърбя за твое добро; непременно ще накарам врага да те умолява във време на зло и във време на беда.“ Значението изглежда е, че Бог предлага утеха на пророка, като му дава обещание за избавление от враговете му.

12. Ще желязо ли. Дадени са различни тълкувания на това „желязо“ във връзка с по-силното „северно“ желязо:

⁵ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Евр. 10:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1. Това беше Божият начин да покаже, че молитвата на Еремия, колкото и силна да е била в ходатайството ѝ (виж гл. 14:7-9; 19-22), не може да промени божествената цел да накаже хората за техните прегрешения.
2. Това е било символ на неспособността на Юда да устои на „северното желязо“ на всепобеждаващата сила на халдейците.
3. Това представляваше слабостта на фараона-Нехао от Египет на юг, върху когото Израилтяните смятали, че е важно да спрат настъплението на Вавилон в сравнение с военната мощ на Навуходоносор, нахлуващ от север.
4. Това представляваше липсата на сила от страна на враговете на Йеремиа да устоят на божественото поръчение на пророка, която сила е оприличена на по-твърдото „северно желязо“.
5. Това представляваше безсилието на Еремиа да преодолее потвърденото и упорито зло на хората, които притежаваха твърдостта на „северното желязо“.

Стомана. Евр. нехошет, „мед“ или „бронз“.

13. Твоята същност. Очевидно тези думи са адресирани към Йеремиа като ходатай на народа и следователно техен представител.

Без цена. Фигура, показваща пълно изоставяне. Трагично, Бог беше принуден да се откаже от Своя народ заради греховете им, както хората свободно се разделят с това, което е безполезно.

14. Да премина. Редица еврейски ръкописи четат „служи“, а не „преминавам“. „В“ може да се чете и „В“.

15. Спомни си за мен. В стихове 15-18 Йеремиа излива силните чувства на душата си.

На пръв поглед езикът, използван от пророка, може да изглежда отмъстителен, но това не е непременно така (виж том III, стр. 624). Йеремиа се е молил за справедливост.

16. Твоите думи бяха намерени. Може би е имал предвид призванието си да бъде Божи говорител (виж гл. 1:1, 2). Съответно той разказваше за великото преживяване, което му се е случило от общуването му с Господа. Храненето му с божествените думи донесе „радост и веселие“ на сърцето му; и тези думи станаха за него „по-сладки от мед и от пита“ (виж Пс. 19:10). Сравнете преживяването на Езекиил (виж върху Ез. 3:1, 3).

Призован с твоето име. Клаузата гласи буквално „твоео име е призовано върху мен“.

Еремиа осъзна, че е бил осиновен в небесното семейство и че сега носи семейното име (виж Еф. 3:15). На тази основа той отпрати молбата си за защита от враговете си (Ер. 15:15).

Господ, Бог на Силите. Вижте гл. 7:3.

17. Присмехулници. По-скоро „шегаджии“ или „веселяци“.

Сам. Очевидно от времето на призива си, Йеремиа не е имал много забавления в обществото. Като човек, отделен от Бога, той не намираше удоволствие в общуването с веселящите.

Заради твоята ръка. Пророкът е живял въздържателен живот заради божественото изисквания. Неговото себеотрицание обаче не винаги е било поето с радост. Понякога чувства на негодувание и възмущение изпълвали душата му. Сравнете преживяването на Езекиил (вижте върху Езекиил 3:14).

18. Като лъжец. Евр. кето 'akzab. Древните версии, LXX, старолатински и сирийски, се четат „като измамна вода“. Това е накарало много учени да вярват, че еврейската дума трябва да бъде kete 'akzab, „като води на измама“, т.е. води, които пресъхват или се изпаряват, като по този начин заблуждават този, който идва с очакване за вода. Много от потоците или блатата на

Палестина, която е пълна с бушуващ поток през зимата, е суха през лятото (виж 1 Царе 17:3).

19. Ако се върнеш. Това предполага укор за отношението на пророка. Господ уверява Еремия, че ако той възобнови правилното си отношение, „тогава ще те върна“. На пророка ще бъде позволено да „застане пред“ Господа в пълния смисъл на този термин. Той ще бъде насочен да продължи службата си на Божи говорител (вижте 1 Царе 17:1; 18:15).

Ако извадиш. Като Божи говорител, Йерекия трябва да знае как да прави разлика между „скъпоценното“ и „нищожното“, между златото и шлаката, не само в хората, на които служи, но и в себе си.

Нека се върнат. Докато някои от хората ще се вслушат в Йерекия и така ще се „върнат“ „към него“, като се подчинява на неговите инструкции и се издига до нивото на духовния му опит, пророкът не трябва да позволява никаква безбожна опозиция или каквато и да е мисъл за провал да го изкуши да се „върне“ при хората, като направи компромис с мисията си, за да си осигури тяхната благосклонност.

20. Ще те направя. Господ се опита да насърчи Ерекия, като му даде тези скъпоценни обещания. Господ обаче счете за уместно да разкрие на слугата Си някои от бъдещите трудности на пророка. В стихове 20, 21 Господ предупреди Ерекия, че „нечестивите“ ще „се борят“ срещу него (виж РК 419). По този начин тежките гонения, които Ерекия преживя в по-късното си служение, не бяха неочаквани и, предупреден, той беше по-добре подготвен да ги посрещне.

Месинг. Тоест, „от бронз“. Сплавта, която сега наричаме месинг, не е била позната по времето на Йерекия. Фигурата на укрепена „месингова стена“ е сравнима с тази на „крепостта“ (виж гл. 6:27), с която е бил оприличен пророкът.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 РК 415

16 CSW 43; DA 386; Ед 252; ML 26; 6T 52, 153, 393; 7T 195

20, 21 РК 419

ГЛАВА 16

1 Пророкът, под образите на въздържание от брак, от домове на скръб и пиршества, предсказва пълната гибел на юдеите, 10 защото са били по-лоши от бащите си. 14 Завръщането им от плен ще бъде по-странно от избавлението им от Египет. 16 Бог ще възнагради двойно за идолопоклонството им.

1. Словото Господне. Вижте гл. 14:1.

2. Да не си вземаш жена. Тази забрана несъмнено е наложена в началото на живота на пророка, защото еврейските младежи обикновено се женили в ранна възраст (виж върху Бит. 38:1; 4 Царе 22:1; 23:36; виж Том II, стр. 151). Причината за тази забрана е посочена в Йер. 16:3, 4. И родителите, и децата скоро щяха да претърпят най-трагичната съдба. Нежененият статус на Ерекия по този начин беше знак за това бунтовно поколение. Сравнете Ис. 8:18; Езек. 24:24, 27. Извършването на Божието дело често изисква лични жертви (Лука 14:26; вижте върху 1 Кор. 7:29).

4. Тежки смъртни случаи. Буквално „смърт от болести“; вероятно се отнася до причинените от мор или глад (виж гл. 14:18), за разлика от тези, причинени от меч.

Не бива да се оплакват. Доколкото евреите са считали погребалните обреди и церемонии колкото и много важни да са били, пренебрегването им е било голям позор (вж. гл. 9:20–22; 14:16).

5. Дом на скръбта. В LXX се чете „траурен празник“. Тази забрана допълнително подчертава сериозността на бедите, които щяха да сполетят Юдея (виж Езекиил 24:15–27; виж върху Лев. 10:6, 7).

Мир мой. По-голямо нещастие не можеше да сполети народа на Юда от това, защото Божият „мир“ обхваща всички други благословии като пълния израз на Господната „милост и милост“ (виж Йоан 14:27; виж върху Йеремия 6:14).

6. Да не бъде погребан. Вижте стих 4.

Да се подстригват, ... да се оплешивяват. Тези езически практики „за мъртвите“ бяха забранени от закона (виж Лев. 19:28; 21:5; Втор. 14:1; вж. Йер. 7:29). Очевидно израилтяните са възприели тези обичаи, вероятно следвайки ги все по-често по време на царуването на Ахаз и Манасия (виж Йер. 41:5; Михай 1:16). От двете злини, бръсненето на главата вероятно е било по-често практикувано.

7. Разкъсват се. В този пасаж LXX гласи: „Няма да преломяваш хляб в жалеене за тях“, тълкуване, подкрепено от два еврейски ръкописа и възприето от някои английски преводи. Ако тълкуването е правилно, тук вероятно се отнася до погребални ястия.

8. Домът на пиршествата. Еремия не само трябваше да избягва мястото на скръб (виж стих 5); той също трябваше да се въздържа от посещение на всякакви социални събития, свързани с радост или веселие. В тържественото съзнание за самотната си мисия, той трябваше да стои настрана от подобни събирания.

9. Ще направя да се прекрати. Вижте гл. 7:34; 25:10; 33:11.

10. Какво е нашето беззаконие? Друг пример, когато отстъпниците от духовната си пътека или лицемерна изненада питат защо Божият съд трябва да ги сполети (виж гл. 5:19; 13:22). Заслепени за реалността и дълбочината на собственото си беззаконие, те не можеха да видят, че са по-лоши от другите и намираха фалшива, но успокояваща утеха в сравнението. Винаги са се придържали към формите на истинско поклонение и са се уповавали на Храма (виж гл. 7:4).

12. Въображение. Буквално „инат“.

13. Служете на други богове. Тъй като Божият народ упорито беше решен да служи на чужди богове в собствената си земя, в праведно възмездие Господ щеше да ги постави в земята на тези богове, за да им служат там.

14. Няма да се казва повече. Толкова по-ярко в паметта им би било

вавилонския плен, а не египетския роб, че когато изгнаниците се завърнат, те ще мислят за освобождението си от Вавилон, а не за изхода си от Египет, като за забележително проявление на божествена милост и сила.

15. Северна земя. Тоест, Вавилон (виж на гл. 1:14).

16. Много рибари. Образ на вавилонските нашественици, които ще обградят Юда и Йерусалим като с мрежа, позволявайки на никого да избяга (виж Амос 4:2; Авак. 1:15).

Образът на рибарите е използван и в добър смисъл. Исус оприличава небесното царство на „мрежа, хвърлена в морето, в която се събират всякакви видове риби“ (Мат. 13:47). Той призовава учениците Си да бъдат „ловци на човеци“ (Мат. 4:19). Истинският евангелист е описан като този, който „ловува и лови риба за човеци“ (Ев. 116).

Ловци. Друга фигура на нашествениците, може би подчертаваща мисълта за издирване на отделния израилтянин за пленяване или смърт, докато „рибарите“ илюстрират улавянето на евреите като цяло в мрежата на военната кампания.

18. Ще въздам. Точно както в Моисеевия закон обезщетение или глоба, понякога еквивалентна на двойния размер на извършената грешка, често е била мярката за наказание (виж Изх. 22:4, 7), така и тук Бог предупреждава Юда, че избраният от тях път на беззаконие може да доведе само до пълно възмездие.

19. Моето убежище. Пророкът храни надежда и увереност относно това, което Бог ще направи. в бъдещето. Това му подсказва какво е бил готов да направи Господ за гражданите на чужди народи, които биха се обърнали към Него (виж стр. 29, 30). LXX подходящо предава заключителната част на стиха: „Колко суетни бяха идолите, които бащите ни си придобиха, и няма помощ в тях.“

21. Те ще узнаят. Вижте Езекиил 6:7.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

16 Ев 116

21 ГК 287

ГЛАВА 17

1 Пленът на Юда заради греха ѝ. 5 Упованието в човека е проклето, 7 благословено е в Бога. 9 Измамливото сърце не може да измами Бога. 12 Спасението от Бога. 15 Пророкът се оплаква от присмивачите на пророчеството му. 19 Той е изпратен да поднови завета в освещаването на съботата.

1. Желязно перо. Стилус или инструмент за гравирание (виж Йов 19:24).

Диамант. Евр. шамир, „шкурка“, „алмаз“ или „кремък“. Това не беше диамантът. както го познаваме, а остър камък, вграден в желязо, за гравирание. Думата е преведена като „алмаз“ в Езек. 3:9; Зах. 7:12. Тук е използвана, за да покаже, че „грехът на Юда“ е бил дълбоко и неизлечимо отпечатан „върху плочката на сърцето им“ (виж 2 Кор. 3:3).

Върху роговете. Най-вероятно роговете на олтарите на тяхното идолопоклонническо поклонение. За описание на роговете на древния олтар вижте Изх. 27:2; 29:12.

2. Докато децата им помнят. Възпитани в среда на идолопоклонство, децата биха били склонни да възприемат същия порочен път.

Горички. Евр. „ашерим“. Ашера е името на ханаанска богиня, почитана с развратни обреди, чийто символ е дърво или дървен стълб (виж върху Съдии 3:7; виж том II, стр. 39).

Зелени дървета. Макар че Ашерата не е била горичка от дървета, светилището на тази езическа богиня обикновено е било свързано с такава, точно както „високите хълмове“ са били свързани с езически олтари (виж Втор. 12:2, 3; Ис. 57:7).

О, моя планина. Еврейският език на тази фраза е неясен. Много от древните версии считат фразата за наречено уточнение, просто посочващо мястото, където са се извършвали идолопоклонствата, а именно в планините. Сравнете тълкуването на RSV.

Дай имуществото си. Алюзия към плячката, която нахлуващите вавилонци искаха вземете от Йерусалим, особено от Храма (вижте 4 Царе 24:10–16).

4. Прекратявам. Евр. шамат, „да пусна“, „да пусна да капе“ или „да оставя да пада“, което показва предаването на „наследството“ на Юда на халдейците. Тъй като шамат има и значението на оставяне на земята необработена или позволяването ѝ да „почине“ (виж Изх. 23:10, 11), страната Юда, поради предстоящия си плен, ще „почине“ и „ще се наслаждава на съботите си“ (виж Лев. 26:32–34; 2 Лет. 36:21).

Огън. Вижте Втор. 32:22.

5. Проклет. Осъзнавайки, че голяма част от проблемите, преживени от неговия народ, са причинени от съюзите му с Асирия и Египет, което показва прехвърляне на доверието им за безопасност и мир от Господа към „ръката“ на човека, пророкът с енергична рязкост осъжда отговорните за тази измамна увереност.

Бъди мъжът. Еврейската дума за „мъж“ тук е *geber*, „млад, енергичен мъж“ (вижте Пс. 34:8).

Уповава се на човека. Еврейската дума за „човек“ тук е „адам“, „човек [в общия смисъл]“, тоест „личност“, „принадлежащ към човешкия род“. Тук „човек“ означава някой, който е просто човешко същество, като по този начин уместно показва, че народите, на които израилтяните са разчитали за помощ, все пак са били само хора, притежаващи слабостите, общи за цялото човечество. Посланието на пророка е важно и за нашето време. Колко лесно е за хората да търсят човешки източници на помощ и напътствие, вместо да разчитат на това, което Бог е обещал!

6. Хийт. Евр. 'ar'ar, „храст“, вероятно обозначаващ „хвойна“. Впечатляваща фигура на пустота и безплодие. В такова самотно, мрачно състояние, напълно отделен от благословиите, които биха могли да бъдат негови, човекът, който се уповава на човечеството, „няма да види кога ще дойде доброто“.

Солена земя. Тази поразителна фигура веднага би направила за пустите брегове на Мъртво море, безплодно поради съдържанието на сол във водата и почвата.

7. Благословен е човекът. Тук имаме обратното на „проклет да е човекът“ в стих 5.

8. Като дърво. Подобно на думите на псалмиста (виж върху Пс. 1:3).

Няма да види. В LXX се казва „няма да се уплаши“. „Посадено край водите“ и следователно получаващо изобилие от влага, това цъфтящо дърво не се тревожи от идването на „суша“. Така е и с праведните, които получават сила за всяко изпитание поради упованието си в Бога.

9. Измамен. Евр. 'aqob, от корена 'aqab, „да хвана за петата“, „да примамя“.

Тук е разкритието на трагичната причина, която кара неновородения човек да избере да бъде безплодна „пиренска местност“ (ст. 6) в пустинята на греха, вместо да бъде плодно „дърво, посадено край водите“ (ст. 8) на изкупителния живот. Тази причина е собствената неновородена, греховна природа на човека (вижте Йов 15:14; Пс. 51:5; 58:3; Екл. 9:3; Рим. 7:14–20; Еф. 2:3).

Отчаяно нечестив. Буквално „нелечим“, тоест, без никаква способност да излекува собственото си зло (виж Йер. 13:23; Йер. 30:12, 13; Мат. 9:12, 13).

10. Юзди. Буквално „бъбреци“, като представител на вътрешния човек, скритите мотиви (вижте върху Пс. 7:9). Бог ще съди „всеки човек според пътищата му“ (вижте Мат. 16:27; Рим. 14:12; 2 Кор. 5:10; Откр. 22:12). Съдът не само ще се занимава с делата на човека, но ще вземе предвид и „плода“, влиянието, на делата на човека върху другите, както в живота, така и в смъртта.

11. Като яребицата. Еврейският текст на първата част на стиха е неясен. Някои смятат, че пасажът се отнася до вярването на евреите, че яребицата добавя към собствените си яйца откраднати от други птици и че когато малките от тези откраднати яйца се излюпят, те я напускат. Може би Йеремия използва това вярване, за да илюстрира преживяването на алчния човек, чиято алчност го кара да трупа богатства, които не са истински негови, и които рано или късно „си правят крила“ и изчезват (вижте Притчи 23:5).

12. Славен висок трон. Вижте гл. 14:21.

14. Изцели ме. Сравни гл. 3:22; 30:17; 33:6. Пророкът познава Този, Който единствен може да изцели грешното му сърце (виж Пс. 6:2; 30:2; 103:1–3).

Ти си моята хвала. Виж Втор. 10:21; Пс. 71:6.

15. Нека дойде. Ироничните, подигравателни думи на непокаялите се израилтяни в отговор на предварителните предупреждения на Йеремия за съдби. Изглежда, че хората се чувствали доста сигурни,

и нямаха представа за бъдещите си проблеми. Това е още един показател, че тази поредица от послания е била в началото на служението на пророка (вижте гл. 14:1; 15:1; 16:2).

16. Не съм бързал. Някои тълкуват това изявление на Йеремиа като индикация, че той не е бързал да изостави работата си като пастир, за да изпълни Божията задача като пророк (виж Амос 7:14, 15), приемайки, че преди призванието си е пасъл стадата си в Анатот и „неговите предградия“ (виж 1 Лет. 6:60). Еврейският текст на този пасаж обаче е донякъде неясен и може да бъде разбран по друг начин. Друго възможно значение е, че Йеремиа не се е оттеглил от следването на Бога като духовен пастир.

Трето възможно тълкуване е това, отразено в RSV (вижте по-долу под „Пастор“).

Пастор. Евр. го'еһ, „пастир“. Някои смятат, че думата трябва да се чете га'аһ, „зло“, което е четенето на сирийския и на гръцките преводи на Акила и Симах. Така RSV предава това изречение като „Не съм те принуждавал да ми изпращаш зло“.

Нито пък аз съм го желал. Пророкът протестира, че тъй като не е имал желание да види „страшния ден“ на божествения съд, който е предсказал, че ще дойде върху народа му, той не е бил твърде нетърпелив да бъде Божи говорител.

18. Смутете се. Вижте върху Пс. 35:4.

Двойно унищожение. Буквално „двойно разбиване“ (вижте на гл. 16:18).

19. Така каза Господ. Тук започваме нова поредица от пророчества, които нямат пряка връзка с това, което се е случило преди това. Това послание вероятно е било предадено някъде след посланията, записани в гл. 14 до 17:18, и вероятно някъде преди Беседата в храма (вижте върху гл. 7:1; вижте също РК 411).

21. Така казва Господ. Този и следващите стихове показват, че оскверняването на съботата се е извършвало в Йерусалим, особено в градските „порти“ (вижте Бит. 19:1; Исус Навин 8:29).

Бреме. Вижте подобен разказ за нарушаване на съботата в Неемия 13:15–22. Тези бремена може да е включвало зърно, вино, плодове, риба и други търговски стоки, донесени в града от провинцията от онези, които идвали в Храма, за да се поклонят. Включени са били и стоките на града, които са се продавали в светия ден на почивката. По този начин представената картина е тази на небрежно спазване на съботата, практика, която е изключително неприятна за Бога (виж Исаия 56:2–6; вж. гл. 58:13, 14).

25. Този град. Трудно би било да се намери стих, който по-категорично да излага голямата важност на спазването на съботата. Ако евреите бяха лоялни към Божия закон и особено към заповедта за съботата, щяха да имат неограничени благословии.

В колесници и на коне. Символи на царска помпозност (1 Царе 4:26; Захария 9:9, 10).

Остани завинаги. За славната съдба, която можеше да бъде на Йерусалим, виж DA 577; вж. РК 46, 564, виж също стр. 29, 30.

27. Не слушат. Че неспазването на съботата от страна на израилтяните е довело до този трагичен резултат, е видно от 2 Царе 25:9.

Угаснал. Не че огънят щеше да гори непрестанно, а по-скоро че „огънят“ на Божията възмездна справедливост не можеше да бъде угасен, докато не изпълни напълно божествената цел. Йерусалим беше разрушен от пожар както от вавилонците през 586 г. пр.н.е., така и от римляните през 70 г. сл. Хр.; и в двата случая никакви човешки усилия не успяха да спрат пожара, докато не завърши определеното му дело на разрушение.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5 CW 34, 164; DA 414; FE 501; LS 323; MH 486; PK 329; TM 106, 313, 350, 367, 375,

380, 464, 480, 487, 494; 2-ра Книга 130; 5-та Книга 195; 7-ма Книга 178, 213; 8-ма Книга 145, 162

5, 6 КОЛ 201
5-8FE 172, 372, 441
5-10FE 223
7 MX 286
8 ГК 602
9 СН 456; COL 159; PP 688; 1Т 188, 482; 3Т 253, 336; 5Т 194, 332
9, 10 2Т 512
10 3Т 191; 5Т 494
11 Изд. 143
12 ПП 34
13 3Т 186, 464; 5Т 371
13, 14 FE 172
19, 21, 22 PK 411
21-25GC 19
24, 25 DA 577; PK 411, 564
25 бр. 46
27 PK 412

ГЛАВА 18

1 Под образа на грънчар е показана абсолютната Божия сила в разпореждането с народите.
11 Наказания са заплашени към Юдея заради странния ѝ бунт. 18 Еремия се моли срещу своите заговорници.

1. Думата. Това съобщение е без дата. Изглежда обаче има тясна връзка между гл. 18 и гл. 19 и следователно датата на това послание вероятно би била 605/04 г. пр.н.е. (вижте гл. 19:1).

3. Колелата. Буквално „двете колела“. Някои древни колела са били конструирани с два каменни диска, въртящи се един над друг. Долният е служил за задвижване на машината с краката; горният е държал буцата глина, която ръцете на грънчаря са оформяли, докато тя се е въртяла.

4. Опозорен. Буквално „разрушен“ (вижте на гл. 13:7).

Той го направи отново. Тоест, преоформи го в друг съд.

6. Какво не мога да направя с вас? Тук Бог говори на Израел не като на отделни личности и не по отношение на личното спасение, а като на нация и по отношение на заветните му отношения с Него (вижте стих 7). Всички Божии отношения с Израел в минали векове са били основани на призванието на Израел да служи като пазител на Неговата разкрита воля (Римляни 3:1, 2) и да бъде Негов специален инструмент за спасението на света (Бит. 12:1-3; Втор. 4:6-9, 20; 7:6-14; вижте стр. 26, 27). Бог ясно беше поставил пред народа Си факта, че стриктното послушание от тяхна страна е предпоставка, за да ги благослови и да ги направи благословия за другите (Второзаконие 28:1-14) и че непослушанието неизбежно ще донесе проклятие и евентуалното отхвърляне на Израел като Негов избран народ (Второзаконие 28:15, 63-66). Тук, чрез Йеремию, Бог потвърждава това, което вече е говорил чрез Моисей, и добавя предупреждение, че непослушанието от тяхна страна ще обезсили обещанията за благословия, и уверението, че искреното покаяние ще направи заплахите за отхвърляне неефективни (Йеремию 18:7-10). За изложение на принципите, въз основа на които Бог се отнася към народите, вижте Дан. 4:17; вижте също Изх. 9:16, 17.

Като глината. Като народ Израел доброволно е влязъл в заветните отношения (Изх. 19:3-8 (24:3-8)). По този начин те са приели Бога за свой Цар (виж 1 Царе 8:7), за да

да управляват делата на нацията по такъв начин, че да постигнат спасението на света чрез тях (виж Йоан 4:22; виж стр. 26–30). По силата на собствения си избор в този въпрос те станаха като глина в ръцете на грънчаря. В дните на Еремия „глината се развали в ръката на грънчаря“ (Ер. 18:4) и като майстор грънчар, Бог би бил оправдан да ги отхвърли като народ. Но в милост Той беше готов да си върне безполезния глинен съд и да го направи „пак друг съд“ (ст. 4). Всичко, което беше обещано, можеше все още да се сбъдне, ако само се научат да обичат и служат на Бога (Зах. 6:15; вж. Ис. 54:7; Ез. 36:11; 43:10, 11; Мих. 6:8; Зах. 10:6; виж също стр. 31, 32).

7. Да изкорениш. С думи, които сигурно са напомнили на Еремия за призванието му към пророческо служение (гл. 1:10), Бог потвърди, че съдбата на всички народи е в Неговите ръце (виж Пс. 103:19; Дан. 2:20, 21; 4:25).

8. Отвърнете се от злото им. Тук се проповядва дълбоката истина, че това е морална вселена и че народите съществуват или падат според отношението си към моралния закон. Ако един народ управлява делата си праведно, следвайки предписанията на справедливостта и милостта, той „ще преуспява“ (Пс. 1:3). Ако, от друга страна, стане тираничен, отдаде се изцяло на материалните и светските ценности на живота и пренебрегне нормите на честните национални и международни отношения, той „ще погине“ (виж Пс. 1:6). Все още имаше време Юда да се покае.

Ще се покая. Вижте върху Бит. 6:6; Йоил 2:13.

10. За доброто. Евреите не трябваше да мислят, че ролята им на Божия избран народ уверил ги в продължаваща божествена благосклонност, независимо дали са действали в хармония с божествената воля или не.

11. Рамка Евр. *узаг*, „да оформя“ (виж върху Бит. 1:1). Думата, преведена като „грънчар“ в Тази глава е от този корен. Бог оформя съд срещу Своя народ. Все още обаче има време „всеки да се върне от злия си път“.

12. Няма надежда. Този отговор всъщност не е бил изречен от народа на Юда, а беше Господното представяне на това, което хората казваха в сърцето и на делото. Тези думи трябва да се разбират не като израз на отчаяние, а по-скоро като такова, което предизвикателно отхвърля Божията милост в предишния стих. Сякаш отстъпниците са казали: „Не се надявайте, че ще направим както желаете“ (вижте гл. 2:25).

Въображение. Буквално „инат“.

13. Попитайте сега. Вижте гл. 2:10, 11. За съжаление, докато езичниците бяха лоялни към фалшивото си поклонение, израилтяните бяха неверни на Бога.

Дева. Евр. Бетула (виж върху Исая 7:14). Тази дума поразително излага срама от духовното прелюбодеяние на Израел (Ер. 14:17; Ез. 16).

14. Ще си тръгне ли човек? Изречението може да се преведе като „Ще се откъсне ли снегът на Ливан от скалите на полето?“ Мисълта, която се предава, е, че силата на Господа, на която Неговият народ е трябвало да се уповава, е като непресъхващия сняг на Ливан.

Бъдете изоставени. Буквално „бъдете изтръгнати“, тоест, бъдете пресъхнали. Потоците на много-желаната студена вода, която течеше от далечни или чужди височини, никога не пресъхваше.

15. Те са ги причинили. Позоваване на лъжепророците и учителите, които са подведе хората (вж. гл. 14:13–18).

От древните пътища. Същото като „техните пътища“, за които току-що беше казано („от“ не е в еврейски), отнасящ се до почитаната от времето вяра на патриарсите (вижте на гл. 6:16). Изоставяйки широките „пътеки“ или пътища, за да върви по по-малките странични „пътеки“ (различни на еврейски от първите „пътеки“), как е могъл Юда да очаква да направи нещо друго, освен да се „спъне“?

16. Пусто. Буквално „ужас“. Предстоящото нашествие ще причини изключително обезлюдяване. Тъй като „удивен“ произлиза от същия еврейски корен, е по-добре да се преведе като „ужасен“.

Непрестанно съскане. Идиоматичен начин за изразяване на продължаваща подигравка.

Да поклати глава. По-добре „да поклати глава“; не с презрение, а със съчувствие към окаяното състояние на земята.

17. Източен вятър. Ужасният, парещ, потискащ, изпълнен с прах вятър от пустинята (виж върху Йер. 4:11; вж. Пс. 48:7; Йона 4:8).

Покажете им гърба. Тъй като светлината на Божието „лице“ беше пълнотата на радостта и мира (вижте Числа 6:25, 26), да отвърнеш лицето Му означаваше да бъдеш оставен в сенките на страданието. Тук това беше направено в праведно възмездие към онези, които бяха обърнали гръб на Господа (вижте Йеремиа 2:27).

18. Елате. Острите послания на пророка предизвикаха мрачната враждебност на народа, която избухна в открита омраза и те се опитаха да убият Еремиа (виж гл. 11:21).

Защото законът няма да погине. В самозаблуда хората вярвали, че народният свещеник и пророците са им дали достатъчно наставления относно закона и че могат да се доверят на тези наставления въпреки предупрежденията на Йеремиа за предстоящата криза. Вероятно е състоянието, разкрито в този стих, да е осигурило фона за заговора на Пасхор (виж гл. 20:1–3).

20. Изкопа яма. Графична фигура, представяща враговете на пророка като обидено враждебни към него, че ще го хванат в капан в яма като див звяр.

Душата ми. Използва се идиоматично за „мен“ (вижте върху Пс. 16:10).

Стоях пред тебе. Тук става дума по-специално за неуспешните молби на пророка за неговия народ (виж гл. 14; 15). Апокрифната (и полуисторическата) книга 2 Макавеи прави това интересно наблюдение относно молитвите за ходатайство на Еремиа: „Тогаваше Ония отговори и каза: Този е братолюбив, който се моли много за народа и за светия град, а именно Еремиа, Божият пророк“ (2 Мак. 15:14).

21. Предават децата си. За обяснение на привидно отмъстителния тон на ст. 21–23 вижте за проклинателните псалми, том III, стр. 624.

22. Нека се чуе вик. Когато народът отхвърли Божиите предложения за милост, нямаше какво друго да се направи, освен да се позволи на Йерусалим да бъде превзет от вавилонците, които щяха да нанесат на гражданите му жестокост на нашественик (виж 2 Царе 8:12; Осия 13:16). Запазените асирийски скулптури разкриват твърде ясно ужасната съдба, която е очаквала военнопленниците в онези древни времена.

Примки. Тези, използвани от ловци на птици (виж Пс. 140:5; 142:3).

23. Не прощавай. Вижте стих 21.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3–6МН 471

6 8Т 186; 9Т 181

11–158Т 70

12–15FE 223

14 СТ 358, 373; FE 186, 434; 6Т 164

14, 15 FE 170, 371

ГЛАВА 19

Под образа на счупването на грънчарски съд е предсказано опустошението на евреите, защото греховете им.

1. Така казва Господ. Тъй като има много сходства между тази глава и гл. 7, много коментатори предполагат, че двете беседи, които Йеремиа изнася тук, принадлежат към ранния период от царуването на Йоаким. Тясната връзка между събитията от тази глава и тези съответно от гл. 25, 20 и 36 показва, че събитията от гл. 19 вероятно са се случили през четвъртата година от управлението на Йоаким, вероятно 605/04 г. пр.н.е. (виж РК 432).

Иди и вземи. Буквално „Иди и купи“.

Древни. Буквално „старейшини“, т.е. висшите представители както на гражданската, така и на църковни водачи.

2. Долината. Долината на Еном се е намирала южно от Йерусалим (вижте картите, Йерусалим в „Израилтани времена“, Йерусалимски регион; вижте гл. 7:31). RSV „Benhinnot“ е английска транслитерация на еврейското ben-hinnot, „синът на Еном“. Долината може да е получила името си от първия си собственик или от някой, който е разположил лагер там. Вижте по-нататък 4 Царе 23:10; Матей 5:22.

Източна порта. По-скоро „Портата на грънчарските черепки“, вероятно наречена така, защото е водила към мястото, където са били отливани счупените парчета керамика. Ако е така, цялата обстановка тук е дала на Йеремиа графична илюстрация на това, което е щяло да се случи с юдеите поради тяхното отстъпничество.

3. О, царе на Юда. Възможно е множественото число да се използва, за да включва както Йоаким, който тогава царувал, и неговият наследник Йоахин.

Ушите му ще изтръпнат. Този израз е използван за първи път в Стария завет в пророчество, предсказващо гибелта на по-ранното светилище в Сило (1 Царе 3:11; виж Пс. 78:60), и е въведен отново тук, за да покаже разрушението на Йерусалим и неговия храм (виж Еремиа 7:14; вж. 4 Царе 21:12–15).

4. Отчужди това място. Буквално „направи това място неузнаваемо“ или „направи това „чуждо място“; тоест, те го бяха отвърнали от Господа към чужд бог (вижте 4 Царе 21:1–5, 10–12; 2 Лет. 33:1–7).

Кръв на невинни. Очевидно е препратка към жестоките жертвоприношения на деца на бог Молох (виж гл. 7:31).

5. Високите места на Ваал. Вижте гл. 2:23.

Изгорете синовете им с огън. Вижте гл. 7:31.

Не заповядах. Фигура на речта, при която акцентът се поставя чрез омаловажаване на истинската ситуация. Бог не само не беше заповядал тези практики; Той ги беше забранил с най-тежко наказание (виж Лев. 18:21; 20:1–5; Втор. 12:31; 18:9, 10; Ер. 7:31).

6. Тофет. Това място е свързано, както показва този стих, с „долина на сина на Еном“ (виж стих 2), където в дните на Исаия и Еремиа деца са били карани да „прекарват през огъня на Молох“ като жертви (4 Царе 23:10; виж върху Еремиа 7:31).

Долината на клането. В праведно възмездие за жестокото, идолопоклонническо поклонение на Юда. Това печално известно място ще бъде превърнато в място на „клане“, когато Йерусалим ще бъде превзет от вавилонците (вижте 2 Царе 25:1–9).

7. Ще направя празно. Буквално „ще опустоша“.

Месо за птиците. Вижте Йер. 7:33; 16:4; 34:20; Откр. 19:17, 18.

8. Пусто и съскане. Вижте на гл. 18:16.

Чуми. Буквално „порази“, тоест раните и клането, които нахлуващите вавилонците щяха да донесат върху земята.

9. Накарай ги да ядат. Вижте Втор. 28:49–57; Плач 2:20. Йосиф Флавий записва един случай, в който майка изяла собственото си дете поради ужасния глад в Йерусалим по време на обсадата на Тит през 70 г. сл. Хр. (Войни 6:3:4).

11. Това не може да бъде поправено. Господ многократно е предупреждавал народа Си, че Той им донасяше зло за всичките им грехове (гл. 4:6, 7; 18:11; и др.). Чрез поразително действие пророкът сега трябваше да запечата тази истина в съзнанието им. Счупването на съда драматично илюстрира какви ще бъдат последиците от вавилонското нашествие. Заплахата обаче беше условна. Все още не беше твърде късно да се предотврати гибелта върху града и народа. Бог беше заявил: „В който и да е час, Аз ще кажа за народ и за царство, че ще го изкореня, ще го съборя и ще го погубя; ако онзи народ, против когото съм говорил, се обърне от злото си, Аз ще се разкая за злото, което намислих да му направя“ (гл. 18:7, 8).

Думите „което не може да бъде изцелено отново“ не са имали за цел да внушат, че Бог беше оттеглил обещанията Си за завръщане и възстановяване на Обетованата земя след вавилонския плен (виж стр. 31). Тези обещания впоследствие бяха повторени (Ер. 29:10; 30:3; и др.). Те по никакъв начин не бяха в противоречие с настоящото пророчество.

Едва когато юдеите отхвърлиха Христос, те бяха окончателно отхвърлени от това да бъдат Божии народ (Мат. 21:33–43). Относно връзката между настоящото завръщане на евреите и древните пророчества вижте стр. 33.

Погребете ги в Тофет. Вижте стих 6. Погребението им в Тофет изразява, така да се каже, огнено наказание върху Бога, което щеше да сполети отстъпниците поради тяхното беззаконие.

Няма място. Вижте гл. 7:32.

12. Направете този град Тофет. Графично сравнение на разрухата и унищожението на град с долината Еном (виж на ст. 2). Презрението, внушено от името Тофет, ще бъде хвърлено върху целия град Йерусалим (виж на гл. 7:31).

13. Върху чии покриви. Плоските покриви на древните къщи са били удобни места за поклонение на небесните тела (виж Йер. 32:29; Соф. 1:5).

Небесно войнство. Слънцето, луната и звездите (виж гл. 8:2).

14. Домът Господен. От долината Еном, където той беше изпълнил посланието си към водачите на народа (виж стихове 1, 2), пророкът сега се отправи към Храма, за да обяви на целия народ предстоящия божествен съд.

15. Така казва Господ. Очевидно речта на Еремия към народа повтаря това, което той е дал на водачите в долината Еном, така че този стих съдържа само кратко резюме на посланието.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2, 10, 11, 14 РК 431

15 РК 432

ГЛАВА 20

1 Пасхор, поразявайки Еремия, получава ново име и страшна гибел. 7 Еремия се оплаква от презрение, 10 от предателство, 14 и от произхода си.

1. Син на Имер. Тази информация го отличава от „Пашхур, син на Мелхия“ (гл. 21:1). Синът на Имер вероятно е бил бащата на „Годолия“

споменат в гл. 38:1–4, който е един от князете, които по-късно се противопоставят на усилията на Йеремиа.

Главен управител. Тоест „заместник-водач“, очевидно близък по ранг до първосвещеника. Високата му позиция в Храма би обяснила неговото водене в агресивните действия срещу Йеремиа (ст. 2, 3), особено след като пророкът е предал посланието си на хората „в двора на Господния дом“ (виж гл. 19:14, 15). Събитията от гл. 20 очевидно следват непосредствено тези от гл. 19 (виж върху гл. 19:1).

2. Пророк Йеремиа. Това е първият път в книгата, когато името на Йеремиа и заглавието се появяват заедно. Причината несъмнено е, за да се подчертаят унижението и обидата, понесени от Йеремиа.

Кладки. Евр. махпекет, „нещо, което принуждава да носи крива поза“, т.е. инструмент за наказание, който поставя тялото в най-неудобното и болезнено положение. В това страдащо, унижително състояние Йеремиа прекара нощта на едно от най-видните места в Йерусалим, „горната порта на Вениамин“. Портата вероятно е същата като Овчата порта (виж гл. 37:13), въпреки че някои смятат, че тези стълбове са били на друго място и че горната порта на Вениамин е била вход към оградата на Храма (RSV). Картата на стр. 490 показва двете възможни местоположения.

3. На следващия ден пророкът бил освободен от мъченията в кладата след една нощ, но това не означава, че е бил освободен от затвора по това време. Очевидно е, че Йеремиа е прекарал много време в затвора, докато е писал посланията си за цар Йоаким (виж РК 433; виж на гл. 36:5).

Магор-мисабиб. Буквално „ужас отвсякъде“. Същите еврейски думи са преведени като „страх отвсякъде“ (Пс. 31:13; Йер. 6:25; 20:10). Възможно е пророкът да е намерил утеха в Пс. 31 и поради доверието си в Бог като свой Избавител, да е приложил думите „страх отвсякъде“ към своя преследвач, а не към себе си, както е направил псалмистът (вижте Пс. 31:9–16).

5. Цялата сила. Буквално „цялото съкровище“, тоест плячката, която вавилонците щяха да намерят в Йерусалим.

6. Ще дойдеш във Вавилон. Всички израилтяни бяха отведени в плен, освен „най-бедните от народа на земята“ (4 Царе 24:14; 25:12; Йеремиа 40:7).

Ти пророкува лъжи. Това ясно показва, че Пашор е твърдял, че е пророк, и че е бил член на антихалдейската партия, която е призовавала народа да се бие срещу армиите на Навуходоносор, партията, която е отхвърлила предупрежденията на Йеремиа да не разчита за националната си безопасност на съюз с Египет (виж гл. 2:18, 36; 14:13–15; 37:5–10).

7. Ти ме измами. Вижте гл. 4:10. Оплакванията вероятно са били реакция до мъчителната нощ на пророка в кладата (виж стихове 2, 3). В депресираното си състояние Йеремиа изглежда е смятал делото си за провал, провал, огорчен от преследващ страх, че Бог няма да изпълни обещанията Си (виж Йер. 1:8–10; вж. Йер. 15:10, 17; Йона 4:1–4).

По-силен от мен. В горчивото си оплакване Еремиа наемква, че Господ е използвал по-голямата Си сила, за да принуди Еремиа, против собственото му желание и воля, да поеме мисия, от която той се е свивал.

8. Извиках. Евр. заак, „да издам вик на оплакване“.

9. Няма да споменавам. Чувството му на фрустрация и провал накара пророка да се чувства че единственият му изход е да се въздържа от изпълнението на задачата си като Божи говорител.

Неговата дума. Буквално „то“ или „той“. Антецедентът трябва да бъде предоставен от контекста. Някои предполагат, че става дума за императивното изискване на Бог Йеремиа да бъде Негов говорител, от което той не може да избегне; други пък смятат, че темата е самият огън, „в сърцето ми има сякаш горящ огън“ (RSV).

Не можех да остана. По-добре „Не можех да го понеса“.

10. Очернянето на мнозина. Сравнете Пс. 31:13. Думата за „очерняване“ означава „шепот“, „зъл слух“. Пасажът означава, че Йеремиа е чувал мнозина да разпространяват зли слухове за него.

Страх отвсякъде. Евр. *magor missabib*, името, дадено на Пасхор (виж на стих 3).

Доклад. Идеята може да бъде: „Донесете за него и ние ще докладваме каквото ни кажете.“ Преследвачите на пророка се надяваха да осигурят доказателства за нелоялността на Йеремиа към народа (вижте гл. 11:19; 18:18).

Спиране. Или „препъване“.

Примамен. Или „измамен“ (виж стих 7). Враговете се надяваха, че Йеремиа ще бъде подведен да каже нещо в пророческия си плам, което ще му донесе осъждане и ще доведе до смъртта му.

11. Господ е с мен. Въпреки тревогата и объркването си, Еремиа не дава път към отчаяние; упованието му в Бога е все още твърдо (виж Пс. 23; 27; 2 Кор. 4:1, 8, 9). Водите на бедствието не могат да прелеят това доверие, нито огънят на преследването да изгори тази вяра (виж Ис. 43:1, 2).

Страшен. Евр. *'ariš*, произлиза от глагола *'araš*, „треперя“. Господ е наричан „страшния“, вероятно в смисъл на „кара другите да треперят“. Ако враговете му са „страшни“ (виж гл. 15:21), пророкът е бил уверен, че Бог „като могъщ и страшен“ ще бъде воин, повече от достоен за тях (виж Ис. 9:6).

12. Господ на Силите. Вижте върху Пс. 24:10; Исус Навин 5:14. Вероятно отражение на мисълта от стих 11, който изобразява Бог като воин.

Юзди. Вижте на гл. 17:10.

13. Пейте Господу. Скръбта на пророка отстъпва място на надеждата; скръбта отстъпва място на радостта (виж Пс. 30:5).

14. Проклет да е денят. Останалата част от главата изобразява Йеремиа в дълбоко отчаяние това ни напомня за патриарха Йов (вижте върху Йов 3:1–6). Трябва винаги да помним, че въпреки че тези библейски герои са били силни Божии мъже, те все пак са били човешки същества, „подвластни на същите страсти, както сме и ние“ (Яков 5:17).

15. Правеше го много щастлив. Мисълта за тази родителска наслада добавяше и остра болка към настоящата скръб на пророка (виж гл. 15:10). Това, което донесе радост на родителите на Еремиа, донесе отчаяние на самия Еремиа.

16. Бъдете като градовете. Относно онези „градове в равнината“ (Битие 19:29), които бяха повалени от огън от Бога. Тяхното унищожение стана пример за божественото наказание, което със сигурност ще произтече от човешкото зло (виж Втор. 32:32; Ис. 1:9, 10; Юда 7).

Викане. Евр. *teru'ah*, „сигнал за тревога“, може би бойният вик на нахлуваща армия.

17. Той не ме уби. Главата завършва с крещендо, сякаш, на смел, силно емоционален език. Пророкът дълбоко съжлява за съществуването си.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

7 РК 420

9 AA 575; Ev 700; РК 432, 437; 7Т 27

10 FE 458; РК 420; ТМ 505; 1Т 236, 334, 526

11, 13 РК 420

ГЛАВА 21

1 Седекия изпраща при Йеремию да разпита за края на войната на Навуходоносор. 3 Йеремию предсказва тежка обсада и окаяно пленничество. 8 Той съветва народа да се предаде на халдейците 11 и хули царския дом.

1. Думата. Глава 21 не е в хронологична последователност със следващите глави, а принадлежи към царуването на Седекия. Много е вероятно описаните тук събития да са се случили в началото на последната обсада на Йерусалим от Навуходоносор, 588 г. пр.н.е. (виж том II, стр. 98; том III, стр. 92). Виждайки вавилонските армии на Навуходоносор да се приближават към Йерусалим, Седекия, уплашен от заплашителната перспектива, изпраща двама водачи при Йеремию, за да се допитат до Господа.

Пасхор. Не този, споменат в гл. 20 (виж на гл. 20:1).

Софония. „Вторият свещеник“ (Йер. 52:24; срв. 2 Царе 25:18), този до първосвещеника.

2. Навуходоносор. Този правопис, който се среща често в Йеремию, е по-близък до вавилонската форма Nabû-kudurri-uṣur, отколкото до разпространената английска форма Nabuchadnezzar (вижте върху Дан. 1:1).

Ако е така. Въпреки че пратениците дошли да се запитат за курса, който царят трябва да предприеме, те предложили и очаквали отговор, благоприятен за Седекия. Те желаели Господ да извърши „чудесните си дела“, като избави града от опасността. С оглед на чудотворното унищожение на армията на Сенахирим от Бога (4 Царе 19; Исаия 37), това действие може да е било израз на престолено благоговение, чиято цел е била да привлече пророка да се присъедини към съпротивляващите се на вавилонците. По-късно имало още един опит да се спечели Йеремию на страната на царя (Ер. 37:3).

Вървете от нас. Тоест, вдигнете обсадата.

4. Ще се върна. Йеремию информира царските представители, че усилията им са в напразно. Бог няма да отмени наказанието на Своя народ. Вавилонците ще се приближават все повече и повече, ще напредват неудържимо, докато накрая стигнат „всред този град“.

5. Аз самият ще се бия. Много пъти в историята си Израел се е изправял срещу превъзхождащи го армии с увереност, уповавайки се, че Господ е с тях. Но сега „Богът на Израел“ (ст. 4) заявява, че е на страната на нахлуващите халдейци. Каузата на Израел е безнадеждна.

7. Ще избавя Седекия. Безстрашието на Еремию беше поразително демонстрирано от тези думи относно цар, все още на трона си, и такъв, който беше силно подтикван от своите князе да се противопостави на властта на Навуходоносор (виж гл. 38:1–6).

Той ще ги порази. Това буквално се изпълни (вж. гл. 52:8–11, 24–27).

8. Ето, поставям пред вас. Тук Йеремию говори в буквалния смисъл на намирането „пътя на живота“ чрез предаване на халдейците или поемане по „пътя на смъртта“ чрез съпротива срещу тях. На други места подобни думи са използвани, за да предадат по-висше духовно значение (вж. Втор. 11:26–28; 30:15, 19).

9. Този, който излиза. Враговете на Йеремиа лесно биха могли да тълкуват това твърдение като че ли пророкът е проповядвал или предателство, или дезертьорство. Въпреки цялата опозиция срещу пророка, мнозина са се вслушали в думите му и в резултат на това са спасили живота си (виж гл. 39:9; 52:15).

За плячка. Вижте гл. 38:2; 39:18; 45:5.

10. Той ще го изгори. Въпреки че превземането на обсадени градове често е водело до унищожение чрез пожар върху тези места, вярно е също, че много от тях са избегнали тази съдба, според прищявката на завоевателя. Божественото вдъхновение на пророчествата на Йеремиа е показано от точното им изпълнение (Йеремиа 52:12, 13; вж. 2 Царе 25:8, 9; 2 Лет. 36:19).

12. О, доме Давидов. Препратка към различните управляващи служители, принадлежащи към царското семейство. Съдебните функции на държавата изглежда са били поети до голяма степен от членовете на царския дом.

Сутринта. Очевидно един от най-добрите начини за източен владетел да задържи благоволението на поданиците си е бил да стане в ранните часове на деня и да отиде до градската порта (виж Бит. 19:1), за да чуе оплакванията и молбите на онези, които са били онеправдани. Очевидното пренебрегване на тази мъдра процедура от страна на Давид отвори пътя за бунта на Авесалом (виж 2 Царе 15:2–6), докато вниманието на Соломон към нуждите на народа допринесе за славата на царя като мъдър човек (виж 3 Царе 3:16–28). Да се чака до по-късно време на деня, когато жегата стане потискаща, би довело до загуба на тази възможност да се раздаде необходимата справедливост на народа (виж 2 Царе 4:5; Екл. 10:16, 17).

Разглезен. Евр. *gaza*, „да откъсна“, „да грабна“ или „да ограбя“.

13. Жителка. Буквално „обитателка“. В еврейския език се използва женски род, както в случая с „дъщерята на Сион“ (Йер. 4:31; 6:2, 23; Пс. 9:14). Възможно е това да е препратка към долната част на град Йерусалим.

Скала. Евр. *sur*, „голяма скала“. С фалшиво чувство за сигурност, водачите на Йерусалим смятали града си за непревземаем.

Кой ще слезе? Подобно на евусейците в древността, народът на Юда се уповавал на това, което погрешно смятал за непревземаема сила на естественото положение на Йерусалим (вижте 2 Царе 5:6, 7).

14. В гората му. Този израз е разбиран или като (1) буквалните гори (виж 1 Царе 23:15), или (2) царската сграда, която заради кедровите си колони е била наричана „домът на Ливанската гора“ (3 Царе 7:2; 10:21; виж 2 Царе 7:2, 7; виж върху Йеремиа 22:6, 7). Едно от разрушителните действия на нахлуваща армия, подобно на това на Навуходоносор, е било отсичането на „високите кедрови дървета“ и „отбраните елхови дървета“ (4 Царе 19:23). Многократното опустошаване на горите в земята е частична причина за сравнителната оскъдица на дървета в съвременна Палестина.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

8 EW 221

ГЛАВА 22

1 Той увещава към покаяние с обещания и заплахи. 10 Съдът на Шалум, 13 на Йоаким, 20 и на Кония.

1. Така казва Господ. Точната дата на това послание не е сигурна. Изглежда ясно обаче, че е дошло по време на царуването на Йоаким (вижте на стих 10; вижте също РК 429, 430).

3. Съд. Или „справедливост“. От думите в предишния стих „Твоите хора, които влизат през тези порти“, изглежда, че Йеремия е предал това послание на царя, докато той седеше на портата в присъствието на поданиците си (вижте гл. 21:12), вероятно ръководейки държавните дела.

Проля невинна кръв. Един пример за тази безмилостна и изключителна жестокост е убийството на Урия от Йоаким (виж гл. 26:20–23).

4. Ако направите това. Тук отново пророкът графично изобразява славата и просперитета, които биха дошли в Йерусалим, ако хората изпълнят Божиата божествена цел за тях (вижте гл. 17:25).

5. Кълна се в себе си. Израз, подчертаващ сигурността на Божието намерение да изпълни Своята цел (виж Бит. 22:16). Причината, разбира се, защо Бог се кълне по този начин е, че няма никой по-велик от Него (Евр. 6:13).

Тази къща. От контекста става ясно, че това не се отнася за Храма, а за царския дворец.

6. Ти си Галаад. „Царският дом“ тук е сравнен с „Галаад“ и „главата“ на Ливан“, очевидно заради горите, които са били по върховете на двете планински вериги. Известните „ливански кедри“ и също толкова известните „вашански дъбове“ са били използвани като подходящи символи на царска слава и престиж (виж Исая 2:13; Захария 11:1, 2). Възможно е този стих да се отнася до царската зала на Ливанската гора (виж върху Йеремия 21:14).

7. Твоите избрани кедри. Когато превзе Йерусалим, Навуходоносор го изгори красивите конструкции от кедрово дърво (Ер. 52:12, 13; срв. 2 Царе 25:8, 9; 2 Лет. 36:19).

9. Изоставиха завета. Вижте Втор. 29:24–26. „Заветът“, който направи Израел специален Божий народ, беше нарушен от народа, а не от Господ.

10. Мъртвите. Препратка към праведния цар на Юда, Йосия, за когото Йеремия е съставил тържествена плачевна песен (виж 2 Лет. 35:25). Йосия е бил силно уважаван и обичан от своя народ и преждевременната му смърт е била дълбоко оплаквана.

Този, който си отива. Препратка към сина и наследника на Йосия, Йоахаз, когото фараон-Нехао сваля от трона и отвежда в Египет (4 Царе 23:31–34; 2 Лет. 36:2–4). Съдбата на този цар, който „няма да се върне повече“ в „родната си страна“, е по-подходяща за оплакване, отколкото смъртта на Йосия, който е смъртоносно ранен на бойното поле (виж върху 4 Царе 23:29, 30; 2 Лет. 35:24) и по този начин е бил пощаден от злото, което е сполетяло народа му (4 Царе 22:20; Исая 57:1). Тези препратки към Йосия и Йоахаз показват, че времето, когато е било дадено това послание, със сигурност е било след царуването на Йоахаз (виж върху Йер. 22:1, 11).

11. Шалум. Известен още като Йоахаз (виж върху 4 Царе 23:30; 1 Лет. 3:15; 2 Лет. 36:1).

12. Той ще умре. Вижте 4 Царе 23:34.

13. Онзи, който гради. Относно самия Йоаким (виж на стих 1). Йоаким очевидно е показал пренебрежение към икономическото състояние на поданиците си, които вече са изпитвали трудностите на чуждестранното нашествие и бремето на тежките данъци (виж 2 Царе 23:35).

Камери. Буквално „камери на покрива“.

Без заплати. Йоаким очевидно е налагал принудителен труд на някои от своите нещастни поданици. Вместо да бъдат свободни, хората на практика бяха роби, получавайки храна, но без заплати.

14. Широка къща. Тоест, „къща с големи размери“, с големи покривни стаи (вижте на стих 13) и широки прозорци.

Cieled. Буквално „покрит“ или „облицован с панели“.

Цинобър. Вероятно същият червен пигмент, който е бил използван в сградите на Асирия и Египет (виж Езекиил 23:14). Възможно е да е било цинобър или червена глина и железен оксид. Йоаким много вероятно е имал суетната амбиция да подражава на архитектурната слава на египетския цар фараон Нехао, който го е поставил на трона (4 Царе 23:34).

15. Ти се затваряш в кедър. Буквално „защото се състезаваш в кедър“. Същата еврейска дума, преведена тук като „най-близо“, е преведена като „състезавам се“ в гл. 12:5. С други думи, Йеремиа упреква Йоаким за това, че се стреми да надмине великолепието, гордо демонстрирано от другите.

Не беше ли баща ти? Препратка към бащата на Йоаким, Йосия, който се радваше на нормално, уравновесен живот на разсъдък и „справедливост [буквално, праведност]“. Неговото вътрешно величие далеч надминаваше външната слава на дворците на Йоаким.

16. Не беше ли това да ме познаваш? Вижте гл. 9:23, 24. За разлика от сина си, Йосия не търси величие чрез светски постижения. Неговото величие се намираше в общението му с Господа и това общуване се разкри чрез справедливостта и милостта на Йосия към „делата на сиромаша и нуждаещите се“ (вижте Михей 6:8; Матей 25:34–40).

17. Твоята алчност. Буквално „твоята печалба“ (виж гл. 6:13; 8:10), осигурена чрез „потисничество“ и „насилие“.

Невинна кръв. Вижте гл. 26:20–23; вижте върху гл. 22:3.

18. Няма да жалеят. Ще има поразителен контраст между смъртта на Йоаким и тази на Йосия. Няма да има траур за нечестивия син, както е имало за благочестивия баща (виж 2 Лет. 35:25). Роднините на Йоаким няма да оплакват загубата на любим човек; нито пък поданиците на царя биха оплаквали загубата на своя владетел (виж 3 Царе 13:30; Марк 5:38, 39).

19. Той ще бъде погребан. Вижте гл. 36:30. Относно възможните обстоятелства около смъртта на Йоаким виж върху 4 Царе 24:5.

20. Изкачете се в Ливан. Датата на това послание (ст. 20–30) не може да бъде установена със сигурност, но стихове 24–26 показват, че посланието е било дадено по време на краткото управление на Йоахин, 597 г. пр.н.е., и е било адресирано до този цар. Планините Ливан и Васан са гледали към пътя на вавилонците, следователно са подходящо място за оплакване на бедствията на Юда.

Пасажите. Или „Аварим“, собствено име за онази част от планинската верига южно от Галаад и Васан (виж Числа 27:12; 33:47; Втор. 32:49).

Всички твои любовници. Онези народи, като асирийците и египтяните, с които Юда беше влязъл в съюз (4 Царе 16:7–9; вж. Езек. 23:5, 9; виж върху Йер. 4:30). Кулминацията на това унищожение настъпи, когато армията на фараона-Нехао беше победена от Навуходоносор при Кархемис (Йер. 46:2).

21. Твоята младост. Тоест, „младостта“ или началото на Юдея като нация, а не „младостта“ на царя.

22. Вятърът. Препратка към парещия източен вятър като символ на бедствието, което щеше да връхлети земята на Юдея (вижте гл. 4:11; 18:17).

Изяж всичките си пастири. Буквално „паси всичките си пастири“ – характерна еврейска игра на думи. Това пророчество показваше, че вавилонското нашествие ще унищожи князете и водещите мъже на Юдея.

23. Колко милостив ще бъдеш! Алтернативен превод е „как ще стенеш“ или „как ще въздишаш“. Това е силен, графичен начин за изразяване на неизбежната мизерия и обреченост, които ще сполетят владетелите и народа на Юдея.

24. Кония. Съкратена форма на Йехония или Йоахин (Йер. 24:1; 37:1; 4 Царе 24:8). Управлението на Йоахин продължава само от декември 598 г. пр. н. е. до март 597 г. (вижте стр. 505, 575, 756; също том II, стр. 96, 97; том III, стр. 92).

Печат. Евр. хотам, „печатен пръстен“. Този печат е бил символ на царската власт, която потвърждавал всеки декрет (виж 3 Царе 21:8; Агей 2:23). Това било най-ценно притежание (виж на С. от Сол. 8:6).

И все пак бих те откъснал. Или „и все пак бих те откъснал“. Бог така енергично заяви Неговата присъда над Йоахин (виж Йер. 24:1; 29:1, 2; срв. 4 Царе 24:12, 15).

25. Навуходоносор. За този правопис вижте гл. 21:2.

26. Майка ти. Поради младостта на Йоахин, когато се възкачва на трона, е много вероятно майка му, Нехушта (4 Царе 24:8; Йер. 29:2), да е упражнявала голямо влияние по време на царуването на сина си (виж върху Йер. 13:18). Поради това, когато царуването на Хония приключва, нейната власт също приключва.

В друга страна. И майката, и синът бяха отведени като пленници във Вавилон от Навуходоносор (Ер. 29:1, 2; вж. 4 Царе 24:10–15).

27. Не се е върнал. Съвсем очевидно е, че Йоахин никога не се е върнал в земята на Юдея, защото той все още беше пленник, когато Амел-Мардук (Зъл-Меродах) се възкачи на трона на Вавилон (виж гл. 52:31–34), и така продължи „през всичките дни на живота си“.

28. Идол. Евр. 'eṣeb, „форма“, „нещо“; т.е. „нещо оформено“. Тази дума се използва в съпоставяне с думата „съд“, която от своя страна се отнася до керамика, изработена от грънчар. Йоахин е отхвърлен „съд“, хвърлен във Вавилон.

Семе. Евр. зера', което означава или „семе [на растения и др.]“, или „потомство“, „потомци“. Това позоваване изглежда предполага, че въпреки че Йоахин е бил само на 18 години по това време (597 г. пр.н.е.), той вече е имал едно или повече деца. Клинописни записи го посочват като имал пет деца през 592 г. пр.н.е. (виж 2 Лет. 36:9).

29. Земя. Или „земя“ (виж на гл. 4:20). Трикратното повторение на думата подчертава сигурността на Божията цел относно Юдея (вж. Лука 22:31; Йоан 8:51; 10:1).

30. Бездетен. Втората половина на стих 30 обяснява това така, че никой от Йоахин „потомство“ (виж на стих 28) или потомство, ще седне на трона му. Нито преките деца на Йоахин, нито по-късните му потомци някога са управлявали Юдея. Дори когато Зерубавел става водач на евреите, които се завръщат от плен, той не управлява като цар (виж РК 451).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

13–15 Те 27

13–17 МН 337; РК 429

17 Те 27

18, 19 РК 430

ГЛАВА 23

1 Той пророкува за възстановяване на разпръснатото стадо. 5 Христос ще ги управлява и ще ги спаси. 9 Срещу лъжепророци 33 и присмивачи на истинските пророци.

1. Горко. В самата глава 23 няма указание за датата на това послание за горко.

Въпреки това, тъй като пророчеството е поставено между послание, дадено преди пленяването на Йоахин (гл. 22:20–30), и послание, което следва непосредствено след пленяването му (гл. 24), не е неразумно да се предположи, че това послание от гл. 23 е дошло през 597 г. пр.н.е.

Пастори. Буквално „пастири“; гражданските управници на Юдея, както и свещениците и пророците (вижте гл. 2:8). Йеремиа представя (гл. 23:1–8) контраста между тези лъжливи пастири и истинските, които Бог ще издигне. Показателно е, че приблизително по същото време, в земята на изгнанието, Езекиил по подобен начин противопоставя лъжливите пастири на истинските (вижте Езекиил 34).

Моето пасище. Целенасочено напомняне към водачите на Юда, че Господ е истинският Пастир на Своето стадо (виж Пс. 23; 79:13; 100:3; Йоан 10:11–15).

2. Разпръснаха стадото ми. Това обвинение беше буквално, както и духовно вярно. В резултат на пренебрежението, тиранията, слабостта и отстъпничеството на техните владетели, израилтяните бяха разпръснати в Египет, Асирия, Вавилон и др.

Ще посетя. Вижте Пс. 8:4; Пс. 59:5. Тъй като неверните пастири не бяха „посетили“ стадото с цел да се погрижат за нуждите на овцете, Бог щеше да „посетят“ тези пастири с цел да ги накаже за „злото“ на техните „дела“.

3. Доведете ги отново. Въпреки че сигурна и окончателна гибел щеше да сполети „пастирите“ или управниците, имаше надежда за „останалите“ от стадото. Пророкът донесе тези послания на надежда на Юдея точно по времето, когато обсаждащите армии на Вавилон бяха доведени срещу Йерусалим (виж РК 427), може би по времето, когато Йоахин беше обсаден през 597 г. пр.н.е. (виж на стих 1).

4. Ще ги пасе. Злите пастири „пасеха себе си, а не пасеха стадото“ (Езекиил 1:2).

34:8). Бог е планирал пастирите на възстановяването да бъдат верни на името и доверието си и да бъдат верни подпастири на „началника на Пастиря“ (1 Петрово 5:2–4).

5. Клон. Вижте върху Исая 11:1; Захария 3:8; 6:12.

Цар ще царува. Или „Той ще царува като Цар“, отнасящо се до „Клон“, Христос, който ще управлява със „съд и справедливост“ царството на изкупените (виж Исая 9:6, 7; Дан. 7:13, 14; Откр. 11:15).

6. И Израел. Обещанието за възстановяване на онези, които бяха верни, беше дадено на всички хората, както домът на Юда, така и домът на Израел (вижте гл. 3:18).

Господ, нашата правда. Заглавие, което насочва вниманието към факта, че правдата идва само чрез Христос (виж Рим. 1:16, 17; 3:21–25; 8:1–4; 9:30–33).

7. Край. „В идните векове избавлението, извършено“ в полза на Божия народ, „щеше да надмине по слава това, извършено за израилтяните по време на Изхода“ (РК 427; виж върху Йеремиа 16:14, 15).

8. Северна страна. Вижте гл. 1:14.

9. Заради пророците. Тази фраза донякъде рязко започва нова част от главата, в която се изобличава нечестията на лъжепророците.

10. Прелюбодейци. Както буквално, по отношение на разпуснатия живот на тези лъжепророци, така и духовно, по отношение на поклонението им на други богове (вижте на гл. 5:7).

Техният път. Техният начин на живот.

Тяхната сила. Буквално „тяхната сила“; това, с което се гордееха, вместо с праведността.

11. Профан. Тоест, „безбожни“ или „нерелигиозни“. Тези свещеници и пророци станаха толкова нечестиви, че се осмелиха да продължават злите си пътища в Храма, „дома Господен“ (вижте Йер. 7:8–11; 32:31–34; Ез. 8:3–16).

12. Тяхното посещение. Тоест, „тяхното наказание“ (вижте върху Пс. 8:4; Пс. 59:5).

13. Глупост. Евр. типла, „неприлично“ или „неприятно“. Тук Йеремиа говори за злото на лъжепророците на северното царство Израел, за да подчертае по-голямото осъждане, което лежи върху тези от южното царство Юда заради тяхното отстъпническо състояние (вж. гл. 3:6–10).

Пророкували са в името на Ваал. Тоест, те са давали религиозни наставления в името на Ваал (3 Царе 18:19; 3 Царе 22:6, 7).

14. Ужасно нещо. Лицемерната дързост на лъжепророците, която ги е довела до Пророкуването в името на Господа, докато престъпваха заповедите на Господа, беше по-„ужасно“ за Еремиа дори от откритото поклонение на Ваал. Поради самата природа на греха на лицемерието, има повече надежда за открития грешник, отколкото за лицемерите (виж 5С 144).

Като Содом. Тези духовни водачи станаха толкова зли, че подобно на Исаия, Йеремиа ги оприличава на „жители“ на градовете в равнината (виж Исаия 1:10).

15. Гал. Вижте гл. 8:14; 9:15.

Богохулство. Тоест „безбожие“ (вижте на стих 11).

16. Господ на Силите. Вижте на гл. 7:3.

Да ви направя суетни. Буквално „да ви накарам да станете суетни“, тоест да ви изпълня с напразни надежди. Това разкрива разликата между истинските и лъжепророците. Първите укоряваха хората за греховете им, произнасяйки върху тях Божиите наказания, ако не се покаят. Вторите успокояваха и окуражаваха хората с измамни уверения за мир, които не излизаха „от устата на Господа“ (вижте гл. 14:13).

17. Мир. Вижте гл. 6:14.

Въображение. По-скоро „инат“ (виж гл. 3:17; 13:10; 18:12). Изказванията на Лъжепророците утвърждаваха народа в беззаконието му, вместо да го доведат до покаяние.

18. Стоеше в съвета. Тоест, кой от тези лъжепророци е бил допуснат от Бога, за да сподели Неговите тайни планове и цели? Вижте Амос 3:7.

19. Вихрушка. Графично изобразяване на яростта и силата на Божия гняв върху престъпниците.

20. Не се връща. Тоест, Божият „гняв“ няма да се върне, докато Божията цел не бъде изпълнена.

В последните дни, след вавилонския плен, Божият народ ще разбере, че това е било за тяхно наказание и дисциплина (виж Езекиил 14:22, 23).

21. И все пак те бягаха. Тези лъжепророци бяха като самопровъзгласили се пратеници, които, без да чакат царската заповед, се втурнаха от царския двор, за да съобщят на народа от царското име това, което не им беше наредено да публикуват (вижте 2 Царе 18:22–29).

22. По моя съвет. Вижте стих 18. Истинският Божи пратеник е познат като такъв по неговите добри плодове (Матей 7:20, 21).

23. Бог наблизо. Докато истинските пророци са извършвали работата си с убеждението, че Бог е близо до тях в мисли и действия (виж Пс. 73:23–26; 139:7–12), лъжепророците са действали така, сякаш Господ е „далеч“, безразличен към целите и делата на хората (виж Пс. 10:11; 73:11; 94:7).

24. Може ли някой да се скрие? Предупреждение с оглед на Божието вездесъщество (виж Пс. 139).

25. Сънувах. Често срещано твърдение на лъжепророците. Повторението на фразата е за акцент.

27. За Ваал. Вижте стих 13.

28. Какво е плявата? Господ противопоставя истинското откровение, което дава на хората, на това, което е лъжливо (ст. 32). Няма да е трудно да се види кое е „плява“ и кое е „пшеница“.

29. Огън. Когато словото Господне бъде изречено, то унищожава злото, пречиства доброто и поглъща като плява думите на лъжепророците (вижте Йер. 5:14; 20:9; Пс. 39:3; 1 Кор. 3:12, 13).

Като чук. Друга графична фигура на речта (вж. Мат. 21:44; Евр. 4:12).

30. Открадни думите ми. Местоимението „моите“ показва, че тези лъжепророци са облекли заимстваните си послания в езика на истинските пророци, за да си осигурят по-голяма измама.

31. Той казва. Евр. *pe'um*, не обикновената еврейска дума за „говорене“, а дума

това се отнася конкретно до божествено изказване. Употребата на думата „неум“ от лъжепророците подчертава безочливостта на техните измамни твърдения.

32. Чрез лекомислието си. Буквално „чрез хваленето си“.

33. Бремя. Евр. *maśśa'*, „изказване“ (виж върху Исаия 13:1).

Какво бремe? Очевидно лъжепророците надменно са изисквали какво божествено изказване е имал за тях Йеремиа. Повтарянето на въпроса предава чувство на ирония. В LXX и Вулгата пише: „Вие сте бремeто“; тоест, посланието е за вас и за вас.

34. Бремeто на Господа. Специалният Божи съд ще падне върху онзи, който с безбожна безгрижност и хвалба изрича тези думи.

35. Какво отговори Господ? Очевидно протест срещу дръзко безбожните употреба на думите „бремeто на Господа“ (ст. 34). Отхвърляйки подобно подвеждащо учение, Йеремиа призовава хората да вярват в истинските изрази на божествената воля, които са истинският отговор на проблемите и трудностите на Юда.

36. Господ на Силите. Вижте гл. 7:3.

37. Какво има Господ? Повторение за акцент (вижте на стих 35).

39. Аз ... напълно ще те забравя. Или „със сигурност ще те забравя“; силно емфатичен начин за изразяване на Господното наказание върху тези измамници, когато превземането и разрушението на Йерусалим от предстоящото вавилонско нашествие ще доведе до техния плен (виж 2 Царе 25:1–21).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 ГК 655

3–6РК 426

5 ТМ 16

5, 6 АА 223

6 DA 578; MB 18; 6T 91

7, 8 РК 427

11 PK 449

18 3T 441

21 RC 51

28 AH 192; COL 40; CT 541; CW 47, 147; Ev 86, 210; FE 307, 381, 451; MYP 286; TM

318, 334; 1C 602; 7C 153, 204; 8C 302

29 5T 254

6

ГЛАВА 24

1 Под образа на добрите и лошите смокини, 4 той предсказва възстановяването на онези, които бяха в плен, 8 и опустошението на Седекия и останалите.

1. Показа. Тоест, във видение (вижте Йер. 1:11–13; Зах. 1:8).

Навуходоносор. Вижте гл. 21:2.

Йехония. Вижте гл. 22:24. Контекстът подсказва, че видението е дошло скоро след

Йоахин е пленен (597 г. пр.н.е.), вероятно преди края на годината.

Князе. Водещите мъже на Юда (виж гл. 27:20).

Дърводелците и ковачите. Буквално „занаятчиите и ковачите“ (вижте 2 Царе 24:14). Премахването на тези квалифицирани работници ограничи възможността за изработване на оръжия или защитни съоръжения (вижте 1 Царе 13:19) и несъмнено осигури на Навуходоносор допълнителни занаятчийски за строежа на великолепните сгради, които той издигаше във Вавилон.

2. Първи узрели. Обикновено смокините са се събирали в началото на август. Тези, които са били „първозрелите“ (Осия 9:10), „летните плодове“ (Михей 7:1), „бързите плодове преди лятото“ (Исаия 28:4), са били смятани за избран деликатес.

Лоши смокини. Буквално „лоши смокини“, тези, които не можеха „да се ядат“, вероятно защото те бяха повредени, изгнили или от неприятен за вкус вид.

3. Какво виждаш? Въпросът би трябвало да запечата значението на символите в съзнанието на Еремия.

4. Отново думата. Това означава, че на пророка е бил даден период от време, докато „... „слово от Господа дойде до него“, за да размисли върху това, което му беше показано, въпреки че интервалът може да е бил много кратък.

5. Като тези добри смокини. Онези, които бяха „отведени в плен“, бяха предопределени да се измъкнат далеч по-добри от онези, които останаха (вижте стих 6). Те изглеждаха склонни да приемат Божието ръководство, въпреки че това означаваше лично пленничество.

6. Завинаги. Материално и икономически състоянието на евреите във Вавилон по време на Времето за завръщане от плен е било много по-дълго от това на робите или затворниците (виж Йер. 29:4–7, 28; вж. Ездра 2:1, 64–70). Книгите на Ездра и Неемия показват толерантната благосклонност, на която са се радвали пленниците от Юда под управлението на персийските монарси. Опитът на Даниил и неговите събратя доказва колко високо са могли да се издигнат евреите в правителствените кръгове. Всъщност, именно поради това задоволително състояние на нещата много от пленените евреи не са се върнали в родната си земя, когато им е била дадена възможност да го направят. Истинското добро, което Бог е имал предвид за пленниците, обаче е било тяхното повторно установяване в Палестина и пълното им възстановяване на заветните привилегии (виж стр. 31).

⁶ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ер. 15:9). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

7. Аз ще бъда техен Бог. До известна степен това се изпълни в историята на следпленниците евреи, както се вижда от факта, че никога повече не са били идолопоклонници. Пленът ефективно ги е излекувал от всички склонности в тази посока. Обещанието обаче е включвало пълно възстановяване на заветните привилегии (виж стр. 31).

8. Които остават в тази земя. Вижте стих 5. Последващата история разкри, че онези, които са останали, са се справили много по-зле от онези, които вече са били отведени в плен (вижте стихове 9, 10).

В египетската земя. Тези, които живеяха в Египет, несъмнено щяха да споделят съдбата на онези, които по-късно избягали в тази страна (вж. гл. 44:26–30).

9. Предайте ги, за да бъдат премахнати. Буквално „дайте ги за ужас“; тоест, злото преживяването на Юдея би накарало други царства да бъдат изпълнени с ужас.

10. Мечът. Вижте гл. 14:12.

Извън земята. Кулминацията на наказанието за тези непокорни е пълното им отстраняване от земята на наследството, независимо дали става дума за изгнание, бягство или смърт.

Повечето от евреите, останали в Юдея след третото депортиране във Вавилон през 586 г. пр.н.е. доброволно избягал в Египет след убийството на Годолия няколко месеца по-късно. Те направиха това въпреки предупреждението на Йеремиа, че подобен начин на действие би осуетил самата цел, която го е подтикнала – страх от по-нататъшни страдания от ръцете на Навуходоносор (виж гл. 42). Не е чудно, че Бог е представил тези перверзни мъже като „непослушни смокини“.

ГЛАВА 25

1 Еремия, укорявайки непослушанието на юдеите към пророците, 8 предсказва седемдесетгодишното пленничество, 12 а след това и разрушението на Вавилон. 15 Под образа на чаша вино той предсказва унищожението на всички народи. 34 Виенето на пастирите.

1. Четвъртата година на Йоаким. Посланието от гл. 25 определено е поставено в годината веднага след отвеждането на първите еврейски пленници във Вавилон (виж Дан.

1:1). Това послание, дадено през четвъртата година на Йоаким, или 605, или 604 г. пр.н.е., изглежда е предшествало притчата на пророка за грънчарския съд (виж Йер. 18; 19; РК 431).

Първа година. Навуходоносор наследява трона на баща си през лятото на 605 г. пр.н.е., което ще бъде годината на неговото възкачване на престола. Неговата първа година ще бъде следващата пълна календарна година, започваща, според еврейското летоброене, през есента на 605 г., а според вавилонския календар - през пролетта на 604 г. (виж стр. 505, 755, 756; също том II, стр. 138, 160, 161; том III, стр. 91, 92).

Навуходоносор. Вижте гл. 21:2.

3. Тринадесетата година. Еврейската гражданска година 628/627 г. пр.н.е. (виж гл. 1:2).

Двадесет и трета година. 23-ият ден от личното служение на Йеремиа, не непременно календарна или царска година; вероятно пример за годишнина от първото му послание, може би в края на 13-тата година на Йосия. Само по този начин 23-тата година е могла да се удължи в първата година на Навуходоносор. (Някои я броят включително до годината на възкачването му на престола.)

Ранно ставане. Идиом, показващ упорито усилие (виж гл. 7:13).

5. Обърнете се. Този призив за покаяние, обръщане във вярата и послушание изрично излага мисията на истинския пророк (вж. 4 Царе 17:13; Езекиил 18:30–32).

Завинаги и завинаги. Ако израилтяните бяха изпълнили божествената си съдба, заселването им в земята щеше да бъде постоянно (виж стр. 30).

7. Твоята собствена вреда. Вижте гл. 24:9.

8. Господ на Силите. Вижте на гл. 7:3.

9. Всички семейства. Различните раси, покорени от Навуходоносор и които са осигурявали мъже за служба във вавилонските армии.

От север. Вижте гл. 1:14; 4:6.

Навуходоносор. Относно този правопис вижте гл. 21:2.

Моят слуга. Вижте гл. 27:6; 43:10. Кир е бил обозначен по подобен начин като Божи „слуга“ по това, че ще извърши дело, което Бог желае да бъде извършено (виж Исая 44:24 до 45:5).

Удивление. Евр. шама, „ужас“ (виж на гл. 5:30).

Съскане. Тоест, подигравка.

10. Гласът на веселието. Не само тези звуци на радост (вижте на гл. 7:34) щяха да бъдат чути не повече, но също и „звукът на воденичните камъни“, смилането на зърно от жени (Исх. 11:5; Мат. 24:41) и „светлината на свещта“ щеше да угасне. Картината, представена в Йер. 25:10, изобразява пълния разпад на семейния живот, както по отношение на периодите на радост, така и на ежедневието му (виж Откр. 18:22, 23).

11. Удивление. Буквално „ужас“ (вижте на гл. 5:30).

Седемдесет години. Това споменаване на 70-годишния период включва непосредствено народите около Юдея (виж стих 9), докато гл. 29:10 се отнася само за пленяването на Юдея. Обаче, LXX превежда това последно изречение като „и те ще служат между езичниците седемдесет години“, което е в съответствие с гл. 29:10, като се отнася до прилагането на 70-те години само за евреите.

Този период от 70 години обикновено се приравнява със 70-годишния период на еврейската плен (гл. 29:10). И двата периода могат да се отброят от 605 г. пр.н.е. до 536 г. пр.н.е. включително (за обсъждане на този 70-годишен период вижте том III, стр. 90–92, 94–97).

12. Ще накажа. Това пророчество срещу Вавилон започна да се изпълнява, когато „мидяните и персите“ превзеха града, убиха Валтасар и сложиха край на Нововавилонската империя (Дан. 5:17–31). Въпреки че Вавилон беше използван от Бог, за да накаже собствения Си народ, това не освободи вавилонците от наказание за собствените им беззакония (вж. Йер. 50; 51; вж. Ис. 10:5–16).

Вавилонският цар. Като един от главните врагове на Израел в старозаветните времена, Вавилон станал подходящ символ в книгата Откровение на отстъпническото християнство в неговото противопоставяне на Божия народ на остатъка (вижте Откр. 14:8; 17:5; 18:2). В голяма степен символите на книгата Откровение са извлечени от преживяванията на буквалния Израел в древността или са основани на символичните послания на старозаветните пророци (вижте АА 585). Поради тази причина, когато се изучават символите на книгата Откровение, е важно да се обърне най-внимателно внимание на техните еквиваленти в старозаветната история и пророчества. Само на такъв фон символите на Откровението придобиват пълното значение, което Вдъхновението е възнамерявало да предадат.

Няколко аспекта на наказанието на буквалния Вавилон, както е посочено в Йеремиа 25, са ценни във връзка с изучаването на наказанието на мистичния Вавилон, както е изложено в Откр. 16 до 19 (вижте върху Ис. 14:4). Обърнете внимание на следното:

Еремия 25	Откровение 16 до 19
1. „Ще отнема от тях гласа на веселие... младоженец... булка“	1. „Гласът на свирачите на арфи... воденичен камък... младоженецът... невестата няма да се чува вече в теб“ (18:22, 23).
• • . . воденични . . свещ“ (ст. камъни. 10).	
2. „Ще накажа вавилонския цар“ (ст. 12).	2. „Великият Вавилон дойде в памет пред Бога“ (16:19; вж. 17:1; 18:7, 8).
3. „Ще им въздам 3. „Възнагради я... според делата ѝ“ (18:6).	

според делата им“ (ст. 14).

4. „Чашата с вино от тази ярост“ (ст. 15).

5. „Меч върху всички жители на земята“ (ст. 29).

6. „Господ ще изреве отгоре и ще издаде гласа Си от свялото Си обиталище; ... ще извика“ (ст. 30).

7. „Господ има спор с народите“ (ст. 31).

8. „Зло ще излезе от народ на народ“ до (ст. 32).

9. „Убитите от Господа“ (ст. 33).

4. „Чашата с виното на яростта на гнева Му“ (16:19).

5. „Останалите бяха избити с меч“ (19:21). „Остър меч, за да поразят с него народите“ (19:15).

6. „И дойде силен глас от небесния храм, от трон“ (16:17).

7. „Той ги събра на място, наречено на еврейски Армагедон“ (16:16). език „С правда той съди и воюва“ (19:11; вижте също 17:14; 19:15, 19).

8. „Духовите на бесовете, вършейки чудеса, ... отиват при царете“ на земята и на целия свят“ (16:14).

9. „Останалите бяха убити с меча на този, който седеше на кон“ (19:21).

14. Служат на себе си от тях. Буквално „направете ги слуги“. В божествено възмездие вавилонците, тогава водещата нация в света, от своя страна щяха да станат роби на своите завоеватели.

15. Вземете чашата с вино. Вижте Пс. 75:8; Ис. 51:17, 22; Откр. 14:10.

16. Те ще пият. Графично изобразяване на паниката и ужаса, преживени от различни народи, докато вавилонският завоевател настъпва към тях. Виното на Божия гняв (виж стих 15) ще ги опияни, така да се каже, със страх и отчаяние (виж Исая 51:17, 22; Йеремиа 51:7; Авак. 2:16; срв. Откр. 14:10; 17:4; 18:3).

17. Взех чашата. Тоест, пророкът направи това образно, като изля своята пророчества срещу тези народи.

18. Юда. Еремия започва разказа за божествените съдби с пророчество за наказанието, произнесено над собствения му народ за беззаконието му, а след това преминава към това, което ще бъде нанесено на други народи (виж 1 Петрово 4:17).

Удивление. Буквално „ужас“ (вижте на гл. 5:30).

Съскане. Израз на подигравка.

19. Фараон. Цар на Египет по това време е Нехао II (610–595 г. пр.н.е.), който е победен от Навуходоносор при Каркемиш.

20. Смесени хора. Или „смесено множество“ (вж. Йер. 50:37; срв. Изх. 12:38; Неем. 13:3). Вероятно е алузия към йонийците и карийците, които Псамик I, бащата на Нехао II, е заселил в Египет и които са били използвани в египетската армия като помощни войски (виж Херодот ii. 152, 154; виж също Дан. 2:39).

Уз. Относно местоположението на тази земя вижте Йов 1:1.

Земя на филистимците. Това включва четирите града, които следват непосредствено след това: Аскалон, Аза (същият като Газа), Екрон и Азот.

Остатък от Азот. Вероятно алузия към факта, че египетският цар Псамтик I (виж том II, стр. 90) превзе Ашдод след 29-годишна обсада (виж Херодот ii. 157).

22. Острови. Евр. 'i, „остров“, „крайбрежна земя“ или „бряг“. Островите и бреговете на Средиземно море (вижте Исая 49:1).

23. Дедан. Вижте върху Езекиил 25:13.

Бъз. Местоположението е несигурно. Някои смятат, че е било в Арабия.

Са в най-отдалечените ъгли. Тоест, тези, които си подстригват косата по определен начин (виж гл. 9:26).

24. Смесените хора. Вижте стих 20.

25. Зимри. Име на държава, което не се среща никъде другаде в Библията или извън нея. Някои смятат, че е свързано със Зимран, най-големият син на Авраам от Хетура (Бит. 25:1, 2), и че местоположението му тук показва арабско номадско племе югоизточно от Палестина. Други го смятат за загадъчно име за Елам.

Елам. Вижте върху Бит. 10:22.

26. Шешах. Някои го смятат за загадъчно име на Вавилон, получено чрез средство, известно като атбаш (виж гл. 51:1). Когато се декодират, съгласните ш-ш-к са равни на ббл, еврейската форма на Вавилон. Други смятат, че Шешах може да представлява акадското Шишку, име на Вавилон, появяващо се в късни царски списъци.

Пийте след тях. След като принуди другите народи да изпият чашата на поражението, самият Вавилон от своя страна щеше да преживее същото.

27. Пийте и се напивайте. Еремия сякаш се връща към стихове 15, 16 (вижте коментарите там), изобразявайки ужаса и отчаянието, които сполетяват мъжете чрез мъките на международните конфликти.

Изхвърляне на плячка. Поразително представяне на отказването или изхвърлянето на плячка, взета във война.

29. Започвам да докарвам зло. Отново, както в стих 18, картината на божествения съд започва с гледна точка на наказанието на израилтяните (виж 1 Петрово 4:17). Ако Йерусалим не може да избегне халдейското нашествие, със сигурност околните народи не могат. Следователно те, както и Юдея, ще постъпят мъдро, ако се подчинят на вавилонското иго (виж Йер. 49:12).

30. Ще реве. Стихове 30–33 обобщават чрез драматична фигура посланието на глава 25. По-рано пророкът отбеляза наказанията, които ще сполетят Юда и всички народи около нея (ст. 9), и накрая Вавилон (ст. 12). Сега, накратко, Бог е представен като изригващ от Своето обиталище, за да накаже всички народи.

Тези думи ще се изпълнят отново в заключителния конфликт на народите непосредствено преди второто пришествие на Христос (виж GC 656, 657; PP 340).

Върху жилището му. Буквално „срещу пасбището му“ (виж Йоил 3:16; Амос 1:2).

Викай. Сравни 1 Сол. 4:16.

31. Спор. Евр. ребро, „спор“ или „съдебен спор“. Образът е този на Бог, който съди нечестивите народи.

Към меча. Символ на унищожението чрез война. В последния конфликт на народите нечестивите ще загинат по различни начини (вижте GC 657).

32. Голям вихрушка. За коментар вижте гл. 23:19.

Крайбрежията на земята. Тоест, от най-отдалечените краища на земята (виж гл. 6:22).

33. Убитите от Господа. Вижте Исаия 34:1–4; 66:15, 16, 24; GC 657.

Да не бъдат оплаквани. Да не получат уважението на обичайната погребална служба би добавило към позорното значение на наказанието им.

34. Вие, пастири. Онези, които бяха лъжливи водачи на народа на Божието пасбище (вижте гл. 23:1). Същото „горко“ е изречено срещу лъжливите религиозни водачи, които в последните дни са накарали хората да се уповават на лъжа (Велика божествена книга 655).

Валя се. Буквално „търкалям се“. „Търкалям се“ може да бъде последвано от предоставените думи „в пепелта“ (както в KJV) или може да се добави друг израз, който отговаря на контекста,

като например „на земята“ или „в праха“. Действието беше израз на траур и скръб.

Главен. Буквално „могъщите“, тоест вождовете и капитаните на народа.

Приятен съд. LXX превежда това изречение като „и ще паднете като отборни овни“.

35. Главен. За коментар вижте ст. 34.

36. Ще бъде чут. Пропускането на тези думи сякаш засилва силата на изречението, което изобразява Йеремиа като действително чуващ „вика“ и „войа“ на водачите на народа.

37. Жилища. Или буквално „пасища“ (вижте на стих 30).

38. Като лъвът. „Божият Агнец“ е също „Лъвът от племето на Юда“ (Откр. 5:5).

„Лъвът“ ни напомня не само за картина на царско величие, но и за графично представяне на разрушителната сила, като тази, която Господ ще използва, когато извърши „странното си действие“ на унищожаване на нечестивите (вижте Исаия 28:21). Тук Йеремиа отново използва образа от стих 30, който символизира „яръстия гняв“ на Господа като рев на лъв (вижте Амос 3:8), който напуска „скривалището“ си в гората, за да търси плячката си.

Свирепост. Евр. *charon*, „горящ“; винаги в смисъл на „гняв“ и се използва само за Бог в Стария завет.

Потисник. Евр. *йона*, причастие на *яна*, „да потискам“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–38РК 430, 431

2, 3 РК 430

5 РК 319

8–11РК 430

12 РК 552

15–19РК 431

29 РК 450

30 ПП 340; 1Т 354

31 ГК 656; МЛ 362; Те 231

33 ЕВ 290; GC 657; SR 415

34, 35 ГК 655

ГЛАВА 26

1 Еремиа чрез обещания и заплахи увещава към покаяние. 8 Затова е заловен, 10 и изправен пред съда. 12 Неговото извинение. 16 Той е оправдан в съда, чрез примера на Михей, 20 и Урия, 24 и чрез грижата на Ахикам.

1. Начало на царуването. Това не е точна дата (вижте гл. 28:1), но може спокойно да се каже, че може да се счита, че е станало някъде около между 609 и 605 г. пр.н.е. Със сигурност това е било преди първата обсада на Йерусалим от Навуходоносор (виж върху Дан. 1:1), защото вавилонците не са споменати в главата, а Йоаким е изобразен като приятелски настроен към Египет. Посланието на беседата в храма от Йер. 7-10 е обобщено накратко тук, в гл. 26. Реакциите на беседата от народа и водачите и крайният резултат от целия инцидент са записани само тук (виж върху гл. 7:1; виж също П.К. 415–419).

2. Застанете в съда. Вижте гл. 7:2. Стихове 2–6 от гл. 26 са обобщение на гл. 7:1–

15. Много е вероятно този инцидент да се е случил на някой от празниците, които са събирали поклонници от всички краища на страната.

Не намалявай нито дума. Очевидно божественото послание е трябвало да съдържа нещо, което Йеремия щеше да се свие да говори на хората.

3. Ако е така. Тоест, „може би“. Заплахата, която следва (виж стих 6), е толкова сериозна, че е изразена с надеждата, че може да не се наложи да бъде изпълнена.

Покайте се. Вижте стих 19.

4. Да ходят в Моя закон. Отговорност на пророка беше да учи хората на изискванията, които Божият закон им поставя, и да се стреми да ги обясни ясно за тяхното разбиране (вж. гл. 7:25–28; 25:4–7).

5. Ранно ставане. Вижте гл. 7:13.

6. Направете този дом като Сило. Мястото на древното светилище беше разрушено (вижте гл. 7:12, 14).

7. Свещеници и пророци. Йеремия е бил упълномощен от Бог да донесе предупреждение по специален начин на двата ордена, към които самият той принадлежи – на първия по рождение (виж гл. 1:1), а на втория – по божествено назначение (виж гл. 1:5). Лъжепророците са били особено враждебни към Йеремия (гл. 23:9–40).

8. Непременно ще умреш. В беззаконието и самозаблудата си свещениците, пророците и „целият народ“ решен да заглуши обвинителния глас на онзи, който беше верен в посочването на техните беззакония.

9. Защо пророкува? Че Храмът, който беше гордостта на израилтяните и слава (виж гл. 7:4), трябва да понесе съдбата на старото светилище в Сило, беше непоносима мисъл, която сплоти „целият народ“ срещу пророка. Народът беше възложил цялото си доверие на стриктното спазване на външните религиозни служби на Храма.

10. Юдейските князе чува. Очевидно тези царски владетели не са присъствали, когато Йеремия предал божественото предупреждение, но били в „царския дом“, вероятно на съвет с царя. Когато стигнали до Храма, те „седнали“, за да чуят какво ще каже Йеремия след това.

11. Достоен да умре. Тук имаме добър пример за порочната инициатива и метод, толкова характерни за Тъмните векове, които предаваха лъжливо обвинение в ерес и богохулство на светската власт на държавата за наказание и смърт.

12. Господ ме изпрати. Винаги отговорът на истинските пророци и проповедници на Словото е, че тяхното послание не е по техен собствен избор и измислица, а идва чрез тях директно от Бога (вижте 2 Царе 23:1–3; Амос 3:7, 8; 2 Петрово 1:20, 21).

13. Поправете се. Защитата на Еремия беше просто и единствено посланието, което Бог имаше дадено му. Ако Божият народ се поправи, заплашеното унищожение все още можеше да бъде избегнато.

Господ ще се покае. Вижте стих 19.

14. В твоите ръце съм. С това дръзко пренебрежение към собствената си безопасност Еремия добави към силата на посланието му и всъщност по този начин запази живота му. Князете бяха доволни от искреността на Йеремия и предприеха мерки, за да защитят живота му (виж РК 418).

15. Но знайте със сигурност. Пророкът се обръща не към свещениците и пророците, от които не може да очаква справедливост, а „към всички князе и към целият народ“ (вж.

ст. 12). Особено князете се поколебаха да пролеят невинната кръв на някой, който говори не от свое име, а от Божието име.

16. Недостоен да умре. Чрез своето директно послание Йеремиа очевидно обърнал общественото мнение в своя полза и по този начин животът му бил пощаден.

17. Старейшините. Наричани така или заради официалното им превъзходство (вижте 1 Царе 8:1; 20:7) или заради възрастта им. Голямо уважение се отдаваше на мнението на онези, които притежаваха както възраст, така и мъдрост.

18. Михей. Идентичен с автора на книгата Михей (виж Михей 1:1; стр. 22).

19. Бой се от Господа. Макар че няма друго споменаване на това конкретно преживяване в Писанията, това съответства на характера на Езекия (виж 2 Лет. 29:4–10; 32:26).

Господ се разкая. Вижте върху Бит. 6:6; Изх. 32:14; Числа 23:19; Съдии 2:18; Йоил 2:13.

Докарват голямо зло. Мисълта на евреите е, че те са правили или биха могли да правят голямо зло срещу себе си, ако отнемат живота на невинен пророк. В LXX се казва: „Защото ние сторихме голямо зло срещу собствените си души.“ Този стих е паралелен на съвета на Гамалиил, докато той стоеше пред съвета: „Но ако е от Бога, не можете да го съборите, за да не се окажете дори в борба с Бога“ (вижте Деяния 5:34–39). Резултатът от този съвет, даден от старейшините, беше да отвори пътя за Йеремиа да продължи служението си. До голяма степен благодарение на подкрепата, оказана на пророка от Ахикам (виж Йер. 26:24), този съвет на старейшините беше взет под внимание от управниците на народа.

20. Урия. Този инцидент вероятно е записан, за да покаже, че преживяването на Еремиа не е било уникално.

21. В Египет. Вижте паралелните случаи с Йеровоам (3 Царе 11:40), Адад (3 Царе 11:17, 18) и Йосиф и Мария (Матей 2:13–15). Страната по поречието на Нил често е била убежище за бежанци от Юдея.

22. Изпратил мъже в Египет. Древни договори съдържаха клауза, в която и двете страни обеща да върне политическите затворници в страната им на произход.

Елнатан. Вероятно тъстът на царя (виж 4 Царе 24:8). Елнатан бил един от князете, благосклонно настроени към Йеремиа (Йеремиа 36:12).

23. Доведе Урия. За по-ранни случаи на мъченичеството на пророците вижте 1 Царе 19:10, 14; 2 Летописи 24:19–22. Според еврейската традиция Исаия бил „разсечен с трион“ от Манасия (вижте Евр. 11:37; EGV, Допълнителни материали, върху Ис. 1:1). С Урия се отнасяли изключително срамно. „На трупа му“ било отказано погребение с бащите му и било „хвърлено... в гробовете на простолудията“ в долината Кедрон. По-късно царят, който извършил това безчестие, бил „погребан като на магаре“, без обичайните погребални почести или траур (Йеремиа 22:18, 19).

24. Ахикам. Бащата на Ахикам вероятно е бил Шафан, известен писар по време на реформацията на Йосия, този, който е ръководил възстановяването на Храма (виж 4 Царе 22:3, 8–14; 2 Лет. 34:8, 14–21). Братята на Ахикам, Гемария (Ер. 36:12, 25) и Еласа (гл. 29:3), са били с подобен благороден характер. Именно при сина на Ахикам, Годолия (виж гл. 40:6), „управител на градовете на Юдея“, Йеремиа намира убежище след завладяването на Юдея от Навуходоносор (гл. 40:5, 6).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–24ПК 415–418; 4Т 165–168

2, 3 4Т 165

4–6ПК 415; 4Т 166

8–154Т 167

9, 15 PK 417

18, 19 PK 418

ГЛАВА 27

1 Под образа на окови и яреми той пророкува покоряването на съседните царе

към Навуходоносор. 8 Той ги увещава да се подчинят и да не вярват на лъжепророците.

12 Както прави със Седекия. 19 Той предсказва, че останалите съдове ще бъдат отнесени във Вавилон и ще останат там до деня на наказанието.

1. Йоаким. Няколко еврейски ръкописа четат „Седекия“, което несъмнено е правилното четене, както ясно се доказва от стихове 3, 12 (виж гл. 28:1). Докато Седекия управлявал с търпението на Навуходоносор, който го поставил на трона (виж 4 Царе 24:17–19), той и съседните царе, които плащали данък на Вавилон, не се отказали от надеждата да се освободят от халдейското иго. Преживяването от Йер. 27 се случило през 4-тата година на Седекия, около 593 г. пр.н.е. (виж гл. 28:1).

2. Връзки и хомоти. Действието на такива символични предсказания като това (виж Ис. 20:2; Йеремиа 18; 19; Езекиил 12:5–7; Деяния 21:11) трябваше да внуши на хората какво им е донесло бъдещето и, ако е възможно, да ги накара да осъзнаят духовната си липса. Изглеждайки така, сякаш беше пленен роб във вериги или товарно животно под иго, Йеремиа щеше да привлече вниманието на всички, както само с думи не можеше. Народите, участващи в този заговор, особено Седекия, щяха да останат без никакво извинение да мислят, че плановете им имат някакъв шанс за успех.

3. Изпратете ги. Както е показано в заключителната част на стиха, царете, посочени тук, са имали изпратили „пратеници“ или посланици при Седекия, настоявайки за съюз срещу Навуходоносор. Тези народи са споменати в същия ред в пророчеството от гл. 25:21, 22, дадено 11 години по-рано. Това предишно предсказание се е изпълнило частично по това време. По някаква причина обаче тези царе са се надявали, че могат да успеят в бунт срещу Навуходоносор.

4. Заповядай им. На Йеремиа беше наредено да каже на представителите на царете, посочени в стих 3, че усилията им ще бъдат напразни; че по Божие провидение Вавилон ще бъде неустоимият завоевател на народите, божественият инструмент, който да ги накаже за техните беззакония.

Господ на Силите. Вижте гл. 7:3. Тази титла, приложена към „Бога на Израил“, е била използвана специално, за да внуши на народите, които не познаваха Господа, че истинският Бог, Богът на „небесните войнства“, е повече от равностоен на земните армии (вижте Исус Навин 5:14; Пс. 24:10).

5. Дали са го. Напомняне, че същият Бог, който е създал земята (Амос 4:13; 9:6), е Този, който контролира нейната съдба, който „отстранява царе и поставя царе“ (виж Пс. 83:18; Дан. 2:21; 5:18, 19; за допълнителен коментар вижте гл. 4:17).

Запознайте се. Тоест, изглеждаше „подходящо“.

6. Моят слуга. Вижте гл. 25:9.

Полските зверове. Завоевателните армии налагали данък по-специално на конете и добитъка от покорените народи, като по този начин утежняват страданието и отчаянието на победените.

7. Неговият син и синът на неговия син. Вижте Допълнителна бележка върху Дан. 5. Това може да подсказва за краткотрайността на Вавилонската империя след управлението на Навуходоносор, тъй като неговият род не е слезъл отвъд второто поколение след него, нито по пряка, нито по непряка линия (вижте том III, стр. 47). Това може да се отнася до Набонид и Валтасар (зет на Навуходоносор и син на зет му), като двамата най-видни владетели.

след Навуходоносор, макар че това не е непременно така. Вместо да се отнася до конкретни наследници на Навуходоносор, това може просто да означава, че царството ще съществува за неопределен период от време.

Ще му служат. Въпреки че „всички народи ще служат“ на Навуходоносор, вавилонският цар няма да установи дълготрайна империя. Персите и другите народи от своя страна ще покорят вавилонския цар и така „ще му служат“ (виж гл. 51:11, 27–29).

8. Меч. Бичовете на войната, меч, глад и мора са отново изброени (вижте на гл. 14:12).

9. Гадатели. Тези, които хвърляха жребий или използваха други средства, за да определят хода на действието. (вижте върху Езекиил 21:21; Дан. 1:20).
Магьосници. Вижте върху Лев. 19:26.

Магьосници. Вижте върху Изх. 7:11; Дан. 2:2; вж. Ис. 47:9, 12. Предсказанията на всички тези езически пророци очевидно са били в съгласие, подтиквайки тези пет народа да се разбунтуват срещу Навуходоносор.

10. Да те премахне. Чрез божествено вдъхновение Еремия знаеше какъв ще бъде резултатът какво би станало, ако царете последваха лъжливия съвет на езическите оракули. Царете и техните армии щяха да излязат на бой и да загинат, както направи Ахав, когато се вслуша в „лъжливия дух в устата“ на лъжепророците (1 Царе 22:15–37).

12. Донесете вратовете си. Същият съвет, даден на околните народи (ст. 11), е насочен специално към „Юдейския цар Седекия“. Като водач на народа, царят, ако желаше, вероятно би могъл да накара народа да се предаде на Вавилон (вижте РК 458).

13. Мечът. Вижте гл. 14:12; 27:8.

Нацията. Не само една нация, а всяка нация, която не би се поддала на Вавилон.

14. Те пророкуват лъжа. За измамното дело на тези лъжепророци вижте гл. 14:13; 23:1, 2, 11, 21, 23, 30, 31, 33, 34.

15. Че. Евр. лема'ан, „за да може“. Не е необходимо обаче тук да се изразява цел, защото лема'ан може да се използва в ироничен смисъл. Тук се подчертава резултатът от непокорството на Юда, а не Божията цел. В Библията Бог често е представян като вършещ това, което не възпира (вижте върху 1 Царе 22:22).

16. Скоро ще бъдат върнати отново. Навуходоносор беше отнесъл тези „съдове от дома Господен“, преди Седекия да се възкачи на трона (4 Царе 24:10–13; 2 Лет. 36:7).

За да утешат хората, които силно скърбяха за тази важна загуба, лъжепророците предсказаха, че тези свещени съдове скоро ще бъдат върнати в Йерусалим. Тези съдове обаче не бяха върнати, докато Кир не ги върна на евреите (Ездра 1:7–11).

17. Защо този град? Очевидно е, че това фалшиво предсказание за скорошното завръщане на храмовите съдове е било едновременно пророчество и подтик към бунт. Еремия е виждал, че един бунт може да доведе само до опустошението на Йерусалим и последващото разрушаване на Храма.

18. Застъпвайте се. Йерекия съветва лъжепророците да се молят на Бога, че съдовете, които Навуходоносор не е взел преди това, можеха „да не отидат във Вавилон“, вместо да губят време в напразни усилия да си върнат съдовете, които вече са били отнети от Храма.

19. Стълбовете. Двете бронзови колони, наречени Яхин и Вооз, които бяха на всяка от тях страна на храмовия портик (вижте 1 Царе 7:15). Що се отнася до разтопеното „море“, което е било поддържано от дванадесет вола, вижте 1 Царе 7:23. Десетте „основи“ за десетте умивалници са

описано в 3 Царе 7:27–37. Въпреки че не е изброен тук, ковчегът все още е бил в Храма, където е останал, докато не е скрит по време на последната обсада на Йерусалим (виж РК 453).

20. Йехония. Вижте гл. 22:24.

22. Отведен във Вавилон. За изпълнението на това пророчество вижте 4 Царе 25:13–15.

До деня. Алюзия към края на седемдесетте години плен (виж Йер. 25:11, 12; 29:10; Дан. 9:2).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–22ПК 443, 444; 4Т 168, 169

2, 3 4Т 168

2–11РК 443

4–11, 21, 224Т 169

ГЛАВА 28

1 Анания пророкува лъжливо за връщането на съдовете и за Йехония. 5 Еремия, желаейки това да е истина, показва, че събитието ще покаже кои са истинските пророци. 10 Анания счупва ярема на Еремия. 12 Еремия говори за железен ярем 15 и предсказва смъртта на Анания.

1. Същата година. Времето от гл. 28, т.е. 4-тата година от царуването на Седекия (приблизително 593 г. пр.н.е.), следва не след дълго това от гл. 29.

Анания. Изглежда, че този човек е бил един от най-видните противници на Йеремию и един от водачите на съпротивителната партия, която се е стремяла да сключи съюз със съседните народи срещу Вавилон (виж гл. 27).

Гаваон. Подобно на Анатот, това е бил един от градовете на жреците (виж Исус Навин 21:13, 17, 18). Това може да показва, че Анания, подобно на Йеремию, е бил свещеник, както и „пророк“. По едно време „скинията на Господа“ е била в Гаваон (1 Царе 3:4; 1 Лет. 16:39; 2 Лет. 1:3). Гаваон, съвременният ej-jîb, е бил на 8,4 км северозападно от Йерусалим.

2. Счупи ярема. Несъмнено става дума за „ярема“, споменат от истинския пророк (гл. 27:2). Анания си позволи да противоречи на вдъхновеното послание на Йеремию.

3. Две пълни години. Възможно е съюзът между Юдея и съседните народи срещу Навуходоносор (виж гл. 27:1–8) да е придобивал форма и Анания да не се е съмнявал в сигурността на неговия успех.

Всички съдове. Ханания самонадеяно предсказва голямо скъсяване на периода на време, когато Йеремию казал, че „съдовете на Господния дом“ ще останат във Вавилон (виж гл. 27:22).

4. Йехония. Вижте гл. 22:24. Очевидно Йехония все още е бил смятан от мнозина за законен цар (вижте том II, стр. 96, 97), когото са очаквали да видят да се завърне и да бъде възстановен на трона си. Този резултат би противоречал пряко на пророчеството на Йеремию, че Йехония няма да се върне в Юдея, а ще умре в чужда страна (гл. 22:24–26).

6. Амин. Пророкът може да е имал предвид: „Иска ми се да беше така; би било чудесно, ако това беше истина.“ Някои обаче смятат, че Йеремию е изрекъл тези думи с хаплива ирония, като пророкът сякаш се е съгласил с предсказанието на Анания, само че още по-категорично, за да разкрие неговата лъжливост.

7. Въпреки това. Господ имаше какво да каже по въпроса, независимо от каквото и да било желания или предсказания на човека.

9. Мир. Вижте гл. 6:14.

Пророкът да бъде познат. За да спечели благосклонност, лъжепророкът задоволил и измамил хората с обещания за гарантиран просперитет, в противоречие с предсказанията за „зло и мор“ (виж стих 8), дадени от истинския пророк (виж гл. 14:13). Еремия знаел, че може да изгради тезата си върху въпроса за изпълнението или неизпълнението на неговите пророчества (виж Втор. 18:20–22).

10. Спрете го. Това преживяване на лъжепророка Анания и истинския пророк Йеремиа е паралелна на Седекия и Михей (3 Царе 22:8–25). С тази самонадеяна постъпка на сила Анания несъмнено е искал да покаже на народа, че няма да позволи да бъдат възмутени от този отвратителен символ на робство. Неговото разбиване на ярема е трябвало да бъде гаранция, че вавилонската власт ще бъде унищожена.

11. Две пълни години. Вижте стих 3.

Йеремиа си тръгна по пътя. Истинският пророк не се съпротивляваше, нито отмъщаваше на употребата на физическа сила от Анания.

12. След това словото. Възможно е това „слово“ да не е дошло веднага след преживяването от стих 11. RSV въвежда стиха с думите: „Известно време след като пророк Анания счупи ярема“ и т.н.

13. Железни хомоти. Вижте Втор. 28:48. Като укор на всички опити за съпротива срещу Навуходоносор като Негов избран „слуга“, за да накаже народа Си (вижте Йер. 25:9), Бог продължава да използва образа на хомота, но този път с по-силна, по-сурова сила, тази на „желязото“, като по този начин предупреждава отстъпниците, че всяка съпротива ще доведе само до по-горчиво и по-болезнено робство.

14. Господ на Силите. Вижте гл. 7:3; 27:4.

Полски зверове. Вижте гл. 27:6.

16. Ще те хвърля. Буквално „Ще те изпратя“, което повтаря, с ироничен ефект, същият еврейски глагол за „изпратен“, както в стих 15.

Тази година. Буквално „годината“, може би интервал от една година (не непременно останалата част от тази царска година), подобно на споменатото по-рано „в рамките на две пълни години“ на Анания (ст. 3, 11). „Тази година“, простираща се до „седмия месец“ (ст. 17), би дала време на Анания да се покае или на хората да разкрият лъжливите му твърдения. Смъртта му е паралелна на съдбата на Анания и Елима (вижте Деяния 5:4, 5; 13:6–11).

17. Същата година. Буквално „онази година“, отнасящо се до „годината“ от стих 16, не непременно до „четвъртата година“ от стих 1. Най-много една шеста от годината е изминала (ст. 1), когато предсказанието на Еремиа от стих 16 се е изпълнило. Бързото изпълнение на предсказанието на пророка е трябвало да впечатли хората за истинността на призванието на Еремиа, но несъмнено някои са отказали да приемат дори това като доказателство в негова полза.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–17ПК 444–446; 4Т 170–172

1 4Т 170

2–4РК 445

3–84Т 170

9 РК 445

9–174Т 171

10–17РК 446

ГЛАВА 29

1 Еремиа изпраща писмо до пленниците във Вавилон, за да бъдат там спокойни, 8 и да не вярват на сънищата на пророците си, 10 и да се върнат с благодат след това.

седемдесет години. 15 Той предсказва унищожението на останалите поради непослушанието им. 20 Той показва страшния край на Ахав и Седекия, двама лъжливи пророци. 24 Семая пише писмо против Еремия. 30 Еремия чете неговата присъда.

1. Думите на писмото. Вероятно не след дълго след като Йоахин е бил пленен (виж на стих 2), това писмо е било изпратено от Йеремиа до пленниците във Вавилон (4 Царе 24:8-16; 2 Лет. 36:5-8; Дан. 1:1-4). Презиран и отхвърлен от братята си у дома, Йеремиа насочва вниманието си към изгнаниците.

Остатъкът от старейшините. Това показва, че не всички от тези водещи мъже (виж Езекиил 8:1; 20:1) са отишли в изгнание.

2. След това Йехония. Вижте гл. 22:24. Това вероятно е написано в ранната част на царуването на Седекия, следователно преди събитията от гл. 27 и 28 (вижте гл. 27:1; 28:1).

Царицата. Тоест, царицата майка (виж гл. 13:18); майката на Йоахин, Нехушта, съпругата на Йоаким, била пленена заедно с него (4 Царе 24:8, 12, 15).

Дърводелци и ковачи. Вижте гл. 24:1.

3. За ръка. Тези двама мъже очевидно са били приятели и поддръжници на Йеремиа и е било естествено Йеремиа да им повери посланията си до изгнаниците във Вавилон. Еласа, наричан „син на Сафан“, вероятно е бил брат на Ахикам, защитникът на Йеремиа (виж гл. 26:24). Гемария вероятно е бил син на Хелкия, който е бил първосвещеник по време на царуването на Йосия, който е намерил книгата на закона и е бил известен в делото на реформацията (виж 4 Царе 22; 2 Лет. 34). Писмото е изпратено от Йерусалим (Йеремиа 29:1).

4. Аз причиних. Пророкът информира изгнаниците, че пребиваването им в плен по това време времето не противоречи на Божията воля и че те трябва спокойно да приемат съдбата си и да се възползват максимално от ситуацията.

5. Стройте къщи. Фактът, че такъв съвет е бил необходим, показва, че подобно на техните братя в родината (виж гл. 28), еврейските изгнаници във Вавилон били неспокойни и не желаели да се подчиняват на своите халдейски завоеватели. Това отношение получило подкрепа от лъжепророците сред тях, които призовавали народа да не се подчинява. Еремиа съветвал изгнаниците да приемат търпеливо сегашното си състояние на подчинение.

6. Те могат да родят. Раждането на внуци в изгнание показва, че пленничеството им ще продължи поне две поколения. Беше разкрито също, че ще бъдат оставени в сравнителен мир, за да продължат по пътя си, защото похитителите им ще им позволят да притежават къщи и земя (вижте стих 5). Царската благосклонност, проявена към Даниил, сигурно е била фактор за облекчаване на съдбата на еврейските пленници.

7. Мир. Вижте гл. 6:14. За да се изпълни това предписание да се молим за Вавилон, е необходимо... беше изключително трудно преживяване за изгнаниците, предвид естественото чувство на негодувание, което пленниците тяха срещу своите завоеватели (вж. Пс. 137). Господ прояви същия добър и толерантен дух към халдейците, който Исус по-късно прояви към негостоприемните самаряни (вж. Лука 9:54-56).

8. Пророци и вашите гадатели. Тези два класа измамници продължавали работата си във Вавилон, както и в Юдея, предсказвайки, че евреите ще бъдат бързо освободени от плен (виж гл. 28:1-3). „Гадателите“ били тези, които се опитвали да предсказват бъдещето чрез различни методи за тълкуване на знаци и поличби (виж върху Дан. 1:20).

Вие правите да се сънуват сънища. В края на краищата, тези измамни сънища бяха онези, които израилтяните искаха да чуят, отново подчертавайки по-ранния божествен плач: „Моят народ обича да бъде така“ (вижте Йеремиа 5:31; Исаия 30:9, 10; Михей 2:11).

9. В Мое име. С нечестива дързост и лицемерие тези измамници се преструваха, че говорят за Бога (виж гл. 14:13).

10. Седемдесет години. В отричане на тази илюзорна надежда за кратко пленничество, Бог отново потвърждава, че Пленничеството ще бъде за пълните 70 години (виж гл. 25:12). По това време около 10 години от 70-те вече са минали (виж гл. 25:1, 12).

Ще те посетя. Вижте Пс. 8:4; 59:5. Когато 70-те години щяха да дойдат към своя край, тогава, а не преди това, Бог щеше да „изпълни“ Своето „добро слово“ за обещана благодат и милост, като накара Своите хора „да се върнат на това място“.

11. Мисли за мир. Вижте гл. 6:14. Дори пленът на изгнаниците ще бъде за тяхно собствено добро (вижте на гл. 24:5–10). Бог увери и утеши народа Си с обещанието, че когато 70-те години приключат, Неговите „очи“ ще бъдат „върху тях за добро“ (гл. 24:6).

Очакван край. Буквално „последен край и очакване“. С други думи, Бог обещава на избрания Си народ, че всичко ще се окаже добре за тях, въпреки пленничеството им. Ако по справедливост Господ трябваше да „нарани“ децата Си чрез Пленничеството, в Своята любов и милост Той щеше да ги „изцели“ чрез възстановяването (виж Втор. 32:39; Йов 5:18; Осия 6:1).

13. С цялото си сърце. Това прекрасно обещание е ехо от Втор. 4:29. Бог прави ясно е, че Той не може да направи нищо за Своя народ, освен ако не Го търсят с искрено намерение.

15. Пророци във Вавилон. Някои лъжепророци (виж на стих 21), които тези хвалбци предпочитаха пред Йеремию.

16. На царя. Тоест, на Седекия.

17. Меч. Още едно споменаване на трите бича, меч, глад, мор, възникващи извън война (виж на гл. 14:12).

Мерзен. Евр. шоарим, „ужасен“, „отвратителен“, по-силен израз на отвращение отколкото „много непослушни“ (гл. 24:2). Йеремию отново сравнява останалите в Юдея след пленничеството на Йоахин с безполезни смокини, които не могат да се ядат (вж. на гл. 24:8–10).

18. Меч. Вижте стих 17; вижте на гл. 14:12.

Предайте ги, за да бъдат премахнати. Буквално „предайте ги за ужас“ (вижте гл. 24:9). Удивление. Вижте гл. 25:9.

19. Ставане рано. Идиом, показващ упорити усилия (виж на гл. 7:13).

20. Изпратих. Вижте стих 4.

21. Ахав. Нищо не е известно за тези лъжепророци, Ахав и Седекия, освен това, което е посочено тук. Вероятно те са били водачите на бунтовническата партия сред изгнаниците.

Навуходоносор. За обяснение на този правопис на името на вавилонския цар вижте гл. 21:2.

22. Изпечени на огън. Този метод на екзекуция очевидно е бил често срещан сред вавилонците за предателски бунтовници (виж Дан. 3:6, 20). Ако тези лъжепророци са били подстрекатели сред изгнаниците (виж на стих 21), вавилонците не биха сметнали никое наказание за твърде жестоко.

23. Злоба. Буквално „безразсъдство“, „глупост“, от дума на еврейски, която носи внушение за нецеломъдрие (виж Бит. 34:7; Втор. 22:21; Съдии 19:23, 24). Това показва, че тези водачи, Ахав и Седекия, подобно на своите събратя в Йерусалим, са водили низък и разточителен живот (виж Ер. 23:14).

Дори аз знам. Тези лъжерелигиозни водачи сигурно са заблудили хората, като ги накарали да повярват, че са хора с добър морал. Ако прелюбодеянията на лъжепророците бяха известни, те щяха да загубят влиянието си върху умовете на хората. Тук Бог откри на всички запис на греховното поведение на тези отстъпнически пророци.

24. Така ще говориш и ти. Изглежда, че тук започва нов раздел и че стих 23 завършва преписът на писмото, започнато в стих 4. Посланието на Еремия до изгнаниците разпали гнева на съперника, лъжепророците във Вавилон, и се сформира движение за унищожаване на Еремия.

Семая. Очевидно еврейски водач във Вавилон, който се е противопоставял на Йеремиа. Не се знае нищо повече за него освен това, което е разкрито тук.

Нехеламит. Маргиналното тълкуване „сънуващ“ се основава на предположението, че „Нехеламит“ произлиза от еврейската дума *chalam*, която означава „да мечтая“ – предположение, което се отхвърля от повечето учени.

25. Изпратил си писма. Възможно е те да са били изпратени от пратениците, посочени в стих 3, когато са се завърнали от Вавилон. Когато посланията стигнали до Йерусалим, Йеремиа бил уведомен за тях. В резултат на това той изпратил отговор, в който строго порицал Семая.

Софония. Доколкото той беше „вторият свещеник“ (Йер. 52:24; срв. 2 Царе 25:18), то Надяваше се, че неговият авторитет и влияние ще попречат на Йеремиа да пророкува и че ще бъде наказан като измамник. Софония действал за цар Седекия по един вид временно (виж Йеремиа 21:1; 37:3). По-късно, когато Навузардан, вавилонският „капитан на стражата“, превзел Йерусалим, Софония бил пленен и екзекутиран (гл. 52:24–27).

26. Йодая. Някои предполагат, че е бил заменен от Софония, защото не е подкрепял политиката на бунтовническата партия. Доколкото вероятно е било задължение на „втория свещеник“ да поддържа реда в Храма и да наказва пророческите измамници, Семая смъмря Софония за неговата хладкост и плахост при изпълнение на службата му, тъй като не потиска Йеремиа, който тук дава съдържанието на „писмата“ на Семая (ст. 25).

Всеки човек, който е луд. Презрителен термин, често прилаган към хора, които се преструват (виж 4 Царе 9:11; Осия 9:7).

В кладата. Вижте гл. 20:2.

28. Този плен е дълъг. Предложената дума „плен“ вероятно е правилна, съдейки от контекста (виж стихове 5, 10).

29. Прочетете това писмо. Софония очевидно е направил това или за да предупреди Йеремиа за заговора на враговете му срещу него, или за да накара пророка да смекчи и умерено изрази думите си.

31. Изпрати до всички. Това изглежда показва, че комуникацията между Вавилон и Палестина е била честа.

32. Ще накажа Семая. Конкретният начин на наказание не е посочен в Случаят със Семая, както беше в случаите с Ахав и Седекия (виж стихове 21, 22).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–324Т 172–174

1 4Т 172

5–7РК 442

5–94Т 172

7 РК 440

8, 10 РК 441

10 4Т 169, 172

10-13РК 553

11 DA 57; Ед 21, 101; MB 101; PP 129

12, 13 ML 19

13 SC 43; 4Т 43, 533; 6Т 51

13, 14 6Т 53

14 PK 552; 4Т 172

21 PK 442

21-234Т 173

ГЛАВА 30

1 Бог явява на Еремия завръщането на юдеите. 4 След бедствието си те ще имат избавление. 10 Той утешава Яков. 18 Завръщането им ще бъде благодатно. 20 Гняв ще падне върху нечестивите.

1. Словото. Вижте гл. 1:1.

2. Запиши си всички думи. На пророка беше наредено да запише това, което беше му е било разкрито относно възстановяването на Израел и този запис се намира в гл. 30 и 31. Тези обещания за бъдещо възстановяване са записани от пророка веднага след размяната на писма в гл. 29 (вижте EGW, Допълнителни материали, върху гл. 25; 27-29; 30; 31).

3. Ще доведе отново. Божественото обещание от гл. 29:10-14 тук е разширено, за да включва не само южното царство Юда, но и северното царство Израел. Сърцето на пророка е насочено не само към пленниците във Вавилон, но и към тези в Асирия и в градовете на мидийците (виж 4 Царе 17:5, 6).

5. Глас на треперене. LXX гласи „звук на страх“. Бог изобразява на пророка израилтяните в изключително тежко състояние (виж Плач Иерусалимски 2:18-22). Думите ще имат още едно изпълнение във времето на бедствие, „през което Божият народ трябва да премине точно преди второто пришествие на Христос“ (PP 201).

Не на мир. Вижте гл. 6:14.

6. Човек ражда дете. Няма по-графичен начин, който да опише мъчителните страдания на мъжете (виж гл. 4:31; 6:24; 13:21).

7. Велик е този ден. Преди всичко, пророкът вижда тук бедствието, което скоро ще настъпи донесена на Йерусалим и Юдея от вавилонците под командването на техния велик завоевател Навуходоносор (виж 4 Царе 25; 2 Лет. 36:17-21). Когато се прилага към времето на края, „онзи ден“ очаква с нетърпение великия ден Господен в края на историята на настоящия свят. Разрушението на Йерусалим от вавилонците и римляните е било „само бледа сянка“ на това събитие (ВБ 36; виж върху Йер. 30:5; Йоил 1:15).

Времето на Якововите бедствия. В LXX се казва „време на утеснение за Яков“.

Еремия илюстрира интензивността на преживяването, което щеше да сполети Израел (виж върху стих 6), чрез сравнение с преживяването на Яков, когато се бореше с Ангела (виж върху Битие 32:24-26). Яков беше заплашен от разгневен брат, готов да убие в отмъщение за минали грешки. За да се подготви за кризата, Яков остана да прекара нощта в молитва. Тежестта на сърцето му беше всичко да бъде наред с Бога. Доколкото можеше, Яков се беше постарал да поправи всяка грешка, която беше извършил. Чрез своята упоритост и вяра Яков получи уверението за Божията благословия, преди нощта да е отминала. Очаквайки с нетърпение преживяването на децата на Яков, Еремия показва, че по време на вавилонското нашествие (виж върху Еремия 34:7), те ще преминат през агония.

подобно на това на техния прародител. Но с пророчеството за такава голяма „беда“ пророкът съчетал уверение към всяка вярна душа, че „ще бъде спасена от нея“.

Същото преживяване на интензивно самоанализ ще сполети духовния Израел след края на благодатния период, точно преди второто пришествие на Господа. Само онези, които са изповядали всеки известен грях, ще могат да излязат победители от това време на духовна агония, известно като „времето на Якововата скръб“ (вижте ВБ 616–623).

8. Ще счупя ярема му. Предимно се отнася до ярема на вавилонците, който е бил счупен, когато при Кир на изгнаниците е било позволено да се върнат в собствената си земя (виж 2 Лет. 36:22, 23; Ездра 1:1–4).

10. Не бой се. Това утешително уверение е по същество повторено в гл. 46:27, 28 (вж. Исаия 41:8–16; 43:5–7).

Яков. Тук се използва синонимно на „Израил“ (виж Бит. 32:27, 28), за да представи Божия народ.

Спаси те отдалеч. Преди всичко това се отнася, както е показано от контекста, до завръщането на изгнаниците от вавилонския им плен.

Мълчи. Обещанията за бъдещ просперитет бяха условни от послушание (виж стр. 31, 32).

11. Поправяй се с мярка. Тук Бог дава уверението на Своя народ, че макар поради прегрешенията им да трябва да ги дисциплинира, Той ще ги възстанови, когато са научили урока на послушанието към Него. В Своята любов Бог няма да „сложи пълен край“ на тях, както би направил с езическите потисници на Своя народ.

12. Раната ти е неизлечима. Причината Бог да не посмя да остави Юда „съвсем ненаказан“ (виж стих 11) беше, че по това време народът беше отишъл твърде далеч в греховете си.

Стихове 12–15 описват жалкото състояние на Юда. Човешки погледнато, за нея нямаше надежда. Бог обаче обеща да изцели раните ѝ (ст. 17).

13. Нямаше кой да се застъпи за твоя казус. Юда беше изоставена от любовниците си (вижте на стих 14), и сега тя стоеше сама, защото беше изоставила своя Бог.

Няма лечебни лекарства. Второто и третото изречение на този стих гласят буквално: „[няма] лекарства за [твоята] язва, [нито] изцеление за теб“. Това повтаря истината от стих 12 (виж Исаия 1:5, 6; Осия 5:13). Бог отново предизвиква Своя грешен народ да търси спасение на душата си чрез своя Господ, който единствен е, така да се каже, балсамът на Галаад за раните на греха (виж върху Йеремиа 8:22).

14. Всички твои любовници. Съюзниците (виж гл. 22:20) сега осъзнават, че случаят на Юдея е безпомощен пред лицето на вавилонската опозиция.

15. Защо плачеш? Ярка картина на жалкото, безнадеждно болно и ранено състояние на Юда (виж Плач 1).

Нелечимо. Вижте стихове 12, 13.

16. Онези, които те поглъщат. Въпреки факта, че Бог използва вавилонците като Свои инструменти, за да накаже народа Си за тяхното отстъпничество, самите халдейци не биха избегнали божественото възмездие поради собственото си беззаконие (вижте гл. 25:12).

17. Ще възстановя здравето. Въпреки че бившите съюзници на Юда биха я презирали заради нещастията ѝ и биха я смятали за изгнаник (вижте стихове 13, 14), Бог няма да забрави избрания Си народ; в любовта Си Той ще изцели нейните „рани“ (вижте Осия 6:1).

18. Върнете пленничеството. Стихове 18–21 описват просперитета, който би могъл да има беше на Израел, ако народът беше приел божествената си съдба и лоялно я изпълни

мисия, възложена им от Небето (виж стр. 31, 32). За Божията църква (виж стр. 35, 36) тези стихове предсказват окончателно избавление от настоящия зъл свят (виж РК 538).

19. Ще ги умножа. Пророкът предвижда разпространението на знанието за истинския Бог и събирането на новопокръстени от цялата земя (виж стр. 29, 30).

21. Техните благородници. Буквално „неговият великолепен“, „техният княз“. Идентична еврейска дума е преведена като „превъзходен“ в Пс. 8:1.

22. Моите хора. Господ желаше Юда да влезе в пълноценната връзка, подразбираща се в този израз, но Неговият избран народ не успя да живее според своите привилегии. Обещанието сега принадлежи на християнската църква (Евр. 8:10). В новото земно състояние тази връзка ще се осъществи в своята пълнота (вижте Откр. 21:3).

23. Вихрушка. Графична картина на Божия съд, спускащ се върху непокаялите се. грешници (виж гл. 23:19, 20; 25:32, 33).

24. Няма да се върне. Избавлението на Божия народ ще бъде съпроводено с падането на Вавилонската империя, която е държала Израел в плен (гл. 25:12, 26), и накрая с наказание над нечестивите от всички народи (гл. 25:31–33). Бог сега обявява Своята цел да осъществи това дело докрай.

Последните дни. Тоест, по време на изпълнението на предсказанието и впоследствие. В момента бъдещето изглеждаше мрачно. Предстоеше нашествие и депортация. Изпълнението на славните обещания за просперитет изглеждаше почти невероятно. Бъдещето щеше да потвърди милостивите намерения на Бог.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5–7GC 616; стр. 201

6 GC 641; PP 340

6, 7 Ев 241; ГК 630

7 Ed 181; EW 37, 272; GC 649; LS 117; PK 538, 727; SR 97, 407; 1T 353; 5T 451; 9T 15

10, 11 РК 474

11 РК 475

17 РК 474

17, 18, изд. 182

18 РК 538

ГЛАВА 31

1 Възстановяването на Израел. 10 Публикуването му. 15 Скърбещата Рахил е утешена. 18 Покаяният се Ефрем е върнат у дома. 22 Христос е обещан. 27 Неговата грижа за църквата. 31 Неговият нов завет. 35 Стабилността, 38 и широтата на църквата.

1. Всичките израилеви семейства. Глава 31 продължава разказа за написаното от Йеремиа относно възстановяването на целия народ на Израел. Тази глава, подобно на гл. 30, е написана веднага след размяната на писма между пророка и изгнаниците (виж гл. 30:2), в началото на царуването на Седекия (виж гл. 29:2).

2. Намериха благодат. Бог уверява Своя народ в стихове 2, 3, че доказателството за Неговата минала любов към тях е залог за Неговата бъдеща любов към тях. Техните предци са избягали от меча на египтяните при Изхода и така са намерили „покой“ чрез божественото избавление.

3. Вечен. Вижте върху Изх. 12:14; 21:6; 4 Царе 5:27. Пророкът утешава народа си, като заявява, че божествената любов, проявена към бащите им, все още е насочена към тях, защото е вечна (виж Ис. 49:14–16). Те не могат да не бъдат „привлечени“ към Бога с въздетата на Неговата любов (виж Осия 11:4), ако не се съпротивляват на Неговата благодат.

4. Ще те съградя. Под Божията благословия завърналите се изгнаници възстановиха Йерусалим и неговия храм. Те възстановиха, поне до известна степен, своя религиозен, социален и политически живот. Пълният просперитет, предсказан в гл. 31, обаче никога не се осъществи, защото хората отново и отново се отвръщаха от славната си съдба (виж РК 705; стр. 30–32).

О, девие Израилева. Виж на гл. 14:17.

Таблетки. Евр. *tuprim*, музикални инструменти тип барабан (виж том III, стр. 30).

5. Самария. Столицата на северното царство Израел е спомената, за да посочи че някои от десетте племена също ще бъдат върнати от изгнание.

Ще ги ядат като обикновени неща. Буквално „те ще осквернят“ или „ще започнат да използват“; „ще се наслаждава на плода“ (RSV). Възможно е да има алюзия към наредбата, посочена в Лев. 19:23–25.

6. Стражите. Фактът, че тези „стражи“ на Ефрем, доминиращото племе на северното царство ще подтикне хората да „се изкачат в Сион“ (Йерусалим) отново подчертава разкритото в предишния стих, че всичките дванадесет племена ще бъдат обединени в един Израел. Съперническото идолопоклонническо поклонение, установено във Ветил и Дан (вижте 1 Царе 12:26–33), който е бил предназначен да попречи на десетте племена на северното царство да се покланят в Храма в Йерусалим, няма да бъде възобновен.

7. Сред началниците на народите. Или „за началник на народите“, отнасящо се до изкупения Израел (виж Втор. 28:13; срв. Изх. 19:5, 6; Лев. 20:24, 26; Втор. 7:6; 26:18, 19).

Публикувам. Буквално „направя да бъде чуто“, тоест „провъзгласявам“. Остатъкът. Вижте върху Йоил 2:32.

8. Северна страна. Вижте гл. 3:18.

9. Елате с плач. За частично изпълнение на това пророчество вижте Ездра 3:12, 13.

Ефрем. Като най-видното от десетте северни племена на Израел, Ефрем е използвани тук, за да представят целия Израел (виж Изх. 4:22; Езек. 37:19; Осия 11:1–3).

10. Далечните острови. По-скоро „далечните крайбрежни земи“ (виж Исая 41:1; 49:1; 66:19).

12. Те ще дойдат и ще пеят. В стихове 12–14 Йеремиа разказва за благословиите и просперитет, който ще сполети завърналите се изгнаници. Тяхната настояща „скръб“ ще се превърне във вечна „радост“ и „утеха“, ако останат послушни на Господния план за възстановения си народ.

15. Чу се глас. Пророкът сега противопоставя чрез различна фигура настоящето Горко и бъдеща радост на пленените.

Рама. Относно местоположението на Рама вижте Допълнителна бележка върху 1 Царе 1. Въпреки че там Имаше няколко места с това име, няма съмнение, че Рама, която Йеремиа споменава тук, е тази близо до гробницата на Рахил, която от своя страна е била близо до „границата на Вениамин при Зелца“ (1 Царе 10:2). Рама (вероятно отъждествявана със съвременната Рамала) е била на пътя, по който еврейските изгнаници са били отвеждани от Йерусалим към Вавилон, и изглежда е била сборен пункт за пленниците преди трудното им пътуване в плен (виж върху Йеремиа 40:1). Клането на някои от израилтяните от вавилонците и пленяването на други, всичко това се случва близо до гробницата на Рахил, разкрива уместността на този образ. Рахил е представена като свидетел на страданието, преживяно от нейните потомци, и като плачеща горчиво за децата си. Матей, под ръководството на Светия Дух, прилага този пасаж към клането на децата от Витлеем от Ирод (виж върху Матей 2:18).

Рахел. Евр. Рахил, другаде в Стария завет винаги транслитерирана като „Рахел“. Като майка на Йосиф и Вениамин и като любима съпруга на Яков, очевидно тук за нея се говори образно като за майката на всички деца на Израел.

16. Сдържай гласа си. Пророкът отново насърчава Юдея да приеме пленничеството, което трябва да дойде (виж гл. 29:5–7) и чрез вяра да очакваме с нетърпение възстановяването на нацията.

17. В твоя край. Вижте гл. 29:11.

Децата ще дойдат отново. Това се отнася предимно за завръщането на изгнаниците от плен. Второ, това се отнася до времето, когато възстановяването ще бъде трайно, времето на „възстановяване на всички неща“ (Деяния 3:21) при второто пришествие на Христос. Обещанията, открити в Йеремиа 31:16, 17, могат да дадат уверение на всяка съвременна Рахил в Израел, че ако е вярна на Господа, малките ѝ деца, които са били взети от смъртта, ще ѝ бъдат възстановени от великия Животодател в радостната утрин на възкресението (вижте GC 645; PK 239).

18. Ефрем се оплаква. Пророкът очакваше време на покаяние, поне от страна на някои от изгнаниците. В своето покаяние израилтяните щяха да признаят, че греховете им заслужават Божието наказание.

Като вол. Както животно, още не обучено, се съпротивлява напразно на ярема, така и Израел, намерен от тъжно преживяване, че отказът им да се подчинят на Божията воля е бил като ритане „срещу тръни“ (Деяния 9:5). Когато обаче смиреното покаяние надделяло над упоритите им сърца, техният вик бил: „Обърни ме и ще се обърна, защото Ти си Господ, моят Бог.“

19. След това се обърнах. Израел продължава покаяното отношение, изразено в стих 18. Скръбта за греха е показана категорично от използваната илюстрация „ударих се по бедрото“ (виж Лука 18:13).

20. Скъпи мой сине. Вижте стих 9. Божието сърце, изпълнено с любов, е насочено към Ефрем, като баща. Пламенно обича своя възлюбен син (вж. Исая 49:14–16).

Защото, откакто говорих против него. RSV гласи: „защото всеки път, когато говоря против него“. Въпреки че Бог трябваше да накаже народа Си за греховете им, Неговата любов не може да остави избраните Си да си тръгнат. Червата ми. Характерен еврейски израз, показващ силна емоция (виж гл. 4:19).

Милост. Буквално „състрадание“.

21. Постави си пътни знаци. Божият призив към Израел е да се свърже с Него в послушание и преданост, за да може да следва с радост и удовлетворение пътните знаци, така да се каже, които ще го върнат безопасно в собствената му земя (виж гл. 6:16).

О, девиге Израилева. Виж на гл. 14:17.

22. Обикаляйте. Скитайте се несигурно, колебаейки се между послушание и отстъпничество (вижте Осия 2:7).

Компас човек. Значението на това изречение е неясно. Учените са предложили следните хипотетични предположения: (1) че Израел, жената, ще се върне при съпруга си, Йехова; (2) че условията ще бъдат толкова мирни, че жената ще може да изпълнява длъжността защитник, обикновено изискваща мъж; (3) че жената е Дева Мария, а мъжът - Исус; това е било мнението на църковните отци, сред които Августин; (4) че жената представлява Израел, който в своето възстановяване ще бъде по-силен от предишните си завоеватели.

23. Досега. Евр. 'од, „отново“, „отново“. Обръщайки се към южното царство на Юда, пророчеството разкрива, че и тя ще бъде възстановена.

24. Земерделци. Буквално „земерделци“ (вижте на Исая 65:21–23).

25. Защото се наситих. Или: „защото ще се наситих.“ Мир и удовлетворение са участва на онези, които ходят по пътищата на правдата.

26. При това се събудих. Очевидно видението от предишните стихове е било дадено на Еремия в съня му (вижте Йер. 23:28; Йоил 2:28). Когато се събудил и помислил за прекрасните обещания, дадени от Бог, сънят „бил сладък за него“.

27. Ще сея. Божествената цел винаги е била на тази земя да има население от „човек“ и „звяр“, за слава Божия и за радост на човека (виж Исая 11:6–12; 65:17–25; Езекиил 36:8–11; Йоил 2:21–23).

28. Да изкоренят. Точно както Бог беше наказал Своя народ за греховете му, така и в Своята изкупителна любов Той ще им даде мир и просперитет; Той ще бди над тях, „за да градят и да садят“ (гл. 1:10).

29. Кисело грозде. Очевидно отстъпниците от времето на Йеремиа са успокоявали съвестта си, като са обвинявали бащите си за своите страдания и неволи (вижте върху Езекиил 18:2). Йеремиа, заедно с Езекиил, е бил натоварен от Бог да информира прегрешителите, че вината е индивидуален въпрос, че всеки човек е отговорен за собствените си дела (вижте Йеремиа 31:30; вижте върху Езекиил 18:4).

31. Нов завет. Израилтяните не успяха да отговорят на божествените изисквания, защото се стремяха да бъдат праведни чрез собствените си напразни усилия. Признавайки тази присъща човешка склонност, Господ обеща „нов завет“. Чрез това устройство човекът става свят чрез вяра в Изкупителя и Осветителя (вижте Гал. 3; Евр. 8:8–10; вижте върху Езек. 16:60). Божието желание беше завърналите се изгнаници да влязат със сърце и душа в това преживяване на „нов завет“. Но народът не успя да се справи с възможностите си (вижте стр. 29–32).

33. Напишете го в сърцата им. Божият закон не трябваше да бъде просто външен стандарт за праведност. Той трябваше да бъде източник на действие, който да насочва и контролира човешкото поведение (вижте Рим. 8:1–4; 2 Кор. 3:3–6).

34. Няма да учат повече. Неуспехът на Божиите служители до голяма степен да наставляват Хората, които са в истинско познание за Бога, поради повърхностното изпълнение на спазването на обичаите и церемониите на стария завет, е трябвало да бъдат поправени чрез близкото познание и общение, което вярващите щяха да имат със своя Господ чрез вярата, стимулирана от новия завет (виж Йоан 6:45, 46; 1 Кор. 2:6–16; Кол. 1:27, 28).

35. Лунни наредби. Бог говори за сигурността и трайността на естествения закон и ред като гаранция за сигурността и трайността на „вечния завет“ (виж Йер. 32:40; срв. Ис. 55:3; Ез. 37:26).

Господ на Силите. Вижте гл. 7:3.

36. Потомство на Израел. Това обещание, което не е изпълнено в буквалния Израел (вижте на стих 31), ще бъде изпълнено в духовния Израел, сега истинското „семе“ на Авраам (вижте Галатяни 3:29).

37. Може да се измери. По същия начин, както новият завет излага божествената стабилност и трайност (виж стихове 35, 36), той също така подчертава истината, че човешкият интелект не може да проумее дълбочината на познанието за божествената цел по отношение на Божия народ (виж Рим. 11:33).

38. Градът ще бъде построен. Божествено описание, с термини, които биха били разбрани от хората от онова време, за завършеността на възстановяването на Йерусалим. „Кулата на Ананеил“ е била в северната стена (вижте картите, Йерусалим и околностите по времето на Еремиа и Йерусалимския регион), а „портата на ъгъла“ в северозападния ъгъл (вижте Захария 14:10); по този начин новият град ще бъде завършен от ъгъл до ъгъл.

39. Гарев. В Стария завет няма друго споменаване нито на Гарев, нито на Гоат. Гарев е неидентифициран, но се смята, че е на юг или запад от Йерусалим.

40. Долината на мъртвите тела. Очевидно става дума за долината Еном (виж гл. 19:2). „Потокът Кедрон“ е дълбоката вдлъбнатина от източната страна на града, а „конската порта“ е била „към изток“ от Храма. Цялата тази област, която е била „съборена“ от вавилонските нашественици, пророкът вижда възстановена и „осветена на Господа“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 РК 474

1–36Т 125

3 COL 202; DA 480; MH 123; SC 54; 5T 632; 8T 278; 9T 167

7–9PK 474

10–14PK 475

11 8T 278

12 Изд. 167; PK 409

13 ДА 301

13, 14 8T 278

15–17CG 565; PK 239

16, 17 ML 352

20 8T 276

23–25PK 476

31 ПП 371

31–34PK 476

33, 34 СТ 454; PP 372

33–37DA 106

34 КОЛ 204; ГК 485

ГЛАВА 32

1 Еремия, бидейки затворен от Седекия заради пророчеството си, 6 купува нивата на Анамеил. 13 Варух трябва да запази доказателствата като белези за завръщането на народа. 16 Еремия в молитвата си се оплаква на Бога. 26 Бог потвърждава пленничеството заради греховете им 36 и обещава благодатно завръщане.

1. Десетата година. 588/87 г. пр.н.е., по време на последната обсада на Йерусалим (виж гл. 52:4). Този синхрон между 10-ата година на Седекия и 18-ата година на Навуходоносор е един от най-ценните в Стария завет за целите на библейската хронология (вижте том II, стр. 160).

Навуходоносор. Относно този правопис вижте Йер. 21:2; Дан. 1:1.

2. Обсадил Йерусалим. Политиката на предателство и интриги на Седекия накарала Навуходоносор да обсади Йерусалим. Именно по това време юдейският цар, разгневен от постоянните предсказания на Йеремиа за поражение (виж ст. 3–5; гл. 34:2, 3; 38:20–23), накарал пророка „да бъде затворен в двора на затвора“ (виж Неем. 3:25). Всъщност Навуходоносор започнал да обсажда Йерусалим през деветата година от царуването на Седекия (виж върху Йер. 39:1), но бил принуден временно да се откаже от обсадата поради приближаването на египетска армия (виж гл. 37:5, 11). От началото на обсадата (виж гл. 39:1) до временното вдигане на обсадата от вавилонците, Йеремиа бил на свобода в града (виж върху гл. 37:4). След опита на пророка да се върне в Анатот и изопачаването на мотивите му от враговете му (виж гл. 37:11–14),

Йеремия бил затворен „в дома на писаря Йонатан“ (гл. 37:15). По молба на затворника царят отвел Йеремия оттам в „двора на затвора, който бил в дома на юдейския цар“, вероятно за да може пророкът да бъде лесно достъпен за консултация относно вероятния резултат от обсадата (виж гл. 37:20, 21).

3. Защо пророкуваш? Трябва да се отбележи, че пророчеството, цитирано в стих 3 – 5 е било изречено от Еремия по-рано и тук е посочено от Седекия като причина за хвърлянето му в затвора. Предаването на това послание на Седекия е записано в гл. 34:2, 3.

4. Вижте очите му. Това е важно с оглед на пророчеството на Езекиил (вижте върху Езе. 12:13). Навуходоносор „избоде очите на Седекия“ (виж Йер. 39:7) и така лицето на вавилонския завоевател, което всяваше ужас заради гнева си, беше един от последните обекти, които юдейският цар щеше да види на земята (виж Йер. 52:10, 11; вж. 4 Царе 25:6, 7).

5. Там ще бъде той. Седекия, ослепен и нещастен, преживя последните си години в затвор във Вавилон (виж гл. 52:11). Фактът, че той не е бил споменат, когато Евил-Меродах освободил Йоахин от затвора (виж гл. 52:31), изглежда показва, че по това време Седекия е бил мъртъв.

Посещение. Вижте върху Пс. 8:4; 59:5.

7. Анамеил. Освен че е първи братовчед на пророка (виж стихове 8, 9), в Библията не се разкрива нищо за Анамеил. Тъй като до „юбилейната година“ земя можела да се продава, на най-близкия роднина на човек се давала първата възможност да упражни „правото на откупуване“ (Йеремия 32:7; виж върху Лев. 25:23–25; Рут 3:12; 4:1–6).

Купи си нивата ми. Чрез покупката на земя в Анатот от Еремия, пророкът даде неоспоримо доказателство за вярата си в Божието послание, че макар израилтяните да бъдат отведени в плен, те ще се върнат в собствената си земя и ниви (виж ст. 44). Този инцидент има паралел в историята на Рим, когато патриотичните граждани на този град купуват земя на пълната пазарна стойност точно когато Ханибал, картагенският завоевател, марширува към столицата на Тибър (виж Ливий ххvi. 11).

8. Купи си го. Нивата на Ханамеил вероятно вече е била под контрола на армии, които тогава обсаждаха Йерусалим (виж на стих 2). Само това беше достатъчно, за да накара Анамеил да продаде нивата си. Освен това е възможно Анамеил да е смятал, че поради настоящия натиск на Йеремия да се подчини на Навуходоносор, е много вероятно халдейците да защитят пророка и неговите интереси.

9. Седемнадесет сикли сребро. Тази сума, във вавилонския си еквивалент, би имала покупателна способност на един вол или около девет овце или кози (виж том I, стр. 169).

10. Доказателство. Тоест, актът за прехвърляне. Той е бил „запечатан“, за да се предпази от всякакви неоторизирани промени. Всичко е било направено в строга законова форма, за да се придаде допълнителна сила на действащата притча.

Претеглени. Или „платени“. Тъй като в древността металните пари са били оценявани повече като ключета, отколкото монети, те са били „претеглени“ (виж Бит. 23:16; Зах. 11:12).

11. Запечатан ... отворен. Първият може да е бил оригиналното „доказателство за покупката“, а вторият – дубликатът. Или „запечатаният“ документ може да е съдържал подробности, които не са представлявали интерес за „свидетелите“ (вижте стихове 10, 11).

12. Барух. За историята на този важен писар виж стр. 343.

Пред всички юдеи. Това показва, че Йеремия не е бил поставен в строг затвор, но беше в двора на затвора (виж стих 2). Тази разиграна притча, извършена в присъствието на много свидетели, скоро щеше да стане известна в целия град. Чрез това действие на

очевидна глупост, пророкът подчертава сигурността на предсказанието си, че народът, макар и отведен в плен от вавилонците, ще бъде върнат в собствената си земя (виж стих 15).

14. Глинен съд. Не е било необичайно древните да поставят най-ценните си съкровища в такива съдове (виж 2 Кор. 4:7), защото такива съдове са били по-добра защита срещу влага и гниене, отколкото тези, направени от дърво. Известните свитъци от Мъртво море са били съхранявани в такива съдове (виж Том I, стр. 31–34).

Продължи много дни. Предупреждение, че пленниците не трябва да очакват бързо завръщане в родината си.

15. Отново обладан. Самият пророк никога не можел да се надява да получи лична полза от покупката си. Той вече не бил млад и самият той предсказал, че времето на пленничество ще продължи 70 години. Въпреки това, пророкът представил пред хората в притча славната надежда за завръщане от земята на изгнанието.

16. Молих се. Сега Йеремиа започва едно от най-искрените ходатайства за Божия народ, записани в Библията (вижте Ездра 9:5–15; Исаия 37:16–20; Дан. 9:3–19).

17. Нищо твърде трудно. Божието всемогъщество е основата на смирената, но искрена молба на пророка (виж Бит. 18:14; Ер. 32:27).

18. Любяща доброта. Евр. хесед, „божествена любов“ (вижте Допълнителна бележка към Псалм 36). Този стих представя двете основи на божественото управление: Божията любов и благодат и Неговата справедливост (виж Изх. 20:6; 34:6, 7; Пс. 85:10; Пс. 89:14).

Господ на Силите. Вижте гл. 7:3.

19. Велик в съвет. Това приписване, заедно с предишното „Могъщият Бог“, използва формулировка, подобна на записаната от Исаия в едно от великите му пророчества за Христос (виж Исаия 9:6).

Според пътищата Му. Вижте Йер. 17:10; Мат. 16:27; 2 Кор. 5:10.

20. Дори и до днес. Значението е или че „знаменията и чудесата“, които Бог извърши в Египет, когато избави народа Си, бяха все още живи в съзнанието на хората от времето на Еремиа, или че „знаменията и чудесата“, започнали в Египет, са продължили до наши дни.

Друго. Може би е по-добре да се пропусне тази дума. Става дума за мъжете като цяло.

24. Крепостите. Тоест, кулите или укрепленията, които са били използвани при обсадни операции (вж. в гл. 6:6). Както е предсказано от Еремиа, вавилонците още тогава обсаждали Йерусалим. Извисяващите се шурмови укрепления били видими за жителите на обречения град. За израилтяните било невъзможно да избегнат страданията „от меч, от глад и от мор“.

25. И ти каза. Думите сякаш отразяват въпросителен тон. В лицето на По време на вавилонското нападение срещу Юдея и Йерусалим за пророка било извинително трудно да разбере божествената заповед да купи „нивата с пари и да вземе свидетели“.

27. Всяко нещо е твърде трудно. Бог щеше да укрепи вратата на Еремиа и да потвърди увереността му в подчинението на заповедта да купи нивата (виж стих 17).

28. Навуходоносор. Относно този правопис вижте Йер. 21:2; Дан. 1:1.

29. Върху чии покриви. Вижте гл. 19:13. Същите места, където жителите на Йерусалим „принасяха таман на Ваал и изливаха възлияния на други богове“

щяха да станат свидетели на божествения съд и възмездие. Вместо „тамянът“ от тяхното идолопоклонство да се издига към небето, димът от горящи руини щеше да се издига към небето като свидетел на нечестието на хората.

31. Те го построиха. Йерусалим е бил йевусейски град, преди Давид да го превземе (2 Царе 5:6–10). Впоследствие е построена отново и разширена. Идолопоклонството на юдейските царе обаче я е превърнало в източник на непрекъснати провокации.

32. Свещеници и техните пророци. Отново духовните водачи са изтъкнати и обвинени като клас (виж гл. 2:8), заедно с гражданските водачи и народа.

33. Гърбът. Жест на презрение и отвращение (виж гл. 2:27; 7:24; 18:17).

Ранно ставане. За коментар вижте гл. 7:13.

34. Мерзости. Мерзостите, свързани с поклонението на идоли, споменати в този и следващия стих, са били извършени от Ахаз (2 Лет. 28:1–4) и повторени от Манасия (4 Царе 21:1–9; 2 Лет. 33:1–9), след като Езекия е очистил Храма от тези нечестиви практики (2 Лет. 29). По-късно Йосия се е опитал да изкорени идолопоклонството (4 Царе 22; 23; 2 Лет. 34:25), но изглежда очевидно, че идолопоклонството е продължило и след смъртта му.

Наричан с моето име. Вижте Йер. 7:10, 11, 14, 30; вижте върху Втор. 28:10.

35. Високи места. Височините, на които се е практикувало идолопоклонство (вижте 4 Царе 17:9–11; 2 Лет. 31:1).

Еном. Вижте гл. 7:29, 31; 19:2.

37. Ще ги събера. Вижте гл. 29:10, 11. За условния характер на тези обещания вижте стр. 34.

38. Моите хора. В стихове 38–40 Бог повтаря обещанието Си за новия „завет“ (гл. 31:31–34).

41. Засадете ги. Фигура на речта, внушаваща сигурност и трайност.

42. Това голямо зло. Вижте гл. 11:11.

43. Ще бъдат купени ниви. На отчаяните израилтяни, които чувстваха, че вавилонците ще ги лишат от земята им завинаги, беше дадено уверението, че потомците им отново ще притежават нивите на Юда. Сделката с Йеремиа по закупуване на нивата на Анатот беше пророческо потвърждение, така да се каже, на това уверение (вижте на стих 15).

Без човек или животно. Докато обсадените жители на Йерусалим гледаха опустошенията, причинени от халдейците върху любимата им земя Юдея, те дадоха воля на чувствата си с тези живи думи. Предсказанието на Еремиа за опустошение, което щеше да сполети земята (гл. 4:25; вижте върху гл. 4:20, 23), вече се изпълни пред очите на народа.

44. Юг. Географските характеристики, отбелязани тук, описват добре познатата област на земята Юда (виж Исус Навин 15). В това конкретно позоваване изглежда не се споменава земята, която преди е принадлежала на северното царство Израел.

Тяхното пленничество. За да не пропусне някой смисъла на разиграната притча, която Господ провъзгласява сигурността на завръщането от плен. Самият факт, че Господ беше предсказал Пленението, което сега се беше случило, потвърждаваше обещанието за завръщане.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–44РК 466–472

8–10РК 466

14, 15 РК 469

17–23РК 470

19 8Т 250

24–27РК 471

35 ПП 337

37–44РК 472

ГЛАВА 33

1 Бог обещава на пленниците благодатно завръщане, 9 радостно състояние, 12 установено положение управление, 15 Христос, Клонът на правдата, 17 продължаване на царството и свещенството, 20 и стабилност на благословено потомство.

1. И все пак млъкни. Пророкът все още е на мястото на затвора си, споменато в гл. 32 (вижте на гл. 32:2).

2. Създателят й. Тоест, на земята, както се разбира подразбиращо (виж Йер. 10:11; срв. Ис. 45:18).

Господ. Евр. Яхве, свещеният Тетраграматон (виж том I, стр. 171–173).

3. Могъщи неща. „неразбираеми неща“.

4. Свалени. Вижте гл. 32:24.

5. Те идват да се бият. Израилтяните се нахвърлят срещу вавилонците, само за да бъдат отблъснати с цената на много „мъртви тела на хора“ (вижте на гл. 32:24).

6. Здраве и изцеление. Бог сега се обръща от размисъл за наказанието на Своя народ към обещание за тяхното възстановяване, когато те ще имат „изобилие от мир и истина“. Стихове 6–26 представят ярка картина на славата, която би могла да бъде за Израел след завръщането от плен, ако хората бяха обърнали внимание на светлината от небето и бяха сътрудничили с Бога в осъществяването на Неговите планове и цели за спасението на света. За съжаление, те отново и отново се отвърщаха от славната си съдба и така осъзнаваха само в малка степен предсказаното тук блаженство. С прехвърлянето на обещанията към духовния Израел много от предсказанията ще видят изпълнение по принцип в християнската църква (виж стр. 25–38).

7. За Израел. Израел, както и Юдея, са включени в обещанието за завръщане от изгнание.

8. Очисти ги. Насладата от временните благословии зависи от изпълнението на определени духовни изисквания (виж стр. 27). За да изпита славата, изобразена в стихове 6–26, щеше да е необходимо Израел да изостави греховете си. За онези, които искрено се покаяха, Бог предложи обещание за пълна и безвъзмездна прошка. Хората не трябваше да се обезкуражават от мащаба на миналите си прегрешения, мислейки, че случаят им е безнадежден. Бог не само щеше да им прости греховете, но и щеше да им даде благодат за бъдещо послушание (Езекиил 36:25–28).

9. Име на радост. Въпреки че Израел беше съгрешил тежко, Бог не беше оттеглил нищо от Неговите обещания за благоволение. Те, разбира се, бяха обусловени от послушание. След Плена беше възможно Израел да достигне пълната слава, обещана на древния народ (виж стр. 31, 32). Чрез Захария беше дадено уверението: „Те ще бъдат, сякаш не съм ги отхвърлил“ (Захария 10:6). Така е и в духовната сфера. Без значение колко далеч човек се е отклонил от пътя на праведността, той може да бъде приет пред Бога, сякаш не е съгрешил (SC 62).

10. Без човек. Вижте гл. 32:43.

11. Гласът на радостта. Повторение на обещаните радости от възстановяването, което ще дойде за Божия народ. Същите звуци на радост, които щяха да изчезнат по време на Пленението (вижте на гл. 7:34), сега щяха да се чуят отново в земята.

Жертва на хвала. Вижте Йона 2:9; Евр. 13:14, 15.

13. Юг. Вижте на гл. 32:44.

14. Ще изпълня. Вижте гл. 23:5–7.

15. Клон на праведността. Вижте Исаия 11:1; вижте върху Захария 3:8; 6:12.

16. Това е името. Въпреки че стих 16 повтаря предсказанието от гл. 23:6, той се различава от тази препратка, в която градът е наречен „Господ, нашата правда“. Ако Йерусалим само беше живял според това, което Бог е замислил да бъде, бъдещето му щеше да бъде най-славно (виж стр. 30).

17. Давид никога няма. Това повтаря обещанието от 2 Царе 7:16; 3 Царе 2:4; Пс. 89:20, 29, 35, 36. Вижте върху 3 Царе 2:4.

18. Месни приноси. Тоест, „хранителни приноси“ или „зърнени приноси“ (виж том I, стр. 703, 704).

20. Завет на деня. Отново, както и преди, Бог гарантира сигурността на Своя „завет“ с Неговия народ, като се позовава на сигурността на естествения закон (вижте гл. 31:35).

22. Небесно войнство. Безкрайният брой небесни тела е използван, за да илюстрира голямото множество, което ще бъде считано за „потомство на Давид“.

24. Какво е казал този народ. Някои коментатори са разбрали този пасаж като подигравка на езичниците за привидното падение на „двете семейства“, които тези коментатори тълкуват като двете царства на израилтяните, Израел и Юда (виж Езекиил 35:10; 36:19, 20). Други тълкуват „този народ“ като самите израилтяни (виж Йеремиа 4:10; 5:14, 23; 6:19), които в своето неверие са се отдали на отчаяние (гл. 32:42, 43; 33:10), защото дори „двете семейства“, семейството на Давид и на Левий (гл. 33:21, 22), изглежда са били изоставени от Бога.

25. Ако моят завет. Бог посреща това отчаяние, като изтъква сигурността на естествения закон като доказателство за сигурността на обещанията Си към Неговия народ (вижте на стих 20).

26. Потомството на Яков. Някои предполагат, че „двете семейства“ (ст. 24) може да са домът на Яков и Давидовият дом. Бог дава Своя отговор на презрителните подигравки на езичниците или на изразите на обезкуражаване от страна на Своя народ (виж стих 24). Той обещава да ги върне в земята им и да възстанови предишната им слава (виж стих 9).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–14РК 472–474

1 РК 472

2–96Т 228

2–12РК 473

3 Ед. 127, 282; МЛ 23; 8Т 335

13, 14 РК 474

16 МБ 106; 6Т 228

17, 18 АА 223

ГЛАВА 34

1 Еремия пророкува за пленяването на Седекия и града. 8 Князете и народът, след като отпуснаха робите си, противно на Божия завет, ги приеха отново. 12 Поради непокорството им Еремия предаде тях и Седекия в ръцете на враговете им.

1. Когато Навуходоносор. Тази глава започва с разказване на събития, които очевидно са се случили място в началото на последната обсада на Йерусалим, докато пророкът все още е бил на свобода, защото пророчеството, предадено тук на Седекия (ст. 2, 3), е цитирано от царя като причина за затварянето на Еремия (виж гл. 32:2).

3. Вижте очите. Вижте гл. 32:4.

4. Няма да умрат от меч. Това уверение е много вероятно да е било дадено на Седекия, за да го убеди да спре да се съпротивлява на вавилонците и да сключи споразумение с Навуходоносор.

Въпреки че Седекия щял да бъде отведен в плен във Вавилон, подчинението от негова страна щяло да му осигури спокоен живот и почетно погребение.

5. Изгаряния на бащите ти. Това очевидно е препратка към подправките и парфюмите които са били изгаряни при погребения на царе и високопоставени личности (2 Лет. 16:14; 21:18, 19). Тук няма намек за кремация, която евреите почти никога не са практикували.

Те ще те оплакват. Сравнете това с предсказанието, което Еремия направи относно погребението на Йоаким (гл. 22:18, 19). Седекия е уверен, че такъв позорен край няма да го сполети, ако само се поддаде на Вавилон.

7. Лахис. Този град е споменат, защото, до Йерусалим, е бил една от най-силните защити на Юдея (4 Царе 18:13, 14, 17; 2 Лет. 32:9) и защото той и Азека са се съпротивлявали най-дълго на Навуходоносор. През 1935 и 1938 г. в руините на Лахис са открити 21 писма, написани с мастило върху остракони или керамични черепки (виж том I, стр. 123, 125; том II, стр. 97, 98). Няколко от тях са написани от някой си Хосаях, очевидно офицер, разположен наблизо, до Яош, командира на Лахис, преди вавилонското нашествие. Те ярко разкриват нестабилното състояние на страната в навечерието на падането на Юдея. В едно писмо се казва: „И нека (господарят ми) знае, че наблюдаваме сигналите от Лахис, според всички указания, които господарят ми е дал, защото не можем да видим Азека“ (У. Ф. Олбрайт, прев., в Дж. Б. Причард, Древни близкостоични текстове

[Принстън: University Press, 1950], стр. 322). Силата, с която Лахис е разрушен скоро след това, се доказва от факта, че градът е бил толкова яростно опожарен, че голяма част от тухлената зидария на стената е била оцветена в яркочервено. Тези находки в Лахис може да отразяват сериозността на разрушението, сполетяло Йерусалим по същото време. Руините сега се наричат Тел ед-Дувейр.

Азека. Това също е бил един от „оградените градове“ на Юда (2 Лет. 11:5–12).

Мястото сега се нарича Тел ез-Закария.

8. Да прогласи свобода. Докато Моисеевият закон позволявал на израилтяните да бъдат поставени само под ограничено временно робство (вижте Изх. 21:2), много господари били превишили правата си. Благородниците на Юда, подобно на тези на Атина преди Солон, прилагали закона за дълга, за да поставят голям брой свои събратя в робство. Сега, под непосредствената опасност от вавилонската атака, или за да си осигури доброволната съвместна служба на свободните хора, вместо насилствената помощ на робите, или по някаква друга причина, Седекия обещал свобода на всички, които били в робство в Йерусалим.

10. Те се подчиниха. С оглед на опасностите, които заплашваха отвън, и на опасността за да може потиснатата класа от хора да се надигне, за да помогне на нашественик (виж Изх. 1:10), заповедта на Седекия да освободи робите се среща с общо съгласие от страна на князете и народа.

11. Но след това те се обърнаха. Когато халдейците временно вдигнаха обсадата, за да посрещнат приближаващата египетска армия (виж ст. 21; гл. 37:5), карайки повечето жители на Йерусалим напразно да вярват, че опасността за града им е отминала, те отново „ги подчиниха за слуги и слугини“.

14. В края на седем години. Това беше законът (вижте Изх. 21:2), който хората имаха нарушени (Ер. 34:8–11; виж Ис. 58:6).

15. Завет пред мен. Това споразумение за освобождаване на робите беше тържествено сключено от царя и от „всичките князе и всичките люде“ (ст. 8–10) в Храма

съдилища и така е било създадено, в известен смисъл, със самия Бог (виж Неемия 5:8–13). Следователно, нарушавайки този „завет“, хората са прегрешили не само срещу своите събратя, но и срещу своя Бог.

Наричан с моето име. Вижте Йер. 7:10, 11; вижте върху Втор. 12:5.

17. Провъзгласявам свобода. Богоустановената свобода (Левит 25:10), на която хората са отказали техните събратя щяха да бъдат обърнати от Божия съд в „свобода“, която щеше да остави престъпниците „на меч, на мор и на глад“, а също и на плен.

18. Разсечете телето на две. За значението на този ритуал вижте Битие 15:10.

19. Евнуси. Често това са били чуждестранни родом (виж гл. 38:7), които са ставали прозелити, когато са постъпвали на служба при царя. Не е било необичайно евнусите да заемат високи позиции в ориенталските дворове и споменатите тук, като князете на Юда и Йерусалим, вероятно са се обогатили, като са давали пари назаем на по-бедните израилтяни и след това са ги поробвали, за да си осигурят обезщетение.

20. За месо. Това безчестие се е смятало за крайно наказание за прегрешение (виж гл. 16:4; 19:7).

21. От теб. Буквално „от против теб“. Това показва, както беше посочено по-рано (виж на ст. 11), че вавилонците са вдигнали обсадата на Йерусалим, давайки на йерусалимските князе погрешната представа, че опасността е отминала, и лъжливата надежда, че помощ идва от Египет (гл. 37:5–10).

22. С огън. Вижте гл. 52:12–14.
Без жител. Вижте гл. 32:43.

ГЛАВА 35

1 Чрез послушанието на рехавитите, 12 Йеремиа осъжда непослушанието на юдеите. 18 Бог благославя рехавитите за тяхното послушание.

1. В дните на Йоаким. Преживяването, записано в гл. 35, се е случило в по-ранен период на служението на Йеремиа, малко преди вавилонците да нападнат Йерусалим (виж РК 423).

2. Рехавитите. Основателят на това семейство е Йонадав, или Йонадав (ст. 6), който е живял по времето на Йеху, цар на Самария (841–814 г. пр.н.е.), около 240 години по-рано. Очевидно е, че влиянието му е било толкова голямо, че Йеху се е радвал да го има на своя страна, а Йонадав е бил също толкова щастлив да бъде с Йеху заради неговата „ревност за Господа“ (вижте 4 Царе 10:15, 16). Йонадав настоявал последователите му да възприемат строг начин на живот.

4. В камерата. Тези стаи или апартаменти, свързани с Храма (1 Царе 6:5) очевидно са били приписвани на важни свещеници или пророци; тук на „синовете на Анан“. Фразата „Божият човек“ предполага, че този, който е наречен така, е бил пророк (виж 1 Царе 2:27; 3 Царе 13:1; 20:28; 4 Царе 4:7, 9).

Принцовете. Несъмнено някои официални, несвещенически сановници, които са направили пределите на Храма свое постоянно място на обитаване (виж гл. 36:10).

Маасия. Вероятно бащата на Софония, „втория [или заместник-] свещеник“ (гл. 21:1; 29:25; 52:24).

6. Няма да пием вино. През целия си живот рехавитите бяха като назореите (вж. върху Числа 6:2–5), отделен народ, живеещ отделно от градовете и въздържащ се от притежаване на собственост.

11. Когато Навуходоносор. За правописа вижте Дан. 1:1. С извинение рехавитите обяснили, че са били принудени да дойдат временно в град Йерусалим

с другите селски жители на Юдея, поради вавилонското нашествие (Йеремия 4:6; 8:14; вж. 2 Царе 24:1, 2).

13. Господ на Силите. Вижте на гл. 7:3.

Приемете напътствия. В ярък контраст с рехавитите, които векове наред вярно се подчинявали на управлението на баща си Йонадав, „юдовите мъже и жителите на Йерусалим“, макар и да се представяли за Божии деца, упорито отказвали „да се вслушат“ в божествения съвет (вж. върху гл. 7:13).

15. Ранно ставане. Вижте гл. 7:13.

17. Защото говорих. Че това оплакване на Господа е оправдано, е многократно потвърдено заявено от много Божии учители и пророци (виж Притчи 1:24; Исаия 65:12; 66:4; Йеремия 7:13; 25:4-7; и др.)

18. Защото се покорихте. Това, което Бог особено хвали тук, е Постоянството и верността, които рехавитите проявиха, спазвайки човешки закон.

19. Не искам мъж. Такива обещания, разбира се, са обвързани с продължаващата вярност на потомците (вижте 1 Царе 2:4). Лоялността на синовете на Рехад към въздържателя живот, който им е бил предписан, е бил строг укор към отстъпническия и разточителен народ на Юдея като цяло.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-19ПК 423-425; 4Т 174-176

6 РК 423; 4Т 174

12-14РК 423; 4Т 174

14, 15 4Т 164

14-17РК 424

14-194Т 175

17 4Т 164

18, 19 РК 425

ГЛАВА 36

1 Еремия накара Варух да напише пророчеството му 5 и публично да го прочете. 11 Князете, като чува за него от Михей, изпратиха Иудия да донесе свитъка и да го прочете. 19 Те накараха Варух да се скрие, той и Еремия. 20 Цар Йоаким, като разбра за това, чу част от него и изгори свитъка. 27 Еремия отхвърли присъдата му. 32 Варух написа нов препис.

1. Четвъртата година на Йоаким. Тоест, около 604 г. пр.н.е. (вижте гл. 25:1). След като Йеремия предаде ясното послание, записано в гл. 19, пророкът беше заловен и затворен (вижте гл. 20). Именно по време и след това затворничество се случиха събитията от гл. 36 (вижте П.К. 432-437).

2. Свитък. Тоест „свитък“. Несъмнено е бил направен от кожа, понякога популярно наричан пергамент, въпреки че истинският пергамент не е влязъл в употреба до II век пр.н.е. (виж том I, стр. 30, 31).

Всички народи. Този стих излага в едно изречение съдържанието на гл. 25.

3. Възможно е. По това време все още имаше надежда, макар и малка, че Юда може да се покае.

4. Барух. Относно самоличността на Барух виж стр. 343.

5. Затворен съм. Еремия все още беше затворник (виж върху стих 1; виж РК 432).

6. Иди и прочети. Тъй като на Еремия му беше забранено да влиза „в дома на Господи“, Варух бил призван не само да бъде секретар на пророка, но и да бъде проповедник на божествено вдъхновените послания на Йеремиа.

В деня на поста. Това събитие не е било редовен годишен пост (вижте на стих 9), а едно от онези специални събития, „провъзгласени“ по време на национална криза (2 Лет. 20:1–3; Йоил 2:15). Това е било време, когато голям брой хора са се събирали заедно и са били в настроение да слушат божествено увещание и призив за покаяние. Възможно е Йоаким, по съвет на своите отстъпнически свещеници и лъжепророци, да е обявил този пост, за да подбуди хората към по-голяма съпротива срещу вавилонците.

9. През петата година. Това беше годината, следваща заповедта на Господа (вижте на стих 1).

В деветия месец. Четенето на свитъка беше през зимата, в месеца, който започна през ноември или декември. Тъй като годините на царуване на юдейските царе изглежда са започнали през есента (виж том II, стр. 110, 140, 146), това четене е възможно да се е състояло още два или три месеца след началото на писането.

10. Гемария. Баща му вероятно е бил онзи Сафан, който е взел водеща роля във възстановяването на Храма по време на царуването на Йосия (4 Царе 22:3–6) и в публикуването на новооткритата „книга на закона“ (4 Царе 22; 23). От тези факти е съвсем очевидно, че Сафан е бил един от лидерите във възраждането на истинското поклонение на Бога. Не е чудно, че синовете му са били поддръжници на Йеремиа. Един от тях, Ахикам, е защитил пророка (виж върху Йеремиа 26:24), а сега друг, Гемария, позволява на Варух да чете „думите на Йеремиа“ в стаята му.

Новата порта. Някои смятат, че това може да е била важна част от реконструкционните работи, завършени от Хелкия и Сафан (4 Царе 22:3–6).

11. Син на Гемария. Вижте стих 10.

12. В царския дом. Вероятно Михей е направил това нарочно, за да види за да може царят и неговите княжески съветници да узнаят думите на Еремиа.

14. Изпратили Йехуди. Князете очевидно не били доволни само от слухове за такъв важен въпрос и затова изпратили Йехуди да доведе Варух в съвета им, за да провери доклада на Михей (виж стихове 11–13).

17. Как писа? Князете тревожно искаха да узнаят кой е отговорен за посланието на пророка. Дали Варух е използвал свои собствени думи, за да изрази мислите на пророка, или това са били самите думи на Еремиа? Отговорът на Варух разкри, че думите наистина са на Еремиа (ст. 18).

18. Той произнесе. В съвременната терминология бихме казали, че пророкът е диктувал съобщенията му до секретарката му.

С мастило. За състава на древните мастила вижте том I, стр. 31.

19. Иди, скрий се. Не сме информирани кога или как Йеремиа е бил освободен (вижте стих 1), за да може да се скрие.

20. Те прибрали свитъка. Някои предполагат, че това е било направено, защото Йеремиа и Варух биха могли да бъдат законно преследвани само въз основа на неоспоримите доказателства на самия свитък. Очевидно князете са се надявали, че царят няма да стигне дотам. Обаче, в това те бяха разочаровани (виж стихове 23, 26).

22. Зимната къща. Вероятно специално жилище в южното крило на двореца (виж Амос 3:15). Тъй като това беше през месец Кислев или Кислев (нашият ноември-декември; виж том II, стр. 116), беше необходимо да има огън, за да се осигури топлина.

23. Листа. Отделните листове с материали за писане обикновено са били закрепвани заедно, за да навийте ролка (вижте том I, стр. 31).

25. Беше се застъпил. Трима от князете (виж стих 12), Елнатан, Делаия и Гемария, имаха смелостта да умолят царя да не изгаря свитъка, но той не ги послуша.

26. Синът на Амелех. Или „синът на царя“. Йерахмеил сигурно е бил царски „син“ само в смисъл на принадлежност към „царския дом“ (виж Естир 1:9), защото Йоаким е бил само на 25 години, „когато започна да царува“ (4 Царе 23:36) и затова по това време не е могъл да има син, достатъчно възрастен, за да изпълни заповедта му.

Господ ги скри. Въпреки че Йеремия и Варух се бяха скрили (вижте стих 19), божественото провидение попречи на царя да ги намери.

27. Тогава дойде словото Господне. Вероятно докато пророкът и Варух бяха скрити (ст. 19, 26).

28. Всички предишни думи. Вторият свитък не трябваше да има нищо, което да липсва в първия свитък (виж стих 32).

29. Човек и звяр. Очевидно Йоаким е възразил най-остро срещу онази част от посланието на Еремия, която предсказва, че опустошението на Юдея от вавилонския цар ще бъде толкова пълно, че земята ще стане практически необитаема (вижте гл. 4:25; 32:43).

30. Той няма да има нищо. Божественото предсказание за гибелта на Юда и Йерусалим сега се фокусира върху самия Йоаким. Макар че всъщност той е последван на трона от сина си Йоаким (4 Царе 24:6), младият Йоаким управлява само три месеца (4 Царе 24:8). Следващият цар, Седекия, е третият син на Йосия (виж 1 Лет. 3:15; виж върху 4 Царе 24:17) и последният цар, който царува над южното царство на евреите.

Неговото мъртво тяло. Вижте гл. 22:18, 19.

32. Бяха добавени. Не само че беше записано посланието от първия свитък, но и във втория свитък бяха записани допълнителни подобни послания.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–32ПК 432–437; 4Т 176–181

2, 3 4Т 176

2–4РК 432

3 РК 435; 4Т 178

4–84Т 177

5–9, 14–22РК 433

15–254Т 177

23–26РК 434

26–294Т 178

28, 30, 31 РК 436

30–324Т 179

32 РК 437

ГЛАВА 37

- 1 След като египтяните прекратиха обсадата на халдейците, цар Седекия изпрати до Еремия да се моли за народа. 6 Еремия пророкува за сигурното завръщане и победа на халдейците.
- 11 Той е взет за беглец, бит и хвърлен в затвора. 16 Той уверява Седекия за пленничеството.
- 18 Молейки се за освобождаването му, той получава известна благосклонност.

1. И цар Седекия. Глави 37–44 дават непрекъснат разказ за по-късния живот и съдбата на Йеремиа, започвайки с възкачването на последния цар на Юда на трона (4 Царе 24:17, 18).

Кония. Вижте гл. 22:24.

Навуходоносор. Относно този правопис вижте Йер. 21:2; Дан. 1:1.

Провъзгласен за цар. Седекия бил марионетка на вавилонците, но същевременно и законен наследник на трона. Несъмнено от него се изисквало да положи клетва за вярност на Навуходоносор, но в рамките на няколко години той нарушил тази клетва, като сключил съюз с различни съседни народи срещу Вавилон. По този начин Седекия и неговите съветници предизвикали трагедията от 586 г. пр.н.е.

2. Но нито той. С оглед на историята на последната част от неговото царуване, която следва, това е уводно изложение на общия характер на управлението на Седекия.

Изглежда, че Седекия, поне лично, е вярвал в Йеремиа като истински пророк.

Въпреки че не е посочено това, контекстът предполага, че Йеремиа е отговорил на молбата на царя за молитва (ст. 3). Поне според повествованието (ст. 5) изглежда, че е било скоро след тази молба, когато египетската армия се е оттеглила от Йерусалим. Малко по-късно Седекия е провел тайна среща с пророка, на която изглежда е разкрил поне таен страх, ако не и дълбоко убеждение, че Йеремиа е вдъхновен пратеник.

Ако тези наблюдения са валидни, изглежда, че решенията на Седекия отразяват колебание повече, отколкото откровено съмнение или неверие. Готовността, с която Седекия се съобрази с молбата на князете, като хвърли Йеремиа в тъмницата на Малхия (виж гл. 38:4–6), само за да го извади от тъмницата по предложение на един от царските евнуси (ст. 7–13), предполага, че ако Седекия само беше притежавал смелостта на убежденията си, съдбата на Йерусалим можеше да бъде много по-различна.

3. Йехукал. Или Юкал (виж гл. 38:1).

7

Софония. Тези двама мъже, Йехукал и Софония, бяха членове на партията, противопоставяща се на Вавилон, и затова бяха неприятелски настроени към пророка (гл. 21:1, 2; 29:25; 38:16).

Господи, нашият Бог. Тези думи може да показват не само, че те са изпълнявали царската заповед, но че са се надявали да спечелят Йеремиа на своя страна чрез проява на религиозна ревност за Господа (виж гл. 21:1, 2).

4. Не го хвърлят в затвора. Еремиа не е затворен до последната обсада на Йерусалим, през 10-тата година на Седекия (виж гл. 32:1, 2), въпреки че обсадата всъщност е започнала през 9-тата му година (гл. 39:1).

5. След това армията на фараона. Този инцидент несъмнено е резултат от споразумението между Хофра (наричана Априес от гърците) и Седекия, за да се противопоставят на Навуходоносор (виж върху Езекиил 17:15). Египетските армии като цяло били добре екипирани с колесници и коне (Езекиил 17:15; виж Исая 31:1) и способни да извършват обсадни операции (Езекиил 17:17).

7. Ще се върне. Апелът на Седекия за египетска помощ наруши неговия „завет“ с Халдейци (Езекиил 17:17, 18). Подходът на египтяните, подобен на този на Тирхака по време на

⁷ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Евр. 24:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Асирийското нашествие (4 Царе 19:9; Исаия 37:9) не доведе до нищо повече от временно преустановяване на военните действия около Йерусалим.

8. Халдейците ще дойдат отново. След като Навуходоносор отблъсна опита на Априйс той се върнал към атаката си срещу Йерусалим, превзел го и го разрушил напълно (4 Царе 25:1–10; 2 Лет. 36:17–19).

9. Не се заблуждавайте. Напразни бяха надеждите на юдейския цар и неговите съветници, че Египет ще може да ги спаси от вавилонците.

10. Останал, но ранен. Графична фигура, илюстрираща сигурността на Йерусалим гibel. С оглед на бързо приближаващото разрушение на Храма, някои от праведните в Йерусалим решили да поставят свещения ковчег извън обсега на безмилостните ръце на нахлуващите армии (виж гл. 27:19). Настоящият антракт в последната обсада, по време на който вавилонците временно вдигнали обсадата, за да посрещнат заплахата от настъпваща армия от Египет (виж гл. 32:2), предоставил на тези благочестиви мъже необходимата възможност да скрият ковчега. С траур и тъга те тайно пренесли ковчега на безопасно място в пещера, където той „все още е скрит. Никога не е бил безпокоен, откакто е бил скрит“.

(РК 453). Вътре в ковчега се намираха каменните плочи, на които Бог беше написал Десетте заповеди със собствения Си пръст (Второзаконие 10:1–5). Вижте EGW, Допълнителни материали, върху Изх. 31:18.

11. Разбит. Лагерьт на халдейците беше „разбит“, тоест армиите се бяха оттеглили от обсадата.

12. Тогава Йерекия тръгна. След дълги години вярно служение Йерекия смяташе делото си за свършено и сега се опитваше да се оттегли в родното си село Анатот (виж РК 453).

Да се отдели. Еврейският текст тук е неясен. RSV гласи „за да получи своя дял“. Йерекия е имал имот в Анатот в „земята Вениамин“ (гл. 32:6–12) и посещението му там може да е било във връзка с този имот.

13. Вениаминова порта. Обикновено се отъждествява с Овчата порта в североизточния ъгъл на Йерусалим.

Ирия. Вероятно братът на Йехукал (виж стих 3).

Ти отпадаш. Очевидно обвинението на Ирия, че Йерекия е виновен в предателство, се е основавало на предположението, че пророкът е възнамерявал да се измъкне във вавилонския лагер, за да се присъедини към врага.

15. Князете бяха разгневени. Вдигането на обсадата на Йерусалим от халдейците поради египетското приближаване (вижте на стих 5) несъмнено засили и направи по-агресивна антивавилонската партия.

16. Кабини. Буквално „сводести стаи“, предназначени за затваряне на отделни лица затворници. Че Йерекия е имал трудности в затворническата си килия, е намекнато в по-късната му молба да не бъде връщан там (виж ст. 20; гл. 38:26).

Останал там много дни. Пророкът сигурно е бил в тази конкретна тъмница в продължение на няколко седмици. Общата продължителност на последното му лишаване от свобода беше около една година.

17. Царят изпратил. Не одобрявайки суровото отношение на пророка и въпреки това, сякаш страхувайки се от съветниците си, слабохарактерният Седекия „тайно“ повикал Йерекия, все още надявайки се, че чрез пророка може да получи някакво благоприятно „слово от Господа“.

Ще бъдеш избавен. Смело и без да се поддава на изкушението да промени посланието си, за да избегне по-нататъшно преследване от враговете си, възрастните хора

Пророкът повтаря с рязка строгост предишното си предсказание, че Седекия ще бъде заловен от вавилонците (виж гл. 32:1–5).

19. Къде са сега вашите пророци? Тези измамници грубо бяха измамили царя. Вместо Йерусалим да бъде освободен, както твърдяха те (виж гл. 28:1–4), градът беше обсаден; а временното оттегляне на халдейците, което сякаш оправдаваше надеждите им, само подчертаваше измамливостта на тези мъже.

20. Да не би да умра там. Вижте стих 16.

21. В двора. Това беше в отговор на собствената молба на Еремия (ст. 20). С изключение на инцидента, споменат в гл. 38:6, пророкът остана там в двора на „дома на юдейския цар“ (виж гл. 32:2; 33:1), който беше над земята, с добра светлина и въздух, докато градът беше превзет от вавилонците.

Парче хляб. Буквално „кръгъл хляб“. Царската заповед показва, че Йерусалим вече беше обсаден и следователно доставките на храна бяха малки.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–21ПК 452–455; 4Т 181, 182

1–34Т 181

3, 5 РК 452

5, 9, 10 4Т 181

9–13РК 453

12–154Т 181

14, 15 РК 454

17 4Т 181

17–20РК 454

18–214Т 182

21 РК 455

ГЛАВА 38

1 Еремия, чрез лъжливо внушение, е хвърлен в тъмницата на Малхия. 7 Авдемелех, чрез искане, му издейства известно разширение. 14 След тайно съвещание той съветва царя, като отстъпва, за да спаси живота му. 24 По нареждане на царя той скрива съвещанието от князете.

1. Годолия. Той трябва да бъде разграничен от човека със същото име, който беше синът на Ахикам, защитникът на Йеремию (виж гл. 26:24; 39:14). Относно Юкал, или Йехукал, и Пашхор виж гл. 21:1; 37:3. Тези четирима князе бяха сред най-големите противници на Йеремию.

4. Убити. Принцовете отказали да приемат посланието на Йеремию. Те погледнали върху пророка като предател, такъв, който би дезертирал при вавилонците за лична безопасност. Сравнете гл. 37:11–15. Те поискаха най-тежкото наказание срещу Еремию.

5. Той е в твоите ръце. Седекия, чийто слаб характер и колеблив дух му правеха невъзможно да се съпротивлява, даде неохотното си съгласие на искането на своите решителни князе.

6. Тъмница. Буквално „яма“ или „водоем“. Малхия вероятно е споменатият в стих 1. Амелех означава „царят“. Малхия вероятно е бил „син на царя“ в смисъл, че е бил член на царския дом (вижте гл. 36:26).

Нямаше вода, а само кал. Или водата в цистерната беше спряна заради обсадата, или това може да се е случило през октомври или ноември, когато след сухия сезон щеше да остане малко вода (виж том II, стр. 110). Във всеки случай, нищо освен отлагания от мръсотия

Калта останала в ямата. Очевидно князете се страхували от ефекта върху народа, ако публично екзекутират Йеремиа (вижте стихове 4, 5). Затова пророкът бил спуснат в ямата, за да остане там, докато не умре от глад (ст. 9). Много е вероятно в Плач.

3:53–55 Еремия говори за това време на мизерия и страдание.

7. Авдемелех. Буквално „царски слуга“. Доколкото думата е без член в еврейския текст, вероятно е собствено име и е преведена така в LXX и Вулгата. Малко се разкрива за Авдемелех, но от разказа става ясно, че той е бил близък до царя като един от неговите любимци (виж на стих 8) и че е използвал влиянието си безстрашно, за да защити Еремия.

Вениаминова порта. Обикновено се отъждествява с Овчата порта в североизточния ъгъл на Йерусалим.

8. Извън царския дом. Показание за близките отношения между Авдемелех и царя.

9. Тези мъже са извършили зло. Някои ръкописи от LXX век гласят „ти си извършил зло“, като по този начин отговорността и вината се хвърлят върху самия цар.

Нямаше повече хляб. Обсадата на Йерусалим достигаше своя последен, отчаян етап.

10. Тридесет мъже. Този привидно голям брой може да е бил предоставен, за да се срещне всяка съпротива срещу освобождаването на пророка, която князете биха могли да оказат. Един еврейски ръкопис използва 3 вместо 30.

Очевидната лекота, с която Седекия взел решение, само за да го отмени малко по-късно, свидетелства за фундаментална слабост на характера. Колебанието се оказало гибелта на царя. За допълнителен коментар вижте гл. 37:2.

11. Хазна. Или „склад“.

Clouds. Староанглийска дума, означаваща платнени кърпки или парцали. Внимателността на Авдемелех блести като скъпоценен камък в този разказ. Само въжета биха били достатъчни, за да спасят Йеремиа. Но Авдемелех осигури парцали, за да не се врежат въжетата в плътта на възрастния пророк.

Въжета. Тоест, въжета.

12. Под мишниците ти. Вижте стих 11.

13. Остана в двора. Отново се разкрива колебливият характер на Седекия. Той позволи на Йеремиа да бъде изваден от калната яма, но не посмя да освободи пророка напълно.

14. В третия вход. Или „на третия вход“. Невъзможно е да се идентифицира мястото на тази тайна среща.

Ще те попитам нещо. Ясно е, че царят е изпитвал неохотно уважение към съвета на пророка и не е могъл напълно да се откъсне от него (виж гл. 37:17).

15. Убий ме. Очевидно на Йеремиа му е било трудно да не вярва в това. Царят беше подкрепил суровото отношение, което юдейските князе му бяха наложили.

Няма ли да послушаш? Или „няма да послушаш“. LXX гласи: „Няма да послушаш“ „послушай ме“ с възможно най-силните гръцки отрицания (виж върху Матей 5:18).

16. Който ни е направил тази душа. Или „който е направил душите ни“ (RSV). Седекия използва тази силна клетва, за да премахне от пророка всяко оставащо съмнение относно искреността на намерението му.

17. Богът на Силите. Вижте гл. 7:3.

Князе. Тези, които командваха армията, обградила Йерусалим. Навуходоносор беше в Ривла, на река Оронт в Келесирия (виж гл. 39:5).

19. Паднали в ръцете на халдейците. Изглежда, че редица юдеи са се предали на халдейците, или в отговор на посланията на Йеремиа, или просто защото страхът им е подтикнал това действие, за да запазят живота си.

22. Жените, които са останали. Съпругите и наложниците на бивши царе, които с Съпругите и наложниците на Седекия щяха да бъдат взети от „вавилонските князе“.

Твоите приятели. Буквално „мъжете на твоя мир“, тоест онези, които измамно увериха царят, че всичко ще се нареди добре. Думите на жените станаха още по-значими от привидното им споменаване на „блатото“, в което беше поставен Йеремиа (ст. 6).

24. Никой да не узнае. Безнадеждно слабият и колеблив цар се страхуваше повече от князете, отколкото от небесния Бог и Неговия пророк.

26. Към дома на Йонатан. Вижте гл. 37:15, 16. Слабият цар се страхувал някой да разбере, че е разговарял с пророка, затова осигурил прикритие за това интервю.

27. Той им каза. Еремиа се съгласи с молбата на царя (виж на стих 26) и каза на князете, каквото царят „му беше заповядал“. Еремиа не сгреши повече, когато укри от князете информация, която не им принадлежеше по право, отколкото пророк Самуил, който предприе подобен курс на действие под пряката Божия заповед (виж 1 Царе 16:2).

Не е забелязано. Очевидно разговорът между царя и пророка не е бил подслушан и въпросът е бил прекратен.

28. Затворническият съд. Вижте ст. 13.

Когато Йерусалим беше превзет. Очевидно не след дълго след последното интервю с Йеремиа със Седекия (ст. 14–26).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–28РК 455–458; 4Т 182–184

1–54Т 182

2–4РК 455

6 АА 575; ПК 456; 4Т 182, 525

7–144Т 182

15–18РК 456

15–204Т 183

19, 20 РК 457

24, 25 РК 458; 4Т 184

ГЛАВА 39

Йерусалим е превзет. 4 Седекия е ослепен и изпратен във Вавилон. 8 Градът е разрушен, 9 народът е пленен. 11 Навуходоносор дава заповед за доброто дело на Йеремиа. 15 Божието обещание към Авдемелех.

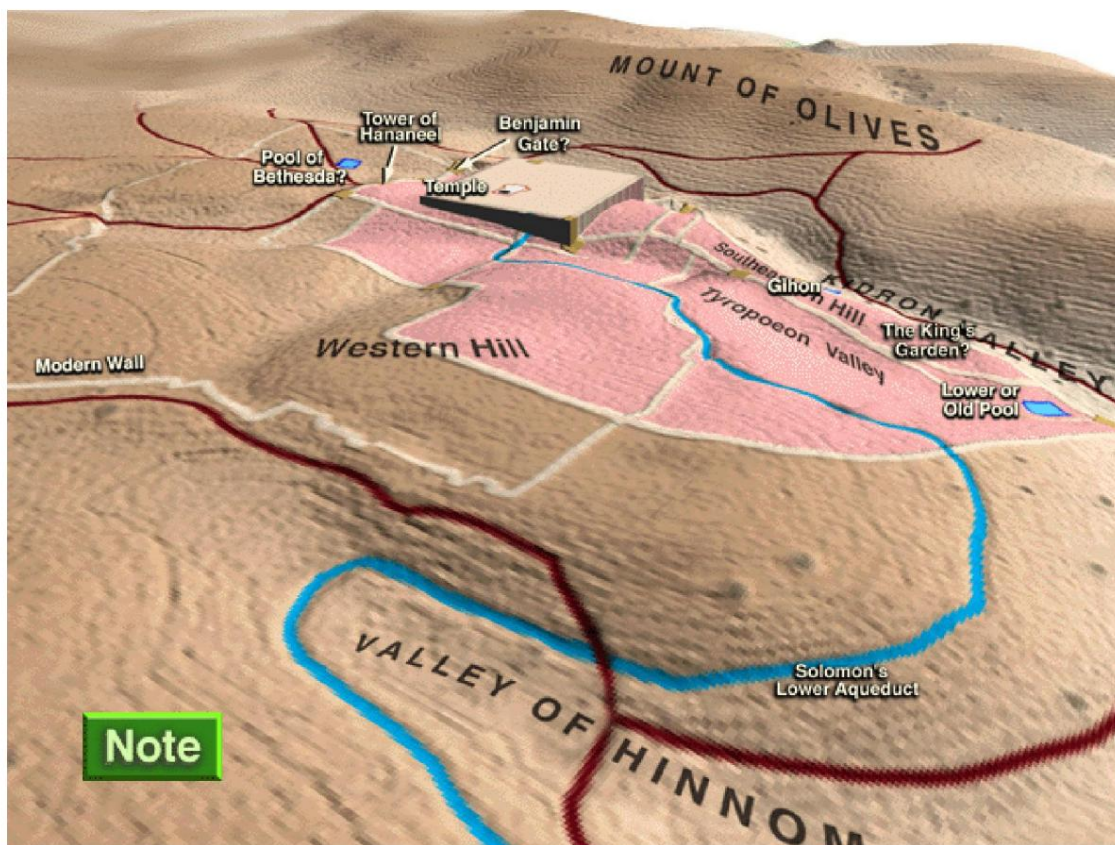
1. През деветата година. Последната обсада на Йерусалим започва приблизително на 15 януари 588 г. пр.н.е. (вижте 4 Царе 25:1 за основата на тази дата).

2. Градът беше разбит. След като обсаждаха Йерусалим в продължение на 30 месеца, вавилонците пробили защитата му на „деветия ден“ от „четвъртия месец“. Тази дата може да се определи приблизително на същата основа като тази в стих 1, като 18 юли 586 г. пр.н.е. За по-подробно описание на обсадата и превземането на Йерусалим вижте Йер. 52; 4 Царе 25.

3. И всички принцове. Вместо да има шест принца, както се подразбира тук, имаше вероятно само трима, или дори двама, ако името Нергалшарезер, споменато два пъти, представлява само един индивид.

Йерусалим и околностите му по времето на Йеремиа

8

Много археолози смятат, че градските стени на Йерусалим са включвали само източните хълмове по времето на Йеремиа, но последните открития предполагат разширяване в Западния хълм, както е посочено. Цветните области и линии (представляващи стените) показват възможния обхват и са само ориентировъчни.

9

Нергалшарезер, чиято вавилонска форма е Нергал-шари-усур, което означава „Нергал защитава царя“, е споменат в съдебен алманах на Навуходоносор като „княз на Син-магир“. Син-магир е бил град и провинция във Вавилония, разположена северно от Вавилон.

Това име се появява в по-кратка форма в обсъждания тук пасаж, въпреки че

⁸ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ер. 37:4).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

⁹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Битие 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Масоретите, които добавили гласните към съгласния текст (виж том I, стр. 25, 26), не го разбрали. Те погрешно направили титлата на Нергалсарезер част от следващата дума „Небо“, като по този начин създали собственото име Самгар-Небо. Всъщност текстът би трябвало да гласи: „Всички първенци на вавилонския цар дойдоха и седнаха в средната порта: Нергалсарезер от Син-магир, Нево-сарсехим, раб-сарис, Нергалсарезер, раб-маг, с всички останали служители на царя.“

Не е известно дали титлата раб-маг е вариант на Син-магир или отделна вавилонска титла. Следователно не е сигурно дали двама души с името Нергалшарезер са били в Йерусалим или само един. Нергалшарезер е известен още като зет на Навуходоносор, Нергал-шар-усур или Нериглисар, втори наследник на трона, цар на Вавилон от 560 до 556 г. пр.н.е. (виж том III, стр. 46, 47).

Нево-сарсехим е неизвестно име. Относно титлата раб-сарис виж Дан. 1:3.

4. След това те избягали. Вижте гл. 52:7. „Царската градина“ вероятно е била близо до „водния басейн Силоах“ (вижте върху Неем. 3:15) и оттам царят е минал през портата между двете стени. Според археологически доказателства, общоприето е, че тази порта е била някъде близо до югоизточния ъгъл на градската стена. Те избягали на изток към равнината, или Арава, отличителното име на долината на река Йордан (вижте върху 2 Царе 2:29).

5. Настигна Седекия. Очевидно намерението на царя беше да премине река Йордан близо до Йерихон и да намерят безопасност в откритата земя на Галаад или при потенциален съюзник като Моав или Амон (виж гл. 27:3).

Ривла. Този град на север, „в земята Емат“, е бил транспортен център на река Оронт и по този начин осигурила естествен щаб на Навуходоносор по време на неговото нахлуване в Палестина.

6. Убийте синовете. Суровото наказание, наложено от халдейския завоевател (ст. 6, 7) се дължи на факта, че той постави Седекия на трона като свой уж лоялен васал, но въпреки това царят на Юда коварно се разбунтува срещу него (2 Царе 24:17–20) и наруши най-тържествените клетви, дадени в името на Йехова (виж РК 447).

7. Той избодете очите на Седекия. Така се изпълниха две привидно взаимно изключващи се пророчества: (1) че Седекия ще види Навуходоносор и ще бъде отведен във Вавилон (гл. 32:4, 5) и (2) че ще умре във Вавилон, но няма да го види (Езек. 12:13).

8. Изгори царския дом. За по-подробно описание на това опустошение вижте Йер. 52:12–14; вж. 4 Царе 25:8–10.

9. Отведен в плен. За да предотврати бунт, Навуходоносор следвал същото политика на депортиране, каквато са правили асирийците преди него (4 Царе 15:29; 17:6).

10. Вляво от бедните. Това несъмнено е било направено, за да се предотврати политически вакуум в страната. Даровете на земя на бедните биха осигурили тяхната вяност към вавилонците и може би чрез обработването на земята вавилонците дори биха могли да очакват някакъв данък.

11. Даде заповед относно Йеремиа. Ясно е, че Навуходоносор е научил за непоколебимия съвет на Йеремиа да се подчини на Вавилон или чрез дезертьори или шпиони, или от самия Седекия, и затова веднага щом разбрал, че Йеремиа е бил „вързан във вериги сред всички, които са били отведени в плен“ (гл. 40:1), той заповядал пророкът да бъде освободен.

13. Невузар-адан ... изпратен. Вероятно от Рама (виж на стих 14; гл. 40:1).

Небузар-адан е известен от вавилонски записи. Вавилонското му име, Навузер-

иддинам означава „Набу дава потомство“. Неговата еврейска титла, Раб-Таббахим, е правилно

Преведено като „капитан на стражата“, буквално означава „началник на месарите“. Терминът обаче е бил използван в по-широк смисъл, за да обозначи началника на телохранителите на царя. Във вавилонските записи Невузар-адан е посочен няколко десетилетия по-късно с титлата „главен готвач“, която идиоматично е имала по-широкото значение на „канцлер“.

Небушасбан, Рабсарис. По-скоро „Небушасбан, равсарисът“ (виж стих 3). Вавилонското му име, Набу-шезибани, означава „Набу, спаси ме“. За Нергалшарезер виж стих 3.

14. Дворът на затвора. Вижте гл. 38:28. Това твърдение може да се хармонизира с гл. 40:1, като се приеме, че Йеремиа е бил изведен от затвора и е бил отведен като пленник с другите пленници в продължение на няколко мили от Йерусалим до Рама (вижте гл. 31:15), където вавилонският капитан му съобщил добрата новина за освобождаването му. Разказът от гл. 39:14 просто пропуска междинните събития между освобождаването на Йеремиа от затвора и присъединяването му към Годолия, които събития са описани подробно в гл. 40:1–6.

Предаде го. По негов собствен избор (виж гл. 40:5).

Годолия. Вижте гл. 26:24. Верен на отношението на семейството си, „синът на Ахикам“ сега се изяснява като приятел и защитник на Йеремиа.

15. Докато беше затворен. Стихове 15–18 са кратко описание на Божието обещание към Авдемелех заради неговата доброта към Йеремиа.

16. Авдемелех. Вижте гл. 38:7.

17. Ще те избавя. Заради лоялността му към Йеремиа, Бог обещава на етиопеца, че животът му ще бъде пощаден от „ръцете“ на юдейските князе, които бяха разгневени от действията му спрямо пророка (гл. 38:7–13), и че той „няма да падне от меч“ (гл. 39:18) на вавилонците, тъй като Йеремиа несъмнено ще се застъпи за него.

18. За плячка. Идиом, означаващ, че животът му ще бъде пощаден. В момент, когато безброй хиляди загубиха живота си, човек не би могъл да иска по-голяма награда от това.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–74Т 184

1, 2 РК 458

6, 7 РК 459

11–14РК 460

ГЛАВА 40

1 Еремиа, освободен от Невузар-адан, отива при Годолия. 7 Разпръснатите юдеи се събират при него. 13 Не се вярва на Йоханан, който разкрива заговора на Исмаил.

1. Рама. Най-вероятно това, което е сегашна Рамала, а не Рама на Вениамин (виж гл. 31:15). Този град очевидно е бил използван от вавилонците като станция за затворници, доведени там от Йерусалим, подлежащи на допълнителни заповеди за окончателното им разпореждане. Навузардан очевидно не се е срещал с Йеремиа преди това и е използвал тази възможност, за да изненада пророка с добрата новина, че ще бъде освободен незабавно (виж гл. 39:14).

2. Господ, твоят Бог. След като до него стигнала вестта, че Йеремиа е еврейският пророк, който се е застъпвал за подчинение на Вавилон, началникът на телохранителите любезно признал Бога на Израел и Неговата мисия чрез Йеремиа и с уважение оставил на пророка да отиде където си поиска (ст. 4, 5).

4. От веригите. От подробния разказ е видно, че на Йеремиа е дадена действителната физическа свобода тук в Рама (виж гл. 39:14).

5. Постави управител. Подобно на Еремия, Годолия несъмнено е бил един от водачите, които са подкрепяли политиката на подчинение на халдейците (вижте гл. 26:24; 36:10).

По време на разкопки в Лакис е открит отпечатък на печат с надпис „Принадлежащ на Годолия, който е над дома“.

Храна и награда. В RSV се казва „хартиена сума и подарък“.

Поради лишенията, които Йеремиа е претърпял по време на обсадата, тези „храни“ са били голяма благословия. „Наградата“ вероятно е била паричен дар, за да компенсира съпротивата и произтичащите от това неудобства, понесени от пророка, защото е проповядвал подчинение на Вавилон.

6. Мицпа. Мицпа очевидно е била избрана за нов център на управление. Този град, чието име означава „наблюдателна кула“ (виж върху Бит. 31:49), вероятно се е намирал на територията на Вениамин (виж върху Исус Навин 18:26; 4 Царе 25:23). Именно там Самуил „съдил Израел“ (1 Царе 7:15, 16) и Саул бил избран за цар (1 Царе 10:17–25). Мицпа е била идентифицирана с Тел ен-Насбех, който е бил разкопан от експедиция, водена от проф. У. Ф. Баде.

7. Капитаните. Водачите на изолирани части от еврейската армия, които бяха „на полето“, които сега осъзнаха, че по-нататъшното противопоставяне на вавилонците е безсмислено. Затова не им оставаше нищо друго, освен да потърсят защита от Годолия.

8. Нетофат. Нетофа се намирал на 4,2 км югоизточно от Витлеем.

Йезания. Вероятно натурализиран чужденец от малкото царство Мааха на изток от Йордан (виж 2 Царе 10:6).

10. Съберете вино. Това поставя това събитие през есента на годината. Тъй като собствениците на нивите, лозята и маслиновите градини били отведени в плен във Вавилон, Годолия предложил на „капитаните“ тези продукти, за да задоволи непосредствените им нужди и да осигури храна за приближаващия зимен сезон.

11. Когато всички евреи. Тези, които избягаха в близките страни, за да избегнат пленяването от халдейците.

12. Много. Нивите, макар и необработени през лятото, очевидно са произведени от себе си голямо изобилие за жалкия остатък, останал в Юдея.

14. Знаеш ли със сигурност? Царят на амонците беше в съюз с Седекия срещу вавилонците (гл. 27:3). Дори и да не смееше да се съпротивлява открито на Навуходоносор, той все още се надяваше чрез посредничеството на Исмаил да постигне целта си. Йоханан научил за заговора и, верен на новия си защитник, предупредил Годолия; но напразно, защото последният, в безхитростно доверие, отказал да повярва във вината на Исмаил (виж стих 16).

16. Лъжлив си. Може би Годолия не е имал доверие на Йоханан, напоследък „капитан“ в армията на Седекия. Във всеки случай, праведният Годолия не би се унижил, за да последва съвета на Йоханан за превантивно убийство, въпреки че Исмаил заплашваше самия му живот.

ГЛАВА 41

1 Исмаил, като коварно уби Годолия и другите, възнамерява с останалите да избягат при амонците.

11 Йоанан връща пленниците и замисля да избяга в Египет.

1. Това се случи. Няма директно твърдение кога са се случили събитията от глава 41. място, но предвид непрекъснатия характер на повествованието, изглежда разумно да се заключи, че те са последвали непосредствено събитията от гл. 40.

В седмия месец. Приблизително два или три месеца след превземането на Йерусалим от вавилонците (гл. 39:1, 2), ако повествованието продължава без прекъсване, както очевидно е така (виж РК 460).

Яли хляб заедно. Исмаил и десетте му съзаклятници посетили Годолия, уж с мисия учтиво да признаят високия пост на Годолия, но всъщност с намерение да убият Годолия и всички негови последователи.

3. Военни мъже. В противовес на „халдейците“. RSV превежда това изречение, „и халдейските войници, които се оказаха там.“

4. Никой не знаеше това. Клането беше извършено толкова ефикасно, че никой не успя да избяга, за да го съобщи.

5. Някои от Сихем. Тези 80 мъже изглежда са били на поклонение в траур до руините на Храма, може би и за да отбележат Празника на шатрите и да принесат зърнени приноси и тамян на мястото на древния олтар.

Брадите им обръснати. Обичай, забранен от Моисеевия закон (виж Лев. 19:27, 28; Втор. 14:1, 2).

6. Плачейки през цялото време. Коварно Исмаил ги посреща, сякаш споделя мъката им. LXX обаче представя поклонниците като плачещи, а не Исмаил.

7. Избийте ги. Целта на това ужасно деяние не е ясна. Някоя от следните причини може да е била: (1) неудържима горчивина, породена от присъствието на тези опечалени; (2) подозрение, че готовността на поклонниците да признаят Годолия за лидер, назначен от вавилонците, показва предателски акт срещу Юдея; (3) отмъстителното отмъщение на Исмаил за убийството на „князите на Юдея“ (виж гл. 52:10); (4) плячкосване на стоките на поклонниците.

9. Заради Годолия. Исмаил беше убил тези мъже чрез измамата да използва името на Годолия (ст. 6).

От страх от Вааса. Вижте 3 Царе 15:16–22; 2 Летописи 16:1–6.

10. Царските дъщери. Синовете на Седекия бяха убити в Ривла (гл. 39:6). Дъщерите бяха пощадени и предадени на Годолия за негова защита. Като ги взе под своя грижа и защита, Исмаил претендираше да бъде управляващият представител на царския дом, според източния обичай.

Амонити. Тъй като те бяха съюзници със Седекия (виж гл. 27:3; 39:5), Исмаил чувстваше, че може да намери безопасност там. Всъщност, гл. 40:14 показва, че техният цар е „изпратил Исмаил“ да убие Годолия.

11. Йоханан. Вижте гл. 40:8, 13, 15.

12. Големи води. Отмъщението за тези подли престъпления се е състояло при големия водоем. в Гаваон, сега еј-џѳ, на 5 3/4 мили (9,2 км) северозападно от Йерусалим. Йоханан предварително е предупредил за опасността за живота на Годолия (гл. 40:13, 14).

13. Те се радваха. Това беше знак, че Годолия е бил популярен и че тези които бяха под негово управление, се зарадваха, че убийството е отмъстено.

15. С осем мъже. Очевидно двама от „десетте мъже“ на Исмаил (ст. 1) са били убити в една от предишните срещи (ст. 2, 3, 11, 12).

Амонити. Вижте стих 10.

17. Жилище. Евр. geruth, „място за настаняване“, т.е. хан за пътници.

Химам. Галадецът Верзелей проявил милост към Давид (2 Царе 19:31–39), и поради това Давид заповядал на Соломон да се отнася със сина си Кимам с всякаква учтивост и грижа (виж 1 Царе 2:7). Вероятно на Кимам е била дадена тази земя близо до

Витлеем от еврейския цар като негов собствен и това обяснява името на кервансарая.

ГЛАВА 42

1 Йоанан иска от Йеремиа да се допита до Бога, обещавайки послушание на Неговата воля. 7 Йеремиа го уверява за безопасност в Юдея 13 и унищожение в Египет. 19 Той изобличаваше лицемерието им, че изискват от Господа това, което не са искали.

1. Йезания. Вижте гл. 40:8. Вместо Йезания, LXX тук дава името Азария (вижте гл. 43:2).

2. Молете се за нас. Тъй като Йеремиа беше отишъл в Масфа (гл. 40:6), той несъмнено беше сред онези, които бяха отвлечени от Исмаил и спасени от Йоанан в Гаваон (гл. 41:10, 13, 14). Гледайки на него сега като на свой истински пророк, на чийто патриотизъм можеше да се разчита, всички хора го умоляваха да поиска от Бога мъдрост и напътствие от тяхно име.

5. Тогава те казаха. Сега напълно смирени поради страданията, причинени на когато ги е повалило вавилонската инвазия, хората искрено са заявили пълното си подчинение на всичко, което Бог би имал предвид за тях. Те са обещали пълно послушание на „гласа Господен“ (ст. 6). Вижте ст. 20.

7. След десет дни. Този период от време би трябвало да е доказателство за хората, че Йеремиа не дава свой собствен отговор, а такъв, който идва чрез него от Бога след много молитва и размисъл (вж. върху Йер. 24:4; срв. Ез. 3:15, 16).

10. Да те изградим. Потвърждение на Божието намерение към Неговия народ (виж гл. 1:10; 18:7-10; 24:4-6; вижте на гл. 32:41).

Защото се разкайвам. Вижте върху Числа 23:19. Това не означава скръб за стореното в миналото, както е вярно за хората за техните прегрешения, а промяна в Божията цел от съд към милост поради промяната в отношението и действията на хората (вижте Йеремиа 18:8; 26:3; вижте върху Йоил 2:13).

12. Да се върнат в собствената си земя. Това може да се разбира като означаващо или че те ще бъдат отведени във Вавилон, както са били други, и по-късно ще бъдат върнати в родината си; или че те, като „останалата част“ от евреите, на които халдейците са позволили да останат сега в земята (4 Царе 25:10-12, 22), със сигурност ще се върнат в собствените си ниви и лозя. Изглежда очевидно, че Йеремиа е възнамерявал да предаде последното значение.

14. В египетската земя. Земята на Нил изглеждаше като безопасно и спокойно място за живеене. Тя беше житницата на Изтока и изобилните ѝ реколти щяха да осигурят приятен и много желан контраст с гладните условия, които „останалите“ (ст. 2) бяха преживели поради вавилонското нашествие.

Самият отговор на пророка към народа свидетелства, че е бил вдъхновен от Бога. Тайните намерения, желани или надежди на народа да отиде в Египет (виж стихове 14-20), въпреки твърдяната им готовност да следват съвета на Господа, какъвто и да е той (виж стих 5), сега бяха разкрити от Бога в това послание, дадено чрез Еремиа. Бог в Своята милост не остави народа непредупреден за последствията от отхвърлянето на Неговото послание (стихове 16-18).

16. Тогава ще стане. За пореден път Йеремиа предупреждава да не се обръщаме към Египет за помощ, вместо да се подчини на вавилонците (вж. гл. 2:36; 37:7-10).

20. Прикрито в сърцата ви. Сериозността на заявеното от хората намерение да следват Божията воля беше само преструвка. Подобно на Валаам в древността (вижте Числа 22:20), хората се надяваха, че Господ ще одобри курс на действие, който те желяеха

преследване. Винаги трябва да се пазим да не правим същата грешка при вземането на важни житейски решения.

ГЛАВА 43

1 Йоанан, опровергавайки пророчеството на Еремия, отвежда Еремия и другите в Египет. 8

Еремия пророкува чрез символ завладяването на Египет от вавилонците.

1. Всички думи. Вижте гл. 42:10–22.

2. Азария. Фактът, че Азария е посочен преди признатия лидер на групата Йоанан (гл. 41:13, 16; 42:1, 8), изглежда показва, че Азария е бил истинският лидер на преобладаващото недоволство. Това обвинение, че Йеремиа е изрекъл лъжа и с цел да предаде народа „в ръцете на халдейците“ (гл. 43:3), повтаря предишното обвинение срещу него (виж гл. 37:13, 14).

Горд. Буквално „нахален“ или „самонадеянен“. Това прилагателно подсказва, че тези „Мъжете“ в никакъв случай не представляваха целия народ; но, както често се случва, тяхната гласовита агресивност им позволи да поемат инициативата.

3. Варух. Хората обвиниха Варух, че като секретар и спътник на пророка (виж стр. 343), е повлиял на Йеремиа да „предаде“ тези останали евреи „в ръцете на халдейците“.

4. Йоханан. Очевидно той възобновил действието си като водач на остатъка в Юдея.

5. Взе целия остатък. Това включваше Еремия и Варух. (ст. 6).

Върнати от всички народи. Визира бегълците от Моав, Амон или Едом (гл. 40:11), чието включване в тази емиграция означава, че на практика цяла Юдея ще остане безлюдна.

6. Царски дъщери. Това включва всички царски принцеси (виж гл. 41:10).

Останал с Годолия. Вижте Йер. 39:9–14; вж. 4 Царе 25:8–12, 22.

7. Тафнес. Вижте върху Йер. 2:16; вж. 1 Царе 11:19. Този град е бил мястото, където емигрантите решили да установят новия си дом, поне за известно време.

9. В глината в тухларната пещ. За други предсказващи символични действия вижте Йер. 19:10; 27:2; Езек. 12:1–7.

10. Навуходоносор. Относно този правопис виж Дан. 1:1.

Разпрострял царския си павилион. Някои разбират, че това е препратка към царския балдахин разпрострян върху временния трон. Други разбират, че този „павилион“ е коженото покритие, поставено върху платформата под трона, върху което престъпниците са коленичили, за да получат смъртоносен удар. Последното е предпочитано от превода в LXX: „и той ще вдигне оръжия срещу тях“. Тази гледна точка е в съответствие с пророческото предсказание, че когато Навуходоносор дойде в Египет, той ще бъде Божият отмъстител, за да изпълни гнева Му срещу непокорния Му народ.

11. Когато дойде. За историческия контекст на това нашествие вижте гл. 46:13.

12. Облечете се. Навуходоносор ще се владее „със земята Египет“ като лесно, както овчар облича дрехата си. LXX за това изречение гласи: „и той ще търси паразити в Египетската земя, както овчар претърсва дрехата си за паразити“.

13. Изображения. Тоест, стълбовете или обелиските на мястото.

Бет-Шемеш. Буквално „домът на слънцето“. Вероятно е бил Хелиополис или Он.

В LXX за тази клауза гласи: „и той ще строши на парчета стълбовете на Хелиополис, които са в Он.“ Хелиополис е гръцко име, което означава „град на слънцето“. Градът е бил разположен

близо до мястото на съвременния Кайро. Египетското му име е било Иуну, чиято еврейска форма е „Он“ (Бит. 41:45, 50; и др.).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5–7РК 460

ГЛАВА 44

1 Еремия изразява опустошението на Юдея заради идолопоклонството им. 11 Той пророкува за унищожението на онези, които извършват идолопоклонство в Египет. 15 Упоритостта на юдеите. 20 Еремия ги заплашва за същото, 29 и за знамение пророкува за унищожението на Египет.

1. В египетската земя. Това послание от Бога вероятно е дошло няколко години след събитията от гл. 43 (вижте гл. 44:15). Трите посочени града несъмнено са били места, където са се заселили емигрантите от Юдея.

Мигдол. Вероятно Тел ел-Хеир, град на около 10 км южно от Пелузиум.

Tahpanhes, ... Noph. Вижте на гл. 2:16.

Патрос. Регион или държава, а не град. Това беше общо наименование за южна или Горен, Египет (виж том III, стр. 81).

2. Видяхте цялото зло. Започвайки с обръщение към техния личен опит, Бог се надяваше да убеди юдеите, че техните проблеми и страдания са причинени от отстъпничеството им от поклонението на истинския Бог (виж стих 3).

4. Ранно ставане. Вижте гл. 7:13.

5. Ухото им. Вижте Исаия 55:3; Йеремиа 7:24; 25:4.

8. Палене на тамян. Тези думи предполагат, че освен че са продължавали с познатите идолопоклоннически практики на собствената си земя, те са се занимавали и с тези на египтяните. Именно опасността от тази идолопоклонническа връзка с Египет е накарала Йеремиа да се противопостави на всеки план за съюз с тази страна.

9. Нечестие на техните съпруги. Историята на Божия народ ясно показва, че тези царски принцеси са допринесли много за насърчаване на отстъпничеството. Соломон въведе идолопоклонството до голяма степен чрез влиянието на езическите си съпруги (1 Царе 11:4–8). Същото нечестиво влияние е упражнявано от царицата майка на Аса (1 Царе 15:9–13) и царицата майка на Охозия (2 Летописи 22:1–4). Много царски жени от Юдея са били от чуждестранен произход и затова са станали главни поддръжници на чуждо идолопоклонство, а съпругите на благородниците и други граждани са следвали техния нечестив пример.

10. Преди бащите ви. Вижте Рим. 9:4, 5.

11. Насочи лицето ми. Вижте Езекиил 6:2.

12. Насочиха лицата си. Обърнете внимание на играта на думи с този израз. Бог беше насочил лицето Си срещу Неговият народ (ст. 11), защото бяха насочили лицата си да вървят против Неговия съвет.

14. Желание за завръщане. Показател, че изгнаниците все още са се вкопчвали в надеждата за завръщане към родината си. Уверението, че ще има „такива, които ще се избавят“, е повторено по-пълно в стих 28.

15. Което знаеше. Очевидно съпрузите рано или късно са се съгласили на своето идолопоклонническите практики на съпругите (вижте на стих 19).

17. Царицата на небето. Тази богиня обикновено се отъждествява с асиро-вавилонската Ишар. Доколкото с това поклонение е имало неморални церемонии, то е предизвикало бурното възмущение на Йеремиа, особено след като изглежда е било важна част от идолопоклонството, практикувано тогава. Асиро-вавилонската Ишар, богинята майка, е била еквивалент на божеството, познато на евреите като Астарта и на

Ханаанците като Астарта, чиито фигурки са открити в Палестина (виж том II, стр. 39, 319.) Тази богиня на плодородието, майчинството, сексуалната любов и войната е била почитана в ритуали с крайно неморален и унизителен характер. Тя е била по същество същата богиня, макар и почитана под много имена и в много аспекти, като например майката-земя, майката-дева, и е идентифицирана в общ смисъл с Атаргатис, „Великата майка“ на Мала Азия, Артемида (Диана) от Ефес, Венера и други. Различни имена, прилагани към богинята-дева-майка, съдържат елемент, означаващ „госпожа“ или „господарка“, като Нана, Инини, Ирнини, Белтис. Някои от обозначенията са Белти, „моята госпожа“ (точният еквивалент на италианската Мадона), Белит-ни, „нашата госпожа“ и „царица на небето“, името, под което Ишар е била почитана на покривите на къщите като утринна или вечерна звезда, с принос от печени сладкиши, вино и тамян. Ишар е била известна и като милостивата майка, която се застъпва пред боговете за своите поклонници. Някои от тези имена и атрибути днес се прилагат към Дева Мария и много от локализираните култове към девичите в Стария свят се смятат за съвременни оцелели от поклонението на някои от тези различни аспекти на древната богиня-майка.

Юда, ... Йерусалим. Те са се занимавали с идолопоклонство много преди Плена, а реформи като тези на Езекия и Йосия не са били трайни.

19. Питки. Вижте на гл. 7:18.

Без мъжете ни. Или „без съпрузите ни“. Негодувайки срещу думите на Йеремиа, осъждащи беззаконието им, жените бързо реагираха, като заявиха в самозащита, че съпрузите им одобряват действията им.

22. Без обитател. Това не трябва да се приема в абсолютен смисъл, а просто като графична картина на крайното опустошение на Юдея (виж на гл. 4:25).

23. Следователно това зло. Пророкът решително опровергава защитата на отстъпниците, като показва, че привидно прехваленото им благоденствие трагично е превърнало земята им в пустота, за учудване и за проклятие, без жител, както е днес“ (ст. 22).

25. Изпълнете обетите си. По ирония на съдбата Йеремиа ги уверява, че техните обети за бунтовно неподчинение на Божията воля ще бъдат обезсилени от божествения обет, че ще изпитат мизерия и смърт в Египет (вижте стих 13).

26. Моето велико име. То е Господ (виж Бит. 22:16; Изх. 3:15; виж върху Йер. 7:3). Божието име „нямаше вече да бъде споменавано“ от тези отстъпници „в цялата египетска земя“, защото го неуважаваха и оскверняваха, а също и защото „щеше да им дойде краят“ (Йеремиа 44:27).

30. Фараон-хофра. Този египетски цар, известен на гърците като Априйс, царувал около 20 години (589–570 г. пр.н.е.). Поради въстание на армията той трябвало да отстъпи трона на командира на армията Яхмос, по-известен с гръцкото име Амосис (виж том II, стр. 91). Според преданието, тъй като Йеремиа осъдил действията им, евреите в Египет убили пророка с камъни, въпреки че според други предания той оцелял до нашествието на Навуходоносор в Египет и бил отведен или във Вавилон, или обратно в Юдея, където починал от естествена смърт.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

28 РК 461

ГЛАВА 45

1 Варух е смутен, 4 Йеремиа го наставлява и утешава.

1. Варух. В тази глава е даден поглед върху характера на верния писар на Йеремиа (виж стр. 343).

Четвъртата година на Йоаким. Според тази дата, гл. 45 следва гл. 36 (виж гл. 36:4; виж върху гл. 36:1).

3. Горко ми сега! С Йеремиа в затвора, а царят и съветниците му не обръщат внимание на посланията на пророка, Варух се отчайва. Амбицията му да заеме важна позиция в една възродена еврейска държава (ст. 5) изглежда провалена предвид очевидния провал на начинанията на Йеремиа. Пророкът може да разбере със съчувствие чувствата на своя секретар и по този начин да му помогне, защото и той беше преживял горчиви разочарования (гл. 15:10–21; 20:7–18). Варух, както всички хора, трябваше да се научи да очаква горчивото заедно със сладкото, провала, както и просперитета (виж Йов 2:10).

5. Не ги търсете. Никой земен успех не може да бъде толкова важен за Варух, колкото делото, което Бог желаше той да извърши. Всеки един от тях има място във великия Божий план, което само той може да запълни.

Ще дам живота ти. Бог утешава писаря Варух с обещанието, че ще бъде милостив към него. В ярък контраст с божественото отмъщение и възмездие, които ще се спуснат върху „цялата земя“ на Юдея (ст. 4), и злото, което ще сполети „всяка твар“ поради вавилонското нашествие (4 Царе 25), животът на Варух ще бъде защитен от Бог. Повечето от онези, на чийто успех и положение Варух завиждаше, нямаше да имат такава увереност, а щяха да загинат нещастно при разрушението на Йерусалим.

За плячка. Вижте гл. 39:18.

Навсякъде. Тези думи сякаш показват, че бъдещето на Варух ще бъде скитане и изгнание. Знаем, че той е отишъл в Египет (виж гл. 43:5–7). Преданието разказва, че е починал или в Египет, или във Вавилон.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5 МХ 476

ГЛАВА 46

1 Еремиа пророкува за поражението на фараоновата армия при Ефрат, 13 и завладяването на Египет от Навуходоносор. 27 Той увещава Яков в преговорите им.

1. Слово Господне. Евр. дебар – Яхве, технически израз, срещащ се по-често

повече от 50 пъти в книгата на Еремиа. Дабар, „слово“, често има по-силното значение на „заповед“ (виж Втор. 4:13, където „десет заповеди“ буквално са „десетте думи“). Дабар може също да означава „материя“, „работа“, „дело“ (виж Изх. 24:14; Исус Навин 2:14; 1 Лет. 26:32). По този начин „словото Господне“ е тук авторитетното изявление на Яхве относно Неговите дела с народите.

Срещу езичниците. Този стих въвежда нов раздел от книгата на Еремиа.

Глави 46–51 съдържат поредица от десет поетични изявления за различни народи и племена: Египет (гл. 46), филистимците (гл. 47), Моав (гл. 48), амонците (гл. 49:1–6), Едом (гл. 49:7–22), Дамаск (гл. 49:23–27), Кедар (гл. 49:28, 29), Асор (гл.

49:30–33), Елам (гл. 49:34–39) и Вавилон (гл. 50:1–51:58). Евр. „ал“, тук преведено като „срещу“, вероятно е по-добре да се разбира като „отнасящо се до“, защото въпреки че тези пророчества изобразяват много божествени съдби, те също обещават възстановяване (вж. гл. 48:47; 49:6, 39).

2. Фараон-Нехао. Относно значението на термина „фараон“ вижте Бит. 12:15. Нехао II (610–595 г. пр.н.е.) се възкачва на трона на Египет по време, когато нацията преживява

политическо, културно и икономическо прераждане. Баща му, Псамтик I (663–610 г. пр.н.е.), се е радвал на политическата и военна подкрепа на Асирия срещу етиопците, които са доминирали в Египет около век. С разпадането на Асирийската империя той утвърждава независимостта си от Асирия и основава Двадесет и шестата, или Саитска, династия. Търговията с Гърция и Финикия процъфтява, а икономическият просперитет нараства. Новопридобитата независимост и просперитет съживяват чувството за национална гордост и сила.

Когато Ниневия падна през 612 г. пр.н.е., Асирийската империя, която доминираше делата в Близкия изток повече от два века и половина, приключи, оставяйки политически вакуум. Египтяните видяха възможност в тази ситуация да възстановят империята си в Западна Азия. Малко след като Нехао II наследи баща си през 610 г. пр.н.е., египетска армия беше изпратена в помощ на асирийците, които вавилонците бяха изгнали от спешната столица, създадена в Харан. Кампанията не успя да си върне Харан. Очевидно по това време (609 г.) Нехао, по пътя си през Палестина към Харан, побеждава войските на Юда и убива цар Йосия в битката при Магедон (4 Царе 23:29, 30; 2 Лет. 35:20–27), а след това отива на север срещу вавилонците в Сирия, за да укрепи щаба си в Каркемиш на Ефрат (2 Лет. 35:20). Три месеца по-късно той се завърнал и в Ривла (4 Царе 23:31, 33) оковал Йоахаз, новия цар на Юда, и поставил на трона Йоаким (4 Царе 23:34), който очевидно бил по-малко националистически настроен и по-склонен да следва чуждо ръководство. (Датирането на тези събития в 609 г. пр.н.е. – а не, както преди, в 608 г. – измества други царувания: Манасия чрез възкачването на Йоаким, както и няколко съвременни фараона.)

Четири години по-късно армиите на Нехао бяха прогонени от Каркемиш.

Каркемиш. Град на западния бряг на Ефрат, командващ един от най-важните бродове на реката. Това е бил естественият пункт за преминаване към Месопотамия за армии, нахлуващи от запад, и по този начин е бил място от голямо стратегическо и търговско значение.

Навуходоносор. Вижте също коментара към Дан. 1:1. Това беше бащата на Навуходоносор, Набопаласар (626–605 г. пр.н.е.), който заедно с мидяните и скитите осъществява унищожението на Асирийската империя. Тъй като държел източната половина на Плодородния полумесец, той естествено желаел да управлява и Западната земя. По този начин той се превърнал в главен противник на Нехо, който се опитвал да възстанови контрола си над Палестина и Сирия.

До 1956 г. не е имало известни съвременни записи за по-късните години на Набопаласар. Но новооткрита хроника (виж стр. 756) разказва как престолонаследникът Навуходоносор спечелил решителната битка с Египет през 605 г. и бил незабавно отзован след смъртта на баща си. Тази нова хроника ни дава вавилонската версия на събитията, основана на няколко библейски разказа: смъртта на Йосия, битката при Каркемиш, нашествията, при които Даниил, Йоахин и Езекиил били взети в плен. Споменава се и залавянето на Йоахин (неназован) и е датирано на 2 Адар (приблизително 16 март 597 г. пр.н.е.).

Четвъртата година на Йоаким. Според гл. 25:1, четвъртата година на Йоаким е първата година на Навуходоносор, 604 г. пр.н.е. Следователно мнозина са приели 604 г. за дата на битката при Каркемиш.

Трудността обаче с това схващане е, че хрониката (както и Бероз; виж Дан. 1:1) поставя тази битка преди възкачването на Навуходоносор, докато този стих обикновено се разбира като възкачване на Навуходоносор, докато Йеремиа заявява, че битката при Каркемиш се е водила в четвъртата година на Йоаким, първата година на

Навуходоносор, поне няколко месеца след като се е възкачил на трона. Йосиф Флавий („Древности“, т. 6, 1) тълкува Йеремиа като датиращ битката след възкачването на Навуходоносор.

Преди, преди да е била известна хрониката, когато историческите източници за годините 609–604 г. пр.н.е. липсваха за събитията в Палестина и Сирия, смятало се е, че скоро след битката при Мегидо (сега датирана от 609 г. пр.н.е.) вавилонците са превзели Палестина и Сирия и че Берос говори за бунт срещу тях.

Някои са решили проблема, като са приравнили 4-тата година на Йоаким с годината на възкачване (преди 1-ви) на Навуходоносор.

Но е предложено и друго обяснение. Фразата „в четвъртата година на Йоаким“ може също толкова логично да се приеме като датата не на битката, а на посланието (ст. 1), което дойде до пророка „против Египет, срещу войската на фараона-Нехао, египетския цар... в четвъртата година“. В този случай двете междинни относителни изречения, въведени с „която“, могат да се приемат като скоби, алюзия към добре познатата битка от предходната година. Еврейският език без пунктуацията ще позволи това тълкуване, което оставя битката недатирана в разказа на Йеремиа и по този начин елиминира трудността.

3. Подредете. Тоест, „подредете се“, „пригответе се“.

Щит. Евр. тагеп, малък, вероятно кръгъл, щит, използван от лековъоръжени войски.

Щит. Евр. шина, дълъг щит за защита на цялото тяло, използван от тежко въоръжени войски.

4. Излъсквам. Тоест „полирам“.

Бригандини. Евр. сирионот, „доспехи“.

5. Защо? Пророкът изразява изненада от поражението на египтяните. Той беше вероятно е бил свидетел лично на отстъплението на египтяните от Каркемиш, следвани от вавилонците.

Казва Господ. Евр. не'ум – Яхве. Този израз на божествено утвърждение се появява повече от 160 пъти в Еремия.

6. Северът. Вижте гл. 1:14.

7. Потоп. Евр. йе'ор, от египетската дума 'iteru, „реката“, т.е. Нил (виж Бит. 41:1, 2; Изх. 1:22; 2:3; 7:15, 17–21, 24, 25). Египет, на практика бездъждовна страна, е бил зависим от годишното наводнение на Нил за напояване. Времето, когато Нил достигал най-високата си точка през септември и октомври, бележило главното събитие на годината и от древни времена е било внимателно записвано. Тук пророкът използва картината на наводняващия се Нил като поразителен пример за египетските армии, превземачи Палестина и Сирия (виж Йер. 46:8).

9. Етиопци. Евр. Куш (виж върху Бит. 10:6).

Либийци. Евр. Пут. Жители на Пунт или Либия на северния бряг на Африка (вижте върху Бит. 10:6).

Лидийци. Евр. Лудим. Не е сигурно дали споменатите тук лудимци са били лидийци от западна Мала Азия или африканско племе, съседно на Египет. В полза на първото мнение е преводът в LXX, Лудои, „лидийци“, и фактът, че надпис на Ашурбанипал, цар на Асирия, гласи, че бащата на Нехо, Псамик I, е имал войски в армията си, предоставени от Гигес, цар на Лидия. В полза на това, че са африканско племе, е

фактът, че лудимите са потомци на Мицраим, сина на Хам, което би ги свързало с египтяните. Това, разбира се, не би изключило възможността те да са мигрирали в ранен етап от Африка в Мала Азия (вижте Бит. 10:13).

Лидийците не бива да се бъркат с потомците на Луд, сина на Сим, които изглежда са били народ от Северна Месопотамия (Бит. 10:22; 1 Лет. 1:17; виж върху Бит. 10:22).

10. Господ, Бог на Силите. За значението на този израз вижте гл. 7:3.

Меч ще погълне. На еврейски език мечовете са представени като имащи усти. Така „острието на меч“ буквално е „устите на меч“ (Битие 34:26); „двуостър меч“ буквално е „меч от усти“ (Притчи 5:4). Дръжките на мечовете понякога са били изработени във формата на животинска глава, като острието е стърчало от устата на звяра.

Жертва. Евр. zebach, от zabach, „да принесе жертва“ или „да заколя“. Тук коренът значението на „клане“ изглежда по-важната идея.

Северна страна. Вижте гл. 1:14.

11. Дева. Любим израз на Йеремиа, когато говори за народа на Израел (вж. Йер. 14:17; 18:13; 31:4, 21; Плач 1:15; 2:13). Тук е приложено към Египет.

Ще използваш ли. Това може да се преведе в сегашно време „ти приемаш“ (виж RSV) или в минало време „Напразно си използвал много лекарства“ (RSV). Египтяните са били начело сред народите от древния Близък изток в медицинската практика. Открити са два важни египетски медицински трактата, Хирургическият папирус на Едуин Смит и Медицинският папирус на Еберс. Те показват, че практическите аспекти на египетската медицина са били на забележително високо ниво в ранен етап. Лекарите са проявили умения в лечението на фрактури и са разбирали стойността на пулса при определяне на състоянието на пациента. Те са били близо до откриването на кръвообращението. Херодот (iii. 1, 129) заявява, че персийските императори Кир и Дарий са наемали египетски лекари.

Гърците толкова силно черпили египетски знания за медицинската си наука, че отъждествявали своя бог на медицината, Асклепий (наричан от римляните Ескулап), с египетския лекар и мъдрец от Третата династия, Имхотеп. Мисълта на пророка изглежда е, че макар Египет да е дал най-великите лекари в света, в деня на посещението няма да има изцеление на собствените му рани.

13. Словото. Вижте стих 1. Този стих е написан в проза. Стихове 3–12, 14–24 и 27, 28 са в поетична форма. Стих 13 въвежда нов раздел от пророческото послание, предсказание за нашествието на Навуходоносор в Египет.

Трябва да дойде. Поради липса на положително историческо потвърждение, много учени са съмнявал се, че предсказаното нашествие на вавилонците в Египет, описано тук и в Йеремиа 43:8–13; 44:30; Езекиил 29:1–20, действително се е състояло. Йосиф Флавий заявява, че „в петата година след разграбването на Йерусалим, която е двадесет и третата година от царуването на Навуходоносор, Навуходоносор... нахлува в Египет, за да го покори, и след като уби царя, който тогава царуваше, и назначи друг, отново плени евреите, които бяха в страната, и ги отведе във Вавилон“ (Древности, X. 9. 7). Че на това твърдение на Йосиф Флавий не може да се разчита изцяло, е видно от факта, че Априс е бил цар на Египет от 589 до 570 г. пр.н.е. и следователно не е бил убит от Навуходоносор в 23-тата година на последния (582 г. пр.н.е.). Освен това няма съвременни доказателства, че Египет е бил нападат по това време. Някои историци преди това интерпретираха надпис на някой си Несухор, управител на Елефантина при Априес, като показващ, че

Навуходоносор нахлул в Египет и проникнал чак на юг до Асуан (също изписван Aswan). Но последващи изследвания показали, че въпросният надпис е бил погрешно тълкуван и че по-скоро се отнася до бунт на гръцки и азиатски наемници в Горен Египет.

Съществува обаче фрагментарна вавилонска плочка, датирана от 37-ата година на Навуходоносор (568 г. пр.н.е.), която говори за конфликт между Навуходоносор и Амасис от Египет. Въпреки че е невъзможно да се определят подробностите около това нашествие, фактът, че то се е случило не след дълго след като Амасис е свалил предшественика си Априес, изглежда показва, че Навуходоносор е видял в гражданската война, бушуваща тогава в Египет, възможност да завладее тази отслабена страна и да я добави към своята империя. Това събитие може също да е правилният контекст на разказа на Йосиф Флавий (вижте предишния параграф). Пророчеството на Езекиил (гл. 29:17–20) за вавилонско завоевание, дадено в „двадесет и седмата година“ (571 или 570 г. пр.н.е.), добавя допълнителна вероятност за нашествие около това време. Светската история мълчи за степента на успех на това вавилонско нашествие. Възможно е да е имало повече от една кампания, но някои смятат, че тази кампания е описаната тук от Йеремиа.

Някои предполагат, че Йеремиа може да е бил очевидец на събитията, описани в гл. 46:13–26. В такова събитие Йеремиа би бил стар човек. Това нашествие от 568/67 г. пр.н.е. се случва около 60 години след като той започва да пророкува през 628/27 или 627/26 г. пр.н.е.

14. Мигдол. Вижте гл. 44:1.

Ноф. Тоест, Мемфис (виж на гл. 2:16).

Тафнес. Вижте гл. 2:16.

Прави впечатление, че всички споменати тук градове се намират в Долен Египет, което може би показват, че вавилонското нашествие не е проникнало далеч нагоре по долината на Нил.

15. Пометен. Промяна в посоката на гласните позволява превода „Чеп е избягал“.

Това би съвпадало с LXX, който тук гласи: „Защо Апис избяга?“ Апис, египетският Хеп, от ранни исторически времена е бил богът-бик на Мемфис. Няколко надписа от Двадесет и шеста династия, по време на което Йеремиа е бил в Египет, говорят за Хеп като „установен в дома на Птах“, главния бог на Мемфис. Вярвало се е, че Апис е въплътен в поредица от свещени бикове, които са били съхранявани в голям лукс в Мемфис за поклонение и гадаене. Когато такива бикове умирали, те са били мумифицирани и погребвани с голямо внимание.

През 1850 г. френският археолог Мариет открива Серапеума в Сакара, древно гробище в Мемфис. Той се състои от две подземни галерии с дължина около 366 м, оградени с гробни камери, съдържащи мумифицираните тела на повече от 60 бика, датиращи от 14-ти до 2-ри век пр.н.е. Втората от тези галерии е построена от Псамтик I, съвременник на Йеремиа, което показва възвишеното място, което е заемало поклонението на Апис по времето на пророчеството.

Вероятността Апис да е бил тук в съзнанието на пророка се подсилва от факта, че еврейската дума „абир“, „храбри“, означава също „бик“ и е преведена така в Пс. 22:12; 50:13; 68:30; Ис. 34:7.

Както в дните на Моисей египетските богове са били разкрити в истинската си светлина (вижте върху Изх. 8:2; 10:21), така и сега, драматизирайки поражението на египтяните, Йеремиа сякаш посочва безпомощността на великите богове-бикове.

16. Да тръгваме. Това очевидно са думите на наемните войски, гърци, различни африкански племена, народи от Мала Азия, често използвани в египетските армии от този период. Лишени от вродена лоялност към Египет, те били готови да дезертират, когато осъзнали, че са победени.

17. Плачи там. Лека промяна в посочването на гласните позволява превода „Обади се на името на фараона, царя на Египет, „Шумния...” (RSV).

Фараон. Египетска царска титла, а не собствено име на царя (виж върху Бит. 12:15). Не е ясно за кой владетел става дума тук. LXX го идентифицира като Нехао, но този превод е очевидно тълкувателен.

Той е преминал определеното време. Или „той е оставил определеното време да мине“. Оскъдността на историческа информация относно войната, която Йеремиа описва тук (вижте стих 13), прави невъзможно да се разбере дали това твърдение се отнася до известна небрежност от страна на фараона при включване в битка с вавилонците, когато това е можело да е в негова полза.

Тук може да се има предвид отминаването на деня на възможността за египетския народ. На всеки народ е било позволено да заеме мястото си, за да определи дали ще изпълни божествената цел. Когато един народ се провали, славата му си отива (РК 535; виж върху Дан. 4:17).

19. Неф. Вижте на гл. 2:16.

20. Унищожение. Евр. qereṣ, дума, появяваща се само тук в Библията. Коренът ѝ значението „щипвам“, „уципвам“, предполага, че кереш може да се отнася до хапещо насекомо, което ужилва египетската юница и я кара да бяга. RSV гласи: „една муха от север я е нападнала“.

Север. Вижте гл. 1:14.

21. Наемници. Това е допълнително позоваване на наемниците, които са играли важна роля в египетската армия през този период (вижте стихове 9, 16).

Посещение. От еврейската дума raḳad, която означава основно „посещавам“, но се използва често в чувството за наказание (виж Изх. 20:5; Йов 35:15; Пс. 59:5; Ис. 26:14; Йер. 14:10). „Време на посещението им“, „година на посещението им“ са любими изрази на Еремиа (виж гл. 8:12; 10:15; 11:23; 23:12; 48:44; 50:27; 51:18). Пакад обаче може да означава и да посетиш с божествена благословия (виж Бит. 21:1; Пс. 80:14). Денят на посещението на Йехова над Египет не е бил само наказание, но и призив към праведност на действията и покаяние в сърцето (виж Йер. 46:28).

22. Като змия. Тоест, звукът на отстъпващата египетска армия не е като стъпките на добре подредени войски, а по-скоро наподобява скрит опит да се отдалечат тихо пред приближаващите вавилонци, които „маршируват с армия“.

23. Гора. Тук вероятно се използва преносно за множеството войници в египетска армия или за представяне на гъстотата на населението. Едва ли може да се приеме буквално, тъй като в Египет не е имало гори.

24. Север. Вижте на гл. 1:14.

25. Господ на Силите. Вижте гл. 7:3.

Множество от Но. Евр. „Амон мино“, буквално „Амон от Но“. Египетският град, наречен Тива (днешните Луксор и Карнак), на около 468 км южно от Кайро, на Нил. Амен първоначално е бил местният бог на Тива; откъдето идва и градът

известен на египетски език също като Ниут 'Имен, „градът на Амен“. Библейското „Не“ е еврейска транслитерация на първата част от египетското име на града.

С началото на Средното царство в Египет (около 2000 г. пр.н.е.) и установяването на столицата Тива, местният бог Амен бързо се издига до върховенство сред божествата на Египет. На него са дадени атрибутите на бога на слънцето Ра и двете божества са идентифицирани като едно под името Амен-Ра. Значението на Амен се илюстрира от известността на имената Аменемхет, което е носено от четирима царе на Средното царство, и Аменхотеп, името на четирима други царе от имперския период. Няколко други фараони, като Тутанкамон, също са носили имена, съставени от Амен. По време на Двадесет и първата династия (ок. 1085 – ок. 950 г. пр.н.е.) висшите жреци на Амен всъщност са управлявали като царе на Египет, а по времето на Йеремиа висшите жрици на Амен са били царски принцеси. Вероятно най-голямото доказателство за превъзходството на Амен-Ра.

е неговият храм в Карнак, част от древна Тива, който, макар и в руини, все още остава един от най-великите оцелели архитектурни паметници на древния свят.

Като обещал наказание на Амин и на фараона, Господ символизира идването на гнева Си върху цялата религиозна и политическа система на Египет.

26. Ще бъде населено. Този стих разкрива истинската цел на Божиите наказания над Египет. Посещенията не са били предназначени да го унижат напълно, а да го доведат, чрез унижение, до покаяние.

27. Не бой се. Ужасната картина на поражението на Египет, изобразена в тази глава, завършва с послание на надежда за Израел. Божествените наказания върху съседите на Израел, както и тези върху самия него, са били предназначени да доведат до завръщането му при Бога.

ГЛАВА 47

Унищожението на филистимците.

1. Слово Господне. Вижте гл. 46:1. Филистимците преследваха Божия народ; сега те щяха да получат справедливо възмездие.

Филистимци. Хора, наричани филистимци, са били в Палестина още по времето на Авраам (виж върху Бит. 21:32; Исус Навин 13:2), но са се появили по време на голямото преселение на морските народи около 1200 г. пр.н.е. (виж върху Бит. 10:14; също том II, стр. 27, 33, 34, 47). Те са били сред основните противници на ранните евреи, но след времето на Давид са играли много по-маловажна роля в делата на Израел.

Фараонът порази Газа. Историческата информация е твърде оскъдна, за да се идентифицира със сигурност това нападение. Има няколко периода, когато подобно нападение от страна на египтяните е било възможно. Възможно е това да се е случило по време на бурния период между възкачването на Нехао (610 г.) и ранните години на Навуходоносор (604 г. или малко по-късно), през който египтяните многократно са марширували по крайбрежието, за да се бият с вавилонците; или може да е било по време на нашествието на Априс през 587 г., по време на обсадата на Йерусалим. Единственият случай по време на живота на Йеремиа на египетско нападение срещу Газа, за който има исторически запис, е този, споменат от Херодот като извършен от Нехао II след победа при „Магдол“, гръцката форма на Мигдол, което означава „крепост“. Местоположението му е неизвестно.

Както казва Херодот (ii. 159): Нехо, след като влязъл в сблъсък със сирийците на сушата при Магдол, ги завладял и след битката превзел „великия сирийски град Кадитида“. „Сирия“ тук включва Палестина, а „Кадитида“ обикновено се приема за Газа.

Ако това е правилната дата на пророчеството, то трябва да бъде датирано през 609 г. пр.н.е. или малко по-късно. Ако, от друга страна, Херодот не говори за Газа, тогава трябва да се признае, че няма преки доказателства за това кога се е случило това нападение.

В библейски времена Газа е била най-важният търговски център в Палестина. Тя се е намирала на южния край на плодородната Филистимска равнина, на мястото на пресечната точка на два от главните пътища на Палестина. Тук търговският път от източната пустиня – с богатствата си от желязо и мед от мините на Едом – се е съединявал с великия Дерек хай-ям, или „Пътят на морето“, крайбрежната магистрала, водеща на север от Египет. Поради местоположението си на този последен път, градът е бил от голямо стратегическо значение. Египтяните са използвали този път в продължение на почти 1000 години като обичаен маршрут за многократните си нашествия в Палестина и Сирия. По време на Осемнадесетата и Деветнадесетата династии, когато египтяните са доминирали над голяма част от Палестина, Газа е била един от главните им административни центрове. С превземането на Газа, всеки фараон, който е нахлул в Палестина, би си осигурил точка, от която да доминира над бреговата линия, да защитава комуникациите си с Египет и да контролира голяма част от търговията на страната.

Фактът, че това послание е било дадено „преди фараонът да порази Газа“, показва, че то е било предсказващо пророчество, предупреждение към филистимците за предстояща гибел. Сравнете посланието на Йона към Ниневия (Йона 3).

2. От север. Ако египетската атака срещу Газа е била извършена от Нехао по негово време завръщането му от Каркемиш през 609 г. пр.н.е. (виж стих 1) или скоро след битката при Мегидо по-рано същата година, подходът му към Филистимската равнина би трябвало да е от север.

Някои разбират стихове 1, 2 като отнасящи се до господството на Палестина от вавилонците, по-сериозно и по-дълготрайно от египетските нашествия под командването на Нехао или Априес. Стихове 2-7 биха се отнасяли до вавилонските нашествия. Според тази гледна точка, стих 1 би посочил факта, че дори преди египтяните да нападнат Газа, Господ вече е предупредил филистимците за по-големите наказания, които ще ги сполетят от ръцете на вавилонците.

4. Тир и Сидон. Тир и Сидон доминирали крайбрежието северно от Филистимската равнина и очевидно били съюзници с филистимците.

Страната на Кафтор. Буквално „остров Кафтор“, т.е. Крит, от който филистимците по-рано са мигрирали към континента (вижте върху Бит. 10:14; вижте също том II, стр. 33, 34).

Плешивост. Може би става дума за разрушение на града, толкова пълно разрушение, че мястото ще остане само гол хълм или тел (вижте върху Исус Навин 11:13). Пророкът може също да е имал предвид мисълта за плешивост като знак на траур, особено във връзка с въпроса си: „Докога ще се режеш?“ Бръсненето на главата и нанасянето на рани по тялото са били често срещани изрази на скръб (вижте Йер. 16:6; вж.

Втор. 14:1).

Ашкелон. Водещ филистимски град, разположен на около 20 километра северно от Газа, на крайбрежния път.

Долина. Евр. „емек“, по-добре „равнина“, тук Филистимската равнина.

6. Докога? Пророкът задава риторичен въпрос, за да подчертае твърдението си в стих 7, че Бог е отредил тези наказания върху филистимците.

ГЛАВА 48

1 Осъждането на Моав, 7 заради гордостта им, 11 заради безопасността им, 14 заради плътските им увереност, 26 и заради презрението им към Бога и Неговия народ. 47 Възстановяването на Моав.

1. Моав. Тази страна е заемала платото на изток от Мъртво море. Нейното население е било роднина на евреите, произхождайки от Лот, племенникът на Авраам (Бит.

19:36, 37). Когато Израел се заселил в Ханаан, територията на Моав се намирала между река Арнон и поток Заред. Племето Рувим заемало страната на север. Давид включил Моав в своята империя (2 Царе 8:2, 11, 12; 1 Лет. 18:2, 11). Северното царство на Израел се опитало да запази известен контрол над него (вижте 2 Царе 1:1).

В края на царуването на Ахав, когато Охозия се възкачва на трона, някой си Меша се разбунтува срещу Израел и установява Моав като независимо царство (4 Царе 3:4–27), включвайки в териториите си това, което преди това е било държано от племето на Рувим. Той записва завоеванията си върху плоча от черен базалт, днес известна като Моавския камък. Този надпис е открит през 1868 г. в Дивон и сега се намира в Лувъра в Париж (вижте Допълнителна бележка за 4 Царе 3). Моав продължава да съществува като независимо царство, докато Западната земя е завладяна от асирийците през 8 век пр.н.е.

Глава 48 изброява редица моавски градове, попаднали под бича на вавилонците. От 25-те посочени места, 21 могат да бъдат разумно идентифицирани. Всички тези места, с изключение на четири, са били в териториите северно от Арнон, които са били отредени на Израел по време на заселването на Ханаан и които са били отнети от него при бунта на Моав през 9 век пр.н.е. Всъщност Меса изброява 11 от местата, споменати в тази глава, като сред тези, които е отнел от Израел. Освен това той твърди, че е добавил 100 града към земята си (вижте Допълнителна бележка към 4 Царе 3). По този начин Йеремия сякаш описва по-специално Божиите наказания върху моавците, живеещи в бившата територия на племето на Рувим.

Нево. Да не се бърка с вавилонския бог (Исая 46:1) или планината Нево (Втор. 32:49). Тук Нево обозначава град, както в Числа 32:38, вероятно разположен близо до планината Нево, източно от северния край на Мъртво море. На Моавския камък Меша споменава за превземането на този град от Израел (вижте Допълнителна бележка върху 2 Царе 3).

Кириатаим. Място на около 11,2 км северно от река Арнон, сега известно като ел-Керейт. Меша го нарича Кириатан и твърди, че го е построил (вижте Допълнителна бележка към 2 Царе 3).

Мисгаб. Мястото на Мисгаб е неизвестно. Еврейската дума се появява в Исая 25:12, преведено от KJV като „висока крепост“.

Есевон. Град на 24,4 км (15 1/4 мили) източно-североизточно от северния край на Мъртво море. Той се е намирал в територията на Рувим, отнета от амореца Сихон, когато Израел е влязъл в Ханаан (виж Числа 32:33, 37). Но Есевон на Еремия вече не е бил в еврейски ръце.

Разкопките на Тел Хесбан са дали останки от времето на Йеремия и от ранната монархия, когато е бил известен със своите рибни басейни (S. of Sol. 7:4).

Измислено. Евр. хашаб. Тук има игра на думи, като еврейската дума за Есевон е Хесевон. Това средство е добра илюстрация на силния поетичен тон, който преминава през пророчеството. Стих 2 сякаш показва, че по времето на Йеремия Есевон е бил център на заговор срещу моавците.

Луди. Мястото е несигурно, въпреки че може да е съвременният Хирбет Димне, на около 15,2 км източно от езика, който се простира в Мъртво море от източната си страна.

3. Хоронаим. Местоположението на това място е неизвестно. Това са Хауронен, за които Меша твърди той взе от Израел по заповед на Хамос (вижте Допълнителна бележка върху 4 Царе 3).

5. Изкачване на Лухит. Или „изкачване на Лухит“. Несъмнено път, но местоположението му не е известно. Възможно е да е водил през едно от многото уадита или дълбоки тесни речни корита, които прорязват планините на Моав и водят надолу към Мъртво море.
Хоронаим. Вижте стих 3.

6. Пустош. Евр. 'aro'eg, от корена 'agar, „да се съблечеш“. Вероятно става дума за хвойновото дърво или тамариск, което в оголения си вид е било подходящ символ за опустошението на моавските бежанци. Тук има фина игра на думи, която не може да бъде преведена. Еврейската дума, преведена като „пустош“, е и името на Ароер, един от градовете на Моав (виж стих 19). LXX чете „диво магаре“, сякаш от евр. 'arod, вместо 'aro'eg. Това четене е възприето от RSV. Образът на скитащо диво магаре наистина е подходящ за бездомните бежанци в пустинята. Почти идентичната еврейска дума 'ar'ar в гл. 17:6 обаче е преведена като „див тамариск“ от LXX и „храст“ в RSV, така че изглежда най-безопасно да се запази четенето на еврейския текст.

7. В плен. Картината е тази на идолите на пленени народи, отвеждани в изгнание със своите последователи (виж Исаия 46:1, 2).

8. Долина. „Долината“ и „равнината“ се отнасят до двете основни географски характеристики на моавската територия – източната страна на долината на река Йордан, обърната към Мъртво море, и голямото плато на Трансйордания, издигащо се на близо 1200 метра над долината и простиращо се до Арабската пустиня.

10. Проклет. Произнасянето на проклятие върху всеки, когото Бог е избрал за Свои отмъстител, който може да се въздържа от изпълнението на Неговите определени присъди, е поетичен начин за подчертаване на неизбежността на предсказаните събития.

11. Утаил се на утайката си. Йеремия сравнява Моав с вино, което никога не е било точено в друг съд и по този начин е попило качеството на своите „маловажни“ или „утайки“. Въпреки че страната им е претърпяла различни политически превратности, фактът, че моавците никога не са били депортирани в чужда земя („те не са били прехвърляни от съд в съд“), може би им е попречил да усвоят нови погледи за света и нови възгледи за живота. Така техният провинциализъм се е превърнал в национално самодоволство, което е довело до техния падение.

12. Скитници. Евр. ʕo'im, „накланящи“, т.е. тези, които наклонят съдове, за да излеят съдържанието им.

13. Срам от Хамос. Ярък контраст с хвалебствените твърдения на Меша (вижте надписа върху Моавския камък, преведен в Допълнителната бележка върху 4 Царе 3).

Срам от Ветил. Препратка към идолопоклонническото поклонение под формата на теле, установено от Йеровоам във Ветил и продължило като цяло през цялата история на северното царство (вижте 1 Царе 12:26–29). Както Израел намерил своите идоли безсилни, така сега и Моав щеше да намери своите.

18. Дъщеря, която живее в Дивон. Тоест, жителите на Дивон. Сравнете изразите „дъщеря на Египет“ (гл. 46:11), „дъщеря на Юда“ (Плач 1:15), „дъщеря на Сион“ (Плач 2:10). Дивон, съвременният Дибан, е бил важен град в южната част на територията, някога окупирана от Рувим, на 5,2 км северно от Арнон.

и на 19,2 км източно от Мъртво море. Намира се на големия Дерек хам-мелек, или Царски път („главният път“ от Втор. 2:27), който в древността е бил главната пътна артерия, минаваща на север и на юг през Трансйордания. Девон е бил лагер на израильтяните по пътя им към Ханаан (виж Числа 33:45, 46), по-късно е бил възстановен от племето на Гад (Числа 32:34) и впоследствие е бил включен в териториите на Рувим. На Моавския камък Меса записва, че Девон е бил сред градовете, които той е взел от Израел и е добавил към царството на Моав (виж Допълнителна бележка върху 2 Царе 3).

19. Ароер. Или град, сега наречен Араир, на 5 км югоизточно от Дивон, и споменава се като превзето от Израел от Меша (вижте Допълнителна бележка върху 4 Царе 3) или неидентифицирано място близо до Рава (Исус Навин 13:25); но не и Ароер от 1 Царе 30:28.

Път. Евр. дерек. Вероятно препратка към Царския път (виж на стих 18), на който се е намирал Ароер. Тази пътна артерия е била естественият маршрут, по който моавските бежанци са бягали от приближаващите вавилонци от север. Тук Йеремиа иронично призовава жителите на Ароер да излязат и да видят как техните сънародници бягат на юг по пътя пред нашествениците.

20. В Арнон. Или „край Арнон“ (RSV). Арнон е била най-важната река на Моав. Тя е текла на запад от платото в Мъртво море и е маркирала южната граница на племето Рувим, когато Израел е държал тази територия.

21. Равнина. Вижте стих 8.

Холон. Вероятно място близо до Медеба, въпреки че точното местоположение е неизвестно.

Яхаза. Въпреки че е или съвременният Джалул, или Хирбет ет-Тейм, близо до Медева в бившата северна част на Рувим. Именно тук Израел свалил Сихон, цар на амореите (виж Числа 21:23, 24). Моавският камък го нарича Яхаз и казва, че е бил щабът на израилтянския цар по време на войната с Меша. Моавеът се хвали, че неговият бог Хамош е прогонил израильтяните от Яхаз (виж Допълнителна бележка върху 2 Царе 3).

Мефаат. Вероятно съвременният Тел едж-Джава, на около 11,2 км южно от Рабат-Амон.

22. Дивон. Вижте стих 18.

Нево. Вижте стих 1.

Бет-Диблатаим. Не е сигурно дали това е идентично с Алмон-Диблатаим, където Израел е разположил лагер, преди да влезе в Ханаан (Числа 33:46). Смята се, че последното е съвременният Хирбет Делейлат еш-Шеркие в това, което преди е било централен Рувим. Бет-Диблатаим се появява като Бет-Диблатен на Моавския камък, където Меша твърди, че го е построил (вижте Допълнителна бележка към 4 Царе 3). Хирбет Делейлат еш-Шеркие е на около 11,2 км южно от Медева.

23. Кириатаим. Вижте стих 1.

Бет-гамул. Съвременният Хирбет едж-Джумеил, на около 11,2 км източно-югоизточно от Дивон, в бившия южен Рубен.

Бет-Меон. Сега това място е известно като Ма'ин, на около 7,2 км югозападно от Медева. То е идентично с Баал-Меон, който е построен от народа на Рувим (виж Числа 32:37, 38), а също и с Бет-Баал-Меон (в Исус Навин 13:15–21). Меса го споменава в Моавския камък и с двете последни имена и казва, че е построил (което означава, че е възстановил)

град (вижте Допълнителна бележка върху 2 Царе 3). Обхватът на днешните му руини показва, че той трябва да е бил важно място. Езекиил го класифицира заедно с два други града като „славата на страната“ на Моав (Езекиил 25:9). Възможна причина за разнообразието от имена му се подсказва от твърдението, че хората от Рувим са променили името му (вижте Числа 32:38). Очевидно промяната е била от езическото Ваал-меон, буквално „Ваал-обитател“, на Бет-меон, буквално „дом на обитаване“. След това старото и новото име понякога изглежда са били сливани в Бет-баал-меон, буквално „дом на Ваал-обитател“.

24. Кериот. Това място не е идентифицирано. Споменава се на Моавския камък като градът, в който Меша довел Орел, израилтянския командир на Атарот, „завличайки го пред Кемос в Кериот“ (вижте Допълнителна бележка върху 2 Царе 3).

Восра. Вероятно градът Бесер, споменат като възстановен от Меша (вижте Допълнителни Бележка върху 2 Царе 3). Местоположението е неизвестно. Градът трябва да се разграничава от Восора от Исаия 63:1 и Йеремиа 49:13, който се е намирал в Едом.

25. Рог. Символ на сила. Вижте върху Плач 2:3.

27. Намерен сред крадци. Да бъдеш разкрит като крадец е представено като причина за голям срам (виж гл. 2:26). Тук пророкът използва същата мисъл като риторичен въпрос, вероятно за да подчертае неразумността на презирането на Израел от страна на Моав.

30. Знам. Това изречение е категорично изразено на еврейски. То е мощно уверение за угнетения, презрян Израел, че Господ знае истината въпреки гордостта и хвалбите на хората, които Израел е чул (ст. 29).

31. Кир-херес. Смята се, че е същото като Кир-харасет от 4 Царе 3:25 и Кир-харасет от Исаия 16:7, съвременният ел-Керак в южен Моав. След като споменава градове, които преди това са принадлежали на Израел, Йеремиа споменава място в самия Моав. Кир-херес е бил един от най-важните градове на Моав. Тук Меса се укрива от израилтяните обсаждащи и принася в жертва най-големия си син като всеизгаряне на стените на града (виж 4 Царе 3:25–27).

32. Сибма. Място близо до Есевон, но точното местоположение е неизвестно. Местността е била известен със своите лозя.

Язер. Местоположението е несигурно, но се смята, че е било на запад или северозапад от Рабат-Амон. Може да се спомене тук, за да се посочи колко далеч на север са проникнали моавските завоевания в Израел.

33. Викове. Радостните викове по време на жътва, когато гроздето е било стъпкани в пресата за вино.

34. Елеале. Съвременният ел-Ал, близо до Есевон.

Яхаз. Вижте стих 21.

Зоар. Място в южната част на Моав, или близо до брега, или сега покрито от югоизточния край на Мъртво море.

Хоронаим. Вижте стих 3.

Водите също на Нимрим. Уади ен-Нумейра, воден поток, водещ към югоизточния край на Мъртво море. Пророкът изобразява вик на мъка, който отеква както в северната, така и в южната част на моавската територия, като по този начин включва цялата земя (виж Исаия 15:6).

35. Високи места. Евр. бама. Този термин първоначално е бил използван за хълм или планина, на която се е извършвало поклонение. По-късно думата е била използвана за изкуствени могили или платформи, а накрая и за параклиси, където са били почитани боговете. Бама Разкритите в Гезер пещери разкриват серия от подземни пещери, в които са открити олтар и кости на мъже, жени и деца, както и на различни животни. Соломон издигнал бамот на моавския бог Хамос близо до Йерусалим (виж 3 Царе 11:7). Израилевите царе построили бамот във всичките си градове (виж 4 Царе 17:9). Тези светилища били често срещани и в Юдея (виж 3 Царе 22:43; 4 Царе 15:35; 16:4). Те били разрушени в Юдея както от Езекия (виж 4 Царе 18:4), така и от Йосия (виж 4 Царе 23:5). В реформата при Йосия Йеремиа играл водеща роля.

36. Тръби. Евр. халилим, буквално „пробидените“. Тези инструменти са били двойни флейти или обои. На гайдите се свирело по двойки, като краищата им се държали разделени, като всяка ръка е опипвала отделна гайда и по този начин е произвеждала отделни тонове. Те са били използвани особено за радост и траур. Именно за последното несъмнено говори Йеремиа тук. За по-нататъшно описание на тези инструменти вижте том III, стр. 38, 39.

37. Всяка глава. Бръснене на главата и брадата и правене на рани по тялото бяха често срещани знаци на траур сред древните народи (виж Исаия 15:2, 3; Йеремиа 16:6).

40. Като орел. Препратка към вавилонците (вж. Езекиил 17:3–7).

41. Кериот. Вижте на стих 24.

42. Ще бъдат унищожени. С вавилонското изгнание моавците на практика изчезнаха като народ.

43. Страх, яма и примка. Евр. пахад вапачат вапач, ярък пример за алитерация, демонстриращ поетичната природа на изказването на Еремиа (виж Плач 3:47).

44. Посещение. Вижте гл. 46:21.

45. Есевон. Вижте стих 2.

Сихон. Сравнете Числа 21:28. Сихон, царят на аморейците, беше отвлякъл от Моав територията северно от река Арнон, която беше окупирана от Рувим (вижте върху Съдии 11:19) и по-късно завладяна отново от Моав (вижте върху 4 Царе 3:5; вижте също Том II, стр. 864, 865). Тази област е спомената тук с името Сихон.

Бунтовни. Буквално „синове на бунта“. Относно моавците (виж Амос 2:2).

46. Хамос. Богът на моавците (виж стих 7).

47. Донесете отново. Обещание за надежда, несъмнено условно (гл. 18:9, 10).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

10 ТМ 274; 1Т 222; 7Т 175

11 ТМ 255; 8Т 150

ГЛАВА 49

1 Съдът на амонците. 6 Тяхното възстановяване. 7 Съдът на Едом, 23 на Дамаск, 28 на Кидар, 30 на Асор, 34 и на Елам. 39 Възстановяването на Елам.

1. Амонити. Буквално „синовете на Амон“. Подобно на моавците, този народ е произлязъл от Лот (виж Бит. 19:38), племенник на Авраам, и по този начин е бил свързан с Израел. Когато израилтяните влезли в Ханаан, амонитите владеели планините Трансйордания, източно от северната част на аморейското царство Сихон.

Племето Гад станало съсед на амонците, когато завзело северните територии на Сихон. Амонците изглежда били особено ожесточени към Израел. Давид (1 Лет. 19; 20:1–3), Йосафат (2 Лет. 20:1–25) и Йотам (2 Лет. 27:5, 6) воювали срещу тях. Амонците водели коварна политика по времето на Йеремиа. Въпреки че първоначално били съюзници на Вавилон срещу Юдея (виж 4 Царе 24:2), по-късно те се опитали да привлечат Юдея в съюз срещу Вавилон (виж върху Йер. 27:3). Когато дошло разрушението на Йерусалим, те изразили голямо удовлетворение (виж Ез. 25:1–7). По-късно те замислили убийството на Годолия (виж Йер. 40:14).

Техният цар. Евр. малкам, чиито съгласни може да означават милком (виж 1 Царе 11:5, 33) и по този начин да представляват името на амонитското божество. LXX чете Мелхом (което потвърждава препратката към амонитския бог Милхом). Доколкото в Йер. 48 Йеремиа многократно споменава моавския бог Хамош (ст. 7, 13, 46), изглежда разумно да се разбира тук името на националното божество на амонитите. Името на този бог е засвидетелствано в амонитски надписи, открити на археологически обекти.

Наследете Гад. Когато народът на Гад е бил изгнан от Тиглатпаласар III от Асирия (виж 1 Летописи 5:26) през втората половина на 8 век пр.н.е., амонците очевидно дошли и завладели земята им.

2. Раба. Амонитската столица Рабат-амон, сега Аман, столица на Хашемитското кралство Йордания. Мястото се намира на 36,8 км източно от река Йордан по права линия.

3. Есевон. Вижте гл. 48:2. Моавският град е призван да оплаква случилото се. вече се е случило с Ай, може би защото предвещава и нейната гибел.

Ай. Това е единственото споменаване на Ай в Трансйордания. Градът вероятно е бил близо до Есевон.

Живи плетове. Евр. гедерот, дума, използвана другаде за кошари (виж Числа 32:16, 36; 1 Цар. 24:3; Соф. 2:6), които представлявали оградени огради в откритите полета. Мисълта на Еремиа тук очевидно е, че амонците ще изоставят завладените си градове и ще потърсят убежище в откритата местност в тези кошари.

Техният цар. Или Милком (виж на стих 1).

4. Долини. Потоците на Трансйордания текат през дълбоки долини, наречени вади, които често остават зелени, когато останалата част от страната пресъхне. Рава е наричана „град на водите“ (виж 2 Царе 12:27).

5. Господ, Бог на Силите. Вижте на гл. 7:3.

6. Донесете отново. Вижте на гл. 48:47.

7. Едом. Земята на едомците, известна още като „планина Сеир“ (виж Бит. 36:8), се простираше южно от Моав, простирайки се от потока Зеред на юг към Акабския залив. Тя включвала страната от двете страни на Арава, големия геоложки разлом, който продължава разлома на долината на река Йордан, южно от Мъртво море. Страната на изток от Арава се характеризира с цветни варовикови образувания. Въпреки че днес е полупустиня и слабо населена, има достатъчно археологически доказателства, че Едом в библейски времена е поддържал обширно население. Той е бил важен по две причини: първо, съдържал е ценни медни и железни залежи (вж. Втор. 8:9), които неговите владетели са експлоатирали; и второ, контролирал е търговския път от пустинята до Западна Палестина и Средиземно море, както и великия Царски път, водещ на север към Сирия.

Жителите на Едом бяха по-тясно свързани с израилтяните, отколкото Моавците или амонците; те са потомци на Исав, „който е Едом“ (Бит. 36:1). Поради тази причина на Израел беше заповядано да им проявява специално внимание (виж Втор. 23:7). Въпреки че отношенията между двата народа в началото изглеждат сравнително приятелски (виж Втор. 2:4–6, 29), по-късно те се влошиха в ожесточена враждебност. Едомците изпитвали особена радост от факта, че Йерусалим бил разрушен от вавилонците (виж Пс. 137:7).

Пророчеството на Еремия срещу Едом е тясно свързано с това на Авдия. Няколко пасажа са толкова поразително сходни (Ер. 49:7; вж. Авдия 8; Ер. 49:9, 10а; вж. Авдия 5, 6; Ер. 49:14–16; вж. Авдия 1–4), че изглежда, че единият писател е цитирал другия. Невъзможно е обаче да се определи кой представлява оригинала и кой цитат, или дали наистина двамата пророци са си сътрудничили по тези пасажи и след това всеки от тях ги е включил в собственото си изказване.

Теман. Един от племенните области на Едом, взет името си от Теман, внук на Исав (виж Бит. 36:15) или като поетичен синоним на Едом.

8. Живейте дълбоко. Тоест, „живейте в дълбините“ (RSV), на недостъпни и скрити места убежище. Каменните образувания, толкова характерни за страната, предлагаха пещери и ниши за скривалища.

Дедан. Племя, произлизащо от Авраам и Хетура (виж Битие 25:3). Те бяха отличавали се като търговци (виж Езекиил 27:15, 20; 38:13).

Бедствието на Исав. Несъмнено бедствията, предопределени да сполетят Едом. Посещение. Вижте гл. 46:21.

9. Оставете малко. Идеята е, че гроздоберачите обикновено оставят остатъци, а крадците обикновено унищожават само докато съберат достатъчно, но предстоящите съдби ще свършат старателна работа.

10. Семе. Тоест, деца или потомци.

11. Деца без сираци. Насред картината на пълно унищожение пророкът призовава върху онези, които преживяват ужасите на войната, да се доверят на Йехова. Божествените съдби не са без положителната цел да върнат хората обратно при Него.

12. Пиене от чашата. Вижте Йер. 25:15; срв. Йер. 13:12–14; Откр. 14:10).

13. Заклех се в себе си. Сравни Евр. 6:13.

Бозра. Обикновено се идентифицира с Бушейра, на около 38,4 км югоизточно от Мъртво море. Очевидно е различен град от споменатия в гл. 48:24.

16. Скала. Евр. села'. Тук Йерекия вероятно говори за мястото Села (по-късно известно като Петра, „скала“), на 81,6 км южно от Мъртво море. Това е била практически непревземаема планинска крепост в естествен амфитеатър. До нея се е стигало само през тясно дефиле, Сик, което се вие на 2 км между стръмни стени с височина от 30,5 до 48,8 м.

17. Опустошение. Сравнете пророчеството срещу Йерусалим, гл. 19:8. Вижте в стих 7 описание на Едом.

19. Той ще дойде. Стихове 19–21 са почти идентични с гл. 50:44–46, където същите думи са приложени към Вавилон.

Разливане на река Йордан. Евр. ge'on hayyarden, „величието на Йордан“ (преведено като „гордостта на Йордан“ в Захария 11:3). Някои смятат, че Йерекия говори за разливащи се води на река Йордан по време на наводнения. И все пак, доколкото фразата изглежда обозначава леговище на лъвови,

Изглежда по-разумно този израз да се разбира като приложим към буйния растеж на върби, тамариски и тръстика, които ограждат бреговете на реката (вижте върху Йеремиа 12:5).

Кой е като мен? Точното значение на последната част на стих 19 не е ясно. Изглежда, че тук Бог представя Себе Си като управляващ всичко, което сполетява Едом. Само по себе си това би трябвало да е утеха дори за онези, които са наказани, защото те могат да знаят, че божествена ръка управлява съдбата им.

20. Теман. Вижте стих 7.

Измъкнете ги. Клаузата буквално гласи: „ще ги отвлекат, малките на стадото.“ Равините разбирали това като „малките от стадото ще ги отвлекат“ и цитирали по-късното завладяване на Западната земя от персите, които по времето на Йеремиа били много незначителен народ. По-вероятното тълкуване обаче разглежда фразата „малките“ като допълнение на глагола и превежда пасажа като „Дори малките от стадото ще бъдат отвлечени“. Тогава става дума за пълния плен, който ще сполети народа на Едом. Такъв превод образува по-добър паралел с последното изречение на стиха.

21. Червено море. Тук еврейският текст е драматичен, буквално се чете: „Вик – при Червено море се чува шумът му.“ Южната граница на Едом, в най-големия му разцвет, се е простирила до Акабския залив, североизточния край на Червено море (вижте 1 Царе 9:26). Викът на мъката достига до най-отдалечените краища на опустошената страна.

22. Восра. Вижте стих 13.

23. Дамаск. Едно от най-древните, непрекъснато населени важни места в Близкия изток (виж Бит. 14:15). Градът е бил разположен на широко плато на изток от Антиливанския хребет, в плодороден оазис, образуван от реките Фарпар и Абана. Завладян е от Давид (виж 2 Царе 8:5, 6) и отново от Йеровоам II (виж 4 Царе 14:28). Въпреки това, през по-голямата част от периода на разделеното царство, Дамаск е столица на една от главните арамейски държави. Накрая губи независимостта си от Тиглатпаласар III от Асирия през 733/732 г. пр.н.е. За значителен период след това изглежда е сравнително незначителен в политически план. Освен изявлението на Йеремиа в Йеремиа 49:23–27, няма друго библийско споменаване на Дамаск по време на периода на изгнанието, освен напълно инцидентните препратки в Езекиил 27:18; 47:16–18; 48:1. И все пак Дамаск остава изключително важен търговски център. Той е бил разположен на кръстопътя на два водещи търговски пътя, (1) Пътят на морето, който е минавал на север от Египет по крайбрежието на Средиземно море и оттам през Северна Палестина през Мегидо и Галилейското езеро, и (2) Царският път, който е пренасял пустинната търговия от Арабия и Едом на север през Трансйордания. Тези пътища са се срещали в Дамаск и оттам са минавали през пустинята в Месопотамия. Така арамейците са се превърнали във великата вътрешна търговска нация на Близкия изток, както финикийците са се превърнали в морски търговци.

Емат. Град на река Оронт, на 188,8 км североизточно от Дамаск; съвременният Хама.

Името се появява в асирийските надписи като Аматту.

и Хамату.

Арпад. Съвременният Тел Ерфад, град на около 152 км северно от Хамат и на 19 мили (30,4 км) северозападно от Алепо. Името се появява в асирийските текстове като Арпада. Емат и Арпад често се споменават заедно (виж 4 Царе 18:34; 19:13; Исаия 10:9; 36:19).

27. Бен-Хадад. Сравнете Амос 1:4. Бен-Хадад буквално означава „син на Адад“. Адад е бил арамейски бог. Бен-Хадад е било характерно име за царете на Дамаск (вижте 1 Царе 15:18; 20:1; 2 Царе 13:3; вижте върху 1 Царе 15:18). Тук изглежда се използва като общо обозначение за сирийските царе.

28. Кидар. Тези хора са били потомци на Исмаил (виж Бит. 25:13) и по този начин, подобно на моавците, амонците и едомците, споменати в Йер. 48; 49, са били роднини на Израел. Очевидно са били споменати като стрелци с лък (Исая 21:16, 17). От Йер. 49:29 става ясно, че са водили номадски, скотовъден начин на живот. Според 27:21, родината им е била Арабия.

Това става ясно и от споменаването им тук като „мъжете от изток“, евр. бене–

qedem, „синове на изток“, превеждано също като „деца на изток“, често използван термин за жителите на Арабската пустиня (вж. върху Съдии 6:3; 3 Царе 4:30; срв. Съдии 7:12; 8:10; Йов 1:3; Езек. 25:4, 10).

Асор. Старият завет споменава няколко места с това име (Исус Навин 11:1; 15:23, 25; Неем. 11:33). Всички те обаче изглежда са били на запад от Йордан, докато споменатият тук Асор е очевидно на изток от Палестина. Предполага се, че името Асор, евр. *šaṣor*, може да произлиза от евр. *šaṣer*, „неограден град“, „село“. Думата „села“ във фразата „селата, които обитава Кидар“ (Исая 42:11) е от *šaṣer*. Следователно тук може да има общо позоваване на онези араби, живеещи в села, за разлика от техните номадски съседни, които са обозначени с името Кидар.

31. Стани. Изречено от Господа на нахлуващите вавилонци.

Богат. Евр. *shelew*, „необезпокояван“, „безгрижен“. Жителите на Арабия са представени като живеещи свободен, номадски живот без укрепления, обичайни сред по-уседналите народи.

32. Най-крайните ъгли. Вижте на гл. 9:26.

33. Драconi. Евр. *tannim*, „виещи“, вероятно чакали. Тези животни са многократно споменавани в Писанието във връзка с опустошени градове (виж Исая 13:22; Йеремиа 9:11; 10:22; 51:37). Преводът „драconi“ изглежда е възникнал чрез объркване на таним с танин, „змия“ (Изм. 7:9, 12) или „дракон“ (Ис. 27:1; 51:9; и др.).

Вечно запустение. Липсата на каквато и да е следа от този Асор (вижте на стих 28) потвърждава истинността на това предсказание.

34. Елам. Това е била страната, заемаща планините на изток от Вавилония, област, сега в западната част на съвременен Иран. Елам губи независимостта си от асирийците под управлението на Ашурбанипал (669 – около 627 г. пр.н.е.) и впоследствие е погълнат от възродената Вавилонска империя по времето на Навуходоносор.

Началото на царуването. Това пророчество е дадено скоро след депортирането на евреите във Вавилон през 597 г. пр.н.е., когато Навуходоносор отвел в изгнание Йоахин, царското семейство и много войници и занаятчии. След това вавилонският цар поставил на трона Седекия, чичото на Йоахин. Пророчество относно Елам било особено важно за евреите във време, когато мнозина били в изгнание във Вавилон и по този начин в по-тесен контакт с еламитите от всякога.

Това пророчество е произнесено в решаващ момент от личната кариера на Еремиа. То е съвременно с посланието му срещу чуждестранните посланици, изпратени при Седекия (виж гл. 27; виж върху гл. 27:3).

Няма достатъчно информация, за да се проследи исторически изпълнението на всички детайли от това предсказание. Както при Едом (вижте върху Авдия 15, 17), някои характеристики може да са били свързани с бъдещата слава на Израел и следователно до тази степен са били условни.

- 35. Лъкът. Еламитите били известни със стрелбата си с лък (виж Исая 22:6).
- 38. Постави трона ми. Образ, показващ, че Бог ще ръководи делата на Елам. (виж Пс. 103:19; Йер. 43:10).
- 39. Донесете отново. Вижте на гл. 48:47.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

11 МХ 202

ГЛАВА 50

1, 9, 21, 35 Съдът над Вавилон. 4, 17, 33 Изкуплението на Израел.

1. Слово, което Господ е дал. Вижте гл. 46:1.

Много от изразите от глави 50 и 51, описващи запустението на буквалния Вавилон, се появяват отново в Откр. 16 до 19 в описанието на Йоан за падането на мистичния Вавилон (вижте Ис. 47:1). Внимателното изучаване на тези изрази в историческия им контекст може да се окаже полезно за изясняване на значението на същите изрази в контекста им в книгата Откровение. Обърнете внимание на следното:

Еремия 50; 51 1.	Откровение 16 до 19
„Народ се надига против нея“ (50:3). „Накарай да се надигнат против Вавилон събрание от големи народи“ (50:9; вж. ст. 3).	1. „Земните царе... се събират... за битката в онзи велик ден на Всемогъщия Бог“ (16:14). „Десетте рога... са десет царе... Те ще намразят блудницата“ (17:12, 16).
2. „Направете земята ѝ пуста“ (50:3).	2. Направи я пуста и гола (17:16).
3. „Излезте от земята на халдейците“ (50:8). „Люде Мои, излезте изсред нея и избавете всеки душата си“ (51:45; вж. ст. 6).	3. „Излезте от нея, народе мой“ (18:4).
4. „Унищожава моето наследство“ (50:11).	4. „Видях жените опиянени от кръвта на светиите“ (17:6; срв. 18:24).
5. „Не ще бъде населено“ (50:13). „То няма да бъде населявано вече завинаги“ (50:39).	5. „Гласът на арфисти [и др.] . теб“ вече изобщо няма да се чува в (18:22).
6. „Всеки, който минава през Вавилон, ще се смае“ (50:13).	6. „Земните царе... ще я оплакват и ще ридаят за нея“ (18:9; вж. ст. 10, 11, 15-19).
„От шума на превземането на Вавилон земята се разтrese и вик се чу между народите“ (50:46). „Ридайте за него“ (51:8).	
7. „Нейните бедствия“ (50:13).	7. „Нейните бедствия“ (18:4).
8. „Отмъщението Господне“ (50:15).	8. „Бог ти отмъсти над нея“ (18:20).
„Времето на Господното отмъщение“ (51:6).	„Великият Вавилон дойде на спомена пред Бога, за да му даде чашата с виното на яростта на гнева Си“ (16:19). „Силен е Господ Бог, Който я съди“ (18:8). „Той осъди голямата блудница“ (19:2).
9. „Както е направила тя, така и вие ѝ постъпете“ (50:15).	9. „Въздайте ѝ, както тя ви възнагради, и ѝ удвоете двойно според делата ѝ“ (18:6).

„Въздайте ѝ според делата ѝ; според
всичко, което е сторила, постъпете с
нея“ (50:29).
„Върнете ѝ възнаграждение“ (51:6).

10. „Ще запалят огън в градовете му“
(50:32).
„Изгорена планина“ (51:25).
11. „Те [водите ѝ] ще пресъхнат“
(50:38).
„Ще източи морето ѝ“ (51:36).
„Живеят край много води“ (51:13).

12. „Не бъди отнет от нея“
беззаконие“ (51:6).
13. „Вавилон... опия цялата земя;
народите пиха от виното му; затова
народите полудяха“ (51:7).

14. „Вавилон внезапно падна и е
разрушен“ (51:8).
15. „Нейният съд стига до небето“
(51:9).
16. „Имащ изобилие от съкровища“
(51:13).
17. „Дойде краят ти“ (51:13).

„Да не се издигне от злото, което ще ѝ
докарам“ (51:64).
18. „Той [Господ] издава гласа Си“
(51:14, 16).
19. „Морето се издигна върху
Вавилон; той е покрит от множеството
си вълни“ (51:42).

„Привържи към него камък и го
хвърли в Ефрат. „Така
ще потъне Вавилон“ (51:63, 64).

10. нейното с огън“ (17:16).
„Изгори“ „Тя ще бъде напълно изгорена с огън“
(18:8).
„Димът от нейното изгаряне“ (18:9).

11. „Водата ѝ [на голямата река Ефрат] пресъхна“ (16:12).
12. „За да не участвате в греховете ѝ и да не сполетявате нейните язви“ (18:4).
13. „Жителите на земята са се опили с виното на блудството“ (17:2).
нея
„Всички народи пиха от виното на яростта на нейното блудство“ (18:3; срв. 14:8).

14. „В един час ще дойде съдът ти“ (18:10).
„За един час тя биде опустошена“ (18:19).
15. „Греховете ѝ стигнаха до небето“ (18:5; вж . ст. 2).
16. „Толкова голямо богатство“ (18:17; вж. стихове 7, 14, 15, 19).
17. „Няма да се намери вече“ (18:21; вж. стихове 22, 23).

18. „И излезе силен глас от небесния храм, от престола, който казваше:
Свърши се“ (16:17). то е
„Бог е вложил в сърцата им да изпълнят Неговата воля... думите Божии ще се
изпълнят“ (17:17).
19. „Голям воденичен камък... хвърлен... в морето,...“ ... Така ... ще бъде
сринат великият град Вавилон“ (18:21).

Вижте също Исая 13; 14; 47:1; Йеремиа 25:12; вж. Езекиил 26:13.
Вавилон. Пророчеството на Еремиа срещу Вавилон е най-дългото (гл. 50:1–51:58) от неговите
изказвания срещу чуждите народи, обграждащи Израел. Вавилон по това време е бил
доминиращата сила в Близкия изток и е бил главен противник на народа на Юда. Другите народи от
време на време са тормозели Юда, но Вавилон я е завладял и унищожил. Това пророчество
очевидно се датира от 4-тата година на Седекия (виж гл.
51:59, 60), 594/593 г. пр.н.е., от есен до есен.
Някои се чудят, че Йеремиа, чиято политика е била да насърчава сътрудничеството с
Вавилон (гл. 27:12–18) би трябвало в такъв критичен момент да отправи толкова силно
изявление срещу тази страна. Отговорът изглежда се крие във факта, че това пророчество
не е било дадено в полза на евреите в Йерусалим, към които Йеремиа е насочил своите
неотложни послания за вярност към Вавилон, а е било предназначено по-скоро за

Израилтяните, които са били изгнаници във Вавилон (виж гл. 50:4–8, 17–20; 51:60–64). Ако посланието достигнело до вавилонците, то за тях било предупреждение, че Йехова все пак ще им донесе съд и унищожение заради неспособността им да сътрудничат напълно с небесния план. За еврейските изгнаници това било уверение, че Бог не е забравил тежкото им положение и че за тях ще има ден на възстановяване.

2. Бел ... Меродах. Вавилонското bēlu, „господар“ (свързано с еврейското ba'al), титла, прилагана към главния бог на Вавилон, Мардук („Меродах“ от този стих). Йеремиа многократно представя наказанията, сполетели околните народи, като съдби над техните фалшиви богове (виж гл. 46:25; 48:7, 13, 46; виж върху гл. 49:1).

Вавилонската митология относно Мардук в някои отношения наподобява библейския разказ. Вавилонската история за сътворението, Енума елиш, разказва, че преди сътворението на света е имало голяма война на небето, в която Мардук, царят на боговете, завладял и убил Тиамат, първичната богиня-майка на водния хаос. След това той създал небето и земята от тялото ѝ, а след това създал човека, който да служи на боговете, като го направил от кръвта на друго божество. С оглед на тези изкривени прилики с борбата на Йехова с Луцифер по отношение на сътворението на човека, пророчеството на Йеремиа, че „Меродах е разбит на парчета“, придобива особено значение.

3. Северът. През 539 г. пр.н.е. персите и мидийците завладяват Вавилонското царство.

Мидия се намирала на север от Вавилония.

5. Вечен завет. Божията цел беше дисциплинирането на изгнаниците да доведе до искрено покаяние и остатъкът от Израел, след завръщането си, да изпълни съдбата, която Бог беше планирал за потомците на Авраам (виж стр. 29, 30).

6. Пастири. Както религиозните, така и политическите водачи на Израел накараха хората да се отклонят. Когато религиозните водачи на нацията загубили духовната си сила, владетелите бързо се спуснали морално.

От планина до хълм. Пророкът може би има предвид тук факта, че идолопоклонническите Поклоненията често се е практикувало по върховете на хълмовете. Поне фигурата изобразява окаяното състояние на Израел в духовен смисъл, скитащ се като овце без пастир сред планините, неспокоен, но не помнящ истинската си кошара. Августин Хипонски говори за състоянието на човешкото сърце по следния начин: „Ти си ни създал за Себе Си и сърцата ни са неспокойни, докато не намерят покой в Теб.“ (Изповед , I. 1).

7. Жилище на справедливостта. Или „жилището на праведността“. Това е богато и поразително израз, както е използван тук за Йехова. Терминът „обиталище“, евр. paweh, продължава пасторалната тема от стих 6. Paweh се използва другаде за обиталище на пастири (гл. 33:12) и на техните стада (гл. 23:3; 49:20). Бог е обявен не само за истинското обиталище на изгубения Израел, но и за източник на праведност.

8. Премахнете. За картината на Божия народ, бягащ от духовния Вавилон, вижте Откр. 18:4.

Кози. Картината е на козли, които се втурват напред, за да водят стадото.

9. Събрание от велики народи. Тези народи са изброени в гл. 51:27, 28.

12. Най-задният. Вавилон се гордееше със световното си лидерство. Във време, когато нацията се издигаше до върха на своята мощ (вижте стих 1), Йеремиа с хавлива ирония пророчески я нарича „най-задният от народите“. Сравнете пророчеството на Валаам за Амалик (Числа 24:20).

Пустиня. Чрез пророческо предвиждане Йеремия поглежда надолу през вековете и вижда резултата от поредица от катастрофи, които ще накарат Вавилон да се превърне в „пустиня, суха земя и безводна земя“. Почвата на Вавилония била много плодородна. Когато била напоявана, земята давала изобилие от реколта, но когато останала без вода, бързо се превръщала в огромна пустиня. От ранни времена просперитетът на Централна и Южна Месопотамия зависел от съществуването на силно правителство, което можело да поддържа мрежата от напоителни канали. Периодите на анархия били периоди на запустение. Докато пророкът предсказва политическа катастрофа, той също така вижда страната да се превръща в пустиня.

Предсказаното опустошение дойде, макар и не веднага след падането на Вавилон. Под Персите, страната Вавилония продължава да бъде високопродуктивна. Херодот (i. 193), пишейки през този период, заявява: „Защото вавилонската територия, подобно на Египет, е пресечена от канали. ... Толкова е плодovitо в реколтата от зърно, че непрекъснато дава двестакратен добив, а когато дава най-добрия си добив, дори тристакратен. Стръковете пшеница и ечемик растат там до цели четири пръста ширина и макар че добре знам до каква височина растат просото и сусамът, няма да го спомена; защото съм напълно уверен, че за онези, които никога не са били във вавилонската страна, казаното за неговите продукти ще им се стори невероятно. ... Там растат палми по цялата равнина“ (Хенри Кери, прев.).

Подобна ситуация е преобладавала и в римско време; Плиний (Естествена история xviii. 17), в I век сл. Хр. посочва, че във Вавилония е имало две реколти годишно. Месопотамия продължава да процъфтява под мюсюлманско управление до 1258 г., когато монголите, под ръководството на внука на Чингис хан, завладяват Западна Азия. Като част от своите грабежи те разрушават напоителната система. Оттогава централните и южните равнини на Месопотамия са до голяма степен пустинни.

13. Ненаселен. Докато стих 12 изглежда се отнася за страната като цяло, този стих очевидно се отнася конкретно за града. Вавилон не е бил разрушен от Кир и неговият упадък е настъпил на бавни етапи (вижте Исаия 13:19). В продължение на много векове най-внушителните останки на древен Вавилон, голямата могила, която съдържа руините на царския дворец-крепост и съседната Порта на Ишар, са били маса от рушащи се тухли. Никой не може да гледа тази сцена на разрушени стени и всеобщо запустение, без да осъзнае колко напълно са се изпълнили предсказанията на Еремиа.

15. Подадена ѝ е ръката. Тоест, предала се е.

17. Асирия. Препратка към унищожаването на северното царство Израел от асирийския цар Салманасар V през 723/722 г. пр.н.е. (4 Царе 18:9–12).

18. Както наказах. Ниневия, столицата на Асирия, беше разрушена от вавилонците и мидийците през 612 г. пр.н.е. В рамките на по-малко от десет години след това останките от империята изчезнаха и скоро асирийците като нация бяха изгубени за историята. Падението им е графично описано в пророчеството на Наум. Вавилонското царство скоро щеше да загуби независимостта си от ръцете на персите (539 г. пр.н.е.), а по време на управлението на Ксеркс то по подобен начин престана да бъде дори подчинено царство и беше слято с Асирия в провинция. Град Вавилон беше до голяма степен разрушен, въпреки че продължи да съществува известно време след това (вижте Исаия 13:19).

19. Кармил. Споменатите тук области предполагат, че Бог е планирал да възстанови първоначалните граници на Израел. Кармил буквално означава „градинска земя“. Васан, Ефрем и Галаад са били известни със своето плодородие, гори и стада добитък (виж Втор. 32:14; Съдии 8:2; Ис.

35:2; Осия 9:13; Михей 7:14; Захария 11:2). Тези обещания бяха условни от послушание (вижте РК 704).

20. Няма да има никой. Прощката на греха, обещана тук, би последвала искрено покаяние и истинско духовно възраждане. Греховете, които характеризираха Израел преди изгнанието, не трябваше да се повтарят. Израел не успя да изпълни божествената цел.

Когато запазвам. Буквално „когато ще оставя да остане“. Този текст е уверение за прошка към Божия остатък; RSV гласи: „защото ще простя онези, които оставям като остатък“. На евреите, останали в края на Плена, тук е дадено обещанието, че ако се покаят, Бог вече няма да им държи злите дела от миналото им.

21. Мератаим. Еврейска двойна форма, вероятно от еврейската дума *marah*, „да бъдеш непокорен“ и следователно означаваща „двоен бунт“. Името може да се използва, за да се подчертае сериозността на бунта на вавилонците срещу Йехова. Вавилонците са имали достатъчно възможности да познават и да служат на истинския Бог чрез свидетелството на еврейските пленници сред тях. Използването на това име за Вавилон може също да е игра на думи.

Маратим е вавилонското име на лагуна в южна Вавилония, в началото на Персийския залив.

Пекод. Буквално „посещение“, тук несъмнено в смисъл на наказание (виж гл. 46:21). Подобно на Мератаим, изглежда е игра на думи с вавилонски термин, вероятно в този случай с Пукуду, името на арамейско племе в югоизточна Вавилония. Тези хора са споменати в Езекиил 23:23 като част от вавилонската армия.

23. Чук. Силата, която някога е разбивала други народи, сега е счупена (вж. Исая 14:4–6).

24. Не е знаел. Вавилон е бил изненадан от персите (виж Дан. 5:30, 31).

25. Господ, Бог на Силите. Вижте на гл. 7:3.

27. Телета. Вероятно е препратка към воините или принцовете на Вавилон (виж Пс. 22:12; 68:30; Исая 37:7).

28. Глас. Тези евреи, които са били очевидци на нашествието и падението на Вавилония можеше да даде поразително свидетелство в Йерусалим за мащаба на наказанието на народа, който беше разрушил Храма.

29. Нека никой не бъде. Картината е типична обсада на древен град. Така вавилонците са превзели крепостите на съседните си народи. Същата тактика се използва и сега срещу тях.

30. Нейните млади мъже. Сравнете гл. 49:26, където е направено същото предсказание. относно град Дамаск.

34. Изкупител. Евр. го'ел. Тази дума се появява повече от 40 пъти в Стария завет, въпреки че Йеремия го използва само тук. В превода на Кралския превод на Библията (KJV) то се превежда по различен начин като „изкупител“, „роднина“, „мъстител“, „отмъстител“. Това е терминът, прилаган към близък роднина, чието задължение е било да отмъсти за убийство (виж Числа 35:19) и да откупи обратно земя, продадена от беден човек (виж Лев. 25:23–25; вж. Рут 3:9; вижте върху Рут 2:20). Господ е представен тук като роднина на Израел, който ще отмъсти за неговите преследвачи и ще му възстанови законното му наследство.

Господ на Силите. Вижте гл. 7:3.

Защитете старателно тяхната кауза. Еврейският език е силно поетичен, чете се буквално, „моли се, че ще пледира за тяхната молба.“

35. Меч. Стихове 35–38 са поетична единица, както се вижда от повторението на израза „меч е върху“. В съгласен иврит изразът, преведен като „суша е върху“ (ст. 38), е идентичен с преведения като „меч е върху“. Сирийският език дава същия превод навсякъде.

Мъдреци. Вавилон бил известен със своите мъдреци, на които разчитали царете. за напътствие (вж. Дан. 2:2, 12; Дан. 5:15).

36. Лъжци. Евр. baddim, „празни приказливци“. Вероятно става дума за т.нар. мъдреци от Вавилон (виж Исаия 44:25).

37. Смесени хора. Вероятно става дума за чуждестранни войски във вавилонската армия.

Съкровища. Вавилонците бяха ограбили съкровищата на Юдея (вижте Йеремия 52:17–23; Дан. 1:2).

38. Води. Просперитетът на Вавилония зависел от двете ѝ големи реки, Тигър и Ефрат (вижте върху стихове 12, 35).

Луди по своите идоли. Или „с ужасни неща се държат като луди“. Пророкът вероятно има предвид оргии, извършвани в присъствието на гротескни и често неприлични идоли.

39. Диви зверове. Фразата „дивите зверове на пустинята с дивите зверове на островите“ е преводът на еврейското *šiyuim 'eth-'iyuim*. Звученето на този пасаж, когато се чете на иврит, подсказва пронизителните викове на диви животни, докато те дебнат в руините на Вавилон. *Šiyuim* се извежда по различни начини от учените от еврейски корен, означаващ „сухота“, като в този случай може да означава пустинно животно (както KJV), или от друг корен, означаващ „да плача“, предполагащ животно, което вие. *'Iyuim*, възприето от преводачите на KJV като форма на *'i* „остров“, се счита от по-новите авторитети за произлизащо от корен, означаващ „да плача“, и за отнасящо се до чакала.

Сови. Евр. *benoth ya'anah*, вероятно буквално, „дъщери на пустинята“ или „дъщери на твърдата, камениста земя“. Терминът означава щрауси (вижте върху Лев. 11:16).

Вече не е населено. Вижте стих 13.

41. Север. Вижте гл. 1:14; 50:3.

Крайбрежията на земята. Или „най-отдалечените части на земята“ (виж гл. 51:27, 28). Когато мидяните и персите превземат Вавилон през 539 г. пр.н.е., тяхната империя в северните и източните си части се простира отвъд границите на всяка предишна световна сила. Персийската империя, окончателно формирана, се простира от границата на Индия на изток до Тракия и Египет на запад, на юг до Арабия и на север до съвременния Туркестан и Кавказ. Това беше безспорно най-великата империя, която светът някога е познавал.

43. Ръцете отслабнаха. Вижте Дан. 5:6, където поведението на Валтасар по време на Описва се падането на Вавилон. Набонид, с когото Валтасар споделял управлението, също изглежда не е оказал силна съпротива на нашествениците. Вавилонският историк Бероз заявява, че Набонид е напреднал срещу персите, но е бил победен в битка, след което е избягал и по-късно се е предал, без да се опитва да се защити (виж Йосиф Флавий срещу Апион i. 20). Така наречената „Хроника на Набонид“, клинописният документ, който представлява основен източник за падането на Вавилон под персите, отразява същата картина на дезорганизация и само половинчата защита от страна на Набонид. В нея се казва: „В месец Ташрит, когато Кир атакува армията на Акад в Опис на Тигър, жителите на Акад се разбунтуват, но той (Набонид) избива...“

обърканите жители. На 14-ия ден Сипар бил превзет без битка. Набонид избягал.

На 16-ия ден Гобрий (Угбару), управителят на Гутиум, и армията на Кир влязоха във Вавилон без битка. След това Набонид беше арестуван във Вавилон, когато се завърна (там)" (Древни блискоизточни текстове, Дж. Б. Причард, изд., стр. 306).

44. Вижте. Стихове 44–46 са почти идентични с гл. 49:19–21, където думите се прилагат за Едом (вижте коментарите там).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

20 КОЛ 205; ГК 485

23–25РК 532

25 ПП 509

33, 34 РК 532

ГЛАВА 51

1 Суровият Божи съд срещу Вавилон в отмъщение за Израел. 59 Еремия предава книгата на това пророчество на Сарая, за да бъде хвърлена в Ефрат, в знак на вечното потъване на Вавилон.

1. Сред тях. Евр. леб. qатау, „сърцето [или сред] на онези, които се въстанават срещу мен“, подходящо описание на вавилонците в бунта им срещу Господа. Този израз има допълнително значение, тъй като изглежда е древен еврейски шифър от типа, известен като атбаш, устройство, при което последната буква от еврейската азбука е замествала първата, предпоследната с втората и т.н. По тази схема съгласните на израза леб камай стават Касдим, еврейската форма за халдейци. Така RSV се превежда като „срещу жителите на Халдея“. За други примери за шифъра вижте гл. 25:25, 26; 51:41.

Унищожителен вятър. Или „духът на разрушител“ (RSV). Въпреки това, с оглед на споменаването на „веещи“ (ст. 2), контекстът изглежда подсказва, че преводът на KJV е за предпочитане.

2. Веялки. Или „веялки“. Картината е тази на ориенталския метод за разделяне Пшеницата се отделя от плявата, след като воловете овършеха зърното. Сместа от зърно и плява се хвърляше във въздуха; зърното, бидейки по-тежко, падаше на земята, докато вятърът отнасяше плявата. Така вавилонците щяха да бъдат разпръснати от „унищожителния вятър“ на персите.

3. Онзи, който се огъва. Еврейският текст на този стих е неясен и е преведен по различен начин. Трудно е да се определи какво е имал предвид Йерекия с това твърдение. Пасажът може би се разбира като обозначение на лекотата, с която вавилонците в крайна сметка са били победени. Изглежда, че враговете едва ли са имали нужда да се въоръжават за битката. Неотдавнашен превод на така наречения Киров цилиндър (виж том...) III, илюстрация срещу стр. 64), проперсийски разказ в клинопис за превземането на Вавилон, описва мидо-персийската армия, настъпваща към града: „Неговите [на Кир] разпръснати войски... вървяха, оръжията им бяха опаковани. Без никаква битка той [Мардук, богът на Вавилон] го накара да влезе в града си Вавилон“ (Древни блискоизточни текстове, Дж. Б. Причард, изд., стр. 315). Вижте по-нататък гл. 50:43.

Бригантина. Тоест, броня.

5. Изоставена. Евр. „алман“, вероятно означаващо „вдовица“, тъй като „алмана“, женската му форма, означава „вдовица“. Този стих е успокояващ контраст с Плач 1:1 (вж. Ис. 50:1, 2; 54:4–10).

Въпреки че. Евр. *ki*, съюз, който може да има няколко значения. Някои преводачи предпочитат по-често срещаното значение на *ki*, „защото“ (Еврейско издателско дружество) или „но“ (RSV), като в този случай „тяхната земя“ трябва да се разбира като отнасяща се до тази на халдейците (ст. 4). В този смисъл, пасажът противопоставя греховете и наказанието на вавилонците на възстановяването, което Бог възнамерява да донесе на Своя народ. Преводът на KJV с идеята за отстъпка обаче е възможен. Той напомня за факта, че Божието спасение на Израел, а всъщност и на всички хора, е въпреки греховете им, стига само да са готови да приемат спасението.

Светият Израилев. Вижте Исая 1:4.

6. Бягайте. В книгата Откровение великата антихристиянска сила е описана под образ на древен Вавилон (виж Откр. 17; 18; виж върху Ис. 13:4; Йер. 50:1). Сравнете особено Откр. 18:4.

7. Чаша. Сравнете гл. 25:15–29, където различните народи са помолени да пият от виното на Божия гняв, което е знак за тяхното унищожение от надигащата се Вавилонска империя. Тази сила от своя страна сега трябва да пие от същата чаша. Под образа на древен Вавилон, Йоан Откровител описва опияняващата сила и окончателното падение на духовния Вавилон (Откр. 14:8, 10; 16:19–21; 17; 18).

9. Изцели Вавилон. Чрез пленничеството Бог възнамерявал не само да доведе Израел до покаяние, но и да запознае с истинската религия вавилонците и другите народи, които евреите щяха да срещнат в изгнанието си. Чрез мъже като Даниил и Езекиил на вавилонците била дадена възможността да познаят и да следват Йехова. Неспособността им да направят това е допринесла за тяхното падение.

Достига до небето. Сравни Откр. 18:5.

11. Мидяни. Може да се повдигне въпросът защо и Исая (Ис. 13:17), и Йеремиа посочват мидяните като завоеватели на Вавилон, когато историческите източници сочат, че завладяването е било осъществено от коалиция от мидяни и перси, в която последните са били доминиращата сила. Отговорът може да се крие във факта, че по времето на Исая мидяните вече са били известни като народ, макар и едва ли обединена нация, и че по времето на Йеремиа те са представлявали могъща империя на север и запад от Вавилон, докато по времето на нито един от тези пророци споменаването на персите не би било много смислено за читателите. За по-ранната история на мидяните и персите вижте Дан. 2:39; също Том III, стр. 50–52. Едва през 553 или 550 г. пр.н.е., 40 или повече години след даването на пророчеството на Йеремиа, Кир II, васален цар на Аншан под Мидия и по-късно цар на Персия, утвърждава своята независимост и предприема серия от завоевания, които преди смъртта му водят до установяването на Персийската империя, най-голямата, съществувала дотогава. Така по времето на Йеремиа мидяните все още са заемали по-голямо място в съзнанието на съседните народи и терминът „мидяни“ е бил използван за обозначаване на обединените народи на Мидия и Персия по времето на Даниил (вижте Дан. 6:8).

Храм. Вавилонците конкретно демонстрирали отхвърлянето си от Яхве, като разрушили Храма в Йерусалим. Следователно те щали да понесат „отмъщението на Господа“.

13. Много води. Вижте върху Йер. 50:12, 38; вж. Откр. 17:1; виж върху Йер. 51:6.

14. Закле се в себе си. Сравни гл. 49:13.

Мъже. Нахлуващите армии, които превзеха Вавилон.

15. Той е създал. Стихове 15–19 са почти идентични с гл. 10:12–16 (вижте коментарите там).

17. Основател. Евр. *šoreph*, „този, който пречиства“, „златар“.

18. Тяхното посещение. Вижте гл. 46:21.

19. Дял. Нечестивите наследяват своя дял в този живот (виж Пс. 17:14), но Самият Господ, Който е създал всичко, е наследството на Своя народ (виж Пс. 119:57; 142:5).

20. Бойна брадва. Евр. *marpeš*, „инструмент за разбиване“. Вероятно става дума за към боен боздуган или боздуган. Коментаторите спорят до кого са адресирани стихове 20–23. Най-добрият извод изглежда е, че тук Бог говори на Вавилон и описва различните начини, по които вавилонците ще донесат съдби върху народите.

23. Капитани. От еврейската дума *paḥaḥ*. Тази дума произлиза от асирийската *paḥātu*, и обозначава провинциален управител или сатрап (виж Неем. 2:7; Естир 3:12; Агей 1:1).

Владетели. От еврейската дума „саган“. Тази дума произлиза от асирийската дума „шакену“ и означава по-нисш чиновник, префект (виж Неемия 2:16).

24. Превод. Фактът, че грабежите на вавилонците са били използвани от Бог, за да накаже злото и да доведе Неговия народ до покаяние, по никакъв начин не е намалил отговорността на вавилонците за техните нечестиви дела (виж АА 581). Всеки човек е отговорен за своите собствени зли избори. Въпреки че Бог може да отмени зло дело за благоприятна цел (Пс. 76:10), това по никакъв начин не Го прави отговорен за греха. Бог често използва хитростите на врага за целите на милостта (виж ДА 471).

Пред очите ви. Този стих е адресиран към евреите.

25. Разрушаваща планина. Позоваването е очевидно за Вавилон, но доколкото градът е бил разположен в напълно равнинна местност, изразът трябва да се разбира преносно за неговата голяма доминираща сила. Даниил използва подобен образ за Божието царство (Дан. 2:34, 35, 44, 45; вж. Откр. 17:9, 10).

26. Камък за ъгъл. Този стих не трябва да се приема буквално в смисъл, че Строителните материали от разрушения град Вавилон никога повече няма да бъдат използвани за строителни цели. Голяма част от тях са били използвани за построяването на Селевкия, а друга част е била използвана през Средновековието и Новото време от арабите при изграждането на няколко села, които сега се намират във външните граници на древен Вавилон. Стихът трябва да се разбира по-скоро като преносно твърдение, че древната Вавилонска империя никога няма да бъде възстановена и че градът ще завърши в руини и никога няма да бъде възстановен до предишната си слава и значение (вижте гл. 50:12).

27. Арарат. Това се отнася до царството, известно в асирийските надписи като Урарту, разположено в източна Армения, северозападно от езерото Ван. В 4 Царе 19:37 и Исая 37:38, където еврейският текст буквално гласи „земя Арарат“, KJV, следвайки LXX, превежда израза като „земя Армения“. Киаксар (ок. 625–585 г. пр.н.е.) включва Урарту в Мидийската империя.

Мини. В асирийските надписи, Манай, народ, живеещ на юг и югоизток от езерото Урмия. Те са известни още като манейци и муна.

Ашкеназ. Ашкуза , народ, живеещ югоизточно от езерото Урмия (вижте Бит. 10:3). Учените ги идентифицират със скитите, грабителски народ с неясен произход, нахлул в Месопотамия от Централна Азия през 7 век пр.н.е. Херодот (i. 95 и сл.) заявява, че в продължение на 28 години (653–625 г. пр.н.е.) те са доминирали и плякосвали Мидия (виж Джордж К. Камерън, История на ранен Иран, стр. 176, 232). След това Киаксар, мидийският цар, ги завладява и те стават негови съюзници. Изглежда, че от скитите мидяните са се научили на майсторство с лък, с което са станали известни (виж Йер. 51:11). Скитите са били съюзници с мидяните и вавилонците при унищожаването на Асирийската империя в края на 7 век и се появяват отново в стих 27 като мидийски съюзник при унищожаването на Вавилония.

Капитан. Евр. *ṭiphsar*, вероятно от асирийското *ṭipsharru*, „писар на таблички“, „писар“. В целия древен Близък изток „писар“ е означавало много повече от просто някой, умел в изкуството на писането. Писарите са заемали позиции от сравнително голямо значение и терминът, използван тук, означава военен офицер с висок ранг.

28. Мидяни. Вижте стих 11.

Военачалници ... управници. Вижте стих 23.

30. Роден да се бие. Както клинописните записи за падането на Вавилон, така и библейският разказ показват, че вавилонците не са положили решителни усилия да устоят на мидо-персийското завоевание. Клинописният разказ, както се съдържа в така наречената хроника на Набонид, записва само една истинска битка, тази при Опис, между Тигър и Ефрат, място, идентифицирано с по-късната Селевкия (Тел Умайр). Друг клинописен документ, известен като Цилиндърът на Кир (виж том III, илюстрация срещу стр. 64), заявява, че „без никаква битка той [Мардук, богът на Вавилон] го накарал [Кир] да влезе в града му Вавилон“ (Древни близоизточни текстове, Дж. Б. Причард, изд., стр. 315). Има някои индикации също, че Кир, който е ръководил атаката, може да е имал контакт със жреците на Мардук в града, които напълно не харесвали управляващия цар Набонид. В този случай предателството може да е изиграло определена роля в падането на града.

Библейският разказ изобразява цар Валтасар на пианско угощение в нощта, когато градът беше превзет (Дан. 5; виж върху Йер. 50:43).

Техните крепости. Тоест, техните крепости. Град Вавилон е бил изключително добре укрепен. Разкопките показват, че е имало обширна двойна външна стена, вероятно с чакълен засип между тях, всички с обща ширина в основата от 96 фута (около 29 м); също така около Вътрешния град има двойна стена и ров, образуван от вода от реката. В рамките на последната стена се е намирала и царската цитадела, допълнително укрепена (виж стр. 796).

Гръцките историци Херодот (i. 190, 191) и Ксенофонт (Киропедия vii. 5. 1–36) и двамата твърдят, че когато са нападнати от мидийците и персите, вавилонците са се укрили в стените им, мислейки си, че могат да издържат на продължителна обсада.

Те са изгоряли. Тоест, нахлуващите армии са изгоряли.

31. Една публикация. Стихове 31, 32 изобразяват объркването сред слугите на царя, когато осъзнават, че нападателите са получили достъп до уж непревземаемия им град.

32. Проходите са спрени. По-скоро „проходите са превзети“. Думата, преведена като „проходи“, е преведена като „бродове“ в Исус Навин 2:7; Съдии 3:28. Херодот и Ксенофонт (вижте препратките под „техните крепости“, Йер. 51:30) заявяват, че нападателите са си осигурили вход чрез

отклонявайки водите на реката, която течеше през града, достатъчно, за да позволи на войските да влизат през речното корито.

33. Жътва. Жетвата на Вавилон е била пожъната от враговете му, когато те са го ограбили (виж Исаия 17:5; вж. Йоил 3:13).

34. Дракон. Евр. танин. Тук може да има алюзия към вавилонския сируш, въображаемо, съставно драконоподобно същество, свещено за бог Мардук. Стотици релефи на това животно от остъклени тухли красяха голямата порта на Ищар във Вавилон (виж на стих 58).

Изхвърли ме. Или от еврейското *padach*, „да отхвърля“, или от еврейското *duach*, „да изплаквам“. И двете определения са логични.

36. Море. Евр. ям, понякога използвано във връзка с реки (виж Исаия 19:5; Наум 3:8, (където ям се използва за Нил). Че такава е мисълта на пророка тук, изглежда очевидно от факта, че Вавилония се е характеризирала със своята система от реки и канали (виж върху Йер. 50:12, 38).

Тук Йеремия може би говори за отклоняването на водите на Ефрат, чрез което мидо-персийските войски са влезли във Вавилон (вижте стих 32). Интересен факт е също, макар че може би не е целта на това пророчество, че река Ефрат, която в древността е текла през сърцето на града и го е превърнала в голям търговски център, сега следва ново течение на известно разстояние на запад от руините на Вавилон. Стълбовете на известния мост, който някога е пресичал реката в центъра на града, сега лежат на сухо. Вижте Вавилон и околностите.

37. Ще се превърнат в купчини. Вижте гл. 50:13.

Драconi. Евр. *tannim*, „чакали“ (виж на гл. 49:33).

39. В разгара си. Вероятно се отнася до факта, че когато Вавилон падна, водачите на Нацията се разпалили от пиршества и веселби (виж Дан. 5). Херодот (i. 191) заявява, че „поради големия си размер [на града], когато тези, които бяха в края, бяха превзети, онези от вавилонците, които обитаваха центъра, не знаеха нищо за превземането (защото се случи да е празник); но по това време танцуваха и се веселиха, докато не получиха сигурна информация за истината. И така Вавилон беше превзет“ (Хенри Кери, прев.).

Радвай се. Пророкът изобразява иронията на екзалтацията на пияните вавилонци върху самото навечерие на тяхното унищожение.

Вечен. Евр. „олам“, дума, обозначаваща продължителност или за вечността, или за ограничени периоди от време (вижте Изх. 21:6). Докато са в пиянското си вцепенение, вавилонците ще бъдат убити и по този начин ще спят „вечния сън“ на смъртта. Фразата „небудни“ означава, че те няма да се събудят, както се събужда пияният човек, след като ефектите от опиянението му отшумят. Тъй като всички нечестиви ще бъдат възкресени в края на хилядолетието (Откр. 20:5), е необходимо да се припише на „олам“ от Йер. 51:39 значението на ограничена продължителност.

40. Агнета. Агнетата, овните и козлите вероятно обозначават различните класове в населението на Вавилон, „козлите“ представляват водачите (виж Исаия 34:6; Езекиил 39:18).

41. Шешах. Някои смятат, че това име е друг шифър (вижте върху стих 1; гл. 25:26).

42. Морето. Поразително подобно твърдение се среща в клинописния надпис върху глинена бъчва, известна като Цилиндърът на Кир (виж том III, илюстрация срещу стр. 64). Това про-

Персийският разказ за завладяването на Вавилон изобразява армията на Кир по време на похода ѝ към Вавилон: „Неговите многобройни войски – броят им, като броя на водата в река, не можеше да се установи – вървяха, прибрали оръжията си“ (Древни блискоизточни текстове, J.

Б. Причард, изд., стр. 315).

43. Запустение. Вижте гл. 50:12, 13.

44. Бел. Вижте на гл. 50:2.

Това, което той погълна. Тоест, народите и плячката, събрани във Вавилон. Когато персите поеха властта, те позволиха завръщането на пленените народи и техните идоли. В току-що цитирания надпис (ст. 42) Кир заявява: „(Що се отнася до областта) от... чак до Ашур и Суза, Агаде, Ешнуна, градовете Замбан, Ме-Турну, Дер, както и областта на кутиите, аз се върнах в (тези) свещени градове от другата страна на Тигър, чиито светилища са руини от дълго време, изображенията, които (са живели) в тях, и им създадох постоянни светилища. Аз (също) събрах всичките им (бивши) жители и им върнах жилищата им.“

Освен това, по заповед на Мардук, великия господар, преселих всички богове на Шумер и Акад, които Набонид е донесъл във Вавилон... за гняв на господаря на боговете, невредими в техните (бивши) параклиси, местата, които ги правят щастливи“

(„Древни блискоизточни текстове“, Дж. Б. Причард, изд., стр. 316).

Стена. Вижте гл. 50:15.

46. Владетел срещу владетел. Има доказателства, че не след дълго след времето на Йеремиа, от След смъртта на Навуходоносор, преди падането на Вавилонската империя, е имало значителни вълнения, както вътрешни, така и външни. Стих 46 отразява състоянието на страховитото очакване, което много от вавилонците са изпитвали, виждайки собственото си правителство разкъсвано от борби във време, когато нова, енергична сила се е издигала за световно лидерство и господство (виж том III, стр. 46–49). През цялата история обикновените хора са страдали най-тежко от интригите и войните на злите владетели. Божият народ е насърчаван нито да припада, нито да се страхува пред лицето на подобни бедствия.

47. Изваяни изображения. Вижте стих 52.

48. Ще пеят. Сравнете Исая 44:23, където природата е поетично призована да се радва за изкуплението на Израел.

Север. Вижте гл. 1:14. Въпреки че Кир, персийският завоевател, всъщност е дошъл от Западен Иран, той се е приближил до Вавилон, командвайки армиите на бившата обширна Мидийска империя, на север от Месопотамия. Много от различните народи, които са съставлявали армията му (вижте ст. 27), са били от северни народи.

49. Убитите на Израел. Еврейският език на този стих позволява няколко различни превода, в зависимост от това как се разбира как изреченията са свързани помежду си.

Освен превода в KJV, е възможно и четене в полетата на ASV: „И Вавилон ще падне, о, вие, убити на Израел, и във Вавилон ще паднат убитите на цялата земя.“ Преводът на RSV, „Вавилон трябва да падне заради убитите на Израел, както във Вавилон паднаха убитите на цялата земя“, зависи от предполагаемото вмъкване на предлога „защото“ пред думата, преведена като „убити“.

50. Запомнете. Посланието на Йеремиа подчертава, че най-важното в съзнанието на евреите трябва да бъде мисълта за завръщане в Палестина веднага щом се появи възможност. Важността на това разпореждане се вижда от факта, че много години по-късно, когато Кир и неговите наследници позволиха на онези евреи, които желаеха да се върнат, да го направят, само малка част от

Нацията откликнала на призива. Въпреки че по времето на Йеремиа изгнаниците копнеели за родината си, в рамките на две или три поколения, към края на 70-те години, определени от Бог за пленничеството им (гл. 29:10), те се заселили във Вавилон; и изпитвайки сравнителен просперитет, мнозинството отказало да се върне в скалистите хълмове на Палестина с нейните разрушени градове и села.

52. Изваяни идоли. Вавилонците бяха презирали и подигравали евреите, защото Храмът Господен беше в руини; сега те вече няма да могат да правят това, защото идолите им ще бъдат унищожени.

53. Издигни се до небето. Вероятно става дума за изключително високите стени на Вавилон и за голямата храмова кула, която се е издигала в центъра на града. Тъй като днес са останали само разрушени основи, е невъзможно да се изчисли височината на стените на Вавилон, когато са били в зенита на славата си. Херодот (i. 178) твърди, че градската стена е била висока 200 царски лакътя (около 340 фута). Въпреки че това несъмнено е преувеличение (вижте Допълнителна бележка към Дан. 4), това показва, че стената трябва да е достигнала необичайна височина. Зикуратът, или храмовата кула на Вавилон, според съвременен клинопис, се е издигал на около 300 фута във въздуха.

55. Великият глас. Вероятно препратка към шума на голямото население на Вавилон или към гласа на властта, с който Вавилон говореше в славата си.

Нейните вълни. Евр. галем, „техните вълни“. Това вероятно не трябва да се разбира като вавилонците, а като атакуващите армии.

56. Господ, Бог на въздаянията. Буквално „Бог на въздаянията е Яхве“.

57. Нейните князе. Различните класи на вавилонското чиновничество са изброени тук (вижте на стих 23).

Вечен сън. Вижте стих 39.

58. Широки стени. Вижте гл. 50:15; вижте върху гл. 51:30, 53.

Високи порти. Според клинопис на описание на Вавилон, градът се е гордял с осем главни порти, освен няколко по-малки. Друг клинописен надпис на Навуходоносор (т. нар. Надпис на Източноиндийската къща) гласи, че крилата на портите са били от кедр, покрит с мед (KJV „месинг“). Сред най-впечатляващите останки, открити във Вавилон, са руините на портата Ишар, в северната стена, през която минава една от главните пътни артерии на града. Емайлираните тухли на тази порта са били оформени, за да образуват фини релефи в реален размер на бикове (свещени за бог Адад) и „сируш“ (митологични драконоподобни чудовища, свещени за Мардук). Тези фигури са били бели и жълти на син фон. Общо археолозите са оценили минимум 575 от тези животински фигури на тази една порта.

Хора в огъня. Смисълът на този пасаж изглежда по-ясно изразен от RSV: „Народите се трудят за нищо, и племената се трудят само за огън.“ Сравнете Авак. 2:13.

59. Син на Нерия. Очевидно Серая е бил брат на Варух, писарят и помощник на Йеремиа (виж гл. 32:12). Като е предал посланието си в ръцете на Серая, Йеремиа несъмнено го е поверил на доверен и съчувстващ приятел.

Отиде със Седекия. С оглед на вълненията в Западната земя, които заплашваха да избухне в активен бунт срещу Вавилон, не е неразумно да се смята, че Навуходоносор е призовал васала си в столицата, за да поднови клетвата си за вярност (виж РК 447).

Една интригуваща възможност, макар и напълно без доказателства, е това посещение във Вавилон от юдейския цар може да е било с цел да присъства на освещаването на големия образ на Навуходоносор в равнината Дура (виж Дан. 3:1). Подобно предположение обаче трябва да остане само в сферата на спекулациите.

Четвърта година. А именно, 594/593 г. пр.н.е. Това пророчество е дадено през годината на Спорът на Еремия с лъжепророка Анания (виж гл. 28).

Тих принц. Евр. *šar menucha*, „княз на място за почивка“, вероятно обозначаващ квартирмейстера, длъжностното лице, отговарящо за уреждането на квартирите за царя по време на пътуването му.

Друго предположение, основано на идеята, че менуха понякога означава обратното на войната (1 Царе 8:56; 1 Летописи 22:9), е, че Серая може да е бил водач на мирната партия в Юдея и по този начин, в известен смисъл, благоприятен за вавилонците.

60. В книга. Буквално „в една книга“. Че това не е било единственото копие на посланието срещу Вавилон, е ясно от факта, че записът не е бил изгубен, когато книгата е била хвърлена в Ефрат (ст. 63). Пророкът или неговият секретар Варух вероятно е направил копие на отделен свитък на частта от пророчествата, отнасящи се до Вавилон, и го е дал на Серая, когато се е появила възможност да го изпрати във Вавилон.

62. Пусто. За коментар вижте гл. 50:12, 13.

63. Хвърлете го. Йеремиа често драматизирал пророчествата си (виж гл. 13:1–11; 19:1–13; 27:2, 3; 43:9, 10).

64. Дотук. С този стих пророчеството на Еремия завършва. Последната глава е исторически епilog (виж на гл. 52:1).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

6 РК 715

8 РК 532

9 РК 530

13 Изд. 176

14, 31, 32, 41 РК 531

41 РК 515, 522

56–58 РК 532

59 РК 447

ГЛАВА 52

1 Седекия се разбунтува. 4 Йерусалим е обсаден и превзет. 8 Синове на Седекия са убити, а очите му са избодени. 12 Невузар-адан изгаря и разграбва града. 24 Той отвежда пленниците. 31 Евил-меродах настъпва срещу Йоахин.

1. Седекия. Стихове 1–27, 31–34 са почти идентични с 4 Царе 24:18–25:21, 27–30 (вижте коментарите там). Тази глава вероятно е добавена, за да покаже пълното историческо изпълнение на пророчествата на Еремия относно падението на Юдея. Относно авторството на тази глава вижте стр. 344.

Двадесет и една години. По време на най-голямата криза в историята си, Юда беше нещастieto да се окаже, че ръководството ѝ е в ръцете на млад, неопитен и колеблив крал.

Хамутал. Седекия беше полубрат на Йоаким (виж 4 Царе 23:36), но пълноправен брат на Йоахаз (виж 4 Царе 23:31), който години преди това е свален от трона от Нехао II от Египет, големият съперник на Навуходоносор.

3. Гняв Господен. Това твърдение не трябва да се тълкува като че бунтът на Седекия срещу Вавилон е дело на разгневен Бог, който по този начин желае да донесе унищожение на Юдея. Коварството на еврейския цар е по негов собствен избор.

Седекия се разбунтува. Вижте 4 Царе 24:20. Младият и неопитен Седекия се сблъсква с проблеми, които биха надвили много владетели с по-твърд характер и по-голяма проникателност от него. Той е поставен на трона не чрез законно наследяване, а от доминираща чуждестранна сила, която държеше законния цар, заедно с много от националните водачи, в изгнание. Той е заобиколен от народи, нетърпеливи да се разбунтуват срещу Вавилон и също така нетърпеливи той да се присъедини към тяхната кауза. Неговите планове са разкъсвани от конфликти между проававилонската партия, насърчавана от Йеремиа, и народния национализъм, подкрепен от лъжепророци. Той е непрекъснато заинтригуван от фантомната надежда, че Египет може да спаси страната му от вавилонското потисничество.

4. Девета година. Обсадата на Йерусалим вероятно е започнала на 15 януари 588 г. пр.н.е. (виж гл. 39:1) и е продължила до 18 юли 586 г. пр.н.е., период от две години и половина. Градът обаче не е бил под непрекъснатата атака през цялото време. В някакъв момент по време на кампанията армията на Априйс, цар на Египет (Фараон-Хофра, гл. 44:30), е напреднала към Палестина, след което вавилонците временно се оттеглили (виж гл. 37:5–11).

Срещу Йерусалим. Настоящата обсада се различаваше от предишните нашествия по това, че намерението на Навуходоносор беше да унищожи нацията. Предишните нашествия в Юдея значително бяха намалили както територията, така и населението на страната. Един авторитет изчислява, че броят на хората в страната е намалял поне наполовина до жалкото общо около 150 000 (У. Ф. Олбрайт, Библейският археолог, IX:1 [февруари 1946 г.], стр. 4). Сега вавилонците нападناха „всички останали градове на Юдея“, включително Лакис и Азек (вижте гл. 34:7).

7. Разрушена. Тоест, в стената е направен пролом. Контекстът изглежда показва тази съпротива се срина поради глад.

8. Йерихон. Седекия може да е избягал в посока долината на река Йордан с намерението да се измъкне в Трансйордания, където са се намирили моавците и амонците. По-рано по време на неговото царуване тези народи са се стремили към верността на Седекия в коалиция срещу вавилонците (виж гл. 27:3).

11. Изваждане на очите. Затворниците често били ослепявани чрез пробиване на очните ябълки с върха на копие. Освен че изтърпя мъченията, свързани със загубата на зрението му, Седекия изпита душевната мъка от това да си спомня през останалата част от живота си, като последното нещо, което някога щеше да види, ужасяващата гледка на езекуцията на синовете си.

12. Десети ден. Тоест, 17 или 18 август 586 г. пр.н.е. За тази дата се споменават две събития: (1) Невузар-адан влиза в Йерусалим и (2) опожарява Храма и много други сгради. Според 2 Царе 25:8, паралелния разказ, той пристига на 7-ми от месеца (14 или 15 август 586 г. пр.н.е.). Възможно е тези дати да се хармонизират, като се приеме, че капитанът е влязъл в града на 7-ми и е опожарил Храма на 10-ти. Възможността за грешка на писаря е по-малка от верността на двете дати. Трябва да е имало значителен интервал за изнасяне на съкровищата от града преди разрушението. Друга възможност е пожарът да е продължил три дни (виж том II, стр. 98).

Деветнадесета година. Промяната в датирането, въведена тук, от изчисление по отношение на Царуването на Седекия до едно години, според Навуходоносор, е мълчаливо признание, че управлението е преминало от юдейския към вавилонския цар. Съвременните учени разчитат

върху подобни промени в датните линии на древни плочки и други документи за голяма част от информацията относно приблизителните дати, на които новите месопотамски царе са започнали царуването си (виж том III, стр. 86–87).

13. Изгори къщата. Разрушаването на Храма и други обществени сгради беше не е резултат от обсадата, а умишлено действие на вавилонците, извършено един месец след падането на града.

14. Съборете всички стени. Върху стихове 14–23 вижте 4 Царе 25:10–17.

22. Пет лакътя. Височината на капителите на стълбовете е дадена в 2 Царе 25:17 като три, а не пет лакътя. Тук отново имаме възможност за грешка на преписвача (виж върху Йер. 52:12), но е също толкова възможно цифрите да представляват различни методи за измерване. Относно металните предмети, взети от Храма, Йер. 52 дава няколко независими детайла, които не се срещат в Царете. Единият писател може да е изключил, а другият да е включил, като част от капителя, декоративна лента отдолу или горен сегмент над издълбаната мрежа от нарове. Тези, които работят постоянно с данни от справочници, знаят колко често очевидна грешка или несъответствие се оказва просто разлика в гледната точка.

24. Главният свещеник. Не само политическите водачи, но и религиозните глави на народа бяха унищожени. Само малко преди това Софония, вторият свещеник, чул Йеремию да предсказва смъртта на водачите на Йерусалим (гл. 21:1, 7).

25. Седем мъже. 2 Царе 25:19 гласи „пет мъже“. Повече информация относно Класификацията на пленниците би могла да изясни очевидното несъответствие.

28. Седмата година. Този стих вероятно описва лятна кампания през 598 г. (виж върху Йер. 52:29), годината, предхождаща пленяването на Йоахин, което е било през осмата година, 597 г. (4 Царе 24:12).

29. Осемнадесетата година. Това е годината, предхождаща превземането на Йерусалим (Йеремию 52:12), вероятно през лятото на 587 г. Обичайният сезон за походи е бил пролетта и лятото (вижте 2 Царе 11:1; също Том II, стр. 109n.). Някои учени предполагат, че тази 18-та година е времето на падането на града и че Йеремию 52:12 предоставя грешна дата (вижте Том III, стр. 93, бел. 6), но няма причина да се предполага противоречие. Стих 30 записва допълнителен плен през 23-тата година, който не се споменава другаде. Очевидно тогава няма причина да се съмняваме, че през 7-мата и 18-тата година са били взети и много евреи. Доколкото годишните походи са били обичайни по това време, пленниците несъмнено са били вземани често и многократно. Следователно залавянето на 832 души през 18-та година не трябва да се отъждествява с основното пленяване през 19-та година.

В записите за различните депортации не се посочва дали дадените числа представляват броя на тези, които са започнали пътуването в изгнание, или на тези, които са оцелели след тежкото пътуване и действително са пристигнали във Вавилон. Според записите от древната история обичайният резултат от подобни депортации е бил, че оцелелите представляват само малка част от тези, които са започнали принудителния поход. Следователно, ако записите за броя на пленниците се отнасят до тези, които действително са пристигнали във Вавилон, трябва да вярваме, че много повече хора първоначално са били пленени от Навуходоносор, но са починали, преди да стигнат до Вавилон. От друга страна, ако дадените числа се отнасят до онези, които са тръгнали във вериги (виж гл. 40:4) в изгнание, колко жалко малки са били различните групи, пристигнали във Вавилон.

31. Двадесет и пети ден. 4 Царе 25:27 споменава 27-ия ден. Тук отново имаме събитие, което се е случило на няколко етапа, които може да са се случили в един и същи ден или да не са (вижте върху Йер. 52:12). Следователно е невъзможно да се каже дали тези различни цифри представляват грешка на преписвача или две валидни дати, избрани от различни писатели, за да запишат едно и също общо събитие.

Вдигнал главата. Приблизително 561 г. пр.н.е. (виж том II, стр. 161). За стихове 31–33 вижте върху 4 Царе 25:27–29.

34. Непрекъсната диета. Дажби, издадени на Яукин (Йоахин), цар на Юда, и неговите синове. се споменават във вавилонски записи от 592 г. пр.н.е., само няколко години след началото на изгнанието му (виж том II, стр. 97). Очевидно първоначално е бил свободен, но по-късно е бил хвърлен в затвора, където вероятно е останал, докато Евил-Меродах не го е освободил и не му е отпуснал хранителни пари до смъртта му.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

16 РК 460

10

10 Никъл, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Еремия 39:3). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.